

HRVATSKI SABOR

KLASA: 021-12/19-09/50

URBROJ: 65-19-03

Zagreb, 24. rujna 2019.

50 — VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Primljeno: 24-09-2019		
Klasifikacijska oznaka:		Org. jed.
022-03/19-12/67		50301
Urudžbeni broj:		Pril. Vrij.
65-19-4		5 /

105

VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 214. stavak 4. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem, radi davanja mišljenja, **Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu**, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora u skladu s odredbom članka 34. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", broj 79/09 i 80/13), dostavila Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, aktom od 20. rujna 2019. godine.

PREDSJEDNIK

Gordana Jandroković

REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU
TRŽIŠNOG NATJECANJA

CROATIAN COMPETITION AGENCY

Klasa: 034-08/19-01/059
Urbroj: 580-08/124-2019-005
Zagreb, 20. rujna 2019.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno: 20-09-2019		
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.	
021-12/19-09/50	65	
Uredbeni broj	Pril.	Vrij.
5693-19-01	2	-

HRVATSKI SABOR
n/r g. predsjednika Hrvatskoga sabora
Trg sv. Marka br. 6-7
10 000 Zagreb

Predmet: Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu - dostavlja se

Poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskoga sabora,

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: Agencija) temeljem članka 34. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/2009 i 80/2013) podnosi Hrvatskom saboru godišnje izvješće o radu Agencije za proteklu kalendarsku godinu.

Stoga Vam u privitku dostavljamo Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu te Vas molimo da predmetno izvješće uvrstite u dnevni red sjednice Hrvatskoga sabora. Također, dostavljamo Vam i Sažetak Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu u pisanom formatu.

U privitku Vam sukladno članku 12. točki 5. Uredbe o sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila („Narodne novine“, br. 78/2011, 106/2012, 130/13, 19/2015 i 119/2015), dostavljamo i Izjavu o fiskalnoj odgovornosti i popunjeni Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za obveznike utvrđene u registru proračunskih i izvanproračunskih korisnika za proračunsku godinu 2018., uz napomenu da se Mišljenje unutarnjih revizora ne prilaže s obzirom da Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja nije obveznica uspostave unutarnje revizije prema kriterijima iz članka 2. i 3. Pravilnika o unutarnjoj reviziji u javnom sektoru („Narodne novine“, br. 96/13 i 78/15).

S poštovanjem,

Predsjednik Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

Mladen Cerovac, mag. iur.

Privitci:

- Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu u pisanom formatu
- Sažetak Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu u pisanom formatu
- Izjava o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2018.
- Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2018.
- Jedan CD medij sa svim gore navedenim privitcima u *Word Document/Pdf formatu*

Sažetak Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: **AZTN**) temeljem zakonske obveze podnošenja godišnjeg izvješća o radu Hrvatskom saboru za proteklu kalendarsku godinu, izradila je i podnosi Hrvatskom saboru Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu (dalje u tekstu: Izvješće).

Izvješće se podnosi kako bi se političku, gospodarsku i stručnu javnost informiralo o aktivnostima AZTN-a u 2018. godini i time osigurala transparentnost rada te dodatno doprinijelo afirmaciji i zaštiti tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj.

Zaštita tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj povjerena je AZTN-u.

AZTN je osnovan odlukom Hrvatskog sabora od 20. rujna 1995. godine i odredbama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja iz 1995. godine. S radom je započeo 1997. godine, a osnivač AZTN-a je Republika Hrvatska (dalje u tekstu: RH).

Područje zaštite tržišnog natjecanja u RH prvi je put uređeno Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja iz 1995. godine, kojim je uz uvođenje osnovnih pravila tržišnog natjecanja koja vrijede u Europskoj uniji (dalje u tekstu i: EU), osigurano osnivanje i rad neovisne institucije za provedbu pravila tržišnog natjecanja. Zbog neprekidnog razvoja ove grane prava u EU, taj propis se i u RH često mijenjao u svrhu njegovog usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a. Tako su izmjene i dopune tog prvog zakona stupile na snagu 1997. i 1998. godine, a nakon toga, 1. listopada 2003. godine stupa na snagu novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, koji je bio na snazi sve do 1. listopada 2010. godine, kada na snagu stupa danas važeći zakon.

Sukladno važećem **Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja** („Narodne novine“, br. 79/09. i 80/13.; dalje u tekstu: **ZZTN**), AZTN je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru svog djelokruga i nadležnosti. Te su nadležnosti, osim

navedenim zakonom, određene i zakonodavstvom EU-a, vezano uz primjenu članka 101. i članka 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 115, 9. svibnja 2008. godine; dalje u tekstu: UFEU), kao i uz kontrolu koncentracija između poduzetnika i to:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. godine o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (Tekst značajan za EGP); SL L 1, 4. siječnja 2003. godine, str. 1-25, SL; posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8., svezak 1., str. 165-189 (dalje u tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003); i
- Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Tekst značajan za EGP); SL L 24, 29. siječnja 2004. godine, str. 1-22, SL; posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8., svezak 5., str. 73-94 (dalje u tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004).

Slijedom navedenog, AZTN je ovlašten za primjenu nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja. Ovlaсти AZTN-a, uređene ZZTN-om, sadržajno implicate obuhvaćaju poslove jedinog nacionalnog i općeg regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima u RH.

AZTN nema vlastitih prihoda. Financiranje rada i aktivnosti AZTN-a proizlazi isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu RH. **Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje utvrđuje i izriče AZTN, prihod su Državnog proračuna RH.**

Statutom AZTN-a, koji je potvrdio Hrvatski sabor, detaljno su propisane aktivnosti i djelokrug rada AZTN-a. Zadatak AZTN-a je onemogućiti sprječavanje, ograničavanje i narušavanje tržišnog natjecanja i kroz zabranjene sporazume između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. U njegovoj nadležnosti je i kontrola dopuštenosti koncentracija poduzetnika.

Od 7. prosinca 2017. godine AZTN je nadležan i za provedbu **Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom** („Narodne novine“, br. 117/17.; dalje u tekstu: **ZNTP**). Tim je zakonom u RH prvi put uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

U vođenju postupaka te ispitivanju i analizi stanja na pojedinim tržištima, AZTN se koristi posebnim ovlastima utvrđenim ZZTN-om. AZTN u slučaju utvrđenja zabranjenog sporazuma poduzetnika, zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika ili zabranjene koncentracije

poduzetnika, poduzetnicima koji su povrijedili ZZTN utvrđuje i izriče upravno-kaznene mjere propisane ZZTN-om i Uredbom o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere („Narodne novine“, br. 129/10.).

AZTN utvrđuje i poduzetnicima izriče upravno-kaznene mjere i u slučaju utvrđenja zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u smislu odredbi ZNTP-a.

AZTN-om upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: **Vijeće; Vijeće AZTN-a**). Vijeće ima pet članova. Svi su zaposleni u AZTN-u. Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade RH, imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor. Predsjednik i članovi imenuju se na razdoblje od pet godina, a uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i djelokrug rada članova Vijeća uređeni su ZZTN-om. Tako primjerice, članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, članovi uprava, nadzornih odbora ili upravnih vijeća poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojeg drugog oblika interesnog udruživanja koji bi mogao dovesti do sukoba interesa. Vijeće na svojim sjednicama donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima AZTN-a. Odluke se donose većinom od najmanje tri glasa, a pri donošenju odluka nitko ne može biti suzdržan.

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja **stručna služba AZTN-a**, koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom, magistri ekonomije i informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja.

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva. Svrha mu je osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na njihovu veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja. Stoga je jednako **značajna uloga AZTN-a u provođenju aktivne politike promicanja i stvaranja kulture tržišnog natjecanja**, naročito kroz davanje stručnih mišljenja o zakonima i drugim propisima koji sadrže pitanja koja mogu utjecati na tržišno natjecanje. AZTN, osim mišljenja na nacrt zakona i drugih propisa, daje mišljenja i na važeće zakone i druge propise.

Brojne aktivnosti obilježile su 2018.-u godinu, ne samo u provedbi propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i propisa koji uređuje zabranu nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom te kontinuiranom promicanju kulture tržišnog natjecanja, već i u razvitku zaštite tržišnog natjecanja u cjelini.

Jedna od negativnih okolnosti, na koju AZTN nije mogao utjecati, a nepovoljno se odrazila na ukupan broj riješenih predmeta u izvještajnoj godini, je **prekid rada Vijeća AZTN-a u razdoblju od 15. studenoga 2018. do 25. siječnja 2019. godine**. Naime, dana 15.

studenoga 2018. godine je istekao mandat troje članova Vijeća, a Hrvatski sabor je nove članove imenovao tek 25. siječnja 2019. godine. Dakle, Vijeće više od dva mjeseca nije moglo donositi nikakve odluke, budući da nije imalo zakonom propisanu većinu za donošenje odluka. Da nije bilo tog dugotrajnog prekida, bilo bi riješeno puno više predmeta. Velik dio tih predmeta okončan je donošenjem odluka na 1. sjednici u sazivu novoimenovanog Vijeća, dana 29. siječnja 2019. godine.

Veliki dio aktivnosti odnosio se na predmete vezane uz **utvrđivanje zabranjenih sporazuma između poduzetnika**. U tim je predmetima AZTN proveo prethodno ispitivanje stanja na 15 mjerodavnih tržišta. Nakon utvrđenih činjenica i okolnosti i provedenih pravno-ekonomskih analiza tih tržišta, u jednom (1) je predmetu prihvaćeno **preuzimanje obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje predloženih od strane poduzetnika**.

Taj pravni instrument omogućuje stranci protiv koje AZTN vodi postupak zbog postupanja koje predstavlja potencijalnu povredu tržišnog natjecanja, da u propisanom zakonskom roku AZTN-u samoinicijativno predloži preuzimanje obveza u obliku mjera, uvjeta i rokova u kojima će žurno ukloniti sve potencijalne negativne učinke na tržišno natjecanje nastale postupanjem ili propuštanjem postupanja predmetnog poduzetnika.

U devet (9) je predmeta doneseno rješenje kojim se odbacuje inicijativa za pokretanje postupka, budući da je AZTN temeljem rezultata prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnim tržištima utvrdio da nema indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Želja poduzetnika za stalnim jačanjem tržišne snage prirodna je i opravdana, ali poduzetnicima u vladajućem položaju može se dogoditi da se zbog svoje značajne tržišne snage na tržištu počnu ponašati i djelovati suprotno pravilima tržišnog natjecanja. **Samo postojanje vladajućeg položaja pojedinog poduzetnika na određenom tržištu nije suprotno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, međutim, zabranjena je zlouporaba toga položaja.**

Unatoč postojanju određenih indicija, AZTN nakon detaljno utvrđenog činjeničnog stanja, izvođenja dokaza i provedenih pravno-ekonomskih analiza na 13 mjerodavnih tržišta, nije pronašao dokaze za utvrđenje zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika u predmetima u kojima je pokrenuo i okončao postupak, a koji se detaljnije obrazlažu u tekstu Izvješća.

Što se **koncentracija poduzetnika** tiče, one nisu *a priori* nepoželjne. U pravilu je riječ o redovnom i normalnom procesu konsolidacije i restrukturiranja poduzetnika pa i cijelih industrija, kao odgovora na promjene na konkretnim mjerodavnim tržištima, s ciljem da se ostvare uštede i sinergije koje će novostvorenim ekonomskim entitetima omogućiti da posluju učinkovitije.

Zadatak je AZTN-a procijeniti hoće li opisani pozitivni učinci namjeravane provedbe koncentracije prevladati nad negativnim učincima koncentracije na tržišno natjecanje, prije svega zbog smanjenja broja tržišnih takmaca (i posljedičnog jačanja tržišne snage novog gospodarskog subjekta) i niže razine tržišnog natjecanja, zbog povećane opasnosti od koluzije (dogovora o cijenama ili podjeli tržišta), što bi moglo dovesti do smanjivanja dobrobiti za potrošače (u obliku rasta cijena, pada kvalitete, izostanka ulaganja u inovacije). Stoga je ocjena namjere provedbe koncentracija poduzetnika jedna od izuzetno važnih zadaća AZTN-a.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika, **AZTN je u 2018. godini zaprimio ukupno 29 prijava namjere provedbe koncentracija**. Od tog je broja u 2018. godini **riješeno 18 predmeta. Postupak je u tijeku u 11 predmeta**, s obzirom na činjenicu da su prijave namjere provedbe koncentracije temeljem kojih je otvoreno navedenih 11 predmeta, zaprimljene u AZTN-u tijekom studenoga i prosinca 2018. godine. Od tih 11 neriješenih predmeta u 2018. godini, 5 predmeta riješeno je već u siječnju 2019. godine, odmah po imenovanju novih članova Vijeća AZTN-a i stjecanja zakonskih uvjeta za donošenje odluka u smislu članka 31. ZZTN-a.

Veliki dio aktivnosti tijekom 2018. godine obilježilo je i učinkovito promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, koje je usko povezano s jačanjem kulture tržišnog natjecanja i razinom znanja među poduzetnicima, općom i stručnom javnosti.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosi se na one aktivnosti AZTN-a koje su usmjerene na kulturu tržišnog natjecanja, osobito kada je riječ o stvaranju ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče ulazak poduzetnika na tržište i/ili uklanjaju prepreke razvoju konkurencije.

AZTN ove aktivnosti, između ostaloga, provodi **davanjem stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih popisa sa ZZTN-om ili o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja**, zatim mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju i podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i

prava zaštite tržišnog natjecanja u razvoju tržišnog gospodarstva, kao i mišljenja i stručnih stavova o rješenjima i razvoju komparativne prakse u ovom području.

AZTN takva stručna mišljenja donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima u skladu s posebnim zakonom i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ali i u drugim slučajevima za koja smatra da je donošenje mišljenja od značaja za zaštitu tržišnog natjecanja.

U 2018. godini **AZTN je donio mišljenja u ukupno 82 predmeta**. Od tog broja dano je **32 mišljenja na propise** (zakonske i podzakonske akte), **četiri (4) stručna mišljenja** u području sektora elektroničkih komunikacija te je detaljno odgovoreno na **50 upita** pravnih i fizičkih osoba, komora i drugih subjekata.

Preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a su poznavanje brojnih tržišta i odnosa na njima, kao i analiza regulatornog okvira za pojedine djelatnosti.

Stoga se značajan dio aktivnosti AZTN-a tijekom 2018. godine odnosio na **sektorska istraživanja**. Ta se istraživanja provode u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima, osobito na onima koja ukazuju na određene slabosti u funkcioniranju. Takve dubinske analize tržišta ili pojedine prakse na tržištu, uključuju i analizu propisa koji se odnose na pojedino tržište te stoga često otkrivaju nepravilnosti koje nisu u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Na taj način AZTN dobiva osnovu za pokretanje postupaka protiv poduzetnika, ali i mogućnost da ukaže na potrebu promjene konkretnih propisa koji nisu u skladu s odredbama propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

AZTN je u 2018. godine **proveo i okončao četiri (4) sektorska istraživanja**:

- Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj u 2017. godini,
- Istraživanje tržišta tiska u Republici Hrvatskoj u 2017. godini,
- Istraživanje tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2017. godini, i
- Istraživanje tržišta mlijeka i mliječnih proizvoda u Republici Hrvatskoj u 2017. godini.

U Izvješću za 2018. godinu, **prvi put se izvješćuje o punoj primjeni ZNTP-a, koja je započela 1. travnja 2018. godine**. Naime, do 1. travnja 2018. godine su svi ugovori između trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača i njihovih dobavljača, sklopljeni prije stupanja na

snagu ZNTP-a, a bili su važeći u trenutku stupanja na snagu ZNTP-a (7. prosinca 2017.), trebali biti usklađeni s tim zakonom.

Stoga je AZTN, **počevši od lipnja 2018. godine, po službenoj dužnosti pokrenuo veliki broj upravnih postupaka**, u kojima je utvrđivao iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom od strane velikog broja trgovaca, otkupljivača i prerađivača.

U tim je postupcima AZTN ispitivao sve elemente koji se odnose na sadržaj i realizaciju ugovornih, odnosno poslovnih odnosa. Pri tome AZTN uvijek naglašava kako samo pokretanje upravnog postupka protiv određenog trgovca ili otkupljivača ili prerađivača ne znači nužno postojanje povrede ZNTP-a, već je AZTN obvezan u postupku utvrditi sve relevantne činjenice i okolnosti, odnosno utvrditi postoje li konkretni dokazi koji potvrđuju indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka. Tek na temelju konačno utvrđenog činjeničnog stanja, AZTN donosi meritornu odluku u konkretnom predmetu.

Od datuma stupanja ZNTP-a na snagu, 7. prosinca 2017. do 31. prosinca 2018., AZTN je riješio 82 predmeta iz područja primjene tog propisa.

AZTN želi istaknuti da je u početku provedbe ZNTP-a, jedan od težih zadataka bio upoznati adresate zakona i javnost koja pitanja jesu, a koja nisu u nadležnosti AZTN-a.

Jasno razgraničavanje nadležnosti između tijela državne uprave i AZTN-a te svijest adresata o ovlaštenjima koje imaju nadležne inspekcijske službe Ministarstva financija s jedne strane i AZTN s druge strane, bitno je između ostalog i radi promptnog reagiranja tijela državne uprave i AZTN-a na povrede zakona i dobrih trgovačkih običaja, sve u cilju njihova otklanjanja i uspostave zdrave klime u gospodarsko - pravnom prometu.

S obzirom na napise i navode iz medija, kojima se AZTN upozoravao zbog navodnog nepoduzimanja radnji i mjera u situacijama kada je u pitanje dovedena kvaliteta i zdravstvena ispravnost hrane, potrebno je razjasniti, da **u smislu ZNTP-a, AZTN nije ovlašten kontrolirati ni kvalitetu niti zdravstvenu i higijensku ispravnost poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda** koji se plasiraju na hrvatsko tržište, **već su za to zadužena nadležna inspekcijska tijela u skladu s posebnim propisima.**

U razdoblju usklađivanja, odnosno od stupanja ZNTP-a na snagu (7. prosinca 2017. godine), pa do njegove „pune“ primjene (1. travnja 2018. godine), AZTN je u suradnji s Ministarstvom

poljoprivrede prikupio, analizirao i odgovorio na najčešća pitanja koja su prikupljena putem Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Ministarstva poljoprivrede, odvjetničkih društava te izravno od adresata zakona. Navedeni pitanja i odgovori objedinjeni su u dokumentu „**Odgovori na pitanja adresata ZNTP-a**“, koji je objavljen na mrežnim stranicama AZTN -a i Ministarstva poljoprivrede 5. veljače 2018. godine.

Nakon toga, analizirana su dodatna pitanja i pojmovi te su sukcesivno objavljivani odgovori, prema vremenu njihova nastanka. Tako su, 28. veljače 2018. godine, objavljena dodatna pojašnjenja Ministarstva poljoprivrede i AZTN-a, vezana uz pitanja akcijske prodaje, asortimana i polica. Detaljnija pojašnjenja pojmova poljoprivredni i prehrambeni proizvod, svježi proizvod te krug osoba na koje se ZNTP ne primjenjuje, objavljena su 7. ožujka 2018. godine, dok je revidirano mišljenje o popustu za prijevremeno plaćanje (*cassa sconto*) objavljeno 9. listopada 2018. godine i dostupno je na mrežnim stranicama AZTN-a: <http://www.aztn.hr/nepostene-trgovacke-prakse/cesta-pitanja> kao i na mrežnim stranicama Ministarstva poljoprivrede: <https://poljoprivreda.gov.hr/vijesti/zakon-o-nepostenoj-trgovackoj-praksi-dodatna-pojasnjenja-za-trgovce-i-dobavljacke/686>

Do datuma otpreme ovog Izvješća u Hrvatski sabor, **AZTN je okončao i postupke koje je po službenoj dužnosti pokrenuo protiv trgovaca i otkupljivača u kojima je utvrdio nametanje nepoštenih trgovačkih praksi u smislu ZNTP-a.** Tako su okončani postupci protiv trgovačkih društava Plodine d.d., NTL d.o.o. i Fragaria d.o.o.

Učinkovitost AZTN-a u provedbi ZNTP-a vidljiva je i u izricanju upravno-kaznenih mjera trgovcima i otkupljivačima koji su te odredbe prekršili pa su tako zbog nametanja nepoštenih trgovačkih praksi Plodine d.d. su kažnjene s 1.008.000,00 kuna, NTL d.o.o. s 800.000,00 kuna i Fragaria d.o.o. s 350.000,00 kuna. Rješenja se objavljuju na mrežnoj stranici AZTN-a: <http://www.aztn.hr/odluke/?y=2019>

Međutim, **budući da su ti postupci okončani u 2019. godini**, o njima će AZTN detaljnije izvijestiti Hrvatski sabor u svojem godišnjem izvješću o radu za 2019. godinu.

Stupanjem na snagu ZNTP-a, dana 7. prosinca 2017. godine, AZTN je postao tijelo nadležno za njegovu provedbu te je prema odredbi članka 33. ZNTP-a, bio obavezan uskladiti svoj Statut i druge opće akte s odredbama toga zakona.

AZTN je u skladu s odlukom Vijeća donio Izmjene i dopune Statuta te ih dostavio na potvrdu Hrvatskom saboru. Izmjene i dopune Statuta AZTN-a odnosile su se na organizacijski ustroj

i stvaranje nove ustrojstvene jedinice - Sektora za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi te na proširenje djelokruga Vijeća i stručne službe AZTN-a na provedbu odredbi ZNTP-a.

Rasprava o Izmjenama i dopunama Statuta AZTN-a u Hrvatskom saboru je zaključena 20. lipnja 2018. godine. Taj je akt potvrđen na 8. sjednici Hrvatskoga sabora, održanoj 29. lipnja 2018. godine. Izmjene i dopune Statuta stupile su na snagu nakon potvrde Hrvatskog sabora i nakon što je proteklo osam dana od njegove objave na Oglasnoj ploči AZTN-a. Nakon toga roka, pročišćeni tekst Statuta objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a: <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2015/05/Izmjene-i-dopune-Statuta-Agencije-za-za%C5%A1titu-tr%C5%BEi%C5%A1nog-natjecanja.pdf>

U okviru međunarodnih aktivnosti, u 2018. godini uspješno je završeno sudjelovanje AZTN-a u procesu pregovora oko Direktive (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018., o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje, za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (dalje u tekstu: Direktiva ECN+) u okviru radnih tijela Vijeća EU.

Direktiva ECN+ je usvojena 14. siječnja 2019. godine, nakon skoro dvije godine pregovora u kojima je AZTN aktivno sudjelovao te podržao njezine usvajanje. Svrha Direktive ECN+ je ojačati učinkovitost rada tijela za zaštitu tržišnog natjecanja i provedbu pravila EU-a o tržišnom natjecanju od strane nacionalnih tijela nadležnih za tržišno natjecanje te funkcioniranje tržišta u Europi, naročito malih nacionalnih tijela kao što je AZTN.

Glavna pitanja od važnosti za rad tijela za tržišno natjecanje koja su uređena Direktivom ECN+ su odredbe o neovisnosti, kojima im se omogućava izvršavanje njihovih obveza i ovlasti u primjeni članaka 101. i 102. UFEU-a, neovisnost o političkom i drugom vanjskom utjecaju, samostalno određivanje prioriteta u radu, donošenje odluka o zapošljavanju i samostalno upravljanje njihovim proračunom. Direktiva ECN+ uređuje i bitno pitanje dostatnosti ljudskih, financijskih i tehničkih sredstava koja su nacionalnim tijelima neophodna za učinkovitu provedbu prava tržišnog natjecanja.

Direktivom ECN+ se nastoji osigurati dovoljno ovlasti i alata za učinkovitu provedbu postupaka u području prava tržišnog natjecanja koje, između ostaloga, obuhvaćaju ovlast za pretragu poslovnih i ostalih prostora, zahtjeve za dostavu informacija, obvezne razgovore-intervjue s osobama koje nisu stranke u postupku, izricanje privremenih mjera te mjera za preuzimanje obveza od strane poduzetnika. Navedeno uključuje i ovlast za izricanje novčanih kazni poduzetnicima i udruženjima poduzetnika.

U praksi će svakako biti korisne i odredbe o uzajamnoj pomoći i suradnji nacionalnih tijela za tržišno natjecanje u primjeni članka 101. ili 102. UFEU-a, koje uključuju i mogućnost naplate sankcija u drugoj državi članici.

Direktiva ECN+ sadrži i odredbe o ulozi nacionalnih tijela za tržišno natjecanje pred nacionalnim sudovima, kao i odredbu o dopuštenosti dokaza pred nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje.

Države članice imaju rok od dvije godine od dana stupanja Direktive ECN+ na snagu za njezino prenošenje u svoje nacionalno zakonodavstvo, točnije do 4. veljače 2021. godine.

U petoj godini punopravnog članstva RH u EU, treba spomenuti i daljnju **redovitu aktivnost AZTN-a u radu Odbora za tržišno natjecanje OECD-a, zatim u radu Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN) i ostalih foruma kao što su ICN, UNCTAD i ICC.**

U 2018. godini AZTN je odgovorio na svih 37 zahtjeva za dostavu informacija koje su mu uputila tijela za tržišno natjecanje drugih država članica EU-a, a AZTN je agencijama drugih država članica uputio dva (2) zahtjeva za dostavu informacija.

Međunarodne aktivnosti AZTN-a u 2018. godini značajno je obilježio početak provedbe **EU twinning light projekta** u Crnoj Gori „**Jačanje institucionalnih i tehničkih kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije Crne Gore**“. To je prvi samostalni projekt u kojem je AZTN pružatelj pomoći drugoj nacionalnoj agenciji, u konkretnom slučaju, Agenciji za zaštitu konkurencije Crne Gore.

AZTN je nastavio i s bilateralnom suradnjom s nacionalnim agencijama drugih država, primjerice s Kosovom, s čijim je nadležnim tijelom obnovljen Sporazum o suradnji, a stručnjakinja iz AZTN-a sudjeluje u EU twinning projektu u svojstvu kratkoročnog stručnjaka i pruža pomoć kosovskom tijelu za zaštitu tržišnog natjecanja.

AZTN je 7. studenoga 2018. godine organizirao **21. Međunarodnu konferenciju** pod nazivom **“Razmjena informacija među konkurentima, dogovori o cijenama ili elementima cijene – uloga strukovnih udruženja i komora”**, kojoj je cilj bio upoznati sudionike s razlikom između dopuštene i nedopuštene razmjene poslovnih informacija među poduzetnicima koji su konkurenti, s fokusom na dogovor o cijenama ili elementima cijene. Posebna pozornost posvetila se ulozi strukovnih udruženja i razmjeni informacija sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Konferencija je imala i dva panela, pod

nazivima „Razmjena informacija s naglaskom na kartelne sporazume“ i „Razmjena informacija u okviru komora ili udruženja poduzetnika – što je dopušteno, a što je zabranjeno“.

Što se tiče ostalih aktivnosti na međunarodnom planu, **AZTN je pružio ključnu stručnu pomoć Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske** (dalje u tekstu: DORH) i inozemnom odvjetničkom timu koji je zastupao RH u međunarodnom arbitražnom postupku koji je protiv RH pokrenuo nizozemski vlasnik hrvatskog trgovačkog društva CityEX. Riječ je o postupku pred Arbitražnim sudom pri Međunarodnom centru za rješavanje investicijskih sporova u Washingtonu. U tom je arbitražnom postupku nizozemski vlasnik hrvatske dostavljačke kompanije **CityEX od RH potraživao 53 milijuna eura**.

Predmet spora bilo je pružanje poštanskih usluga u RH u razdoblju liberalizacije poštanskih usluga do 2015. godine i način postupanja nadležnih hrvatskih tijela. Tužitelj je isticao brojne prigovore na postupanje nadležnih državnih tijela i tvrdio da je konačni stečaj CityEX-a bio uzrokovan „predatorskim“ cijenama nacionalnog poštanskog operatera Hrvatske pošte d.d. i njezinim uslugama, koje prema tužiteljevim navodima, nadležna državna tijela nisu provjerila.

AZTN-ova dodatna pisana i usmena obrazloženja DORH-u o navodnim predatorskim cijenama nacionalnog poštanskog operatera Hrvatske pošte d.d., koje su prema navodima tužitelja uzrokovale stečaj CityEX-a, bila su ključna za uspješan ishod postupka.

Arbitražni sud je 5. travnja 2019. godine donio pravorijek u kojem je odbio većinu tužiteljevih zahtjeva, uključujući tužiteljev glavni tužbeni navod o navodnim predatorskim cijenama te zaključio da financijske poteškoće CityEX-a nije uzrokovalo postupanje nadležnih hrvatskih tijela.

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske (dalje u tekstu: VUSRH), u roku od 30 dana od dana dostave rješenja.

Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se utvrđuje povreda ZZTN-a i članka 101. ili članka 102. UFEU-a i izriču upravno-kaznene mjere može podnijeti nezadovoljna stranka u postupku. Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se odbacuje inicijativa za pokretanje postupka jer nema uvjeta za njegovo pokretanje, kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje i rješenja

kojim se obustavlja postupak, može podnijeti i podnositelj inicijative, odnosno osoba kojoj su rješenjem AZTN-a utvrđena ista postupovna prava kao i podnositelju inicijative.

Protiv odluke VUSRH kojim se odbija tužbeni zahtjev tužitelja u upravnom sporu, odnosno kojom se potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a može se podnijeti ustavna tužba Ustavnom sudu Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Ustavni sud RH), u slučajevima uređenim Ustavom Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Ustav RH), primjerice kada nezadovoljna stranka smatra da joj je povrijeđeno pravo na pravično suđenje (članak 29. stavak 1. Ustava RH) ili kada smatra da je došlo do povrede zakonitosti pojedinačnih akata državne uprave i tijela s javnim ovlastima i njihovoj sudskoj kontroli (članak 19. Ustava RH).

Upravo izvještajna 2018. godina obilježena je različitim stajalištima VUSRH i Ustavnog suda RH vezanih uz postupanja iz njihove nadležnosti koja su imala učinak na odluke AZTN-a.

Vrijedno je spomenuti da je RH prema statistici *EU Justice Scorebord*, s prosječnim **trajanjem sudskih postupaka iz područja tržišnog natjecanja od oko 200 dana**, svrstana na **visoko drugo mjesto po ažurnosti** postupanja (odmah nakon Ujedinjene Kraljevine).

Kao pravna osoba s javnim ovlastima, AZTN uvijek s osobitom pažnjom izvršava svoje obveze te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima. AZTN nema vlastitih prihoda, već se njegov rad i aktivnosti financiraju isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu RH. Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje utvrđuje i izriče AZTN, prihod su Državnog proračuna RH.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u državnom proračunu za 2018. godinu iznosila su **13.423.006,00 kuna**. **Izvršenje rashoda** iznosilo je **13.264.564,70 kuna**, što predstavlja **98,82** posto u odnosu na plan.

U djelokrugu svoga rada, AZTN je u 2018. godini imao **ukupno riješenih 688 predmeta iz područja tržišnog natjecanja i nepoštenih trgovačkih praksi**.

AZTN u 2018. godini bilježi **rast od 6,7 posto riješenih predmeta** u odnosu na 2017. godinu. Na **dan 31. prosinca 2018. godine**, AZTN je imao **ukupno 49 upravnih predmeta u tijeku**. Riječ je o upravnim postupcima pokrenutim u izvještajnoj 2018. godini u kojima se postupak kontinuirano vodi, ali se još nisu stekli zakonski uvjeti za donošenje rješenja.

Od 49 upravnih predmeta u tijeku, **17 predmeta je iz područja tržišnog natjecanja, a 32 iz područja nepoštenih trgovačkih praksi** u kojima je AZTN, budući da je puna primjena ZNTP-a započela tek 1. travnja 2018. godine, upravne postupke po službenoj dužnosti protiv trgovaca, otkupljivača i prerađivača počeo pokretati počevši od kraja lipnja 2018. godine.

AZTN je u 2018. godini od Europske komisije zaprimio 425 notifikacija koncentracija poduzetnika u kojima je morao provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako su prijavljene Europskoj komisiji, učinak i na hrvatskom tržištu. Da nije bilo prekida rada Vijeća AZTN-a, do kraja 2018. godine, bile bi riješene dodatne 82 notifikacije koncentracija poduzetnika.

Stoga se **većina od ukupno 174 neriješena neupravna predmeta na dan 31. prosinca 2018. godine odnosi na notifikacije koncentracija iz EU-a i mišljenja AZTN-a na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa**. Naime, zbog prethodno već spomenutog isteka mandata troje članova Vijeća AZTN-a na dan 15. studenoga 2018. godine, ti se predmeti nisu mogli okončati jer Vijeće nije imalo propisani broj članova za donošenje pravovaljanih odluka.

U AZTN-u je na dan 31. prosinca 2018. godine bilo **zaposleno 52 radnika**, što je povećanje u odnosu na prethodnu 2017. godinu kada je zapošljavao 44 radnika.

Ovdje treba istaknuti da je **2018. godina prva puna godina u kojoj je AZTN primjenjivao ZNTP**. Riječ je o potpuno novom, vrlo kompleksnom zakonu koji po prvi uređuje izuzetno široku problematiku zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

To je značajno povećalo ukupni opseg poslova AZTN-a i potrebu ustrojavanja novog **Sektora za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi**. Sektor je započeo s radom u ožujku 2018. godine i kadrovski se popunjavao do sredine travnja 2018. godine, te je u njemu u 2018. godini zaposleno **šest (6) novih stručnjaka**.

Potrebno je naglasiti da su postupci koje AZTN vodi sve složeniji i zahtjevniji zbog sve sofisticiranijih metoda prikrivanja povrede propisa o tržišnom natjecanju od strane poduzetnika.

Upravo je u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu, riječ o vrlo složenim i dugotrajnim postupcima u kojima AZTN, uz odredbe ZZTN-a, može primjenjivati i odredbe članka 101. UFEU-a (kod zabranjenih sporazuma) i članka 102. UFEU-a (kod zlouporabe vladajućeg

položaja). U takvim slučajevima, kada uz hrvatske propise primjenjuje i europsko pravo tržišnog natjecanja, AZTN u okviru Europske mreže za tržišno natjecanja (ECN) aktivno surađuje s Europskom komisijom i nacionalnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica.

Postupke utvrđivanja zabranjenog sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja, AZTN pokreće po službenoj dužnosti i to *ex post*. Nasuprot tome, ocjenu koncentracija poduzetnika, AZTN vodi po prijavi sudionika koncentracije koji su AZTN-u obvezni prijaviti već samu namjeru provedbe koncentracije pa u tim postupcima AZTN djeluje *ex ante*.

Iako AZTN, kako je prethodno navedeno, postupke pokreće po službenoj dužnosti, valja imati na umu da inicijativu za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja, može u obliku pisanog zahtjeva, obavijesti, prigovora ili drugog podneska podnijeti svaka fizička ili pravna osoba, strukovna ili gospodarska interesna udruga, komora poduzetnika, udruga potrošača, Vlada RH, odnosno tijela središnje državne uprave i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Kada u provedenim postupcima utvrdi povredu ZZTN-a i članaka 101. ili 102. UFEU-a, AZTN izriče upravno-kaznene mjere koje mogu iznositi najviše 10 posto ukupnog godišnjeg prihoda koji je poduzetnik ostvario na mjerodavnom tržištu, u godini prije utvrđenog kršenja propisa.

Odluku o visini upravno-kaznene mjere, AZTN određuje primjenom kriterija propisanih ZZTN-om, a detaljnije uređenih Uredbom o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere, koju je na prijedlog AZTN-a donijela Vlada RH („Narodne novine“, br. 129/10. i 23/15.). Tako se pri izricanju upravno-kaznene mjere, između ostaloga, uzima u obzir težina i trajanje povrede propisa, posljedice povrede za potrošače i druge poduzetnike na tržištu, kao i postojanje otegotnih i olakotnih okolnosti.

Uz sve to, AZTN je jednako angažiran u aktivnom promicanju značaja tržišnog natjecanja kroz edukaciju poduzetnika i potrošača i transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti.

Aktivnosti AZTN-a u idućem razdoblju i dalje će biti usmjerene na utvrđivanje, otklanjanje i sankcioniranje najtežih oblika sprječavanja, ograničavanja i narušavanja tržišnog natjecanja, kao što su zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu i sklapanje zabranjenih sporazuma između poduzetnika.

AZTN će radi pravilne primjene propisa EU-a nastaviti i sa svojom aktivnom ulogom u suradnji s Europskom komisijom i nacionalnim tijelima nadležnima za tržišno natjecanje u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN).

Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja i stvaranja kulture tržišnog natjecanja ostaje permanentni zadatak AZTN-a i u budućim razdobljima. U tom smislu, AZTN osobitu brigu vodi o transparentnosti svoga rada kroz različite komunikacijske kanale, sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji AZTN-a, objavljivanjem svojih odluka, mišljenja i godišnjih izvješća na svojim mrežnim stranicama, objavljivanjem stručnih članaka, pripremanjem priopćenja za javnost i medije o donesenim odlukama i praksi AZTN-a, nastupanjem u medijima, redovitim kontaktima s novinarima, organiziranjem tiskovnih konferencija, izdavanjem mjesečnog biltena i ostalih publikacija i brošura te organiziranjem i sudjelovanjem na edukacijama o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja.

AZTN će također nastaviti provoditi godišnja sektorska istraživanja tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo kao i sektorsko istraživanje tržišta tiska. U planiranju drugih sektorskih istraživanja, AZTN će se voditi načelom identifikacije tržišta s povećanom vjerojatnošću povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i posljedичne štete za potrošače.

AZTN je u 2018. godini riješio 6,7 posto predmeta više nego u 2017. godini, unatoč otežavajućoj okolnosti i nemogućnosti donošenja odluka više od dva mjeseca, zbog isteka mandata troje članova Vijeća i neimenovanja novih. Uzimajući u obzir navedeno, kao i sve specifičnosti i izazove koje donosi provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja te provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom, AZTN svoj rad u 2018. godini ocjenjuje sadržajnim i uspješnim.

Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu, osim detaljnijeg prikaza sadržaja iz ovog sažetka, sadrži i tri priloga:

PRILOG I. Odluke Agencije iz 2018. godine objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a;

PRILOG II. Odluke sudova iz 2018. godine objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a;

PRILOG III. Odluke o kažnjavanju iz 2018. godine objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a.

Predsjednik Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Marko Cerovac, mag.iur.

Zagreb, rujan 2019.

REPUBLIKA HRVATSKA

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Godišnje izvješće

o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

za 2018. godinu

Zagreb, rujan 2019.

Sadržaj

Sadržaj	3
Uvodne napomene.....	7
Ključna obilježja rada AZTN-a u 2018. godini.....	10
1. Provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN)	11
2. Provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (ZNTF)	14
2. 1. Izmjene i dopune Statuta AZTN-a.....	15
3. Međunarodne aktivnosti AZTN-a	16
3. 1. Aktivnosti na donošenju Direktive ECN+	16
3. 2. Suradnja s međunarodnim organizacijama, forumima i radnim skupinama.....	17
3. 3. Sudjelovanje AZTN-a u EU twinning light projektu u Crnoj Gori.....	18
3. 4. Bilateralna suradnja.....	18
4. Okončanje arbitražnog postupka u predmetu CityEX protiv Republike Hrvatske	19
Sažeti statistički prikaz rada AZTN-a u 2018. godini	20
I. Provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja	26
1. Pravni okvir	26
1. 1. Faze postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja	29
1. 2. Problemi u ispravnoj primjeni prava EU-a.....	31
2. Postupci ocjene sporazuma između poduzetnika	32
2. 1. Zabranjeni sporazumi	32
2. 1. 1. Izuzeća ograničavajućih sporazuma od opće zabrane.....	34
2. 1. 2. Prethodno ispitivanje stanja na tržištu zbog utvrđivanja postojanja indicija o sklapanju zabranjenog sporazuma	35
2. 1. 3. Primjeri postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma	35
2. 1. 4. Primjena instituta preuzimanja obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje od strane poduzetnika.....	41
2. 1. 5. Primjer primjene instituta preuzimanja obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje od strane poduzetnika.....	42
3. Postupci utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja.....	44
3. 1. Zloupotreba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu.....	44
3. 1. 1. Mjerodavna tržišta na kojima su postojale određene indicije o zlouporabi.....	45

3. 1. 2. Primjeri odbacivanja inicijative za pokretanje postupka utvrđivanja zlorporabe vladajućeg položaja	46
3. 1. 3. Primjeri postupaka u kojima nisu pronađeni dokazi o zlorporabi vladajućeg položaja	52
4. Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija	57
4. 1. Postupak po prijavi za ocjenu dopuštenosti koncentracija	57
4. 2. Broj predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija	58
4. 3. Provođenje testa tržišta	61
4. 4. Mjerodavna tržišta na kojima su provedene koncentracije	62
4. 5. Primjeri rješenja o ocjeni dopuštenosti koncentracija poduzetnika	63
4. 6. Ponovni porast broja neprijavljenih koncentracija na tržištu medija	69
4. 7. Notifikacije koncentracija zaprimljenih od Europske komisije	71
5. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja	73
5. 1. Stručna mišljenja na propise	73
5. 1. 1. Primjeri stručnih mišljenja	73
5. 2. Sudjelovanje u Radnoj skupini za izradu propisa o „geoblokiranju“	83
6. Sektorska istraživanja tržišta	84
6. 1. Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2017. godini	84
6. 2. Istraživanje tržišta tiska u RH u 2017. godini	88
6. 3. Istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2017. godini	91
6. 4. Istraživanje tržišta proizvodnje i prodaje mlijeka i mliječnih proizvoda u RH u 2017. godini	95
7. Sudska kontrola odluka AZTN-a	98
7. 1. Prosječno trajanje sudskih postupaka u EU	103
II. Provedba propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom	106
1. Pravni okvir	106
1. 1. Adresati ZNTP-a	106
1. 2. Rok za usklađivanje ugovora sa ZNTP-om	107
1. 3. Nepoštene trgovačke prakse koje utvrđuje ZNTP	107
1. 4. Obvezni sadržaj ugovora	108
1. 5. Ništetne odredbe u ugovorima	109
1. 6. Način pokretanja postupka	109
1. 7. Mogućnost preuzimanja obveza od strane trgovca i/ili otkupljivača i/ili prerađivača	110
1. 8. Postupovne odredbe	110

1. 9. Upravno-kaznene mjere	112
1. 10. Smjernice o primjeni ZNTP-a - Odgovori na pitanja adresata ZNTP-a	113
1. 11. Jednaki tretman domaćih i inozemnih dobavljača	114
1. 12. Pitanja koja nisu u nadležnosti AZTN-a	115
1. 13 Bitno razgraničenje nadležnosti između inspekcijskih službi Ministarstva financija i AZTN-a u situacijama prodaje proizvoda ispod nabavne cijene.....	115
1. 14. Sudska zaštita	117
1. 15. Aktivnosti AZTN-a nakon početka pune primjene ZNTP-a	117
2. Statistički podaci o stanju predmeta	118
3. Problem prijave nepoštenih trgovačkih praksi AZTN-u	120
4. Način otkrivanja indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.....	122
5. Aktivnosti AZTN-a uz Prijedlog Direktive o zabranjenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom	124
6. Ostale aktivnosti AZTN-a u području nepoštenih trgovačkih praksi	127
7. Umjesto zaključka – prvi pozitivni učinci ZNTP-a.....	128
III. Međunarodna suradnja AZTN-a.....	129
1. Multilateralna suradnja	129
1.1. Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak (OECD).....	129
1. 2. Europska mreža za tržišno natjecanje (ECN)	130
1. 3. Vijeće EU-a	131
1. 4. ICN – Međunarodna mreža tijela za tržišno natjecanje	132
1. 5. UNCTAD	133
1. 6. ICC – Međunarodna trgovačka komora	133
2. Bilateralna suradnja.....	134
3. EU twinning light projekt „Jačanje institucionalne i tehničke sposobnosti Agencije za zaštitu konkurencije Crne Gore“	134
4. Drugi EU projekti	135
5. Konferencije i seminari u RH i inozemstvu.....	135
IV. Javnost rada AZTN-a.....	138
V. Financiranje i unutarnji ustroj AZTN-a.....	140
1. Proračun AZTN-a	140
VI. Unutarnji ustroj AZTN-a	145
VII. Društveno odgovorno poslovanje u AZTN-u (DOP)	150
VIII. Digitalizacija pismohrane AZTN-a.....	151
Zaključak	152

PRILOG I. Odluke AZTN-a iz 2018. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a ...	155
PRILOG II. Odluke sudova iz 2018. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a ...	164
PRILOG III. Odluke o upravno-kaznenim mjerama iz 2018. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a.....	165

Uvodne napomene

Zaštita tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj povjerena je **Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja** (dalje u tekstu: **AZTN**). AZTN je osnovan odlukom Hrvatskog sabora od 20. rujna 1995. godine i odredbama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja iz 1995. godine.¹ S radom je započeo 1997. godine, a osnivač AZTN-a je Republika Hrvatska (dalje u tekstu: RH).

Područje zaštite tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj prvi je put uređeno Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja iz 1995. godine. Tim je zakonom, uz uvođenje osnovnih pravila tržišnog natjecanja koja vrijede u Europskoj uniji (dalje u tekstu: i EU), osigurano osnivanje i rad neovisne institucije za provedbu pravila tržišnog natjecanja. Zbog neprekidnog razvoja ove grane prava u EU, taj propis se i u RH često mijenjao u svrhu njegovog usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a. Tako su izmjene i dopune tog prvog zakona stupile su na snagu 1997. i 1998. godine. Nakon toga, 1. listopada 2003. godine stupa na snagu novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja² koji je bio na snazi sve do 1. listopada 2010. godine, kada na snagu stupa danas važeći zakon.

Sukladno važećem **Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja** („Narodne novine“, br. 79/09. i 80/13.; dalje u tekstu: **ZZTN**)³, AZTN je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru svog djelokruga i nadležnosti. Te su nadležnosti, osim navedenim zakonom, određene i zakonodavstvom EU-a, vezano uz primjenu članka 101. i članka 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 115, 9. svibnja 2008. godine; dalje u tekstu: UFEU), kao i uz kontrolu koncentracija između poduzetnika i to:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. godine o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (Tekst značajan za EGP); SL L 1, 4. siječnja 2003. godine, str. 1-25, SL; posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8., svezak 1., str. 165-189 (dalje u tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003); i
- Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Tekst značajan za EGP); SL L 24, 29. siječnja 2004. godine, str. 1-22, SL; posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8., svezak 5., str. 73-94 (dalje u tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004).

Slijedom navedenoga, AZTN je ovlašten za primjenu nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja. Ovlasti AZTN-a, uređene ZZTN-om, sadržajno implicate obuhvaćaju poslove jedinog nacionalnog i općeg regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima u RH.

¹ Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 48/95., 52/97. i 89/98.).

² Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 122/03.).

³ Zakonodavni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj predstavlja Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja te provedbeni propisi doneseni temeljem toga zakona.

Statutom AZTN-a, koji je potvrdio Hrvatski sabor, detaljno su propisane aktivnosti i djelokrug rada AZTN-a⁴.

Zadatak AZTN-a je onemogućiti sprječavanje, ograničavanje i narušavanje tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: narušavanje) i kroz zabranjene sporazume između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. U njegovoj nadležnosti je i kontrola dopuštenosti koncentracija poduzetnika.

Od 7. prosinca 2017. godine AZTN je nadležan i za provedbu **Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom** („Narodne novine“, br. 117/17.; dalje u tekstu: **ZNTP**). Tim je zakonom prvi puta u RH uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

U vođenju postupaka te ispitivanju i analizi stanja na pojedinim tržištima, AZTN se koristi posebnim ovlastima utvrđenim ZZTN-om. U slučaju utvrđenja zabranjenog sporazuma poduzetnika, zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika ili zabranjene koncentracije poduzetnika, AZTN poduzetnicima koji su povrijedili ZZTN utvrđuje i izriče upravno-kaznene mjere propisane ZZTN-om i Uredbom o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere („Narodne novine“, br. 129/10.).

AZTN utvrđuje i poduzetnicima izriče upravno-kaznene mjere i u slučaju utvrđenja zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u smislu odredbi ZNTP-a

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva. Svrha mu je osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na njihovu veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja. Stoga je jednako značajna uloga AZTN-a u provođenju aktivne politike promicanja i stvaranja kulture tržišnog natjecanja, naročito kroz davanje stručnih mišljenja o zakonima i drugim propisima koji sadrže pitanja koja mogu utjecati na tržišno natjecanje. AZTN, osim mišljenja na nacrt zakona i drugih propisa, daje mišljenja i na važeće zakone i druge propise.

AZTN-om upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: **Vijeće**; **Vijeće AZTN-a**).

Vijeće ima pet članova. Svi su zaposleni u AZTN-u

Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade RH, imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor. Predsjednik i članovi imenuju se na razdoblje od pet godina, a uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i djelokrug rada članova Vijeća uređeni su ZZTN-om. Tako primjerice, članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, članovi uprava, nadzornih odbora ili upravnih vijeća poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojeg drugog oblika interesnog udruživanja koji bi mogao dovesti do sukoba interesa. Vijeće na svojim sjednicama donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima AZTN-a. Odluke se donose većinom od najmanje tri glasa, a pri donošenju odluka nitko ne može biti suzdržan.

⁴ Odluke o potvrđivanju Statuta i Izmjena i dopuna Statuta Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja od strane Hrvatskog sabora objavljene su u „Narodnim novinama“, br. 22/11, 74/14 i 60/18

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja **stručna služba AZTN-a** koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom, magistri ekonomije i informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja.

S obzirom na zakonsku obvezu podnošenja godišnjeg izvješća o radu za proteklu kalendarsku godinu Hrvatskom saboru⁵, AZTN je **Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2018. godinu** (dalje u tekstu: Izvješće) pripremio kako bi političku, gospodarsku i stručnu javnost informirao o svojim aktivnostima u 2018. godini i time osigurao transparentnost svoga rada te dodatno doprinio afirmaciji učinkovitog tržišnog natjecanja kao i zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u RH.

U nastavku ovog Izvješća najprije će biti prikazan pravni okvir djelovanja AZTN-a i njegove međunarodne aktivnosti, a zatim će se dati sažeti statistički prikaz rada AZTN-a u 2018. godini.

⁵ ZZTN, članak 34.

Ključna obilježja rada AZTN-a u 2018. godini

Brojne aktivnosti obilježile su 2018.-u godinu, ne samo u provedbi propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i propisa koji uređuje zabranu nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom te kontinuiranom promicanju kulture tržišnog natjecanja, već i u razvitku zaštite tržišnog natjecanja u cjelini.

Jedna od negativnih okolnosti, na koju AZTN nije mogao utjecati, a nepovoljno se odrazila na ukupan broj riješenih predmeta u izvještajnoj godini, je prekid rada Vijeća AZTN-a u razdoblju od 15. studenoga 2018. do 25. siječnja 2019. godine. Naime, dana 15. studenoga 2018. godine je istekao mandat troje članova Vijeća, a Hrvatski sabor je nove članove imenovao tek 25. siječnja 2019. godine.

Dakle, Vijeće više od dva mjeseca nije moglo donositi nikakve odluke, budući da nije imalo zakonom propisanu većinu za donošenje odluka. Da nije bilo tog dugotrajnog prekida, bilo bi riješeno puno više predmeta. Velik dio tih predmeta okončan je donošenjem odluka na 1. sjednici u sazivu novoimenovanoga Vijeća, dana 29. siječnja 2019. godine.

U nastavku donosimo ključne aktivnosti AZTN-a tijekom 2018. godine.

1. Provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN)

(i) Utvrđivanje zabranjenih sporazuma

Veliki dio aktivnosti odnosio se na predmete vezane uz utvrđivanje zabranjenih sporazuma, između poduzetnika.

U tim je predmetima AZTN proveo prethodno ispitivanje stanja na velikom broju mjerodavnih tržišta. Nakon utvrđenih činjenica i okolnosti i provedenih pravno-ekonomskih analiza tih tržišta, u jednom je predmetu prihvaćeno **preuzimanje obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje predloženih od strane poduzetnika**.

Taj pravni instrument omogućuje stranci protiv kojih AZTN vodi postupak zbog postupanja koje predstavlja potencijalnu povredu tržišnog natjecanja, da u propisanom zakonskom roku AZTN-u samoinicijativno predloži preuzimanje obveza u obliku mjera, uvjeta i rokova u kojima će žurno ukloniti sve potencijalne negativne učinke na tržišno natjecanje nastale postupanjem ili propuštanjem postupanja tih poduzetnika.

U devet (9) je predmeta doneseno rješenje kojim se odbacuje inicijativa za pokretanje postupka, budući da je AZTN temeljem rezultata prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnim tržištima utvrdio da nema indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

(ii) Utvrđivanje zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika

Želja poduzetnika za stalnim jačanjem tržišne snage prirodna je i opravdana, ali poduzetnicima u vladajućem položaju može se dogoditi da se zbog svoje značajne tržišne snage na tržištu počnu ponašati i djelovati suprotno pravilima tržišnog natjecanja. Samo postojanje vladajućeg položaja pojedinog poduzetnika na određenom tržištu nije suprotno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, međutim, zabranjena je zlouporaba toga položaja.

Unatoč postojanju određenih indicija, AZTN nakon detaljno utvrđenog činjeničnog stanja, izvođenja dokaza i provedenih pravno-ekonomskih analiza mjerodavnih tržišta, nije pronašao dokaze za utvrđenje zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika u predmetima u kojima je pokrenuo i okončao postupak, a koji se detaljnije obrazlažu u nastavku ovoga izvješća.

(iii) Koncentracije poduzetnika

Koncentracije poduzetnika nisu *a priori* nepoželjne. U pravilu je riječ o redovnom i normalnom procesu konsolidacije i restrukturiranja poduzetnika, pa i cijelih industrija, kao odgovora na promjene na konkretnim mjerodavnim tržištima s ciljem da se ostvare uštede i sinergije koje će novostvorenim ekonomskim entitetima omogućiti da posluju učinkovitije.

Zadatak je AZTN-a procijeniti hoće li opisani pozitivni učinci namjeravane provedbe koncentracije prevladati nad negativnim učincima koncentracije na tržišno natjecanje, prije svega zbog smanjenja broja tržišnih takmaca (i posljedičnog jačanja tržišne snage novog gospodarskog subjekta) i niže razine tržišnog natjecanja, zbog povećane opasnosti od koluzije (dogovora o cijenama ili podjeli tržišta) što bi moglo dovesti do smanjivanja dobiti za potrošače (u obliku rasta cijena, pada kvalitete, izostanka ulaganja u inovacije). Stoga je ocjena namjere provedbe koncentracija poduzetnika jedna od izuzetno važnih zadaća AZTN-a.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika, **AZTN je u 2018. godini zaprimio ukupno 29 prijava namjere provedbe koncentracija.**

Od tog je broja u 2018. godini **riješeno 18 predmeta.**

Postupak je u tijeku u 11 predmeta, s obzirom na činjenicu da su prijave namjere provedbe koncentracije temeljem kojih je otvoreno navedenih 11 predmeta zaprimljene u AZTN-u tijekom studenoga i prosinca 2018. godine. Od tih 11 neriješenih predmeta u 2018. godini, 5 predmeta riješeno je već u siječnju 2019. godine, odmah po imenovanju novih članova Vijeća AZTN-a i stjecanja zakonskih uvjeta za donošenje odluka u smislu članka 31. ZZTN-a.

(iv) Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

Veliki dio aktivnosti tijekom 2018. godine obilježilo je i učinkovito promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, koje je usko povezano s jačanjem kulture tržišnog natjecanja i razinom znanja među poduzetnicima, općom i stručnom javnošću.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosi se na one aktivnosti AZTN-a koje su usmjerene na kulturu tržišnog natjecanja, osobito kada se radi o stvaranju ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče ulazak poduzetnika na tržište i/ili uklanjaju prepreke razvoju konkurencije.

AZTN ove aktivnosti, između ostaloga, provodi davanjem stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih popisa sa ZZTN-om ili o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, zatim mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju i podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava zaštite tržišnog natjecanja u razvoju tržišnog gospodarstva, kao i mišljenja i stručnih stavova o rješenjima i razvoju komparativne prakse u ovom području.

AZTN takva stručna mišljenja donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima u skladu s posebnim zakonom i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ali i u drugim slučajevima za koja smatra da je donošenje mišljenja od značaja za zaštitu tržišnog natjecanja.

U 2018. godini AZTN je donio mišljenja u ukupno **82 predmeta**. Od toga broja dano je **32 mišljenja na propise** (zakonske i podzakonske akte), **četiri (4) stručna mišljenja** u području sektora elektroničkih komunikacija te je odgovorio na **50 upita** pravnih i fizičkih osoba, komora i drugih subjekata.

(v) Sektorska istraživanja

Preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a su poznavanje brojnih tržišta i odnosa na njima, kao i analiza regulatornog okvira za pojedine djelatnosti.

Stoga se značajan dio aktivnosti AZTN-a tijekom 2018. godine odnosio na sektorska istraživanja. Ta se istraživanja provode u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima osobito na onima koja ukazuju na određene slabosti u funkcioniranju. Takve dubinske analize tržišta ili pojedine prakse na tržištu uključuju i analizu propisa koji se odnose na pojedino tržište, te stoga često otkrivaju nepravilnosti koje nisu u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Na taj način AZTN dobiva osnovu za pokretanje postupaka protiv poduzetnika, ali i mogućnost da ukaže na potrebu promjene konkretnih propisa koji nisu u skladu s odredbama propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

AZTN je u 2018. godine **proveo i okončao četiri (4) sektorska istraživanja**:

- Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj u 2017. godini,
- Istraživanje tržišta tiska u Republici Hrvatskoj u 2017. godini;
- Istraživanje tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2017. godini;
- Istraživanje tržišta mlijeka i mliječnih proizvoda u Republici Hrvatskoj u 2017. godini.

2. Provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (ZNTF)

ZNTF je stupio na snagu 7. prosinca 2017. godine. Stoga se u Izvješću za 2018. godinu, prvi puta izvješćuje o punoj primjeni ZNTF-a koja je započela 1. travnja 2018. godine.

Naime, do 1. travnja 2018. godine su svi ugovori između trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača i njihovih dobavljača sklopljeni prije stupanja na snagu ZNTF-a, a bili su važeći u trenutku stupanja na snagu ZNTF-a (7. prosinca 2017.), trebali biti usklađeni s tim zakonom.

Stoga je AZTN, počevši od lipnja 2018. godine, po službenoj dužnosti pokrenuo veliki broj upravnih postupaka, u kojima je utvrđivao iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom od strane velikog broja trgovaca, otkupljivača i prerađivača.

U tim je postupcima AZTN ispitivao sve elemente koji se odnose na sadržaj i realizaciju ugovornih odnosno poslovnih odnosa. Pri tome AZTN uvijek naglašava kako samo pokretanje upravnog postupka protiv određenog trgovca ili otkupljivača ili prerađivača ne znači nužno postojanje povrede ZNTF-a, već je AZTN obavezan u postupku utvrditi sve relevantne činjenice i okolnosti, odnosno utvrditi postoje li konkretni dokazi koji potvrđuju indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka. Tek na temelju konačno utvrđenog činjeničnog stanja, AZTN donosi meritornu odluku u konkretnom predmetu.

Od datuma stupanja na snagu 7. prosinca 2017. do 31. prosinca 2018. AZTN je riješio 82 predmeta.

No, do datuma otpreme ovog Izvješća u Hrvatski sabor, **AZTN je okončao i postupke koje je po službenoj dužnosti pokrenuo protiv trgovaca i otkupljivača u kojima je utvrdio nametanje nepoštenih trgovačkih praksi u smislu ZNTF-a i izrekao propisane upravno-kaznene mjere.**

Međutim, **budući da su ti postupci okončani u 2019. godini**, o njima će AZTN izvijestiti Hrvatski sabor u godišnjem izvješću o radu za 2019. godinu.⁶

⁶ Tako su okončani postupci protiv trgovačkih društava Plodine d.d., NTL d.o.o., Fragana d.o.o. te Lidl Hrvatska d.o.o. k.d.. Zbog nametanja nepoštenih trgovačkih praksi Plodine d.d. su kažnjene s 1,008.000 kuna, NTL d.o.o. s 800.000 kuna, Fragaria d.o.o. s 350.000 kuna te Lidl Hrvatska d.o.o. k d s 807.500 kuna. Rješenja se objavljuju na mrežnoj stranici AZTN-a: <http://www.aztn.hr/odluke/page/2/?y=2019>

2. 1. Izmjene i dopune Statuta AZTN-a

Stupanjem na snagu ZNTP-a, dana 7. prosinca 2017. godine, AZTN je postao tijelo nadležno za njegovu provedbu. Slijedom toga, AZTN je prema odredbi članka 33. ZNTP-a, bio obavezan uskladiti svoj Statut i druge opće akte s odredbama toga zakona.

AZTN je u skladu s odlukom Vijeća donio Izmjene i dopune Statuta te ih dostavio na potvrdu Hrvatskom saboru.

Izmjene i dopune Statuta AZTN-a odnosile su se na organizacijski ustroj i stvaranje nove ustrojstvene jedinice - Sektora za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi te na proširenje djelokruga Vijeća i stručne službe AZTN-a na provedbu odredbi ZNTP-a.

Rasprava o Izmjenama i dopunama Statuta AZTN-a u Hrvatskom saboru je zaključena 20. lipnja 2018. godine. Taj je akt potvrđen na 8. sjednici Hrvatskoga sabora, održanoj 29. lipnja 2018. godine. Izmjene i dopune Statuta stupile su na snagu nakon potvrde Hrvatskog sabora i nakon što je proteklo osam dana od njegove objave na Oglasnoj ploči AZTN-a. Nakon tog roka, pročišćeni tekst Statuta objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a.

3. Međunarodne aktivnosti AZTN-a

3. 1. Aktivnosti na donošenju Direktive ECN+

U okviru međunarodnih aktivnosti odnosno međunarodne suradnje, u 2018. godini uspješno je završeno sudjelovanje AZTN-a u procesu pregovora oko Direktive (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (dalje u tekstu: Direktiva ECN+) u okviru radnih tijela Vijeća EU-a.

AZTN je podržao usvajanje Direktive ECN+ i aktivno sudjelovao u njejoj pripremi. Tako je AZTN dao primjedbu da je potrebno preciznije urediti odredbe o oslobođenju od kazne za fizičke osobe koje mu dostave podatke o postojanju kartela, osobito kada je riječ o oslobođenju od kaznenog progona koje je u isključivoj nadležnosti državnog odvjetništva.

Direktiva ECN+ je usvojena 14. siječnja 2019. godine, nakon skoro dvije godine pregovora⁷.

Svrha Direktive ECN+ je ojačati učinkovitost rada tijela za zaštitu tržišnog natjecanja i provedbe pravila EU o tržišnom natjecanju od strane nacionalnih tijela nadležnih za tržišno natjecanje i funkcioniranje tržišta u Europi, naročito malih nacionalnih tijela kao što je AZTN.

Kako bi se to ostvarilo, **Direktiva ECN+ nastoji postići sljedeće konkretne ciljeve:**

1. osigurati svim nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje učinkovite instrumente za provođenje postupka (istrage) i donošenje odluka,
2. osigurati izricanje odvraćajućih kazni,
3. zajamčiti svim nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje dobro osmišljene programe oslobođenja od kazne ili njezina umanjenja, kako bi se potaklo podnošenje zahtjeva za oslobođenje od kazne ili njezino umanjenje u više jurisdikcija,
4. osigurati nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje dovoljno financijskih i ljudskih resursa kako bi mogla neovisno provoditi pravila EU-a o tržišnom natjecanju.

Glavna pitanja od važnosti za rad tijela za zaštitu tržišnog natjecanja koja su uređena Direktivom ECN+ su, prije svega, odredbe o neovisnosti, kojima im se omogućava izvršavanje svojih obveza i ovlasti u primjeni članaka 101. i 102. UFEU-a, neovisnost o političkom i drugom vanjskom utjecaju, samostalno određivanje svojih prioriteta u radu, donošenje odluka o zapošljavanju i samostalno upravljanje svojim proračunom. Direktiva ECN+ uređuje i bitno pitanje dostatnosti ljudskih, financijskih i tehničkih sredstava koja su nacionalnim tijelima neophodna za učinkovitu provedbu prava tržišnog natjecanja.

⁷ Direktiva (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (Tekst značajan za EGP) SL L 11, 14 siječnja 2019. godine, str. 3–33

Direktivom ECN+ se nastoji osigurati dovoljno ovlasti i alata za učinkovitu provedbu postupaka u pravu tržišnog natjecanja koje, između ostalog, obuhvaćaju ovlast za pretragu poslovnih i ostalih prostora, zahtjeve za dostavu informacija, obvezne razgovore-intervjue s osobama koje nisu stranke u postupku, izricanje privremenih mjera te mjera za preuzimanje obveza od strane poduzetnika. Navedeno uključuje i ovlast za izricanje novčanih kazni poduzetnicima i udruženjima poduzetnika.

Posebno poglavlje posvećeno je programima za oslobođenje ili umanjenje sankcija za kartele s namjerom ujednačavanja primjene tih programa za poduzetnike-pokajnike na razini EU-a i ostvarivanje veće pravne sigurnosti.

U praksi će svakako biti korisne i odredbe o uzajamnoj pomoći i suradnji nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja u primjeni članka 101. ili 102. UFEU-a. Značajna je i mogućnost naplate sankcija u drugoj državi članici na temelju zahtjeva za izvršenje odluke kojom se izriču novčane kazne, kada se utvrdi da poduzetnik ili udruženje poduzetnika od kojeg treba naplatiti novčanu kaznu nema dovoljno imovine u državi članici tijela podnositelja zahtjeva.

Direktiva ECN+ sadrži i odredbe o ulozi nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja pred nacionalnim sudovima. Tim se odredbama osigurava mogućnost da nadležno nacionalno tijelo može izravno pokrenuti postupak pred nacionalnim sudom nadležnim za tržišno natjecanje i nastupati u ulozi tužitelja ili tuženika. Direktivom ECN+ se uređuje i pravo stranaka na uvid u spis te ograničenja upotrebe informacija koje se ne smiju koristiti kao dokazi u svrhu izricanja sankcija fizičkoj osobi ili njezinoj bliskoj rodbini.

Naposlijetku, Direktiva ECN+ sadrži odredbu o dopuštenosti dokaza pred nacionalnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja koji obuhvaćaju usmene izjave, elektroničku poštu, snimke i sve druge medije koji sadrže informacije.

Države članice imaju rok od dvije godine od dana stupanja Direktive ECN+ na snagu za njezino prenošenje u svoje nacionalno zakonodavstvo.

3. 2. Suradnja s međunarodnim organizacijama, forumima i radnim skupinama

Treba također spomenuti daljnju redovitu aktivnost AZTN-a u radu Odbora za tržišno natjecanje OECD-a, zatim u radu Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN) i ostalih foruma kao što su ICN, UNCTAD i ICC.

U petoj godini punopravnog članstva RH u EU, rad AZTN-a je, osim redovnih poslova obilježilo i aktivno sudjelovanje u radu Radne skupine za koncentracije EK kao i sudjelovanje u radu Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN).

U 2018. godini AZTN je odgovorio na svih 37 zahtjeva za dostavu informacija koje su mu uputila tijela za zaštitu tržišnog natjecanja drugih država članica EU-a.

Isto tako, AZTN je agencijama drugih država članica uputio dva zahtjeva za dostavu informacija.

3. 3. Sudjelovanje AZTN-a u EU twinning light projektu u Crnoj Gori

Međunarodne aktivnosti AZTN-a u 2018. godinu značajno je obilježio početak provedbe EU twinning light projekta u Crnoj Gori „*Jačanje institucionalnih i tehničkih kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije Crne Gore*“.

To je prvi samostalni projekt u kojem je AZTN pružatelj pomoći drugoj nacionalnoj agenciji, u konkretnom slučaju Agenciji za zaštitu konkurencije Crne Gore.

3. 4. Bilateralna suradnja

AZTN je nastavio s bilateralnom suradnjom s nacionalnim agencijama drugih država, primjerice s Kosovom, s čijom je nadležnim tijelom obnovljen Sporazum o suradnji, a stručnjakinja iz AZTN-a sudjeluje u EU twinning projektu u svojstvu kratkoročnog stručnjaka i pruža pomoć kosovskom tijelu za zaštitu tržišnog natjecanja.

4. Okončanje arbitražnog postupka u predmetu CityEX protiv Republike Hrvatske

AZTN je pružio ključnu stručnu pomoć Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske (dalje u tekstu: DORH) i inozemnom odvjetničkom timu koji je zastupao RH u međunarodnom arbitražnom postupku.

Riječ je o postupku pred Arbitražnim sudom pri Međunarodnom centru za rješavanje investicijskih sporova u Washingtonu koji je protiv RH pokrenuo nizozemski vlasnik hrvatskog trgovačkog društva CityEX.

U tom je arbitražnom postupku nizozemski vlasnik hrvatske dostavljačke kompanije CityEX od RH potraživao 53 milijuna eura.

Predmet spora bilo je pružanje poštanskih usluga u RH u razdoblju liberalizacije poštanskih usluga do 2015. godine i način postupanja nadležnih hrvatskih tijela. Tužitelj je isticao brojne prigovore na postupanje nadležnih državnih tijela i tvrdio da je konačni stečaj CityEX-a bio uzrokovan 'predatorskim' cijenama nacionalnog poštanskog operatera Hrvatske pošte d.d. i njezinim uslugama, koje prema tužiteljevim navodima, nadležna državna tijela nisu provjerila.

Dodatna pisana i usmena obrazloženja DORH-u o navodnim predatorskim cijenama nacionalnog poštanskog operatera Hrvatske pošte d.d., koje su prema navodima tužitelja uzrokovale stečaj CityEX-a, bila su ključna za uspješan ishod postupka u kojem je RH u cijelosti osporila tužiteljeve navode u arbitražnom postupku.

Arbitražni sud je 5. travnja 2019. godine donio pravorijek u kojem je odbio većinu tužiteljevih zahtjeva, uključujući i zahtjev za isplatom traženog novčanog iznosa. Prilikom odbacivanja većine tužiteljevih zahtjeva, arbitražni sud je odbacio i tužiteljev glavni tužbeni navod o navodnim predatorskim cijenama te zaključio da financijske poteškoće CityEX-a nije uzrokovalo postupanje nadležnih hrvatskih tijela.

Sažeti statistički prikaz rada AZTN-a u 2018. godini

AZTN nema vlastitih prihoda, već se njegov rad i aktivnosti financiraju isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu RH. Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje utvrđuje i izriče AZTN prihod su Državnog proračuna RH.

Kao pravna osoba s javnim ovlastima, AZTN uvijek s osobitom pažnjom izvršava svoje obveze te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u državnom proračunu za 2018. godinu iznosila su **13.423.006,00 kuna**.

Izvršenje rashoda iznosilo je **13.264.564,70 kuna**, što predstavlja **98,82 posto** u odnosu na plan.

(i) Broj zaposlenih u AZTN-u

S obzirom da je AZTN postao nadležan i za provedbu ZNTP-a, otvoren je i novi sektor koji se bavi provedbom tog zakona, u kojem je tijekom 2018. godine zaposleno šest (6) stručnjaka (četiri pravnika i dva ekonomista). Kretanje broja zaposlenih, počevši od 2013. godine kao godine pristupanja Europskoj uniji, a time i znatnog povećanja opsega obveza i aktivnosti AZTN-a, prikazano je u Tablici 2.

Tablica 2.: Kretanje broja zaposlenih u AZTN-u od 2013. do 2018. godine

2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
51	48	46	44	44	52

Izvor: AZTN

(ii) Stanje predmeta

U djelokrugu svoga rada, AZTN je u 2018. godini imao **ukupno riješenih 688 predmeta iz područja tržišnog natjecanja i nepoštenih trgovačkih praksi**.

Tablica 1.: Broj riješenih predmeta u 2018. godini

	Broj riješenih predmeta u 2018.		
	Tržišno natjecanje	Nepoštene trgovačke prakse	Ukupno
Upravni predmeti	30	-	30
Neupravni predmeti	576	82	658
Sveukupno:	606	82	688

Izvor i obrada: AZTN

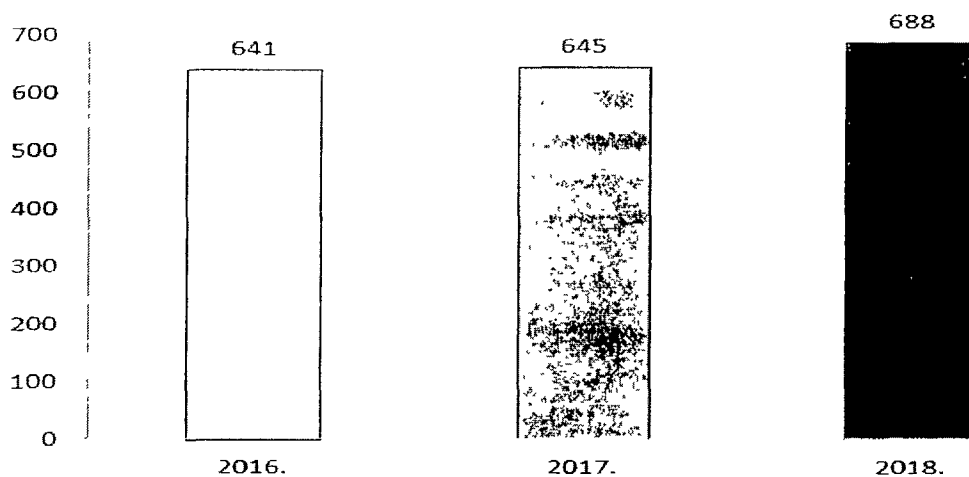
U AZTN-u je na dan 31. prosinca 2018. godine bilo **zaposleno 52 radnika**, što je povećanje u odnosu na prethodnu 2017. godinu kada je zapošljavao 44 radnika.

Ovdje treba istaknuti da je **2018. godina prva puna godina u kojoj je AZTN primjenjivao ZNTP**. Riječ je o potpuno novom, veoma kompleksnom zakonu koji po prvi uređuje izuzetno široku problematiku zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

To je značajno povećalo ukupni opseg poslova AZTN-a i potrebu ustrojavanja novog **Sektora za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi**. Sektor je započeo s radom u ožujku 2018. godine i kadrovski se popunjavao do sredine travnja 2018. godine, te je u njemu u 2018. godini zaposleno šest (6) novih stručnjaka.

AZTN u 2018. godini bilježi **rast od 6,7 posto riješenih predmeta** u odnosu na 2017. godinu, kako je to prikazano na Slici 1.

Slika 1.: Broj riješenih predmeta u razdoblju od 2016. do 2018. godine

Izvor i obrada: AZTN

Na dan 31. prosinca 2018. godine, AZTN je imao ukupno 49 upravnih predmeta u tijeku. Riječ je o upravnim postupcima pokrenutim u izvještajnoj 2018. godini u kojim se postupak vodi, ali se još nisu stekli zakonski uvjeti za donošenje rješenja.

Od 49 upravnih predmeta u tijeku, **17 predmeta je iz područja tržišnog natjecanja, a 32 iz područja nepoštenih trgovačkih praksi** u kojima je AZTN, budući da je puna primjena ZNTP-a započela tek 1. travnja 2018. godine, upravne postupke po službenoj dužnosti protiv trgovaca, otkupljivača i prerađivača počeo pokretati počevši od kraja lipnja 2018. godine.

AZTN je u 2018. godini od Europske komisije (dalje u tekstu i: EK) zaprimio 425 notifikacija koncentracija poduzetnika u kojima je morao provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako su prijavljene Europskoj komisiji, učinak i na hrvatskom tržištu. Da nije bilo prekida rada Vijeća AZTN-a, do kraja 2018. godine bile bi riješene dodatne 82 notifikacije koncentracija poduzetnika.

Stoga se većina od ukupno 174 neriješena neupravna predmeta na dan 31. prosinca 2018. godine odnosi na notifikacije koncentracija iz EU-a i mišljenja AZTN-a na nacрте prijedloge zakona i drugih propisa. Naime, zbog isteka mandata trojice članova Vijeća AZTN-a na dan 15. studenoga 2018. godine, ti se predmeti nisu mogli okončati jer Vijeće nije imalo propisani broj članova za donošenje pravovaljanih odluka.

Potrebno je naglasiti da su postupci koje AZTN vodi sve složeniji i zahtjevniji zbog sve sofisticiranijih metoda prikrivanja kršenja propisa o tržišnom natjecanju od strane poduzetnika.

Upravo je u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlorabaz vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu, riječ o vrlo složenim i dugotrajnim postupcima u kojima AZTN, uz odredbe ZZN-a, može primjenjivati i odredbe članka 101. UFEU-a (kod zabranjenih sporazuma) i članka 102. UFEU-a (kod zlorabaz vladajućeg položaja). U takvim slučajevima, kada uz hrvatske propise primjenjuje i europsko pravo tržišnog natjecanja, AZTN u okviru Europske mreže za tržišno natjecanja (ECN) aktivno surađuje s Europskom komisijom i nacionalnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica

Postupke utvrđivanja zabranjenog sporazuma i zlorabaz vladajućeg položaja AZTN pokreće po službenoj dužnosti i to *ex post*. Nasuprot tome, ocjenu koncentracija poduzetnika AZTN vodi po prijavi sudionika koncentracije koji su AZTN-u obvezni prijaviti već samu namjeru provedbe koncentracije, pa u tim postupcima AZTN djeluje *ex ante*.

Iako AZTN, kako je prethodno navedeno, postupke pokreće po službenoj dužnosti, valja imati na umu da inicijativu za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma i zlorabaz vladajućeg položaja, može u obliku pisanog zahtjeva, obavijesti, prigovora ili drugog podneska podnijeti svaka fizička ili pravna osoba, strukovna ili gospodarska interesna udruga, komora poduzetnika, udruga potrošača, Vlada RH, odnosno tijela središnje državne uprave i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Kada u provedenim postupcima utvrdi povredu ZZTN-a i članaka 101. ili 102. UFEU-a, AZTN izriče upravno-kaznene mjere koje mogu iznositi najviše 10 posto ukupnog godišnjeg prihoda koji je poduzetnik ostvario na mjerodavnom tržištu u godini prije utvrđenog kršenja propisa.

Odluku o visini upravno-kaznene mjere AZTN određuje primjenom kriterija propisanih ZZTN-om, a detaljnije uređenih Uredbom o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere koju je na prijedlog AZTN-a donijela Vlada RH („Narodne novine“, br. 129/10. i 23/15.). Tako se, pri izricanju upravno-kaznene mjere između ostaloga uzima u obzir težina i trajanje povrede propisa, posljedice povrede za potrošače i druge poduzetnike na tržištu kao i postojanje otegotnih i olakotnih okolnosti.

(iii) Obrađena mjerodavna tržišta i sektorska istraživanja provedena u 2018. godini

Tijekom 2018. godine, AZTN je proveo četiri (4) sektorska istraživanja te 15 istraživanja na mjerodavnim tržištima vezano uz upravne postupke koje je AZTN vodio, a to su (sva navedena rješenja dostupna su na mrežnim stranicama AZTN-a)

- tržište trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo⁸,
- tržište osiguranja⁹,
- tržište tiska¹⁰,
- tržište proizvodnje i prodaje mlijeka i mliječnih proizvoda u RH¹¹,
- tržište telekomunikacijskih usluga u pokretnim mrežama¹²,
- tržište upravljanja i održavanja mreže i POS terminala za autorizaciju magnetskih i čip kreditnih kartica¹³,
- tržište pružanja pogrebnih usluga¹⁴,
- tržište pružanja programerskih usluga¹⁵,
- tržište distribucije i prodaje duhanskih proizvoda¹⁶,

⁸ Objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a (<http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2018/09/Prikaz-tr%C5%BEi%C5%A1ta-trgovine-na-malo-mje%C5%A1ovitom-robom-prete%C5%BEno-hranom-pi%C4%87ima-i-higijenskim-proizvodima-za-doma%C4%87instvo-u-Republici-Hrvatskoj-u-2017.pdf>)

⁹ Objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a (<http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-istra%C5%BEivanja-tr%C5%BEista-osiguranja-u-RH-u-2017.pdf>).

¹⁰ Objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a (<http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Istra%C5%BEivanje-tr%C5%BEi%C5%A1ta-tiska-u-2017.pdf>)

¹¹ Objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a (<http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-stanja-na-trzistu-mlijeka-i-mlijecnih-proizvoda-u-RH-u-2017.pdf>).

¹² Rješenje AZTN protiv Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, VIPnet d.o.o., Zagreb, i Tele2 d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/18-01/001, od 3. srpnja 2018. godine

¹³ Rješenje AZTN protiv ERSTE GROUP BANK AG, Austrija, ERSTE&STEIERMARKISCHE BANK d.d., Rijeka; ERSTE CARD CLUB d.o.o., Zagreb, PROCUREMENT SERVICES HR d.o.o., Zagreb; PROCUREMENT SERVICES GmbH, Austrija i AUSTRIACARD AG, Austrija; KLASA: UP/I 034-03/18-01/013, od 4. listopada 2018. godine.

¹⁴ Rješenje AZTN protiv Lira d.o.o., za pogrebne usluge, Virovitica, KLASA: UP/I 034-03/18-01/014, od 9. listopada 2018. godine.

¹⁵ Rješenje AZTN protiv KOIOS savjetovanje d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/18-01/009, od 14. studenoga 2018. godine

- tržište organizacije taekwondo natjecanja¹⁷,
- tržište distribucije izvanbrodskih motora i rezervnih dijelova marke Suzuki i servisiranje¹⁸,
- tržište pružanja dimnjačarskih usluga na području općine Funtana¹⁹,
- tržište prodaje nekretnina²⁰,
- tržište širokopojasnog pristupa internetu²¹,
- tržište autotaksi prijevoza²²,
- tržište pružanja usluga luke nautičkog turizma i prodaja nautičke opreme²³.
- tržište upravljanja, održavanja i razvoja plinskog distribucijskog sustava na području grada Zagreba, Zaprešića, Velike Gorice te općina Brdovec, Pušća, Marija Gorica i Dubravica²⁴, i
- tržište kolektivnog ostvarivanja prava autora glazbenih djela²⁵.

(iv) Aktivnosti na promicanju prava i politike tržišnog natjecanja

S obzirom na još uvijek nedostatan poznavanje propisa o tržišnom natjecanju od strane poduzetnika, institucija, stručne i šire javnosti, cilj ovih aktivnosti AZTN-a je neprekidno isticanje prednosti koje učinkovito tržišno natjecanje donosi poduzetnicima i potrošačima. AZTN uvijek posebno ističe svoje **aktivnosti u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja i jačanje kulture tržišnog natjecanja**.

U tom je smislu veoma važan alat u rukama AZTN-a **institut stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja** te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje koje AZTN donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. AZTN na taj način nastoji prevenirati donošenje propisa i postupanja poduzetnika kojima se svjesno ili nesvjesno narušava tržišno natjecanje na štetu potrošača i ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

AZTN je ovlašten **davati mišljenja i na važeće zakone i propise**, a isto tako može davati mišljenja i stručne stavove o svakom pitanju koje smatra relevantnim za promicanje znanja o

¹⁶ Rješenje AZTN protiv BAT Hrvatska d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/16-01/021, od 8. lipnja 2018. godine.

¹⁷ Rješenje AZTN protiv Hrvatskog taekwondo saveza, KLASA: UP/I 034-03/17-01/005, od 14. studenog 2018. godine

¹⁸ Rješenje AZTN protiv Motonavis d.o.o.; KLASA: UP/I 034-03/17-01/007, od 4. svibnja 2018. godine

¹⁹ Rješenje AZTN protiv MLD usluge d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/17-01/011, od 4. listopada 2018. godine

²⁰ Rješenje AZTN protiv Grada Buja, KLASA: UP/I 034-03/17-01/023, od 24. siječnja 2018. godine.

²¹ Rješenje AZTN protiv VIPnet d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/17-01/024, od 7. svibnja 2018. godine

²² Rješenje AZTN protiv Iskon internet d.d., KLASA: UP/I 034-03/17-01/026, od 24. siječnja 2018. godine

²³ Rješenje AZTN protiv Uber Croatia d.o.o.; KLASA: UP/I 034-03/18-01/004, od 24. srpnja 2018. godine

²⁴ Rješenje AZTN protiv Nautički centar Trogir d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/18-01/006, od 19. rujna 2018. godine

²⁵ Rješenje AZTN protiv Gradska plinara Zagreb d.o.o.; KLASA: UP/I 034-03/18-01/007, od 4. listopada 2018. godine

²⁶ Rješenje AZTN protiv Hrvatskog društva skladatelja, KLASA: UP/I 034-03/18-01/008, od 14. studenog 2018. godine

tržišnom natjecanju i podizanja **razine** svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja kod svih dionika.

AZTN je u 2018. godini donio **32 mišljenja na zakonske i podzakonske akte** iz različitih gospodarskih grana. Od toga broja **četiri (4) stručna mišljenja** odnosila su se na sektor elektroničkih komunikacija, a dano je i **50 detaljnih odgovora na upite** na zahtjev pravnih i fizičkih osoba, komora i drugih. Značajnija mišljenja detaljnije su prikazana u nastavku ovoga izvješća, u dijelu o promicanju politike i prava tržišnog natjecanja.

U okviru aktivnosti promicanja prava i politike tržišnog natjecanja, AZTN prati i istražuje određena tržišta, prvenstveno ona koja ukazuju na moguće ograničavanje tržišnog natjecanja. Ispitivanje tih tržišta ili sektora provodi na vlastitu inicijativu i po službenoj dužnosti, s ciljem rješavanja tržišnih nedostataka i oblika ponašanja poduzetnika protivnih tržišnom natjecanju.

Uz sve to, AZTN je jednako angažiran u aktivnom promicanju značaja tržišnog natjecanja kroz edukaciju poduzetnika i potrošača i transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti.

I. Provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja

U ovom dijelu Godišnjeg izvješća o radu AZTN-a za 2018. godinu, predstavlja se pravni okvir za provedbu postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja i primjenu specifičnih alata i instituta prava tržišnog natjecanja.

Slijede kratki opisi konkretnih postupaka i odluka vezanih uz utvrđivanje zabranjenih sporazuma, zlouporaba vladajućeg položaja, ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika, aktivnosti vezane uz promicanje prava i politike tržišnog natjecanja te aktivnosti vezane uz međunarodnu suradnju u 2018. godini.

1. Pravni okvir

Primarna svrha **Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja** („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13.; dalje u tekstu: **ZZTN**), koji je u primjeni od 1. listopada 2010. godine, je unaprijeđenje učinkovite zaštite tržišnog natjecanja, jačanja tržišnog natjecanja između poduzetnika i stvaranja uvjeta za rast i veću konkurentnost hrvatskog gospodarstva. U praksi to znači bolju regulaciju, učinkovitu provedbu prava tržišnog natjecanja, jačanje položaja AZTN-a, zaštitu procesnih prava stranaka te u konačnici stvaranje koristi za potrošače u obliku mogućnosti izbora, povoljnijih cijena i bolje kvalitete proizvoda ili usluga.

AZTN-u je stupanjem na snagu važećeg ZZTN-a, uz osnovne alate za utvrđivanje povrede toga zakona, osigurana i stvarna mogućnost sprječavanja poduzetnika u ponašanju kojim se narušava tržišno natjecanje, budući da je napokon dobio ovlast utvrđivanja i izricanja upravno-kaznenih mjera za utvrđene povrede ZZTN-a.

S obzirom na to da je važeći ZZTN izricanje upravno-kaznenih mjera u visini do najviše 10 posto ukupnog godišnjeg prihoda poduzetnika stavio u nadležnost AZTN-a te omogućio oslobođenje od ili ublažavanje kazne za „pokajnike“ koji prijave postojanje kartela, bili su stvoreni preduvjeti za učinkovitu zaštitu tržišnog natjecanja. Slijedom važećeg zakona, posebnim su provedbenim propisima, koje je na prijedlog AZTN-a donijela Vlada RH, precizno propisani kriteriji za utvrđivanje visine upravno-kaznene mjere, odnosno za oslobođenje od ili umanjeње upravno-kaznene mjere za „pokajnike“.²⁶

Uz to, stvoreni su i uvjeti za opću i posebnu prevenciju u smislu odvrćanja poduzetnika od povreda zakona. Svaki poduzetnik mora posvetiti posebnu pozornost načinu na koji se ponaša na tržištu u odnosu na svoje konkurente, ugovorne partnere i potrošače.

²⁶ Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere („Narodne novine“, br. 129/10. i 23/15.) i Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње upravno-kaznene mjere („Narodne novine“, br. 129/10.).

Istovremeno, važeći ZZTN donosi i postupovne odredbe kojima se omogućuje vođenje postupaka na način koji je i za AZTN i za poduzetnike ekonomičniji, jednostavniji i brži (primjerice, mogućnost da poduzetnik predloži i preuzme obvezu izvršenja mjera i uvjeta za uklanjanje negativnih učinaka njegovog postupanja ili propuštanja postupanja za tržišno natjecanje, mogućnost dostave skraćenog obrasca prijave namjere provedbe koncentracije u postupcima ocjene nespornih koncentracija).

Nadležnost AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja nakon pristupanja RH Europskoj uniji uređena je **Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja**, koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013. godine („Narodne novine“, br. 80/13.). **AZTN je tada dobio obvezu izravne primjene pravne stečevine EU-a iz područja zaštite tržišnog natjecanja.**

To se naročito odnosi na **izravnu primjenu članka 101. UFEU-a na zabranjene sporazume** između poduzetnika i **članka 102. UFEU-a na zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu**, u slučaju kada je riječ postupanjima poduzetnika s učinkom na trgovinu između RH i država članica EU-a.

Osim toga, spomenutim su izmjenama i dopunama ZZTN-a, u hrvatsko zakonodavstvo uvrštene i odredbe Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003²⁷, temeljem kojih se ostvaruje paralelna nadležnost Europske komisije, tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a, europskih sudova (Suda EU-a i Općeg suda) i nacionalnih sudova država članica, u izravnoj primjeni pravne stečevine EU-a iz područja prava tržišnog natjecanja, kao i suradnja s EK i tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN).

Na isti su način u ZZTN uključene i odredbe za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004²⁸, slijedom koje AZTN, pod određenim uvjetima, može ocjenjivati i koncentracije koje imaju

²⁷ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. godine o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (Tekst značajan za EGP), SL L 1, 4 siječnja 2003. godine, str. 1-25, SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8, svezak 1., str. 165-189. Uredbom se uređuju načela u primjeni sadašnjih članaka 101 i 102 UFEU-a u odnosu na nacionalne propise o tržišnom natjecanju, ovlasti EK i tijela država članica nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja te nacionalnih sudova, odluke Europske komisije, suradnja između EK i država članica, razmjena informacija, obustava ili prekid postupka, suradnja s nacionalnim sudovima. Sve to ima za cilj jedinstvenu primjenu prava tržišnog natjecanja u EU. Nadalje, uređuju se ovlasti EK u provođenju pretraga i ovlasti nacionalnih tijela država članica nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, zatim kazne, zastara, saslušanje stranaka i čuvanje poslovne tajne, sudski nadzor Suda EU-a itd.

²⁸ Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Tekst značajan za EGP), SL L 24, 29 siječnja 2004. godine, str. 1-22, SL; posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8, svezak 5, str. 73-94. Nakon 1. srpnja 2013. godine AZTN sukladno toj uredbi ocjenjuje koncentracije koje imaju učinak na trgovinu između država članica EU-a, ali samo pod uvjetima propisanim uredbom. Primjerice, kada EK ocjenu koncentracija s dimenzijom EU-a odluči ustupiti AZTN-u uredbom se detaljno uređuju kriteriji za koncentracije s dimenzijom EU-a, kriteriji koji se uzimaju u obzir pri ocjeni koncentracije, definicija koncentracije, prethodna prijava koncentracije, izračunavanje ukupnog prihoda, ispitivanje prijave i pokretanje postupka, upućivanje nadležnim tijelima država članica, pretrage, kazne EK itd.

učinak na trgovinu između država članica EU-a, primjerice, kada EK ocjenu tih koncentracija odluči ustupiti AZTN-u kao tijelu najmjerodavnijem (najprikladnijem) za provođenje postupka.

Opisanim izmjenama i dopunama ZZTN-a uređena je i privatno-pravna zaštita u slučaju povrede propisa o tržišnom natjecanju. Naime, tim su propisom hrvatski trgovački sudovi također postali nadležni za izravnu primjenu članaka 101. i 102. UFEU-a u privatno-pravnim sporovima te u sporovima za utvrđivanje naknade štete zbog povreda ZZTN-a ili članaka 101. ili 102. UFEU-a, sukladno odredbama **Zakona o postupcima naknada štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja** („Narodne novine“, br. 69/17.).

Osim toga, izmjenama i dopunama ZZTN-a povećana je i učinkovitost sudske kontrole odluka AZTN-a. Ta je kontrola stavljena u isključivu nadležnost Visokog upravnog suda Republike Hrvatske (dalje u tekstu i: VUSRH). Isto tako, VUSRH je isključivo nadležan i za izdavanje naloga za provedbu nenajavljene pretrage koje izdaje na zahtjev AZTN-a.

Pravni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja čine i **provedbeni propisi**. Riječ je o **jedanaest uredbi koje je Vlada RH donijela na prijedlog AZTN-a**, a kojima se detaljno uređuju pojedina područja primjene. To su:

- Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta²⁹,
- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika³⁰,
- Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika³¹,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije³²,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila³³,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju³⁴,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa³⁵,
- Uredba o sporazumima male vrijednosti³⁶,
- Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika³⁷,
- Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere³⁸ i
- Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње upravno-kaznene mjere³⁹.

Ipak, unatoč takvoj općoj usklađenosti na unutarnjem tržištu EU-a, ocijenjeno je da decentralizirani sustav provedbe pravila o tržišnom natjecanju utvrđen Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003, kojom su za provedbu tih pravila, uz EK, ovlaštena i nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, može i mora postati još djelotvorniji, prvenstveno osiguravanjem još čvršćih ovlasti nacionalnih agencija i njihove neovisnosti.

²⁹ „Narodne novine“, br. 9/11.

³⁰ „Narodne novine“, br. 37/11.

³¹ „Narodne novine“, br. 72/11.

³² „Narodne novine“, br. 9/11.

³³ „Narodne novine“, br. 37/11.

³⁴ „Narodne novine“, br. 78/11. Uredba će biti ukinuta pripremljenim izmjenama i dopunama ZZTN-a.

³⁵ „Narodne novine“, br. 78/11.

³⁶ „Narodne novine“, br. 9/11.

³⁷ „Narodne novine“, br. 38/11.

³⁸ „Narodne novine“, br. 129/10. i 23/15.

³⁹ „Narodne novine“, br. 129/10.

Tako je u ožujku 2017. godine, na tragu inicijative za osnaživanje nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja iz 2015. i 2016. godine, EK predložila nacrt direktive koji sadrži nova pravila kojima će se tim tijelima država članica omogućiti učinkovitija provedba pravila o zaštiti tržišnog natjecanja EU-a

Direktiva (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o ovlaštavanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (Direktiva ECN+) usvojena je 14. siječnja 2019., nakon skoro dvije godine pregovora

Direktivom ECN+ utvrđuju se određena pravila kojima se nacionalnim tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja osiguravaju potrebna jamstva neovisnosti, sredstva i ovlasti za provedbu, utvrđivanje i izricanje kazni, kako bi im se omogućilo da uz nacionalno pravo, učinkovito primjenjuju članke 101. i 102. UFEU-a

Više detalja o samoj Direktivi ECN+ opisano je naprijed u poglavlju Ključna obilježja rada AZTN-a u 2018., u odjeljku Međunarodne aktivnosti AZTN-a, te kasnije u tekstu ovoga Izvješća u poglavlju Međunarodna suradnja AZTN-a

1. 1. Faze postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja

Postupci utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u obliku sklapanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu veoma su složeni zbog potrebe provođenja detaljnih ekonomskih i pravnih analiza i zaštite prava stranaka u postupku te su stoga veoma detaljno propisani ZZTN-om

Radi stjecanja jasnije slike o ovim postupcima u nastavku dajemo sažeti opis **devet temeljnih faza postupka**

(i) *Prva faza - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu* U slučaju da se provodi temeljem zaprimljene inicijative, ova faza može trajati najviše šest (6) mjeseci⁴⁰

(ii) *Druga faza - donošenje zaključka o pokretanju postupka* Ako AZTN ocijeni da inicijativa sadrži dostatne indicije za pokretanje postupka zaključkom o pokretanju postupka se od stranaka traži dostava pisanih očitovanja i potrebne dokumentacije. Rok za dostavu ne smije biti kraći od osam niti dulji od 30 dana od dostave zaključka⁴¹. U toj fazi AZTN može provesti nenajavljene pretrage, provodi ekonomske i pravne analize i sve druge radnje potrebne za utvrđivanje svih relevantnih činjenica i okolnosti. Stoga od stranaka može tražiti dodatna očitovanja i informacije, za što im se također daje primjereni rok

⁴⁰ ZZTN članak 38. stavak 5

⁴¹ ZZTN članci 39. i 40.

(iii) *Treća faza - Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku* Dostavom te Obavijesti, stranci se osigurava pravo na obranu, budući da se u roku od mjesec dana od zaprimanja Obavijesti može u pisanom obliku izjasniti o svim preliminarno utvrđenim činjenicama i okolnostima, odnosno dostaviti svoje primjedbe, predložiti saslušanje dodatnih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza. Također, nakon dostave Obavijesti stranka ima pravo uvida u spis predmeta. Međutim, nakon što joj je dostavljena Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, stranka više nema mogućnost AZTN-u predložiti preuzimanje obveza u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokova u kojima će to učiniti kako bi se otklonili negativni učinci njenog postupanja ili propuštanja postupanja na tržišno natjecanje⁴²

(iv) *Četvrta faza - usmena rasprava* Usmena rasprava se zakazuje u najkraćem mogućem roku po isteku roka za dostavljanje primjedbi na Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a nakon što AZTN provede analizu dostavljenih primjedaba i očitovanja. Zaključivanjem usmene rasprave završava dokazni postupak odnosno postupak utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja.

(v) *Peta faza - Odluka Vijeća AZTN-a o povredi propisa* U ovoj fazi postupka Vijeće, na temelju svih činjenica i dokaza koje je prikupila i provela stručna služba AZTN-a, donosi odluku o tome je li u konkretnom slučaju došlo do povrede propisa o tržišnom natjecanju.

(vi) *Šesta faza - utvrđivanje postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere* Ako je Vijeće donijelo odluku o tome da je u konkretnom slučaju došlo do povrede propisa o tržišnom natjecanju, AZTN strankama dostavlja *Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju*⁴³, kojom ih se obavještava o sadržaju odluke Vijeća. Uz Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju stranke dobivaju i poziv na glavnu raspravu. Budući da se tijekom cijelog trajanja postupka maksimalna pozornost posvećuje postupovnim pravima stranaka, tako i u ovoj fazi postupka stranke, u roku od 15 do 30 dana od dostave poziva na glavnu raspravu, imaju pravo dostaviti pisana očitovanja o svim okolnostima koje bi mogle biti od utjecaja na utvrđivanje visine upravno-kaznene mjere.

(vii) *Sedma faza - glavna rasprava* Stranke na glavnoj raspravi imaju pravo dati usmene izjave o svim okolnostima koje bi mogle biti od utjecaja na utvrđivanje visine upravno-kaznene mjere.

(viii) *Osma faza - Odluka Vijeća o visini upravno-kaznene mjere*

⁴² ZZTN članak 48. AZTN je primjerak Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koji ne sadrži poslovne tajne, obavezan dostaviti i podnositelju inicijative i svim osobama kojima je u postupku rješenjem priznala prava koja ima podnositelj inicijative (samo ako su to prethodno zatražili pisanim putem). U slučaju dostave Obavijesti tim drugim osobama, one imaju pravo dostaviti primjedbe na Obavijest (kao i stranke u postupku).

⁴³ ZZTN članak 52.

(ix) *Deveta faza - donošenje rješenja*. AZTN u skladu s odlukama Vijeća, najkasnije u roku od četiri mjeseca od zaključenja glavne rasprave⁴⁴, donosi jedinstveno rješenje kojim utvrđuje povredu ZZTN-a i izriče upravno-kaznenu mjeru.

1. 2. Problemi u ispravnoj primjeni prava EU-a

Problematika **ispravne primjene prava EU-a** odnosi se na poteškoće koje su se u prethodnim razdobljima javljale u području sudske kontrole odluka AZTN-a, na što je AZTN ukazivao u ranijim godišnjim izvješćima o radu⁴⁵.

Riječ je o predmetima u kojima je **postupak pokrenut paralelnom primjenom nacionalnog prava i prava EU-a, odnosno temeljem članka 8. ZZTN-a i članka 101. UFEU-a ili temeljem članka 13. ZZTN-a i 102. UFEU-a**, a u kojima sukladno pravnoj stečevini EU-a, nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja nisu ovlaštena donijeti odluku kojom se utvrđuje da tržišno natjecanje nije narušeno u smislu odredbi članka 101. i članka 102. UFEU-a.

Naime, sukladno Uredbi Vijeća (EZ) br. 1/2003 ovlast donošenja odluka o nepostojanju povrede članaka 101. i 102. UFEU-a ima isključivo EK. To znači da, iako nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja imaju pravo i obvezu izravne primjene navedene odredbe, u slučaju da u postupku utvrde da povreda tržišnog natjecanja nije dokazana, **postupak moraju okončati bez donošenja meritorne odluke**.

To je potvrdio i Sud EU-a⁴⁶, koji je zaključio da bi u slučaju da nacionalni zakon predviđa obvezu donošenja odluke kojom se utvrđuje nepostojanje povrede članaka 101. i 102. UFEU-a, takva odredba nacionalnog zakona bila u suprotnosti s pravom EU-a, smatrajući odredbu članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 izravno primjenjivom. A upravo je to bio slučaj s odredbom članka 58. stavka 1. točkom 13. ZZTN-a, koja obvezuje AZTN na donošenje odluke o tome da nije utvrđeno narušavanje tržišnog natjecanja u smislu članka 101. ili članka 102. UFEU-a.

Međutim, u hrvatskoj sudskoj praksi je VUSRH zauzeo stav utemeljen na netočnom službenom prijevodu članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003, da jednom pokrenuti postupak AZTN ne može obustaviti, već ga mora okončati donošenjem meritorne odluke. Međutim, kad bi AZTN odlukama utvrđivao da nije narušeno tržišno natjecanje u smislu odredbi članka 101. ili članka 102. UFEU-a, bio bi jedino nacionalno tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a čije bi odluke, zbog primjene načela *ne bis in idem*, onemogućavale EK da naknadno utvrdi kako to postupanje ipak jest povreda članka 101. ili članka 102. UFEU-a. Takvim odlukama došlo bi do izravne povrede pravne stečevine EU-a

⁴⁴ ZZTN; članak 57.

⁴⁵ Primjerice, Godišnje izvješće o radu AZTN-a za 2016. godinu, poglavlje „Sudska kontrola odluka Agencije“; dostupno na <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2015/05/AZTN-GI-2016-.pdf>.

⁴⁶ Presuda Suda EU-a u predmetu C-375/09 Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów v Tele2 Polska sp. z o.o., divenue Netia SA.

iz područja prava tržišnog natjecanja i do neujednačene primjene prava tržišnog natjecanja EU-a.

Stoga je AZTN putem Ministarstva vanjskih i europskih poslova zatražio izmjenu pogrešnog prijevoda članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003. Na temelju te inicijative EK je izmijenio službeni prijevod te odredbe na hrvatski jezik. O tome smo detaljno izvijestili Hrvatski sabor u Godišnjem izvješću o radu AZTN-a za 2017. godinu.

2. Postupci ocjene sporazuma između poduzetnika

2. 1. Zabranjeni sporazumi

Sklapanje zabranjenih sporazuma predstavlja **najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja**.

Zabranjeni su sporazumi poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje poduzetnika koji kao cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja. U svrhu praktičnosti pod zajedničkim pojmom sporazuma podrazumijevaju se sva tri navedena oblika: sporazumi poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje poduzetnika.

Naime, u slučajevima postojanja zabranjenih sporazuma, prestaje postojati motiv, odnosno potreba sudionika sporazuma da se međusobno natječu kroz cijenu, kvalitetu i inovacije. Drugim riječima, takvim sporazumima poduzetnici konkurenciju zamjenjuju kooperacijom. Tako dugo dok se pridržavaju dogovorenog, sudionicima sporazuma se osigurava opstanak na tržištu, a sudionicima sporazuma koji su tržišno efikasni čak i ekstra profit. Na taj način, na štetu potrošača, na tržištu opstaju i oni poduzetnici koji u uvjetima učinkovitog tržišnog natjecanja na njemu ne bi mogli opstati.

Ti sporazumi, kako horizontalni između izravnih konkurenata, tako i vertikalni sporazumi između poduzetnika koji nisu međusobni konkurenti i ne djeluju na istoj razini proizvodnje ili distribucije, štetni su za potrošače jer ograničavaju proizvodnju i dižu cijene i smanjuju izbor i kvalitetu proizvoda.

a) Horizontalni sporazumi, karteli i programi za pokajnike

Horizontalni sporazumi su sporazumi između izravnih konkurenata, dakle poduzetnika koji djeluju na istom tržištu.

Zabranjeni horizontalni sporazum postoji kada poduzetnici koji su izravni konkurenti sklope sporazum s ciljem ili posljedicom narušavanja tržišnog natjecanja. Riječ je najčešće o

dogovoru o cijenama, o podjeli tržišta, izvorima nabave, o namještanju javnih natječaja i slično.

Takve su aktivnosti poduzetnika suprotne samoj biti i svrsi tržišnog gospodarstva. Zbog toga su takvi sporazumi između poduzetnika, usmeni ili pisani, izričito zabranjeni odnosno predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Uobičajeni naziv za takav sporazum u pravu tržišnog natjecanja je **kartel**. Karteli se mogu pojaviti u gotovo svakom sektoru i mogu uključivati proizvode ili usluge na svim razinama proizvodnje, distribucije ili maloprodaje. Ipak, veća je vjerojatnost od stvaranja kartela ako je broj konkurenta na nekom tržištu malen, ako su prepreke za ulazak velike, ako je riječ o relativno homogenim proizvodima te ako su informacije o promjenama cijena ili proizvodnje dostupne, bilo prije ili uskoro nakon promjene cijena ili plasmana proizvoda na tržište. Stoga je preduvjet za djelovanje kartela da sudionici mogu djelotvorno pratiti ponašanje partnera s kojima su se udružili na tržištu. Sporazumi s takvim obilježjima u suprotnosti su s načelima tržišnog natjecanja, ne potiču učinkovito poslovanje poduzetnika niti stvaranje proizvoda i usluga koji bi po svojim cijenama i obilježjima na optimalan način zadovoljili potrebe potrošača.

Budući da su karteli u pravilu tajni sporazumi između poduzetnika koje je tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja u pravilu teško otkriti i dokazati, **program oslobođenja od kazne ili njezina umanjenja** značajan je instrument AZTN-a za otkrivanje kartela. Njime se sudionike kartela potiče na davanje prvih informacija o kartelu ili dodatnih valjanih dokaza za utvrđenje kartela, a zauzvrat dobivaju potpuno oslobođenje od kazne ili umanjenje kazne. Pritom se poduzetnicima koji razmatraju podnošenje zahtjeva za oslobođenje ili umanjenje kazne osigurava razina pravne sigurnosti koja bi ih potakla na suradnju s AZTN-om. Pritom je jedna od stalnih zadaća AZTN-a da kontinuirano potiče poduzetnike da se uključe u ovaj program

U svrhu pribavljanja dokaza o postojanju zabranjenih sporazuma, **AZTN ima ovlast provoditi nenajavljene pretrage** poslovnih i drugih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava, dokumenata, isprava i stvari koje se tamo nalaze, kao i pečaćenja te privremenog oduzimanja predmeta. AZTN pretrage može voditi i kada ih zatraži EK ili tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja države članice EU-a. Pritom AZTN mora prethodno od VUSRH pribaviti nalog za provođenje nenajavljene pretrage.

b) Vertikalni sporazumi

Vertikalni sporazumi su sporazumi koje sklapaju poduzetnici koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije. To su primjerice, sporazumi o isključivoj kupnji, opskrbi ili pak distribuciji, a sklapaju se između proizvođača i distributera ili između dobavljača sirovine i proizvođača. Takvi sporazumi mogu također dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja. To posebno dolazi do izražaja u slučajevima kada sadrže ograničenja kojima se stvaraju prepreke ulasku novih sudionika, odnosno konkurenata na tržište. Stoga se zabranjenima smatraju čak i oni sporazumi između poduzetnika koji makar potencijalno narušavaju tržišno natjecanje

2. 1. 1. Izuzeća ograničavajućih sporazuma od opće zabrane

Međutim, i **sporazum koji sadrži ograničenja tržišnog natjecanja može biti obuhvaćen izuzećem od primjene zakonske zabrane** pod uvjetom da ispunjava uvjete za izuzeće propisane člankom 8. stavka 3. ZZTN-a⁴⁷ od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a ili ispunjava propisane uvjete za skupno izuzeće temeljem uredbi kojima se u okviru hrvatskog prava tržišnog natjecanja reguliraju skupna izuzeća.

Za sporazume obuhvaćene skupnim izuzećem se u pravu tržišnog natjecanja koristi izraz da **su uplovili u „sigurnu luku“**. Naime, ako sporazum ispunjava uvjete za skupno izuzeće iz pojedine uredbe i ne sadrži teška ograničenja propisana tom uredbom, sudionici sporazuma su potpuno sigurni da je njihov sporazum dopušten.

Izuzećem je isto tako moguće obuhvatiti i neke druge ograničavajuće sporazume između poduzetnika, primjerice, neke oblike sporazuma o suradnji na području istraživanja i razvoja, o isključivoj kupnji ili opskrbi, o franšizi, o prijenosu tehnologije itd.

Međutim, od zabrane **nije moguće izuzeti kartelne sporazume**.

S druge strane, valja imati na umu da sporazum koji ne ispunjava uvjete za skupno izuzeće iz uredbi o skupnom izuzeću za pojedinu kategoriju sporazuma ne mora biti automatski zabranjen. Naime, u slučaju da je AZTN pokrenuo postupak ocjene takvog sporazuma, sudionici sporazuma moraju dokazati da njihov sporazum ispunjava kumulativno propisane uvjete za izuzeće iz članka 8. stavka 3. ZZTN-a. Konkretno, **moraju dokazati** da njihovi sporazumi pridonose unapređenju, primjerice, proizvodnje ili distribucije te da su stoga **ograničenja tržišnog natjecanja koja sadrže apsolutno nužna**. Također, moraju dokazati da će unaprijeđena proizvodnja ili distribucija imati značajnu korist za potrošače (primjerice, snižavanjem cijene proizvoda ili usluga ili ponudom nove robe ili usluga) koju na drugi način bez određenih ograničenja u sporazumu ne bi bilo moguće ostvariti. Drugim riječima, da bi ograničavajući sporazumi ispunili uvjete za izuzeće i bili izuzeti od opće zabrane, a time i dopušteni, pozitivni učinci tih sporazuma na tržišno natjecanje **moraju jasno prevladavati nad negativnima**. Važno je naglasiti da poduzetnici (a ne AZTN) trebaju sami procijeniti sadrže li njihovi sporazumi ograničenja tržišnog natjecanja i ako ih sadrže, ispunjavaju li takva ograničenja propisane kriterije za izuzeće. Rizik izrade analize i donošenja odluke o sklapanju sporazuma u takvim slučajevima preuzimaju poduzetnici.

⁴⁷ ZZTN, članak 8. stavak 3. glasi (cit.) „Iznimno od stavka 1. ovoga članka, određeni sporazumi neće se smatrati zabranjenim sporazumima, odnosno izuzet će se od opće zabrane ako kumulativno, za vrijeme njihova trajanja, ispunjavaju sljedeće uvjete i to

1 pridonose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga ili promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja,

2 pružaju potrošačima razmjernu korist,

3 poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i

4 poduzetnicima ne omogućuju isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta, za robe i/ili usluge koje su predmetom sporazuma “

2. 1. 2. Prethodno ispitivanje stanja na tržištu zbog utvrđivanja postojanja indicija o sklapanju zabranjenog sporazuma

Pored gore opisanog predmeta, AZTN je u 2018. godini u nekoliko predmeta proveo prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu. Riječ je o sljedećim tržištima

- tržište telekomunikacijskih usluga u pokretnim mrežama⁴⁸,
- tržište upravljanja i održavanja mreže i POS terminala za autorizaciju magnetskih i čip kreditnih kartica⁴⁹,
- tržište pružanja pogrebnih usluga⁵⁰ i
- tržište pružanja programerskih usluga⁵¹.

Nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na navedenim tržištima i pravno-ekonomske analize prikupljenih podataka, **u devet (9) je predmeta doneseno rješenje kojim se odbacuje inicijativa** za pokretanje postupka, budući da je utvrđeno da nema dostatnih uvjeta za pokretanje postupka.

2. 1. 3. Primjeri postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma

U nastavku se daje sažeti opis nekoliko premeta utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika okončanih rješenjem o odbacivanju inicijative jer je utvrđeno da nema dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

- Primjer 1.: AZTN protiv Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, VIPnet d.o.o., Zagreb i Tele2 d.o.o., Zagreb⁵²

AZTN je zaprimio inicijativu podnositelja (fizičke osobe) za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma protiv poduzetnika Hrvatski Telekom d.d. (dalje u tekstu: HT), Vipnet d.o.o. (dalje u tekstu: Vipnet) i Tele2 d.o.o. (dalje u tekstu: Tele2).

⁴⁸ Rješenje AZTN protiv Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, VIPnet d.o.o., Zagreb, i Tele2 d.o.o., Zagreb; KLASA UP/I 034-03/18-01/001, od 3. srpnja 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

⁴⁹ Rješenje AZTN protiv ERSTE GROUP BANK AG, Austrija, ERSTE&STEIERMARKISCHE BANK d.d., Rijeka, ERSTE CARD CLUB d.o.o., Zagreb, PROCUREMENT SERVICES HR d.o.o., Zagreb, PROCUREMENT SERVICES GmbH, Austrija i AUSTRIACARD AG, Austrija, KLASA UP/I 034-03/18-01/013, od 4. listopada 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

⁵⁰ Rješenje AZTN protiv Lira d.o.o., za pogrebne usluge, Virovitica, KLASA UP/I 034-03/18-01/014, od 9. listopada 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

⁵¹ Rješenje AZTN protiv ATZN PROTIV KOIOS savjetovanje d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/18-01/009, od 14. studenoga 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

⁵² Rješenje AZTN protiv Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, VIPnet d.o.o., Zagreb i Tele2 d.o.o., Zagreb, KLASA UP/I 034-03/18-01/001, od 3. srpnja 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

Podnositelj je u svojoj inicijativi naveo da su HT, Vipnet i Tele2 temeljem međusobnog dogovora, u srpnju 2014. godine, istodobno uveli naknadu za pristup, odnosno korištenje mreže (dalje u tekstu: Naknada).

AZTN je tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu trebao utvrditi postoje li dostatne indicije da je uvođenje Naknade od strane sva tri mobilna operatora otprilike u isto vrijeme rezultat njihovog međusobnog dogovora ili je riječ o praćenju tržišnog ponašanja konkurenta koji je tržišni lider, i koje nije sporno s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

AZTN je utvrdio da je HT prvi najavio i uveo Naknadu te da su identičnu Naknadu potom uveli Tele2 i Vipnet. Međutim, AZTN nije utvrdio postojanje izravnih dokaza pa čak niti indicija koje bi ukazivale na postojanje njihovog međusobnog dogovora koji je prethodio uvođenju Naknade. AZTN nije utvrdio da postoje indicije da su navedeni poduzetnici u izravnom kontaktu dogovorili ili razmijenili informacije o uvođenju Naknade.

Sva tri mobilna operatora navela su da je razlog uvođenja Naknade eksterne naravi, odnosno da je posljedica povećanja nameta koji su dužni plaćati. Riječ je o trostrukom povećanju naknade za uporabu RF spektra koju je, Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o plaćanju naknada za pravo uporabe adresa, brojeva i radiofrekvencijskog spektra, 19. svibnja 2014. godine, donijelo Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture (objavljeno u „Narodnim novinama“, br. 62/14.). Dakle, zbog povećanja Naknade za uporabu RF spektra, sva su tri mobilna operatora imala istovjetni razlog za poduzimanje mjera, odnosno povećanje cijena svojih usluga.

Tri mobilna operatora Naknadu su uvela u razdoblju od 1. do 12. srpnja 2014. godine, što je posljedica novog regulatornog okvira. Naime, u skladu s posebnim propisima koje uređuju elektroničke komunikacije, za implementaciju promjena cjenika mobilnih operatora potrebno je najmanje 38 dana (javna objava 30 dana prije te obavijest HAKOM-u u roku od 8 dana prije objave cjenika). Budući da su izmjene Pravilnika stupile na snagu 23. svibnja 2014. godine, mobilni operatori su promijenjeni cjenik mogli početi primjenjivati najranije 1. srpnja 2014. godine.

Slijedom navedenog, AZTN je zaključio da u postupanju mobilnih operatora na opisani način nema dostatnih uvjeta za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma po službenoj dužnosti budući da nije utvrđeno postojanje indicija niti izravnih dokaza o njihovom međusobnom kontaktu, odnosno prethodnom dogovoru. U konkretnom slučaju, HT je kao tržišni lider prvi objavio uvođenje Naknade, a Vipnet i Tele2 su samo pratili njegovo postupanje te se prilagodili njegovim potezima. Takvo ponašanje nije protivno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja i europskoj pravnoj stečevini te stoga samo po sebi nije zabranjeno.

Stoga je AZTN rješenjem odbacio ovu inicijativu za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma protiv HT-a, Vipneta i Tele2 jer nisu postojali uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

**- Primjer 2.: AZTN protiv Erste group Bank AG (Austrija),
Erste&Steiermarkische Bank d.d., Rijeka, ERSTE CARD CLUB d.o.o.,
Zagreb, Procurement Services HR d.o.o., Zagreb,
Procurement Services GmbH (Austrija) i AustriaCard AG (Austrija)⁵³**

AZTN je zaprimio inicijativu poduzetnika POS sistemi d o o , (dalje u tekstu podnositelj inicijative), za pokretanje postupka protiv poduzetnika Erste Group Bank AG, (dalje u tekstu Erste Group), Erste&Steiermarkische Bank d d , (dalje u tekstu Erste banka), Erste card club d o.o. (dalje u tekstu Erste card), Procurement Services HR d o o., (dalje u tekstu Procurement Services HR), Procurement Services GmbH, (dalje u tekstu Procurement Services GmbH) i AustriaCard AG, (dalje u tekstu AustriaCard), radi utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma u smislu članka 8 ZZTN-a

Podnositelj inicijative navodi da se od 1994. godine nalazi u kontinuiranom poslovnom odnosu s Erste cardom i njegovim pravnim prednikom Diners Club Adriatic d o o te je zajedno s navedenim poduzetnicima sudjelovao u definiciji, dizajnu i implementaciji prve POS mreže u RH. Vezano uz navedeno, podnositelj inicijative ističe kako je Erste Cardu sve do 2. veljače 2018. godine pružao uslugu upravljanja i održavanja mreže EFT-POS (Point of Sale) terminala temeljem Ugovora o upravljanju i održavanju mreže EFT-POS terminala od 14. rujna 2010. godine (dalje u tekstu: Ugovor) i njegovih Aneksa broj 1 i 2.

Prestanku njegovog poslovnog odnosa s Erste cardom prethodila je ozbiljna financijska prisila i prijetnja, odnosno iznuda, od strane Erste carda i s njim pravno i poslovno povezanih poduzetnika te fizičkih osoba koje su zaposlene ili obavljaju rukovodeće funkcije. Na sastanku održanom u rujnu 2014. godine, regionalni zastupnik AustriaCarda za područje RH, predložio je zakonskim zastupnicima podnositelja inicijative davanje „nepripadne i protupravne imovinske koristi“, odnosno plaćanje određenog postotka vodećoj osobi nabave za Erste Group, kao osiguranje za uredni i nesmetani nastavak poslovne suradnje temeljem Ugovora i pripadajućih Aneksa, što je podnositelj inicijative odbio.

U predmetnoj inicijativi također se navodi da je Erste card u veljači 2016. godine zatražio od podnositelja inicijative da snizi cijenu usluge i korigira skalu za 25 posto jer će u suprotnom Erste card raspisati natječaj za uslugu koju mu je do tada pružao podnositelj inicijative temeljem predmetnog Ugovora.

Iako je Erste cardu uputio ponudu sa sniženim cijenama i korigiranom skalom, podnositelj inicijative ističe da nikada nije zaprimio odgovor, a Procurement Services HR je bez prethodne odluke uprave i nadzornog odbora Erste carda, u travnju i lipnju 2016. godine raspisao natječaj za uslugu koju mu je do tada pružao podnositelj inicijative temeljem predmetnog Ugovora.

⁵³ Rješenje AZTN protiv ERSTE GROUP BANK AG, Austrija, ERSTE&STEIERMARKISCHE BANK d d , Rijeka, ERSTE CARD CLUB d o o Zagreb, PROCUREMENT SERVICES HR d o o , Zagreb, PROCUREMENT SERVICES GmbH, Austrija i AUSTRIACARD AG, Austrija, KLASA UP/I 034-03/18-01/013, od 4. listopada 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

Erste card je tijekom 2017. godine uputio podnositelju inicijative obavijest o raskidu tada važećeg Ugovora i pripadajućih Aneksa te je započeo skidati EFT-POS terminale s mreže koju je održavao i kojom je upravljao podnositelj inicijative, a predmetni Ugovor i Aneksi raskinuti su 2. veljače 2018. godine.

Odredbama članka 8. stavka 1. ZZTN-a zabranjeni su svi sporazumi između dva ili više neovisnih poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje, koje kao cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu. S aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, svi poduzetnici povezani zajedničkom kontrolom, smatraju se jednim gospodarskim subjektom u smislu članka 4. ZZTN-a.

AZTN je uvidom u javno dostupne podatke na internetskim stranicama Erste Group o poduzetnicima koji su u cijelosti ili djelomično u vlasništvu tog poduzetnika, utvrdio da ima vlasničke udjele u Erste banci (69,3 posto), Erste cardu (69,3 posto), Procurement Services HR (99,9 posto) i Procurement Services GmbH (99,9 posto). Dakle, svi navedeni poduzetnici su društva istoga koncerna, povezana zajedničkom kontrolom od strane poduzetnika Erste Group, koji u svima ima više od polovine udjela. Stoga se, u smislu članka 4. ZZTN-a, smatraju jednim gospodarskim subjektom i nastupaju zajednički kao dijelovi jednog jedinstvenog poduzetnika.

Budući da nije riječ o neovisnim poduzetnicima u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, nisu ispunjene zakonske pretpostavke za primjenu članka 8. ZZTN-a. Stoga njihovo postupanje u konkretnom slučaju ne može biti kvalificirano kao zabranjeni sporazum.

Na temelju predmetne inicijative i činjeničnog stanja utvrđenog tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, AZTN je, temeljem članka 38. stavka 5. ZZTN-a, rješenjem odbacio inicijativu budući da nema uvjeta za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Postupanje poduzetnika AustriaCard, opisano u predmetnoj inicijativi na način da je njegov regionalni zastupnik za RH, predložio zakonskim zastupnicima podnositelja inicijative davanje „nepripadne i protupravne imovinske koristi”, odnosno plaćanje određenog postotka vodećoj osobi nabave za Erste Group, kao osiguranje za uredni i nesmetani nastavak poslovne suradnje temeljem ranijeg Ugovora, što je za podnositelja inicijative predstavljalo ozbiljnu prijetnju i iznudu pa je navedeni prijedlog odbio, ne može biti kvalificirano kao narušavanje tržišnog natjecanja, već može biti sporno s aspekta zakona kojima su propisana pojedina kaznena djela i njihova bitna obilježja, a čija je provedba u nadležnosti drugih tijela i institucija, o čemu je AZTN rješenjem izvijestio podnositelja inicijative.

- Primjer 3.: AZTN protiv KOIOS savjetovanje d.o.o., Zagreb⁵⁴

AZTN je zaprimio inicijativu poduzetnika BILOG d o o (dalje u tekstu BILOG ili podnositelj inicijative), za pokretanje postupka protiv poduzetnika KOIOS savjetovanje d o o (dalje u tekstu KOIOS), radi utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma u smislu članka 8 ZZTN-a

U predmetnoj inicijativi navodi se da podnositelj inicijative i KOIOS djeluju na tržištu pružanja programerskih usluga na kojemu postoji velika potražnja, a mala ponuda u pogledu radne snage, gdje je svakodnevna fluktuacija radne snage među poduzetnicima koji pružaju iste usluge visoka, bilo promjenom zaposlenja temeljem ugovora o radu, ugovorima o suradnji između poduzetnika ili sklapanjem ugovora o djelu s fizičkim osobama koje su izvršitelji usluga

Podnositelj inicijative ističe da članak 14 Ugovora koji je zaključio s KOIOS-om sadrži spornu odredbu prema kojoj su se obje ugovorne strane obavezale da neće niti neizravno, preko trećih strana, bilo fizičkih ili pravnih osoba, bez obzira na pravnu prirodu povezanosti s tim trećim stranama, vrbovati, nagovarati, nuditi zaposlenje ili na bilo koji drugi način navoditi zaposlenike druge strane s kojima su stupili u kontakt tijekom izvršenja Ugovora, da prekinu svoje zaposlenje kod te druge ugovorne strane, a da nemaju prethodnu pisanu suglasnost druge ugovorne strane. Za slučaj kršenja navedene odredbe, ugovorena je ugovorna kazna u od 300 000 kuna, a koju će ugovorna strana koja prekrši predmetnu odredbu platiti drugoj ugovornoj strani bez pogovora i na prvi pisani zahtjev.

Navedenu odredbu podnositelj inicijative tumači na način da ni na koji način ne može trajno angažirati bilo koju osobu koja je bila u radnom odnosu kod KOIOS-a. Smatra da primjena te odredbe u ugovoru sklopljenom na neodređeno vrijeme otvara mogućnost da se to odnosi i na bivše zaposlenike KOIOS-a, jer su u jednom trenutku sudjelovali u izvršenju Ugovora, pa i kada je riječ o zaposleniku koji je kratko vrijeme bio zaposlen kod jedne od ugovornih strana

Dakle, podnositelj inicijative bi u svakom pojedinom slučaju morao prethodno ispitivati koji zaposlenik KOIOS-a je eventualno zasnovao radni odnos kod nekog od poslovnih partnera podnositelja inicijative te budno paziti da ne angažira konkretnog poslovnog partnera KOIOS u navedenoj situaciji ima poziciju izvršitelja, što znači da je podnositelj inicijative kao naručitelj, ograničen u angažiranju većeg broja zaposlenika s kojima bi mogao doći u kontakt

AZTN je 28. lipnja 2018. godine zaprimio podnesak u kojemu BILOG odustaje od predmetne inicijative te navodi da će svoja prava u odnosu prema KOIOS-u ostvarivati u postupku pred nadležnim sudom

Iako je BILOG odustao od predmetne inicijative, u svrhu utvrđivanja ima li predmetni Ugovor za cilj ili posljedicu narušavanje tržišnog natjecanja u smislu odredbi članka 8 ZZTN-a,

⁵⁴ Rješenje AZTN protiv KOIOS d o o , Zagreb, KLASA UP/I 034-03/18-01/009, od 14. studenoga 2018. godine mrežne stranice AZTN-a

AZTN je ipak analizirao sadržaj njegovih odredbi, ciljeve koji se njime žele postići te gospodarski i pravni kontekst u kojem taj ugovor proizvodi učinak

Predmetnom analizom utvrđeno je da Ugovor zaključen između BILOG-a i KOIOS-a, u svojim glavnim dijelovima, nema za svoj cilj narušavanje tržišnog natjecanja na tržištu pružanja programerskih usluga, niti može utjecati na stvarno ili potencijalno tržišno natjecanje u tolikoj mjeri da se na tom tržištu, s razumnim stupnjem vjerojatnosti, mogu očekivati značajni negativni učinci na cijene, količinu proizvodnje, inovacije, odnosno raznolikost ili kvalitetu usluga

Što se tiče odredbe o zabrani vrbovanja zaposlenika, sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, ove odredbe imaju sličan učinak kao odredbe o nenatjecanju te se stoga ocjenjuju na sličan način. Uzimajući u obzir sadržaj odredbi Ugovora, ciljeve koji se njime žele postići te gospodarski i pravni kontekst u kojem proizvodi učinak, utvrđeno je da je ograničenje iz članka 14 Ugovora o zabrani vrbovanja zaposlenika, izravno vezano uz izvršenje Ugovora i pružanje programerskih i konzultantskih usluga. To se ograničenje u obliku odredbe o zabrani vrbovanja zaposlenika odnosi isključivo na zaposlenike druge strane s kojima su BILOG i KOIOS stupili u kontakt tijekom izvršenja Ugovora, a ne na sve zaposlenike druge strane

Prema članku 74 ZZTN-a te primjenom kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u EU na odgovarajući način, osobito prakse Suda EU-a koja je važan interpretativni instrument za primjenu hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u slučaju pravnih praznina ili dvojbi u tumačenju tih propisa, utvrđeno je da odredbe članka 14 Ugovora između BILOG-a i KOIOS-a o zabrani vrbovanja zaposlenika, predstavlja akcesorno ograničenje tržišnog natjecanja koje je izravno vezano, proporcionalno i objektivno neophodno za provedbu tog Ugovora, koji u glavnim dijelovima za svoj cilj ili učinak nema narušavanje tržišnog natjecanja pa se stoga navedena odredba ne smatra zabranjenom u smislu članka 8 stavka 1 ZZTN-a

Sukladno svemu navedenome, AZTN je rješenjem odbacio inicijativu jer nije bilo dostatnih uvjeta za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma u smislu ZZTN-a po službenoj dužnosti

2. 1. 4. Primjena instituta preuzimanja obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje od strane poduzetnika

Ovim instrumentom stranke protiv kojih AZTN vodi postupak zbog postupanja koje predstavlja potencijalnu povredu tržišnog natjecanja, imaju mogućnost da u ranoj fazi postupka samoinicijativno predlože preuzimanje obveza u obliku mjera, uvjeta i rokova u kojima se žurno uklanjaju potencijalni negativni učinci za tržišno natjecanje.

Preuzimanje izvršenja mjera i uvjeta kao adekvatnog instrumenta u rješavanju pojedinih postupanja protivnih tržišnom natjecanju može se u pravilu prihvatiti u slučajevima kraćeg trajanja povrede, suradnje poduzetnika u postupku i predlaganja mjera u ranijoj fazi postupka, a obvezno se moraju predložiti prije nego što AZTN dostavi stranci Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

AZTN ima ovlast utvrditi jesu li predložene mjere, uvjeti i rokovi dostatni za brzu ponovnu i potpunu uspostavu tržišnog natjecanja. Ako ocijeni da su predložene mjere, uvjeti i rokovi prihvatljivi i dostatni za uklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje, AZTN ne utvrđuje povredu prava tržišnog natjecanja niti izriče upravno-kaznenu mjeru, već prihvaća obveze koje je predložio poduzetnik i obustavlja postupak

Prije nego što prihvati predložene obveze poduzetnika, AZTN provodi test tržišta javnom objavom predloženih mjera, uvjeta i rokova na svojim mrežnim stranicama. Ako nema negativnih reakcija i komentara konkurenata i drugih sudionika na mjerodavnom tržištu, AZTN rješenjem prihvaća prijedlog mjera koji time postaje obvezujući za stranku. AZTN prihvaća predložene mjere, ocjenjujući da su razmjerne negativnim učincima na tržišno natjecanje i da ih u potpunosti uklanjaju te da će te mjere i bez dugotrajnog vođenja postupka dovesti do brzog uspostavljanja učinkovitog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu.

Međutim, prihvaćanje predloženih obveza od strane poduzetnika nije primjenjivo u svim slučajevima.

Tako **AZTN može odlučiti da ne prihvati ponuđene mjere jer ih ne ocjenjuje dostatnima** kao što je, primjerice, učinio u postupku protiv Gorenja Zagreb⁵⁵ koje je bilo detaljno opisano u Godišnjem izvješću o radu AZTN-a za 2016. godinu.

Isto tako, **ponuđene obveze se ne mogu prihvatiti ako je riječ o kartelu** kao najtežem obliku narušavanja tržišnog natjecanja

U 2018. godini je prihvaćanjem predloženih mjera, uvjeta i rokova okončan postupak u predmetu utvrđivanja zabranjenih sporazuma na tržištima prodaje i servisiranja izvanbrodskih motora.

⁵⁵ Rješenje AZTN protiv Gorenje Zagreb d.o.o., KLASA UP/I 034-03/2013-01/035, od 20. prosinca 2016. godine, „Narodne novine“ br. 26/17 i mrežne stranice AZTN-a

2. 1. 5. Primjer primjene instituta preuzimanja obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje od strane poduzetnika

- Primjer 1.: AZTN protiv Motonavis d.o.o., Rijeka

- utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma⁵⁶

AZTN je rješenjem od 4. svibnja 2018. godine okončao postupak u kojem je utvrđivao postojanje zabranjenog sporazuma. Postupak je okončan prihvaćanjem mjera za uklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje koje je samoinicijativno predložio poduzetnik Motonavis d.o.o., sa sjedištem u Rijeci (dalje u tekstu: Motonavis).

AZTN je postupak protiv poduzetnika Motonavis pokrenuo po službenoj dužnosti, na temelju članka 38. stavka 1. i članka 39., u svezi s člankom 8. ZZTN-a. Postupak je pokrenut radi utvrđivanja predstavljaju li pojedine odredbe ugovora o distribuciji i servisiranju proizvoda Suzuki, koje Motonavis sklapa sa svojim distributerima („dilerima“) i serviserima, zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a.

Naime, postojale su indicije da je Motonavis ograničio svoje distributere („dilere“) u slobodnom određivanju prodajne cijene na način da je odredio maloprodajne cijene po kojoj će distributeri („dileri“), odnosno serviseri prodavati njegove proizvode, odnosno da je riječ o fiksnim prodajnim cijenama, što bi moglo predstavljati zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a. Bila je riječ je o odredbama članaka 4. i 6. Dilerskog ugovora, tipskog ugovora koji Motonavis sklapa sa svojim distributerima. U članku 4. određeno je da Motonavis utvrđuje prodajne cijene za sve proizvode i dileru odobrava rabat za daljnju prodaju, dok je u članku 6. određeno da su cijene za sve dilere na području RH jednake.

U ranoj fazi postupka Motonavis je dostavio prijedlog preuzimanja obveze izvršenja određenih mjera, uvjeta i rokova u kojima će to učiniti. Predložene mjere, uvjete i rokove AZTN je smatrao dostatnima za otklanjanje mogućih negativnih učinaka i ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja na tržištu distribucije i servisa motora i rezervnih dijelova marke Suzuki u RH.

Motonavis je u postupku u potpunosti surađivao s AZTN-om te je prijedlog podnio prije dostave Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. AZTN je utvrdio da prijedlog Motonavisa predstavlja dobrovoljnu mjeru i razmjeran je mogućim negativnim učincima koje bi sporne odredbe ugovora u neizmijenjenom sadržaju mogle imati na tržišno natjecanje. Također, prijedlog Motonavisa doveo je do bržeg uspostavljanja tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu bez dugotrajnog vođenja postupka.

Osim toga, na objavljenu namjeru AZTN-a o prihvaćanju preuzimanja izvršenja mjera i uvjeta u predloženim rokovima, uz javni poziv svim zainteresiranim stranama za dostavljanje

⁵⁶ Rješenje AZTN protiv Motonavis d.o.o., Rijeka; KLASA: UP/I 034-03/17-01/007, od 4. svibnja 2018. godine, Narodne novine“ br. 49/18. i mrežne stranice AZTN-a.

pisanih primjedaba, stavova i mišljenja na prijedlog Motonavis za preuzimanje obveza, nitko nije dostavio primjedbe.

Slijedom svega navedenog, AZTN je prihvatio predložene mjere i uvjete te rokove za provedbu tih mjera poduzetnika Motonavis.

Predložene mjere, uvjeti i rokovi postali su obvezni za Motonavis te se utvrdilo da nakon izvršenja mjera i uvjeta u predloženim rokovima, nema uvjeta za daljnje vođenje postupka protiv tog poduzetnika.

U slučaju da je AZTN utvrdio da se Motonavis ne pridržava utvrđenih mjera, uvjeta i rokova, takvo bi se postupanje smatralo povredom ZZTN-a. To bi se utvrdilo posebnim rješenjem te bi se izrekla upravno-kaznena mjera.

3. Postupci utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja

Postojanje vladajućeg položaja pojedinog poduzetnika na određenom tržištu nije suprotno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Međutim, zabranjena je zlouporaba toga položaja.

Naime, želja poduzetnika za stalnim jačanjem njihove tržišne snage prirodna je i opravdana. Međutim, poduzetnicima u vladajućem položaju može se dogoditi da se zbog svoje značajne tržišne snage na tržištu počnu ponašati i djelovati suprotno pravilima tržišnog natjecanja.

Ako je jačanje tržišne snage rezultat poslovne strategije poduzetnika koja počiva na stalnom poboljšanju učinkovitosti, kvalitete, inovacijama i ulaganju u nove tehnologije, što sve utječe na povoljnije cijene i kvalitetnije i inovativnije proizvode ili usluge koje se nude na tržištu, prednost koju poduzetnik ostvaruje na tržištu u odnosu na konkurente je potpuno opravdana. Njegovo ponašanje sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u takvim slučajevima nije sporno.

Stoga propisi o zaštiti tržišnog natjecanja ne zabranjuju vladajući položaj sam po sebi, već utvrđuju ponašanja koja se pod određenim uvjetima mogu smatrati zlouporabom vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. Stoga poduzetnici u vladajućem položaju imaju posebnu odgovornost da se ponašaju u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Da bi se moglo prepoznati ponašanje protivno tržišnom natjecanju nekog velikog poduzetnika, potrebno je znati što se točno, sukladno hrvatskom pravu tržišnog natjecanja, podrazumijeva pod pojmom vladajućeg položaja i njegove zlouporabe.

3. 1. Zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu

Pretpostavka vladajućeg položaja postoji kada se poduzetnik zbog svoje tržišne snage može na mjerodavnom tržištu ponašati u znatnoj mjeri neovisno o stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima i to naročito ako nema značajnih konkurenata na mjerodavnom tržištu, i/ili ima značajnu tržišnu snagu u odnosu na stvarne ili moguće konkurente.

U **zajedničkom vladajućem položaju** mogu biti dva ili više poduzetnika ako na tržištu djeluju zajednički.

ZZTN postavlja još jedno polazno mjerilo vladajućeg položaja prema kojem se pretpostavlja da bi u vladajućem položaju mogao biti poduzetnik čiji je **tržišni udjel na mjerodavnom tržištu veći od 40 posto**. Riječ je o oborivoj zakonskoj pretpostavki.

S obzirom na to da se radi tek o **polaznim mjerilima**, AZTN ih u postupku treba dokazati odnosno utvrditi. Dakle, teret dokaza je na AZTN-u. Naime, iako je visoki tržišni udjel često mjerodavan kriterij za utvrđivanje vladajućeg položaja poduzetnika, on ne predstavlja nužno i

jedini kriterij za njegovo utvrđivanje. Tako se pri utvrđivanju postojanja vladajućeg položaja nekog poduzetnika na tržištu uzima u obzir cijeli niz čimbenika kao što su, primjerice, vrijeme kroz koje poduzetnik ostvaruje visoki tržišni udjel i položaj, njegova financijska snaga, prednosti u pristupu izvorima nabave ili tržištu, povezanost s drugim poduzetnicima, pravne ili činjenične zapreke pristupa drugih poduzetnika tržištu, sposobnost nametanja tržišnih uvjeta s obzirom na njegovu ponudu ili potražnju i sposobnost isključivanja konkurenata s tržišta usmjeravanjem na druge poduzetnike.

Zloupotreba vladajućeg položaja može se pojaviti u više oblika od kojih su najčešći

- izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
- ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača;
- primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju;
- uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora.

3. 1. 1. Mjerodavna tržišta na kojima su postojale određene indicije o zlouporabi

Kao bi utvrdio postoje li indicije o zlouporabi vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu koje su dostatne za pokretanje postupka utvrđivanja zloupotrebe vladajućeg položaja, AZTN je tijekom 2018. godine proveo prethodno ispitivanje stanja na sljedećim mjerodavnim tržištima:

- tržištu distribucije i prodaje duhanskih proizvoda⁵⁷,
- tržištu organizacije taekwondo natjecanja⁵⁸,
- tržištu prodaje nekretnina⁵⁹,
- tržištu širokopojasnog pristupa internetu⁶⁰,
- tržištu širokopojasnog pristupa internetu⁶¹
- tržištu autotaksi prijevoza⁶²,
- tržištu pružanja usluga luke nautičkog turizma i prodaje nautičke opreme⁶³,

⁵⁷ Rješenje AZTN protiv BAT Hrvatska d.o.o.; KLASA UP/I 034-03/16-01/021 od 8 lipnja 2018 godine, mrežne stranice AZTN-a

⁵⁸ Rješenje AZTN protiv Hrvatskog taekwondo saveza, KLASA: UP/I 034-03/17-01/005 od 14 studenog 2018 godine, mrežne stranice AZTN-a.

⁵⁹ Rješenje AZTN protiv Grada Buja; KLASA: UP/I 034-03/17-01/023 od 24 siječnja 2018 godine, mrežne stranice AZTN-a.

⁶⁰ Rješenje AZTN protiv VIPnet d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/17-01/024 od 7 svibnja 2018 godine, mrežne stranice AZTN-a

⁶¹ Rješenje AZTN protiv Iskon internet d.d.; KLASA: UP/I 034-03/17-01/026, od 24 siječnja 2018 godine, mrežne stranice AZTN-a.

⁶² Rješenje AZTN protiv Uber Croatia d.o.o.; KLASA: UP/I 034-03/18-01/004, od 24 srpnja 2018 godine, mrežne stranice AZTN-a

- tržištu upravljanja, održavanja i razvoja plinskog distribucijskog sustava na području grada Zagreba, Zaprešića, Velike Gorice te općina Brdovec, Pušća, Marija Gorica i Dubrava⁶⁴,
- tržištu kolektivnog ostvarivanja prava autora glazbenih djela⁶⁵,
- tržištu započinjanja (originacije) poziva iz javne komunikacijske mreže koje se pruža na fiksnoj lokaciji,
- tržištu pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike,
- tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni i potpuni pristup izdvojenoj lokalnoj petlji) na fiksnoj lokaciji i
- tržištu veleprodajnog širokopojasnog pristupa na teritoriju RH.

3. 1. 2. Primjeri odbacivanja inicijative za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja

U nastavku dajemo kratki opis postupaka u kojima nakon detaljnog ispitivanja stanja na tržištu nisu utvrđene dostatne **indicije za pokretanje postupka** utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti. Stoga je AZTN inicijative za pokretanje postupka u tim predmetima rješenjem odbacio.

- **Primjer 1.: AZTN protiv Hrvatskog društva skladatelja**⁶⁶

AZTN je zaprimio inicijativu poduzetnika Muzika i to d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (dalje u tekstu: Muzika i to ili podnositelj inicijative), kojim traži pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja protiv Hrvatskog društva skladatelja (dalje u tekstu: HDS).

Podnositelj inicijative je, u bitnome, naveo da HDS zlouporabljuje vladajući položaj tako što sprječava kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava drugim subjektima na tržištu RH, prvenstveno poduzetniku Soundreef Ltd. London iz Velike Britanije (dalje u tekstu: Soundreef). Soundreef je registriran kod nadležnog tijela - britanskog zavoda za intelektualno vlasništvo te je na temelju toga ovlašten na poduzimanje svih radnji ostvarivanja i zaštite autorskih i drugih srodnih prava onih nositelja tih prava koji su ga na to ovlastili.

⁶³ Rješenje AZTN protiv Nautički centar Trogir d.o.o.; KLASA: UP/I 034-03/18-01/006, od 19. rujna 2018. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁶⁴ Rješenje AZTN protiv Gradska plinara Zagreb d.o.o.; KLASA: UP/I 034-03/18-01/007, od 4. listopada 2018. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁶⁵ Rješenje AZTN protiv Hrvatskog društva skladatelja; KLASA: UP/I 034-03/18-01/008, od 14. studenoga 2018. godine; mrežne stranice AZTN-a

⁶⁶ Ibid.

AZTN je tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u ovom predmetu izvršio uvid u posebne propise koji reguliraju predmetnu materiju⁶⁷. Također, izvršen je i uvid u kriterije iz pravne stečevine EU-a, naročito u akt sekundarnog zakonodavstva EU-a koji regulira predmetnu materiju. Riječ je o Direktivi 2014/26/EU Europskog parlamenta i Vijeća o kolektivnom ostvarivanju autorskog prava i srodnih prava te izdavanju odobrenja za više državnih područja za prava na internetsko korištenje glazbenih djela na unutarnjem tržištu (SL L 84, 20. ožujka 2014.godine; dalje u tekstu: Direktiva 2014/26/EU).

AZTN je prepoznao problematiku predmetne upravne stvari koja se svodi na oprečna stajališta podnositelja inicijative i HDS-a glede pitanja koji od ugovorom povezanih poduzetnika (Soundreef ili Muzika i to) obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja autorskih i srodnih prava u RH kao neovisni upravljački subjekt. Naime, rješenje tog pitanja predstavlja prethodno pravno pitanje u odnosu na primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Slijedom navedenog, AZTN je zatražio stručnu pomoć Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo (dalje u tekstu: DZIV) u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje pretpostavki koje moraju biti ispunjene za zakonito obavljanje predmetne djelatnosti na teritoriju RH, zatim utvrđenje ima li HDS ovlasti za kontrolu nad izvođenjem glazbe prema neovisnim upravljačkim subjektima i je li glede predmetne kontrole takvo postupanje HDS-a u okviru zakona ili je predmetno tumačenje preširoko pa postupanje HDS-a izlazi izvan zakonodavnog okvira Zakona o autorskom pravu.

AZTN se priklonio interpretaciji relevantnih odredbi Zakona o autorskom pravu koju je dao DZIV. Zavod je, sukladno odredbama posebnog propisa i Direktive 2014/26/EU, postupanje HDS-a ocijenio zakonitim, punomoći je ocijenio pravno nevaljanima te je utvrdio da je poduzetnik Muzika i to neovisni upravljački subjekt, budući da poslovne aktivnosti koje poduzima predstavljaju temeljna obilježja obavljanja djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskih i srodnih prava.

AZTN je razmatrao i pitanje primjene nejednakih uvjeta na istovrsne poslove i diskriminacije u cijenama koje je apostrofirao podnositelj inicijative. Tako je AZTN, uvidom u posebne propise, ugovore koje je HDS zaključio s različitim komorama odnosno udrugama te u račune pojedinih subjekata zaprimljenih tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, utvrdio da je riječ o uobičajenom načinu poslovanja pravnih osoba koje zastupaju interese svojih članica, skrbeći se njihovom o gospodarskom položaju te za njih osiguravaju povoljnije uvjete poslovanja. S tim u vezi valja dodati da je u konkretnom slučaju utvrđeno kako nije riječ o primjeni različitih uvjeta u ekvivalentnim poslovima.

Pored navedenog, AZTN je postupanje HDS-a ocjenjivao i u kontekstu mogućeg instituta odbijanja poslovanja kao jednog od najtežih isključujućih oblika zlouporabe vladajućeg

⁶⁷ Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima („Narodne novine“, br. 167/03., 79/07, 80/11., 125/11., 141/13., 127/14. i 62/17.), Pravilnik o ostvarivanju autorskih imovinskih prava (koji je donijela Skupština predstavnika HDS-a na sjednicama održanim 8. ožujka i 19. lipnja 2018. godine), Pravilnik o stručnim mjerilima i postupku izdavanja odobrenja za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja prava i naknada za rad vijeća stručnjaka za naknade u području autorskog prava i srodnih prava („Narodne novine“, br. 107/17.), Pravilnik o naknadama za javnu izvedbu i priopćavanje javnosti glazbenih djela („Narodne novine“, br. 80/92., 72/93., 29/95., 50/95., 1/97. i 75/9.7); Statut Hrvatskog društva skladatelja, od 27. veljače 2018. godine.

položaja, koje podnositelj inicijative imputira HDS-u na temelju elektroničke korespondencije s određenim poduzetnicima. Međutim, AZTN je uvidom u predmetnu korespondenciju utvrdio da iz nje ne proizlazi da HDS odbija poslovanje s navedenim subjektima, već im samo ukazuje da moraju regulirati odnos za sve objekte u kojima je HDS utvrdio puštanje glazbenog repertoara koji je pod zaštitom te udruge u skladu sa Zakonom o autorskom pravu

Slijedom navedenog, AZTN je ocijenio da nema uvjeta za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti jer nema indicija da je HDS zloupotrijebio vladajući položaj na mjerodavnom tržištu kolektivnog ostvarivanja prava autora glazbenih djela u RH, u smislu članka 13. ZZTN-a. Ovo stoga što je HDS, s jedne strane, postupao u skladu s ciljevima i svrhom radi koje je osnovan, pri čemu je primaran interes autora, odnosno zaštita isključivog autorskog prava, dok je s druge strane, glede određivanja naknada, popusta i kriterija za ostvarivanje popusta postupao transparentno i u skladu s posebnim propisima.

Stoga je AZTN rješenjem odbacio predmetnu inicijativu.

- Primjer 2.: AZTN protiv Nautički centar Trogir d.o.o.⁶⁸

AZTN je zaprimio inicijativu poduzetnika Artanis d.o.o., sa sjedištem u Kaštel Kambelovcu (dalje u tekstu: Artanis ili podnositelj inicijative), za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv poduzetnika Nautički centar Trogir d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (dalje u tekstu: Marina Baotić).

Podnositelj inicijative je, u bitnome, naveo da mu je Marina Baotić, koja se na temelju Ugovora o koncesiji nalazi u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu pružanja usluga servisa plovila i prodaje nautičke opreme na području grada Trogira, zabranila ulazak radi isporuke robe kupcima/korisnicima marine čime njega i ostale poduzetnike, kao i korisnike marine/kupce, stavlja u nepovoljan položaj kako bi isključivo ona mogla pružati usluge prodaje nautičke opreme i servisa plovila.

AZTN je, tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, promatrao dva povezana tržišta u proizvodnom smislu na kojima Marina Baotić djeluje kao vertikalno integrirani poduzetnik tržište pružanja usluga luke nautičkog turizma, te tržište pružanja usluga prodaje i isporuke nautičke opreme.

U vezi s navedenim zatražena su očitovanja, podatci i relevantna dokumentacija od podnositelja inicijative, Marine Baotić i pet skupina adresata koje čini gotovo 40 subjekata koji u različitim ulogama djeluju na mjerodavnom tržištu pružanja usluge prodaje i isporuke nautičke opreme. Tako su podaci zatraženi od poduzetnika koji su s Marinom Baotić sklopili Ugovore o zakupu poslovnog prostora radi obavljanja sporednih djelatnosti na koncesijskom području, zatim od poduzetnika koji pružaju usluge prodaje nautičke opreme na području Splitsko-dalmatinske županije, nadalje, od drugih marina na području Splitsko-dalmatinske

⁶⁸ Rješenje AZTN protiv Nautički centar Trogir d.o.o., KLASA UP/I 034-03/18-01/006, od 19. rujna 2018.

županije, od strukovnih udruženja (Udruženje marina Hrvatske gospodarske komore, Udruženje pružatelja usluga smještaja na plovilima - charter, Udruženje turističkih brodara) te od Splitsko-dalmatinske županije

AZTN je izvršio uvid i u odredbe posebnih propisa koji uređuju predmetnu materiju koji su relevantni za konkretni slučaj⁶⁹

Nesporno je utvrđeno da je Marina Baotić na temelju Ugovora koncesiji na pomorskom dobru u svrhu izgradnje i korištenja luke posebne namjene - luke nautičkog turizma I kategorije, ovlaštena na posebnu upotrebu i gospodarsko korištenje dijela pomorskog dobra na koji se koncesija odnosi. Pritom valja imati na umu da se, u smislu članka 3 stavka 3. ZZTN-a, taj zakon primjenjuje i na poduzetnike kojima je na temelju posebnih propisa povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa, poduzetnike koji su po svojoj prirodi monopoli koji ostvaruju prihod ili kojima je, na temelju dodijeljenih posebnih ili isključivih prava, povjereno obavljanje određene djelatnosti, ali samo ako primjena rečenog zakona ne bi sprječavala, pravno i činjenično, obavljanje zadataka koje su im posebnim propisima i mjerama utvrđene i zbog kojih su te osobe osnovane

AZTN polazi od toga da su dodijeljena isključiva prava regulirana posebnim propisima i sama po sebi nisu protivna propisima o tržišnom natjecanju ako se ne zlorabljaju na način da su proširena na područja izvan svog djelokruga čime utječu i na povezane usluge i time predstavljaju prepreku za obavljanje slobodne tržišne djelatnosti

U predmetnom postupku bilo je potrebno utvrditi postupa li Marina Baotić u cilju pridržavanja isključivog obavljanja djelatnosti na povezanom tržištu pružanja usluge prodaje nautičke opreme preko svog povezanog društva Yacht centar Baotić d.o.o. te djeluje li u cilju favoriziranja tog svog povezanog društva tako što ga dovodi u povoljniji položaj u odnosu na druge poduzetnike na tom mjerodavnom tržištu

AZTN je u analizi postupanje Marine Baotić ocjenjivao i u kontekstu mogućeg instituta odbijanja poslovanja kao jednog od najtežih isključujućih oblika zlorabe vladajućeg položaja. Konkretno, utvrđivalo se je li Marina Baotić drugom poduzetniku, svojem konkurentu, odbila dopustiti pristup svojoj infrastrukturi na povezanom tržištu tj. tržištu pružanja usluge prodaje nautičke opreme

Uvidom u cjelokupnu zaprimljenu dokumentaciju utvrđeno je da za prodaju nautičke opreme nije nužna isporuka na području konkretne marine. S tim u vezi, potrošači nisu ograničeni na nabavu predmetne robe i njenu isporuku isključivo na području Marine Baotić

⁶⁹ Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama („Narodne novine“, br. 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11 i 56/16), Zakon o koncesijama („Narodne novine“, br. 69/17), Zakon o trgovini („Narodne novine“, br. 87/08, 96/08, 116/08, 76/09, 114/11, 68/13 i 30/14), Uredba o razvrstavanju i kategorizaciji luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene („Narodne novine“, br. 110/04), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma („Narodne novine“, br. 72/08), Pravilnik o uvjetima i načinu održavanja reda u lukama i na ostalim dijelovima unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 90/05, 10/08, 155/08, 127/10, 80/12 i 7/17), Pravilnik o gospodarskom korištenju, gradnji građevina i posebnoj upotrebi pomorskog dobra na području Splitsko-dalmatinske županije („Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije“, br. 110/17), Pravilnik o redu u Marini Baotić od 1. travnja 2014. godine. Opći uvjeti poslovanja Marine Baotić

Također, u vezi s isporukom nautičke opreme, utvrđeno je da drugi poduzetnici obavljaju isporuku nautičke opreme na području Marine Baotić, s time da je obavljaju u poslovnim prostorijama poduzetnika koji su smješteni na području marine koji s Marinom imaju regulirane ugovorne odnose. Navedeni su poduzetnici, koji su ujedno konkurenti podnositelju inicijative i povezanom društvu Yacht centar Baotić d o o , u svojim očitovanjima suradnju s koncesionarom ocijenili korektnom. S tim u svezi utvrđeno je da ugovorni odnos između podnositelja inicijative i Marine Baotić nije reguliran niti je uređen na neki drugi način.

S druge strane, podnositelj inicijative nije dostavio relevantan dokaz na temelju kojega bi se moglo na nesumnjiv način utvrditi sporno postupanje Marine Baotić, primjerice, fakture koja je stornirana iz razloga što nije mogao izvršiti dostavu naručene robe zbog zabrane ulaska u Marinu Baotić.

Pored navedenog, AZTN ne raspolaže dokazima da Marina Baotić djeluje u cilju favoriziranja svog povezanog društva Yacht centar Baotić d o o na način da ga dovodi u povoljniji položaj u odnosu na druge poduzetnike na navedenom tržištu.

Osim toga, uzevši u obzir specifičnosti u normiranju unutar područja koncesije, AZTN smatra da je za raspravljanje svih pitanja i rješavanje sporova u svezi s davanjem, izvršavanjem, opozivom ili izmjenom odluke o koncesiji na pomorskom dobru nadležno ministarstvo za poslove pomorstva te da eventualno sankcioniranje u slučaju kršenja tih odredbi nije u nadležnosti AZTN-a.

Slijedom navedenog, AZTN je rješenjem utvrdio da nema indicija dostatnih za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja po službenoj dužnosti protiv Marine Baotić, u smislu članka 39 ZZTN-a, vezano za primjenu članka 13 ZZTN-a.

- Primjer 3.: AZTN protiv Grada Buja⁷⁰

AZTN je zaprimio inicijativu poduzetnika Bifix d.o.o., (dalje u tekstu Bifix), za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja protiv Grada Buja (dalje u tekstu Grad Buje).

U predmetnoj inicijativi Bifix navodi da je Gradsko vijeće Grada Buja raspisalo natječaj za prodaju svojih nekretnina, u kojem je, između ostalog, određeno pravo prvenstvene kupnje nekretnina u korist ponuditelja poslovnog subjekta koji ih kupuje radi izgradnje trgovačko-skladišne poslovne zgrade, prve u svojem vlasništvu, a koji posluje preko 10 godina i zapošljava više od 10 radnika. Nadalje, Bifix navodi da je gradonačelnik Grada Buja, svojom izjavom za „Glas Istre“, danom u tijeku prikupljanja ponuda, jasno dao naslutiti da je natječaj raspisan za unaprijed poznatog ponuditelja. Slijedom toga, Bifix predlaže AZTN-u da po službenoj dužnosti pokrene postupak utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja protiv Grada Buja.

⁷⁰ Rješenje AZTN protiv Grada Buja KLASA UP/I 034-03/17-01/023, od 24. siječnja 2018. godine mrežne stranice AZTN-a

Grad Buje se tijekom prethodnog ispitivanja stanja na tržištu očitovao na navode Bifixa Istaknuo je da je upoznat s činjenicom da nekoliko poduzetnika s područja Grada Buja, koji uspješno djeluju na tržištu, nemaju riješenu poslovnu infrastrukturu te se nalaze u zakupu, zbog čega je odlučio da pravo prvenstvene kupnje nekretnina ima onaj ponuditelj koji nema riješeno infrastrukturne pitanje, koji će sagraditi poslovnu zgradu, staviti ju u funkciju te je definiran i rok u kojem je ponuditelj dužan sagraditi takvu zgradu. Pritom okolnost koja se odnosi na duljinu poslovanja i broj zaposlenih (da posluje više od 10 godina i zapošljava više od 10 radnika) dokazuje ozbiljnost takvog ponuditelja, a navedenim kriterijima udovoljava nekoliko poduzetnika u Istarskoj županiji

Grad Buje također ističe da prvenstveno pravo kupnje ne isključuje ponude drugih zainteresiranih subjekata. Naime, ako se na javnom natječaju jave dva, tri ili više ponuditelja, a onaj ponuditelj za kojeg se utvrdi da ostvaruje pravo prvenstva, ali u smislu ponuđene cijene, nije najpovoljniji ponuditelj. Povjerenstvo je prema odredbama natječaja, a i Odluke Grada Buja o uvjetima, načinu i postupku raspolaganja nekretninama u vlasništvu Grada Buja, dužno pozvati takvog ponuditelja radi upoznavanja s najvišom postignutom cijenom pri čemu je ovlašten dati izjavu o prihvatanju najviše postignute cijene. Ako se tom pozivu ne odazove, gubi pravo prvenstva. U konkretnom slučaju, drugi je ponuditelj ostvario pravo prvenstva, ali je ponudio manju cijenu od Bifixa, pa je Povjerenstvo tog ponuditelja pozvalo da se očituje o prihvatanju najviše ponuđene cijene. Taj je ponuditelj, izjavom danom na zapisnik, prihvatio najvišu cijenu

Stoga Grad Buje smatra da Bifixu nije onemogućeno sudjelovanje na javnom natječaju, odnosno da njegova ponuda nije isključena, već je uzeta u obzir njegova ponuđena cijena. U slučaju da drugi ponuditelj nije prihvatio cijenu koju je ponudio Bifix, najpovoljniji bi ponuditelj bio Bifix

Očitujući se na novinski članak u „Glasu Istre“, Grad Buje navodi da u cijelosti odbacuje navode podnositelja inicijative da je natječaj raspisan za unaprijed poznatog ponuditelja. Naime, riječ je o neautoriziranom tekstu koji je prenesen sa sjednice na kojoj je gradonačelnik Grada Buja jasno izrekao stav da će ishod javnog natječaja pokazati tko će na kraju kupiti predmetne nekretnine

AZTN je zaključio da navedene tvrdnje podnositelja inicijative ne upućuju na moguću povredu članka 13. ZZTN-a, koji se odnosi na zlouporabu vladajućeg položaja niti na povredu članka 8. ZZTN-a koji se odnosi na zabranjene sporazume

Naime, u konkretnom je slučaju prvenstveno riječ o primjeni posebnih propisa, prije svega Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, a zatim i općih akata Grada Buja, na temelju kojih je Grad Buje donio pojedinačni akt o raspisivanju natječaja za prodaju nekretnina u njegovom vlasništvu. Sukladno odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, protiv pojedinačnih akata tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave koje one donose u izvršavanju općih akata predstavničkog tijela, može se pokrenuti upravni spor sukladno odredbama Zakona o upravnim sporovima

Također, odredbama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, propisan je način raspolaganja nekretninama u vlasništvu jedinica lokalne samouprave, a pravni poslovi sklopljeni protivno odredbama toga članka ništetni su

Dakle, AZTN nije nadležan za nadzor nad primjenom navedenih propisa

Vezano za primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, važno je istaknuti da se članak 8 ZZTN-a u postupku javnog nadmetanja primjenjuje isključivo na zabranjene sporazume između ponuditelja, kojima nastoje umanjiti ili eliminirati međusobno tržišno natjecanje, a ne na eventualne dogovore između naručitelja i ponuditelja, na što podnositelj inicijative aludira

Takvi dogovori između naručitelja i ponuditelja mogu eventualno predstavljati kazneno djelo, a ne povredu opisanu u članku 8 ZZTN-a. Zaključno, u konkretnom slučaju nema indicija ni za moguću zlouporabu vladajućeg položaja, budući da je riječ o tržištu prodaje nekretnina, na kojem nije vjerojatno postojanje vladajućeg položaja Grada Buja u smislu članka 12 ZZTN-a, pa shodno tome ne postoji niti mogućnost zlouporabe vladajućeg položaja iz članka 13 ZZTN-a.

Stoga je AZTN donio odluku da se predmetna inicijativa odbaci budući da ne postoje uvjeti za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja protiv Grada Buja po službenoj dužnosti

Međutim, neovisno o naprijed navedenom, valja istaknuti da je s aspekta politike tržišnog natjecanja poželjno uvjete natječaja odrediti tako da se pristup natječaju omogući što većem broju ponuditelja. Drugim riječima, uvjete nije poželjno odrediti tako da se iz natječaja, bez opravdanog razloga, isključuju ponuditelji koji bi jednako kvalitetno mogli udovoljiti svrsi njegova raspisivanja

3. 1. 3. Primjeri postupaka u kojima nisu pronađeni dokazi o zlouporabi vladajućeg položaja

U nastavku dajemo primjere u kojima je AZTN je pronašao dostatne indicije za pokretanje postupka te prihvatio inicijativu i po službenoj dužnosti pokrenuo postupak. Međutim, u samom postupku, unatoč postojanju tih indicija, nakon detaljno utvrđenog činjeničnog stanja, izvedenih dokaza i provedenih pravno-ekonomskih analiza, nije pronašao dokaze zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika

S obzirom na značaj i složenost postupaka te opsežan broj provedenih radnji, za ilustraciju tijeka odlučivanja u postupcima utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja nastavno dajemo opise konkretnih postupaka u kojem je utvrđeno da poduzetnici protiv kojih se vodio postupak nisu narušili tržišno natjecanje

- Primjer 1.: AZTN protiv HT⁷¹

AZTN je po službenoj dužnosti pokrenuo postupak utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja protiv Hrvatskog Telekom d.d. iz Zagreba (dalje u tekstu: HT), u smislu članka 13. ZZTN-a za razdoblje od 2011. do 17. prosinca 2014. godine te članka 102. UFEU-a za razdoblje od 1. srpnja 2013. do 17. prosinca 2014. godine.

Riječ je o ponovljenom postupku, budući da je VUSRH poništio dva ranija rješenja AZTN-a o obustavi postupka i predmet vratio AZTN-u na ponovni postupak. VUSRH je, naime, zauzeo stav utemeljen na dotadašnjem netočnom službenom prijevodu članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003, da jednom pokrenuti postupak AZTN ne može obustaviti, već ga mora okončati donošenjem meritorne odluke, što je pobliže objašnjeno naprijed u ovom poglavlju u odjeljku „Problemi u ispravnoj primjeni prava EU-a“. Pridržavajući se pravnog shvaćanja i primjedbi VUSRH-a, AZTN je bio dužan promatrati prethodno navedeno razdoblje kao mjerodavno budući da je riječ o ponovljenom postupku

Predmetni postupak pokrenut je na inicijativu alternativnog operatora H1 Telekom d.d. iz Splita (u daljnjem tekstu: H1) u kojoj se, u bitnome, navodi da je tijekom 2012. godine uočio značajan pad broja korisnika svojih usluga i to usluge predodabira operatora te usluge najma korisničke linije. H1 dalje navodi da HT kašnjenjem u realizaciji veleprodajnih usluga i kašnjenjem u otklanjanju kvarova/smetnji u odnosu na regulirane veleprodajne usluge, odugovlači realizaciju svojih veleprodajnih usluga te da ciljano i aktivno „napada“ korisnike usluga H1 zlouporabom veleprodajne baze korisnika H1 koja mu je dostupna, a u svrhu provođenja svojih maloprodajnih akcija prema H1 korisnicima.

Slijedom navedenog, AZTN je u postupku ocjenjivao postupanje HT-a na četiri (4) mjerodavna tržišta (i) na tržištu započinjanja (originacije) poziva iz javne komunikacijske mreže koje se pruža na fiksnoj lokaciji, (ii) na tržištu pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike, (iii) na tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni i potpuni pristup izdvojenoj lokalnoj petlji) na fiksnoj lokaciji te (iv) na tržištu veleprodajnog širokopojsnog pristupa.

Pritom, AZTN je osobito obratio pozornost na to je li HT odbijao pružati veleprodajne usluge alternativnim operatorima, što bi se trebalo očitovati u taktici odugovlačenja glede pružanja veleprodajnih usluga s ciljem istiskivanja konkurenata s tržišta i/ili sprječavanja ulaska novih konkurenata na tržište

Također, AZTN je utvrđivao činjenice i okolnosti u svezi vremenskih rokova realizacije veleprodajnih usluga i otklona smetnji koje je HT pružao svom povezanom društvu Iskonu koji je istovremeno operator i korisnik veleprodajnih usluga HT-a, kao i rokova realizacije veleprodajnih usluga i otklona smetnji koje je HT pružao drugim operatorima korisnicima.

U vezi s navedenim, AZTN je, u skladu s člankom 74. ZZTN-a, pri utvrđivanju činjenica i okolnosti te analizi dokaza na odgovarajući način podredno primijenio kriterije koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u EU, uzimajući u postupku ocjene u obzir i Uputu o

⁷¹ Rješenje AZTN protiv Hrvatski telekom d.d., KLASA: UP/I 034-03/2013-01/007, od 14. studenoga 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

provedbenim prioritetima Komisije⁷², kao i primjere iz poredbene prakse i to u presude Suda EU-a i Općeg suda, te odluke Europske komisije

Što se tiče kriterija, AZTN je u predmetnom postupku uzeo u obzir i na odgovarajući način primijenio, između ostalog, kriterije sadržane u odluci Europske komisije u predmetu Telekomunikacija Poljska⁷³. Riječ je o sljedećim kriterijima: kriterij ocjene vremenskih rokova i kašnjenja u rokovima pri sklapanju sporazuma o veleprodajnim uslugama temeljem odluka sektorskog regulatora i sukladno objavljenim standardnim ponudama te kriterij ocjene postojanja sustavne politike taktike odugovlačenja operatora u vladajućem položaju u postupku sklapanja ugovora s alternativnim operatorima o veleprodajnim uslugama u razumnim rokovima, kriterij analize vremenskih rokova realizacije usluga u odnosu na propisane rokove, kriterij ocjene intenziteta i sustavnosti u rokovima realizacije veleprodajnih usluga u odnosu na propisane rokove, kriterij ocjene vremenskih rokova u otklonu smetnji u odnosu na propisane rokove, kriterij ocjene pokazatelja realizacije usluga poduzetnika u vladajućem položaju prema vlastitim korisnicima i prema svom povezanom društvu u odnosu na pokazatelje realizacije usluga prema drugim alternativnim operatorima te kriterij ocjene postojanja namjere ograničavanja tržišnog natjecanja kroz poslovnu strategiju poduzetnika u vladajućem položaju

Također, AZTN je izvršio uvid i u odredbe posebnih zakona i na temelju njih donesenih propisa koji uređuju predmetnu materiju⁷⁴, te u odluke sektorskog regulatora i nadležnih sudova donesenih u odnosu na HT

Rezultati provedene analize realizacije usluge najma korisničke linije alternativnim operatorima ukazivali su na to da ne postoje pokazatelji kašnjenja u dijelu postupka podnošenja zahtjeva i sklapanja ugovora o mogućnosti pružanja usluge najma korisničke linije s operatorima niti pokazatelji vremenskih kašnjenja HT-a u tom dijelu realizacije usluge najma korisničke linije

Također, provedena analiza realizacije veleprodajnih usluga ukazivala je da ne postoje pokazatelji iz kojih bi nedvojbeno proizašao zaključak o povoljnijem tretmanu od strane HT-a prema njegovom povezanom društvu, Iskonu, u odnosu na ostale alternativne operatore. Upravo suprotno, utvrđene činjenice o vremenu realizacije veleprodajnih usluga i vremenu otklona smetnji pri korištenju veleprodajnih usluga pokazivali su u bitnome usporedive pokazatelje za Iskon, kao povezano društvo HT-a, i za druge alternativne operatore korisnike veleprodajnih usluga HT-a

Potrebno je naglasiti da su pokazatelji o kašnjenju realizacije usluga i kašnjenju otklona kvarova te vremenskim pokazateljima kašnjenja realizacije i kašnjenja otklona kvarova od strane HT-a po svome trajanju neusporedivi s pokazateljima i intenzitetom tih postupanja koji

⁷² Priopćenje Komisije - Uputa o provedbenim prioritetima Komisije u primjeni članka 82. Ugovora o EZ-u na postupanje poduzetnika u vladajućem položaju koja za posljedicu mogu imati zlouporabu u smislu isključivanja konkurenata s tržišta (Tekst od važnosti za Europski gospodarski prostor) od 24. veljače 2009. godine (SL C 045, dalje Uputa)

⁷³ Odluka Europske komisije u predmetu *Telekomunikacija Poljska* (COMP/39 525 od 22. lipnja 2011. godine, točke 126, 128, 131, 133, 143, 148-155, 300-314, 375-399, 436-443, 446, 448-467, 490-492, 510, 516, 535-541, 574 (f), 707-711, 748, 759-762, 765, 788, 801)

⁷⁴ Zakon o elektroničkim komunikacijama („Narodne novine“, br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14 i 72/17)

se bilježe u odluci EK u predmetu Telekomunikacija Poljska. S druge strane, određena kažnjavanja pri pružanju usluga koja su utvrđena u postupku, HT je u svojoj obrani razumno i objektivno opravdao. Osim toga, ona su bila predmet ocjene od strane HAKOM-a kao sektorskog regulatora, pokrenutom prijavama operatora. Osim toga, za razliku od predmeta Telekomunikacija Poljska u kojemu je EK raspolagala internim dokumentima kao direktnim dokazima o postojanju poslovne strategije tog poduzetnika u vladajućem položaju kojom se ograničava tržišno natjecanje, AZTN takvim dokazima nije raspolagao.

U odnosu na problematiku migracije korisnika H1 usluge predodabira operatora i usluge najma korisničke linije, AZTN je utvrdio da je riječ o individualnim prijavama dvanaest korisnika - potrošača. Stoga taj podatak u odnosu na ukupan broj individualnih korisnika koji se mjeri u desecima tisuća nije dostatan i ne predstavlja relevantan uzorak po kojem bi se moglo zaključiti da je HT zloupotrijebio vladajući položaj na tom mjerodavnom tržištu.

Slijedom navedenog, nisu utvrđeni izravni dokazi o strategiji protutržišnog postupanja HT-a koja bi imala za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja niti dokazi o tome da je HT primjenjivao povoljnije uvjete prema svom povezanom društvu Iskonu u odnosu na ostale operatore.

Stoga je AZTN donio rješenje kojim je utvrdio da HT, u smislu članka 13 ZZTN-a, nije narušio tržišno natjecanje zloupotrebom vladajućeg položaja na predmetnim mjerodavnim tržištima u razdoblju od 2011. do 17. prosinca 2014. godine. AZTN je istovremeno obustavio postupak protiv HT-a u dijelu koji je pokrenut primjenom članka 102 UFEU-a, kako je to propisano člankom 5. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003, primjenjujući načelo nadređenosti prava EU-a nad odredbama nacionalnog zakona odnosno ZZTN-a te uzimajući u obzir pravno stajalište Suda EU-a o tome da nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja nisu ovlaštena donijeti odluku kojom se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje u smislu odredbe članka 102 UFEU-a.

- Primjer 2.: AZTN protiv Hrvatskog taekwondo saveza⁷⁵

AZTN je zaprimio inicijativu poduzetnika LMK International d.o.o. (dalje u tekstu LMK), za pokretanje postupka protiv Hrvatskog taekwondo saveza (dalje u tekstu HTS) radi utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja zloupotrebom vladajućeg položaja.

AZTN je postupak pokrenuo po službenoj dužnosti radi utvrđivanja predstavlja li dopis HTS-a iz veljače 2017. godine, upućen njegovim članicama kojima ih obavještava i obvezuje da ne ulaze u poslovni odnos s poduzetnikom LMK, zloupotrebu vladajućeg položaja na mjerodavnom tržištu organizacije taekwondo natjecanja u RH, s mogućim učinkom na povezanom tržištu iznajmljivanja sustava elektronske zaštitne opreme i tatami ploča.

AZTN je u postupku utvrdio da je slanjem predmetnog dopisa, HTS podnositelju inicijative potencijalno zatvorio pristup samo u manjem segmentu mjerodavnog tržišta koji se odnosi na kriterijska natjecanja u organizaciji klubova. Na ostala natjecanja dopis HTS-a uopće nije

⁷⁵ Rješenje AZTN protiv Hrvatskog taekwondo saveza. KLASA: UP/I 034-03/17-01/005, od 19. travnja 2019. godine, mrežne stranice AZTN-a.

imao učinka, budući da je podnositelj inicijative, poduzetnik LMK, na njima nastavio poslovati.

Nadalje, iz pisanih očitovanja ostalih taekwondo klubova proizlazi da se većina klubova, iz različitih razloga, nije niti pridržavala uputa i obveza iz dopisa HTS-a.

Pritom je važno istaknuti da je analiza taekwondo natjecanja na kojima je LMK iznajmljivao svoju elektronsku zaštitnu opremu, pokazala da je taj poduzetnik i prije spornog dopisa HTS-a, tu opremu iznajmljivao tek na jednom natjecanju. Stoga, uzevši u obzir činjenicu da je LMK u tom manjem segmentu tržišta bio slabo prisutan i prije slanja spornog dopisa, nije bilo moguće zaključiti da je isključivo dopis HTS-a doveo do zatvaranja pristupa LMK-u tom segmentu mjerodavnog tržišta.

AZTN je uzeo u obzir i činjenicu da je HTS na svojim mrežnim stranicama, u svibnju 2018. godine, obavijestio sve svoje taekwondo klubove, da je LMK podmirio sve obaveze i dugovanja prema njemu te da sve članice mogu s podnositeljem inicijative poslovati na vlastiti poslovni rizik. Time je HTS znatno smanjio potencijalno negativan utjecaj na odluke klubova o tome s kojim će poduzetnikom poslovati prilikom organizacije taekwondo natjecanja.

Slijedom navedenog, AZTN je rješenjem kojim je okončao predmetni postupak utvrdio da HTS nije narušio tržišno natjecanje zlouporabom vladajućeg položaja na tržištu organizacije taekwondo natjecanja u RH.

4. Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija

Koncentracija poduzetnika (dalje u tekstu koncentracija) u smislu prava tržišnog natjecanja nastaje promjenom u kontroli nad poduzetnikom na trajnoj osnovi⁷⁶

Do promjene u kontroli nad poduzetnikom može doći

- pripajanjem ili spajanjem dva ili više neovisnih poduzetnika ili dijelova tih poduzetnika koji osnivaju novo društvo ili nastavljaju poslovati pod imenom jednoga od njih,
- stjecanjem izravne ili neizravne kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog ili više poduzetnika nad drugim ili više drugih poduzetnika odnosno dijelom ili dijelovima drugog poduzetnika i to stjecanjem većine dionica ili udjela ili stjecanjem većine prava glasa ili na drugi način u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima i drugim propisima.

Zajednički pothvat (engl. *joint venture*), kao oblik ugovornog udruživanja u zajedničkom poslovnom pothvatu dva ili više neovisnih poduzetnika, također je koncentracija ako trajnije djeluje kao neovisan gospodarski subjekt

Provođenje koncentracija može donijeti korist i potrošačima, tržišnom natjecanju i gospodarstvu u cjelini, primjerice kroz bolje iskorištavanje proizvodnih, trgovačkih i drugih resursa, veću fleksibilnost pri strukturiranju cijena, niže cijene, bolju kvalitetu i veći izbor proizvoda i usluga.

No, negativan učinak koncentracija na tržišno natjecanje može se, među ostalim, ogledati u manjem broju tržišnih takmaca (veća tržišna snaga sudionika koncentracije), nižoj razini tržišnog natjecanja (stvaranje novog ili jačanje postojećeg vladajućeg položaja poduzetnika), mogućnosti koluzije (dogovor o cijenama ili o podjeli tržišta), smanjivanju dobrobiti potrošača (rast cijena, pad kvalitete, izostanak ulaganja u inovacije, smanjena mogućnost izbora) i zaprekama ulasku novih tržišnih takmaca na tržište

4. 1. Postupak po prijavi za ocjenu dopuštenosti koncentracija

Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja koje AZTN uvijek pokreće *ex post* i to po službenoj dužnosti, postupak ocjene dopuštenosti namjere koncentracije provodi se *ex ante* i to u pravilu temeljem prijave njezinih sudionika⁷⁷

Naime, sudionici koncentracija **moraju AZTN-u prijaviti namjeru provedbe koncentracije** koju ne smiju provesti ako AZTN koncentraciju ocijeni zabranjenom

⁷⁶ ZZTN članak 15

⁷⁷ ZZTN članak 38 stavak 2

AZTN-u se na ocjenu moraju prijaviti samo koncentracije poduzetnika koje kumulativno premašuju zakonom utvrđene pragove ekonomske veličine na svjetskom i hrvatskom tržištu, konkretno:

- ako ukupni godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje jednu milijardu kuna sukladno financijskih izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u RH, i
- ako ukupni prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije u RH, sukladno financijskih izvješćima u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji, iznosi najmanje 100 milijuna kuna.
-

Ako AZTN na temelju dokumenata i podataka dostavljenih uz prijavu namjere provedbe koncentracije, odnosno na temelju drugih raspoloživih podataka i saznanja kojima raspolaže, ocijeni da se može opravdano pretpostaviti da nije riječ o koncentraciji koja će imati značajne negativne učinke na tržišno natjecanje ili ako u roku od 30 dana od dana zaprimanja potpune prijave koncentracije ne donese zaključak o pokretanju postupka ocjene na 2. razini, smatrat će se da je koncentracija dopuštena. U tom slučaju AZTN podnositelju prijave dostavlja pisanu potvrdu o dopuštenosti koncentracije na 1. razini⁷⁸.

Postupak do donošenja odluke o koncentraciji po predmetu prosječno zahtijeva između deset i dvadeset postupovnih radnji.

4. 2. Broj predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija

U 2018. godini bilježi se ujednačen broj predmeta ocjena koncentracija u odnosu na 2017. godinu

AZTN je u 2018. godini otvorio **29 predmeta po prijavama namjere provedbe koncentracije**. Od navedenog broja **riješeno je 18 predmeta**.

Postupak je u tijeku u 11 predmeta, s obzirom da su prijave namjere provedbe koncentracije temeljem kojih je otvoreno navedenih 11 predmeta zaprimljene u AZTN-u u studenom i prosincu 2018. godine. Međutim, od tih 11 predmeta, **pet (5) predmeta riješeno je već u siječnju 2019. godine, odmah po stjecanju zakonskih uvjeta za donošenje odluka Vijeća AZTN-a u smislu članka 31. ZZTN-a**, što je detaljno elaborirano u uvodu ovoga Izvješća.

Sve su koncentracije u 2018. godini ocijenjene dopuštenima.

Iz prethodnih je godina (2013. godina) prenesen samo jedan neriješeni predmet Riječ je o uvjetno dopuštenoj koncentraciji Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d.,

⁷⁸ ZZTN, članak 22. stavci 1. i 2.

Zagreb,⁷⁹ koja je dopuštena uz dugotrajno praćenje izvršavanja mjera i uvjeta utvrđenih rješenjima AZTN-a. Konkretno, riječ je o mjerama i uvjetima utvrđenim u tri rješenja AZTN-a koje je potrebno pratiti do sredine 2021. godine.

Pored opisanih predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija, AZTN je tijekom 2018. godine **u 12 predmeta davao odgovore na upite trećih osoba**, odnosno **održavao radne sastanke vezano uz moguće prijave koncentracije**.

Naime, naponi AZTN-a su i u 2018. godini bili usmjereni na jačanje svijesti poduzetnika o kompleksnosti postupaka ocjene dopuštenosti koncentracija.

Konkretno, **u sedam (7) predmeta AZTN je odgovorio na upite trećih** vezano uz različitu problematiku ocjena koncentracija⁸⁰. Upiti su najčešće usmjereni na problematiku nastanka koncentracija u nekim osobitim slučajevima, izračun prihodovnih pragova za nastanak obveze prijave namjere provedbe koncentracije te osobito što je sve potrebno uzeti u obzir prilikom izračuna prihodovnih pragova, s obzirom na posebnosti same transakcije ili pak tržišta na kojem posluju sudionici koncentracije. Neki od upita odnosili su se na razgraničenje nadležnosti između AZTN-a i EK kod koncentracija s dimenzijom EU-a.

Sa svim se zainteresiranim poduzetnicima nastoji komunicirati izravno, dajući što konkretnije odgovore na njihove upite, pri čemu je potrebno paziti na dužnost čuvanja poslovne tajne. Tako su **u četiri (4) predmeta održani kompleksni radni sastanci sa strankama vezani uz problematiku mogućih prijava namjera koncentracija**.

U jednom (1) je predmetu ocjene dopuštenosti koncentracije AZTN intenzivno izravno surađivao s EK. Riječ je o predmetu **INA d.d., Zagreb i PPD d.o.o., Vukovar, putem Terra mineralna gnojiva d.o.o., Zagreb i Petrokemija d.d., Kutina**, koji je EK odlučila prepustiti u nadležnost AZTN-u unatoč tomu što su ispunjeni uvjeti za prijavu koncentracije na ocjenu EK.⁸¹

U dva (2) predmeta je po završetku postupka ocjene dopuštenosti koncentracije na 1. razini, po službenoj dužnosti proveden i postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere obvezniku prijave koncentracije zbog toga što su koncentracije proveli bez podnošenja obvezne prijave namjere provedbe koncentracije na ocjenu AZTN-u na koju su bili obvezni po posebnim propisima. Riječ je bila o predmetima: KLASA: UP/I 034-03/18-02/005, EXTRA FM d.o.o., Zagreb i HIT FM d.o.o., Zagreb (sada: EXTRA FM ZAGREB d.o.o., Zagreb) i KLASA: UP/I 034-03/18-02/015, MACA LM d.o.o., Zagreb /

⁷⁹ Predmet KLASA. UP/I 034-03/13-02/007.

⁸⁰ KLASA: 034-08/18-01/095, HAKOM - primjena članka 68 Zakona o elektroničkim komunikacijama, KLASA. 034-08/18-01/062, Odvjetničko društvo Divjak, Topić & Bahtijarević d.o.o., Zagreb, KLASA. 034-08/18-01/051, M SAN Grupa d.d., Zagreb - upit vezan uz postojanje obveze prijave koncentracije, KLASA: 034-08/18-01/055, HPB D.D., ZAGREB-obavijest o pripajanju Jadranske banke d.d., Šibenik, KLASA 034-08/18-01/014, Agencija za elektroničke medije, Zagreb- upit (pravna pomoć) vezano uz pitanje nelegalne distribucije programa HRT-a od strane Serbia Broadband - Srpske kablovske mreže d.o.o. - United Group; KLASA: 034-08/18-01/034-Odvjetničko društvo Babić & Brborović, Zagreb-upit vezan uz postojanje obveze prijave koncentracije, te KLASA: 034-08/18-01/053, Suradnja s Europskom komisijom

⁸¹ Predmet KLASA UP/I 034-03/18-02/009.

RADIO TRSAT d o o , Rijeka/ MIROSLAV KRALJEVIĆ d o o , Požega/ RADIO BROD d o o , Slavonski Brod

Jedan (1) je predmet ocjene dopuštenosti koncentracije okončan donošenjem rješenja kojim se odbacuje prijava zbog nepostojanja uvjeta za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Riječ je o predmetu AVENUE OSTEUROPA GMBH, Republika Austrija i HIDROELEKTRA NISKOGRADNJA D D Zagreb,⁸² budući da je utvrđeno kako nisu kumulativno ispunjeni prihodovni pragovi iz članka 17 stavka 1 ZZTN-a za nastanak obveze prijave namjere koncentracije, a koje je koncentracije AZTN ovlašten ocjenjivati sukladno članku 17 stavku 6 ZZTN-a.

U jednom (1) je predmetu doneseno rješenje o obustavi postupka zbog nepostojanja zakonskih pretpostavki za njegovo daljnje vođenje. U takvim je slučajevima najčešće riječ o tome da je provedenom analizom podataka i dokumentacije u prijavi namjere provedbe koncentracije, utvrđeno da nisu kumulativno ispunjeni prihodovni pragovi za nastanak obveze prijave namjere koncentracije AZTN-u, ili je riječ o tome da su stranke odustale od transakcije nakon što su podnijele prijavu AZTN-u, a tijekom postupka ocjene prijavljene koncentracije. Riječ je o predmetu KLASA UP/I 034-03/17-02/012, PEVEC d d , Zagreb (Sesvete) i Z1 Televizija d o o , Zagreb - ocjena dopuštenosti koncentracije.

U dva (2) predmeta ocjene dopuštenosti koncentracije u 2018. godini, provedene su dubinske pravne i ekonomske analize zbog mogućeg značajnog učinka tih koncentracija na tržišno natjecanje.

U jednom od tih predmeta, koncentraciji poduzetnika INA d d , Zagreb i PPD d o o , Vukovar, putem Terra mineralna gnojiva d o o , Zagreb i Petrokemija d d , Kutina⁸³, bila je riječ o koncentraciji koju je EK prepustila u nadležnost AZTN-a kao tijelu najmjerodavnijem (najprikladnijem) za ocjenu konkretne koncentracije. U tom su postupku detaljno analizirani učinci te koncentracije u odnosu na potražnju, ponudu i učinke mogućeg jednostranog postupanja njenih sudionika te je, na temelju rezultata provedenih analiza, ocijenjeno da se koncentraciju može dopustiti na 1. razini.

U drugom predmetu, koncentraciji poduzetnika PETROL d o o , Zagreb i dio poslovanja CRODUX PLIN d o o , Zagreb⁸⁴ koji se odnosi na ukapljeni naftni plin i električnu energiju, ocjena dopuštenosti koncentracije, je pak bila riječ o provedbi istraživanja tržišta od strane AZTN-a, s obzirom na to da su sudionici koncentracije u prijavi naveli da im podaci o mjerodavnom tržištu nisu dostupni, dok su iz podataka koji su im bili dostupni u prijavi i njezinim dopunama izvodili kontradiktorne zaključke. Stoga je AZTN, kako bi pravilno utvrdio mjerodavno tržište u konkretnom predmetu, donio preliminarni stav o mjerodavnom tržištu te pozvao sve sudionike na tom mjerodavnom tržištu da popune upitnik koji je pripremio AZTN, o položaju sudionika koncentracije i njihovih tržišnih takmaca te o učincima koncentracije na tržišno natjecanje. Riječ je o učincima te koncentracije u odnosu na potražnju, ponudu i učinke mogućeg jednostranog postupanja sudionika te koncentracije. Predmet je prenesen u 2019. godinu. U tom je predmetu AZTN putem sustava Europske mreže za tržišno

⁸² Predmet KLASA UP/I 034-03/17-02/013

⁸³ Predmet KLASA UP/I 034-03/18-02/009

⁸⁴ Predmet UP/I 034-03/18-02/012

natjecanje (ECN) uputio pitanja o iskustvima drugih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja u EU, vezano uz problematiku konkretnog proizvoda i njegove specifičnosti u konkretnom slučaju

Nadalje, 2018. godinu je obilježio nastavak intenzivnog rada na pracenju provedbe mjera i uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka koncentracija na tržišno natjecanje na tržištu telekomunikacija, prihvaćenih od strane AZTN-a rješenjima o uvjetno dopuštenim koncentracijama iz 2014. i 2017. godine. Riječ je o pracenju kompleksnih, višegodišnjih mjera vezanih uz poslovanje velikih grupacija u predmetima ocjene koncentracija Hrvatski Telekom i OT-Optima Telekom i OT-Optima Telekom i H1 Telekom. Ti su predmeti u 2018. godini objedinjeni u jedan predmet Hrvatski Telekom i OT-Optima Telekom jer je poduzetnik H1 zbog pripajanja OT-Optima Telekomu prestao postojati⁸⁵

U predmetu provedbe nadzora mjera i uvjeta iz navedena tri rješenja na telekomunikacijskom tržištu, do sada je provedeno gotovo 400 radnji u postupku. Riječ je o izrazito složenom i stručno zahtjevnom procesu, koji odnosi značajan dio vremena ionako ograničenim ljudskim resursima AZTN-a. Postupak nadzora mjera i uvjeta provodi se putem povjerenika za pracenje koji osigurava dodatni mehanizam kontrole i objektivnosti u pracenju mjera. Taj je institut preuzet iz poredbene prakse EK u području ocjena koncentracija. U tim je predmetima AZTN zaprimio i analizirao ukupno devet izvješća povjerenika (računajući od 2004. do 2018. godine), a nadzor nad provedbom mjera i uvjeta koje su prcene u ovoj izvještajnoj godini trajat će najkasnije do sredine 2021. godine.

4. 3. Provođenje testa tržišta

Kako je već spomenuto, AZTN je sve koncentracije poduzetnika u 2018. godini ocijenio dopuštenima na 1. razini, budući da nije bila riječ o koncentracijama s negativnim učincima na tržišno natjecanje.

Pritom je AZTN, kao što je to uobičajeno, u svakom od tih slučajeva proveo **test tržišta**. Riječ je o javnom pozivu koji je objavio na svojim mrežnim stranicama u kojem se navode sudionici koncentracije i mjerodavna tržišta na kojima se očekuje da će koncentracija imati učinke te pozvao sve zainteresirane treće osobe na dostavu primjedaba i mišljenja o namjeravanoj koncentraciji, navodeći o kojim je poduzetnicima i o kojem je mjerodavnom tržištu riječ.

Od složenijih predmeta ocjene koncentracija koji su okončani na 1. razini treba spomenuti

- Ina d d / PPD d o o (putem Terra mineralna gnojiva d o o) / Petrokemija d d ,
- ARH CEE d o o / Studenac d o o ,
- RWE Hrvatska d o o / i-energija d o o (dio HT grupe),

⁸⁵ Predmet KLASA UP/I 034-03/13-02/007, Hrvatski Telekom d d , Zagreb i OT-Optima Telekom d d , Zagreb - Rješenje o uvjetno dopuštenoj koncentraciji predmet KLASA UP/I 034-03/13-02/007, Hrvatski Telekom d d , Zagreb i OT-Optima Telekom d d , Zagreb - Rješenje o djelomičnom ukidanju Rješenja o uvjetno dopuštenoj koncentraciji predmet KLASA UP/I 034-03/2016-02/006 OT-Optima Telekom d d Zagreb i H1 Telekom d d Split - Rješenje o uvjetno dopuštenoj koncentraciji

- Triglav INT, holdinška družba d.d. / Raiffeisen mirovinsko osiguravajuće društvo d.d.
- Extra FM d.o.o. / Hit FM d.o.o. (sada: Extra FM Zagreb d.o.o.);
- Faruno CEE holding S.a.r.l. / Ivan Parać / PAN-PEK d.o.o. Zagreb / PAN-PEK Đakovo d.o.o.;
- Slovenia Broadband S.a.r.l. / Nova TV d.d.;
- WKB 3 GmbH / Hystead Limited / Manta d.o.o.;
- Adris grupa d.d. / Expertus d.o.o.
-

4. 4. Mjerodavna tržišta na kojima su provedene koncentracije

Predmeti ocjena koncentracija tijekom 2018. godine odnosili su se na sljedeća mjerodavna tržišta:

- tržište ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel na području Dubrovačko-neretvanske županije;
- tržište posjedovanja, održavanja, upravljanja te davanja u zakup objekata za maloprodaju na području Grada Zagreba;
- tržište pružanja usluga televizijskih kanala na veliko; tržište pružanja usluga televizijskih kanala na malo; tržište stjecanja (iskorištavanja) audiovizualnoga televizijskog sadržaja; tržište televizijskog oglašavanja na teritoriju RH;
- tržište proizvodnje i uvoza pekarskih proizvoda, tržište trgovine na veliko pekarskim proizvodima, tržište trgovine na malo pekarskim proizvodima na teritoriju RH;
- tržište djelatnosti radija i tržište radijskog oglašavanja za područje koncesije koja uključuje Grad Zagreb i dio Zagrebačke županije, odnosno Gradove Veliku Goricu, Zaprešić, Svetu Nedelju i Općine Stupnik i Brdovec (L-ZG2);
- tržište opskrbe električnom energijom na teritoriju RH;
- tržište distribucije i opskrbe plinom na teritoriju RH;
- tržište trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo na teritoriju RH i na područjima županija RH: Splitsko-dalmatinske, Dubrovačko-neretvanske, Zadarske, Šibensko-kninske i Ličko-senjske županije;
- tržište maloprodajne opskrbe plinom velikih industrijskih kupaca na teritoriju RH;
- tržište proizvodnje gnojiva na području EGP-a (Europskog gospodarskog prostora);
- tržište prodane naklade tiska, u segmentu časopisa, tržištu naklade elektroničkih publikacija (internetski portali), tržište oglašavanja u tisku u segmentu časopisa,
- tržište oglašavanja u elektroničkim publikacijama (internetski portali) na teritoriju RH;
- tržište djelatnosti radija i tržište radijskog oglašavanja na širem području Grada Zagreba;
- tržište nabave i skladištenja UNP-a, na prvoj razini tržišta trgovine na veliko UNP-om (engl. tzv. *ex-refinery* ili *ex-import* razina), kao uzlaznom tržištu u odnosu na tržište trgovine na veliko UNP-om na drugoj razini (engl. tzv. *non-retail* razina) na teritoriju RH;
- tržište trgovine na veliko UNP-om na drugoj razini (engl. tzv. *non-retail* razina), i to u segmentima boce, rinfuza (spremnici) i autoplin, kao silaznom tržištu u odnosu na tržište nabave i skladištenja UNP-a na prvoj razini, a odnosi se prvenstveno na

- prodaju manjim neovisnim kupcima koji kupuju proizvod radi daljnje preprodaje, maloprodajnim lancima benzinskih postaja, industrijskim kupcima i sl. na teritoriju RH;
- tržište trgovine na malo UNP-om, i to u segmentima boce, rinfuza (spremnici) i autoplina, na teritoriju RH;
- tržište opskrbe električnom energijom i tržište trgovine električnom energijom na teritoriju RH.

U odnosu na predmete ocjena koncentracija, 2018. godinu obilježava trend restrukturiranja tržišta, pri čemu se uočava osjetan ulazak investicijskih fondova u vlasničke strukture poduzetnika⁸⁶.

4. 5. Primjeri rješenja o ocjeni dopuštenosti koncentracija poduzetnika

U nastavku dajemo opis nekoliko primjera postupaka ocjene koncentracija poduzetnika iz 2018. godine. Sve opisane koncentracije ocijenjene su dopuštenima na 1. razini

- **Primjer 1.: Koncentracija INA / PPD / Petrokemija**⁸⁷

Riječ je o koncentraciji u kojoj INA i PPD putem društva posebne namjene Terra mineralna gnojiva (TMG), stjecanjem većine udjela u temeljnom kapitalu, neizravno stječu zajedničku kontrolu nad Petrokemijom. S obzirom na ukupno ostvarene prihode koji se ostvaruju na svjetskom tržištu i tržištu EU-a, sudionici koncentracije su namjeru provedbe koncentracije bili obvezni prijaviti EK.

EK je prihvatila zahtjev sudionika koncentracije da se predmet uputi na rješavanje AZTN-u, kao nacionalnom tijelu najmjerodavnijem (najprikladnijem) za odlučivanje

AZTN je prihvatio upućivanje na nadležnost, uvažavajući argument podnositelja prijave da teritorij RH u konkretnom slučaju ima značaj posebnog tržišta. EK je o upućivanju predmeta na rješavanje AZTN-u sudionike koncentracije obavijestila krajem srpnja 2018. godine. Slijedom toga, sudionici koncentracije su u roku od 30 dana morali AZTN-u podnijeti prijavu

⁸⁶ Primjerice, WKB 3 GmbH, Linz Austrija i Hystead Limited, London, Ujedinjeno Kraljevstvo i Manta d.o.o., Zagreb, FARUNO CEE HOLDING S.a.r.l., Ivan Parać, Zagreb, PAN-PEK d.o.o., Zagreb i PAN-PEK Đakovo d.o.o., Đakovo, ARH CEE d.o.o., Zagreb i STUDENAC d.o.o., Omiš te nastavak daljnje konsolidacije tržišta, primjerice, ADRIS GRUPA d.d., Rovinj i Expertus d.o.o., Zagreb, SLOVENIA BROADBAND S.a.r.l./NOVA TV d.d., Zagreb, RWE HRVATSKA d.o.o., Zagreb i i-energija d.o.o., Zagreb (dio HT Grupe) INA d.d., Zagreb i PPD d.o.o., Vukovar, putem Terra mineralna gnojiva d.o.o., Zagreb i Petrokemija d.d., Kutina MONDO INC d.o.o., Beograd, Srbija i ADRIA MEDIA GROUP d.o.o., Beograd, Srbija / ADRIA MEDIA ZAGREB d.o.o., Zagreb

⁸⁷ Rješenje INA d.d., Zagreb i PPD d.o.o., Vukovar putem Terra mineralna gnojiva d.o.o., Zagreb i Petrokemija d.d., Kutina; KLASA: UP/I 034-03/18-02/009, od 26. rujna 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

namjere koncentracije u obliku propisanom ZZTN-om i provedbenim propisima iz tog područja

AZTN je potpunu prijavu namjere koncentracije zaprimio 10 rujna 2018. godine

U provedenom je postupku utvrđeno da je riječ o zajedničkom ulaganju INA-e i PPD-a u dokapitalizaciju Petrokemije putem društva posebne namjene TMG, u kojem svaki osnivač (INA i PPD) ima po 50 posto udjela. TMG će po provedbi predložene transakcije držati minimalno 50 posto plus jednu dionicu Petrokemije, te će tako prijavitelji koncentracije ostvariti neizravnu zajedničku kontrolu nad Petrokemijom

INA i PPD neće putem TMG-a zajednički nastupati na tržištu opskrbe plina za bilo koje velike industrijske kupce prirodnog plina u RH

INA i PPD, kao stjecatelji i dobavljači Petrokemije, vertikalno su integrirani poduzetnici koji obavljaju niz djelatnosti vezanih uz energetske sektor. Osim toga, značajni su opskrbljivači prirodnim plinom i na ukupnom tržištu maloprodajne opskrbe plinom i na tržištu maloprodajne opskrbe plinom velikih industrijskih kupaca u RH

Tržište proizvodnje mineralnih gnojiva na kojem djeluje Petrokemija je zbog svojih karakteristika šire od nacionalnog, budući da se na njemu natječu proizvođači iz drugih država EU-a, koji svoje potrebe za prirodnim plinom namiruju putem raznih međunarodnih opskrbljivača

Petrokemija je najveći industrijski kupac plina u RH. Istovremeno, taj je poduzetnik jedini hrvatski proizvođač mineralnih gnojiva koji u RH prodaje oko 30 posto proizvedenih količina, dok ostatak izvozi. Stoga u RH ne postoji drugi proizvođač gnojiva koji bi mogao biti isključen s tržišta nakon provedbe predmetne koncentracije od strane INA-e i PPD-a

Dakle, u konkretnom slučaju riječ je o namjeri provedbe vertikalne koncentracije kojom se internalizira postojeći odnos dobavljač-kupac između sudionika koncentracije

Tržište plina u RH u širem smislu je liberalizirano i otvoreno te nema značajnih zapreka za ulazak na to tržište. To potvrđuju podaci Hrvatske energetske regulatorne agencije (dalje u tekstu HERA) kao mjerodavnog sektorskog regulatora s kojim je AZTN surađivao tijekom ovog postupka. Prema podacima HERA-e, dozvolu za obavljanje djelatnosti na tržištu plina ima 54 opskrbljivača plinom

Tržište opskrbe plinom je fragmentirano i dinamično, obilježavaju ga ulasci novih takmaca i značajni broj promjena opskrbljivača od strane kupaca. Navedeno ukazuje na još nedovoljno zrelo tržište, no i na prisutnost učinaka razvoja tržišnog natjecanja

AZTN na objavljeni javni poziv za podnošenje mišljenja i primjedbi na koncentraciju nije zaprimio nijednu reakciju te je koncentraciju odobrio na 1 razini

- Primjer 2.: Koncentracija RWE Hrvatska / i-energija d.o.o. (dio HT Grupe)⁸⁸

Riječ je o koncentraciji između poduzetnika RWE Hrvatska i i-energije - društva posebne namjene osnovanog od strane HT-a za potrebe predmetne koncentracije.

Sudionici koncentracije djeluju na istom mjerodavnom tržištu u proizvodnom i zemljopisnom smislu - stjecatelj RWE Hrvatska putem povezanog poduzetnika RWE Energija, a i-energija putem poduzetnika HT koji će predmetno poslovanje prenijeti na poduzetnika i-energija. Riječ je o tržištu opskrbe električnom energijom u RH na kojem će koncentracija imati najznačajniji učinak.

RWE Energija je u 2017. godini na mjerodavnom tržištu ostvarila tržišni udjel [5-10] posto, a HT tržišni udjel [0-5] posto. Stoga bi tržišni udjel RWE Hrvatska nakon provedbe predmetne koncentracije iznosio [5-10] posto.

Provedbom predmetne koncentracije RWE Hrvatska namjerava dodatno uvećati postojeći portfelj krajnjih kupaca električne energije poduzetnika RWE Energije te im ponuditi kvalitetniju uslugu i pristup novim kompleksnijim proizvodima i uslugama pod povoljnijim uvjetima.

Uzimajući u obzir utvrđenu strukturu tržišta te tržišnu snagu i udjele sudionika koncentracije, AZTN je ocijenio da predmetna koncentracija neće imati negativan učinak na tržišno natjecanje, budući da se njenom provedbom ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije na tržištu. Stoga je koncentracija ocijenjena dopuštenom na 1. razini.

- Primjer 3.: Koncentracija Triglav INT / Raiffeisen MOD⁸⁹

Riječ je o koncentraciji koja nastaje stjecanjem kontrole poduzetnika Triglav INT-a nad poduzetnikom Raiffeisen MOD.

Koncentracija će prvenstveno imati učinak na mjerodavnom tržištu mirovinskih osiguranja. Naime, Raiffeisen MOD je u ovom trenutku jedino mirovinsko osiguravajuće društvo koje isplaćuje mirovine u okviru obveznog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja te je njegovo poslovanje regulirano posebnim Zakonom o mirovinskim osiguravajućim društvima i pod nadzorom je HANFE.

Prema navodima iz prijave koncentracije, značajne promjene u strukturi tržišta mirovinskih osiguranja očekuju se nakon 2019. godine, kada će prva generacija članova obveznih mirovinskih fondova steći pravo na prijevremenu starosnu mirovinu, a rođeni su 1962.

⁸⁸ Rješenje RWE Hrvatska d.o.o., Zagreb i i-energija d.o.o., Zagreb (dio HT Grupe); KLASA: UP/I 034-03/18-02/007 od 12. srpnja 2018. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁸⁹ Rješenje Triglav INT, holdinška družba d.d., Ljubljana, Republika Slovenija i Raiffeisen mirovinsko osiguravajuće društvo d.d., Zagreb; KLASA: UP/I 034-03/18-02/006, od 3. srpnja 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

godine i kasnije i ne mogu se vratiti u I. mirovinski stup. Stoga se u narednim godinama očekuje povećani priljev novih korisnika mirovina iz obveznog mirovinskog osiguranja jer će sve više članova obveznih mirovinskih fondova imati pravo na mirovinu iz kombiniranog sustava.

Prema navodima u prijavi, od 2020. godine očekuje se ulazak novih tržišnih takmaca na tržište. Kao potencijalni konkurenti navode se poduzetnici koji su već aktivni unutar hrvatskog mirovinskog sustava. Time će se za korisnike mirovina povećati mogućnost izbora mirovinskog osiguravajućeg društva.

AZTN je ocijenio kako predmetna koncentracija neće imati negativan učinak na tržišno natjecanje, budući da se njenom provedbom ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije na tržištu te ju je ocijenio dopuštenom na 1. razini.

- Primjer 4.: Koncentracija ARH CEE Holding / Studenac ⁹⁰

Riječ je o koncentraciji koja nastaje stjecanjem izravne kontrole poduzetnika ARH CEE nad poduzetnikom Studenac.

U predmetnom slučaju riječ je o namjeri provedbe koncentracije koja nastaje stjecanjem izravne kontrole poduzetnika ARH CEE nad poduzetnikom Studenac. Poduzetnik ARH CEE osnovan je kao društvo posebne namjene za potrebe stjecanja ciljnog poduzetnika Studenac. Dio je grupe poduzetnika pod kontrolom investicijskih fondova koji u konačnici čine El grupu koja, između ostaloga, pruža usluge ulaganja u temeljni kapital i vlasničke instrumente kroz široki raspon mogućnosti ulaganja rizičnog kapitala u poduzetnike koji imaju potencijala za uvećavanjem svoje vrijednosti.

AZTN je utvrdio da će koncentracija prvenstveno imati učinak na mjerodavnom tržištu trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo na područjima Splitsko-dalmatinske, Dubrovačko-neretvanske, Zadarske, Šibensko-kninske i Ličko-senjske županije.

Na mjerodavnom tržištu djeluje Studenac, dok će stjecatelj ARH CEE provedbom predmetne koncentracije ući na navedeno tržište, stoga nakon provedbe koncentracije neće doći do promjene u njegovoj strukturi.

Studenac na mjerodavnom tržištu u 2017. godini, ovisno o županiji, ostvaruje tržišni udjel od [0-5] posto do [10-20] posto. Najznačajniji konkurenti su mu Konzum, Tommy, Plodine i Lidl te drugi regionalno prisutni trgovci na malo. Promatrano na razini cjelokupnog teritorija RH, Studenac ostvaruje [0-5] posto tržišnog udjela.

⁹⁰ Rješenje ARH CEE HOLDING d.o.o., Zagreb i Studenac d.o.o., Omiš; KLASA. UP/I 034-03/18-02/008, od 12. srpnja 2018. godine; mrežne stranice AZTN-a.

Tržište trgovine na malo mješovitom robom, pretežno, hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo općenito promatrajući je dinamično, s tendencijom rasta, a obilježava ga velik broj takmaca, prisutnih nacionalno, regionalno te lokalno. Navedeno potvrđuje i podnositelj prijave, navodeći da zbog očekivanog rasta tržišta te kontinuiranog rasta modernih maloprodajnih lanaca, smatra da postoji prilika za povećanje maloprodajne mreže Studenca.

Uzimajući u obzir utvrđene strukture tržišta te tržišnu snagu i udjele sudionika koncentracije na mjerodavnim tržištima, AZTN je ocijenio da koncentracija neće imati negativan učinak na tržišno natjecanje, budući da se njenom provedbom ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije na tržištu te ju je ocijenio dopuštenom na 1. razini.

- Primjer 5.: Koncentracija Adris Grupa / Expertus ⁹¹

Riječ je o koncentraciji poduzetnika koja nastaje stjecanjem izravne kontrole Adris Grupe nad poduzetnikom Expertus. Provedbom koncentracije Adris Grupa stječe neizravnu kontrolu u poduzetnicima HUP-ZAGREB, Hoteli Dubrovačka rivijera i Astoria. Preuzimajući do sada vodećeg tržišnog takmaca, osim što jača svoj položaj na području Dubrovačko-neretvanske županije, Adris Grupa ulazi i na tržište Grada Zagreba. Adris Grupa time jača svoj položaj drugog tržišnog takmaca u RH, iza vodeće Valamar Riviere.

Koncentracija će prvenstveno imati učinak na mjerodavnom tržištu ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel na području Dubrovačko-neretvanske županije. Naime, na području Dubrovačko-neretvanske županije Adris Grupa je prisutna preko poduzetnika Grand Hotel Imperial, dok je Expertus prisutan na području te županije preko poduzetnika Hoteli Dubrovačka rivijera. Tako bi, prema podacima za 2016. godinu, Adris Grupa na području Dubrovačko-neretvanske županije zauzela mjesto trećeg tržišnog takmaca na tržištu ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel.

Osim tržišta na kojem će predmetna koncentracija prvenstveno imati učinke, Adris Grupa je preko poduzetnika Maistra prisutna na tržištu ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel, apartman i kamp na području Istarske županije, u kojoj je vodeći tržišni takmac Plava Laguna koja uključuje i Istraturist.

S druge strane, Expertus je preko povezanog poduzetnika HUP-ZAGREB prisutan na tržištu ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel na području Grada Zagreba, na kojem je preko povezanog poduzetnika HUP-ZAGREB vodeći tržišni takmac i prema broju dostupnih postelja i prema broju ostvarenih noćenja.

⁹¹ Rješenje Adris Grupa d.d., Rovinj i Expertus d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/18-02/001, od 23. ožujka 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

U odnosu na tržište ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u svim smještajnim objektima na teritoriju RH, promatranim prema ukupnim prihodima iz 2016. godine, na tom se tržištu nalaze tri vodeća takmaca Valamar Riviera, na poziciji prvog tržišnog takmaca, a slijedili su ga Plava Laguna i Istraturist (promatrani zajedno), te Adris Grupa

Analize koje je proveo AZTN ukazuju da promatrano tržište na razini RH karakterizira daljnja konsolidacija putem jačanja tri najznačajnija takmaca, koji provedenim akvizicijama šire svoj portfelj djelatnosti izvan izvorišne županije, koristeći se različitim strategijama širenja u cilju preuzimanja što bolje pozicije na ukupnom tržištu RH

Iz toga se može zaključiti da će stalnim konkurentskim pritiskom provedba predmetne koncentracije doprinijeti daljnjem jačanju razine tržišnog natjecanja između tri vodeće grupacije na predmetnom tržištu. Stoga je AZTN koncentraciju ocijenio dopuštenom na 1 razini

- Primjer 6.: Koncentracija Faruno CEE Holding / Ivan Parać / PAN-PEK Zagreb / PAN-PEK Đakovo⁹²

Riječ je o koncentraciji koja nastaje stjecanjem izravne zajedničke kontrole poduzetnika FARUNO i Ivana Paraća nad poduzetnicima PAN-PEK i PAN-PEK Đakovo

FARUNO je dio grupe poduzetnika pod kontrolom investicijskih fondova koji u konačnici čine El grupu, koja između ostalog, pruža usluge ulaganja u temeljni kapital i vlasničke instrumente kroz široki raspon mogućnosti ulaganja rizičnog kapitala u poduzetnike koji imaju potencijala za uvećavanje svoje vrijednosti

FARUNO provedbom ove koncentracije ulazi na mjerodavna tržišta na kojima djeluju PAN-PEK i PAN-PEK ĐAKOVO. Riječ je o tržištima proizvodnje i uvoza pekarskih proizvoda, trgovine na veliko i trgovine na malo pekarskim proizvodima u RH

Poduzetnici PAN-PEK i PAN-PEK ĐAKOVO, promatrani zajedno, jedan su od najznačajnijih proizvođača pekarskih proizvoda u RH, s asortimanom koji uključuje svježe, smrznute i pakirane proizvode koji se proizvode u tvornicama u Zagrebu i Đakovu, te se distribuiraju maloprodajnim trgovačkim lancima putem kojih su dostupni krajnjim kupcima, kao i putem vlastite maloprodajne mreže specijaliziranih prodavaonica

Tržište proizvodnje i uvoza pekarskih proizvoda je fragmentirano, s brojnim tržišnim takmacima od kojih niti jedan ne ostvaruje udjel veći od 15 posto. Prema dostupnim podacima, najznačajniji tržišni udjel u 2016. godini ostvario je Mlinar d.d., a slijedi ga PAN-PEK. Prvih pet konkurenata zajedno ostvaruje tržišni udjel manji od 30 posto. Riječ je o

⁹² Rješenje FARUNO CEE HOLDING S a r l , Luksemburg, Ivan Parac, Zagreb, PAN-PEK d o o , Zagreb i PAN-PEK Đakovo d o o , Đakovo, KLASA UP/I 034-03/18-02/004, od 04. svibnja 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

tržištu na kojem je i dalje domaća proizvodnja prevladavajući izvor prodaje. Međutim, konkurentski pritisak je prisutan ne samo zbog brojnih domaćih proizvođača, već i zbog značajnog uvoza

Naime, konkurentski pritisak uvoza jača nakon ulaska u EU te je u 2016. godini iznosio 15 posto ukupne prodaje pekarskih proizvoda. Osim toga, industrijska proizvodnja kruha i mlinsko-pekarskih proizvoda u RH pokazuje pozitivan trend, a rast se očekuje i u daljnjem razdoblju s obzirom na još uvijek nisku zastupljenost gotovih/zamrznutih pekarskih proizvoda i kontinuirani rast maloprodajnih trgovačkih lanaca

Tržišta trgovine na veliko i na malo pekarskim proizvodima slijede logiku tržišta proizvodnje i uvoza pekarskih proizvoda, gdje kontinuirana ekspanzija maloprodajnih trgovačkih lanaca omogućava sve širu dostupnost pekarskih proizvoda krajnjim kupcima, kao i tržišno natjecanje između samih proizvođača, budući da zbog zadovoljavanja sve većih potreba potiču razvoj industrijske proizvodnje. Očekuje se i rast segmenta specijaliziranih maloprodajnih mjesta, što podnositelji prijave potvrđuju navodima da je upravo širenje vlastite maloprodajne mreže na nova područja jedan od razloga namjere provedbe predmetne koncentracije

Slijedom navedenog, na utvrđenim mjerodavnim tržištima nakon provedbe koncentracije neće doći do promjene u njihovoj strukturi pa je AZTN koncentraciju ocijenio dopuštenom na 1. razini

4. 6. Ponovni porast broja neprijavljenih koncentracija na tržištu medija

AZTN je u 2018. godini uočio da broj koncentracija na tržištu medija koje su provedene bez podnošenja prijave ponovo raste

Stoga je AZTN po završetku postupka ocjene koncentracije na 1. razini, u četiri (4) predmeta po službenoj dužnosti proveo postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere obvezniku prijave koncentracije. Riječ je o predmetima KLASA UP/I 034-03/18-02/005, EXTRA FM d.o.o., Zagreb i HIT FM d.o.o., Zagreb (sada EXTRA FM ZAGREB d.o.o., Zagreb), ocjena dopuštenosti koncentracije i KLASA UP/I 034-03/18-02/015, MACA LM d.o.o., Zagreb / RADIO TRSAT d.o.o., Rijeka/ MIROSLAV KRALJEVIĆ d.o.o., Požega/ RADIO BROD d.o.o., Slavonski Brod, ocjena dopuštenosti koncentracije

Poduzetniku Extra FM izrečena je upravno-kaznena mjera u iznosu od 1.000,00 kuna

Postupak radi utvrđivanja uvjeta za izricanje-upravno kaznene mjere poduzetniku MACA LM okončan je u 2019. godini i navedenom poduzetniku je izrečena upravno kaznena mjera u ukupnom iznosu od 24 000,00 kuna⁹³

AZTN zabrinjava da se broj neprijavljenih koncentracija na tržištu medija u 2018. godini povećao u odnosu na 2017. godinu. Pri tom je potrebno naglasiti da je svrha izricanja upravno-kaznenih mjera zbog neprijavlivanja koncentracija prvenstveno stvaranje svijesti o protupravnosti takvog postupanja kod prekršitelja, ali i kod drugih poduzetnika na tržištu medija. Međutim, u 2018. godini primijecena je čak pojava recidivizma u neprijavlivanju koncentracija u medijima, odnosno da već jednom sankcionirani poduzetnici ponavljaju isto djelo.

Sve to ukazuje na **potrebu izmjene zakonskog okvira za ocjenu medijskih koncentracija** ili pak da se AZTN-u omogući izricanje značajno većeg iznosa upravno-kaznenih mjera poduzetnicima u medijskoj industriji u slučaju nepodnošenja prijave namjere provedbe koncentracije i njezine provedbe bez odobrenja AZTN-a

Stoga se i u ovogodišnjem Izvješću naglašavaju višegodišnji napor AZTN-a da informira sudionike na tržištu medijskog nakladništva da podliježu obveznoj prijavi namjere provedbe koncentracije po posebnim propisima (Zakon o medijima), bez obzira na prihodovne pragove, te da se pokrene izmjena posebnih propisa koji reguliraju obvezu prijave koncentracija u medijima

U nastavku dajemo primjere propuštanja podnošenja prijave namjere provedbe koncentracije na tržištu medija

- Primjer 1.: Koncentracija Extra FM / HIT FM ⁹⁴

Riječ je o koncentraciji nastaloj stjecanjem izravne kontrole poduzetnika Extra FM nad poduzetnikom HIT FM, u međuvremenu promijenjene tvrtke u Extra FM Zagreb

AZTN je ocijenio da konkretna koncentracija nema značajan učinak na tržišno natjecanje, budući da se njome ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije na tržištu te ju je ocijenio dopuštenom na 1. razini

⁹³ U predmet KLASA UP/I 034-03/18-02/015, prije provedbe postupka radi izricanja upravno-kaznene mjere su spojeni predmeti KLASA UP/I 034-03/18-02/016, MACA LM d.o.o., Zagreb/ MIROSLAV KRALJEVIĆ d.o.o., Požega i KLASA UP/I 034-03/18-02/017 MACA LM d.o.o., Zagreb/ RADIO BROD d.o.o., Slavonski Brod, zbog istog činjeničnog stanja i pravne osnove, u smislu članka 58. stavka 2. točke 3. ZZTN-a

⁹⁴ Rješenje Extra FM d.o.o., Zagreb i HIT FM d.o.o. (sada Extra FM Zagreb) d.o.o., Zagreb, KLASA UP/I 034-03/18-02/005 od 8. lipnja 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

AZTN je donio odluku, nakon što je Agencija za elektroničke medije (dalje u tekstu AEM) odlučila da provedbom ove koncentracije ne nastaje nedopuštena koncentracija u smislu odredbi Zakona o elektroničkim medijima (dalje ZEM) Naime, AEM je nadležan za provedbu odredbi navedenog posebnog zakona koje se odnose na zaštitu pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija te osiguravanja nadzora nad provedbom odredbi ZEM-a o programskim načelima Davanje koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga radija kao i suglasnosti za promjenu, odnosno dopunu programske osnove, također je u nadležnosti AEM-a

Budući da sudionici koncentracije nisu AZTN-u prijavili namjeru njezine provedbe, proveden je postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere zbog propuštanja obveze prijave koncentracije te provedbe koncentracije bez odluke AZTN-a, te je Extra FM-u izrečena upravno-kaznena mjera u iznosu od 1 000,00 kuna

- Primjer 2.: Koncentracija Slovenia Broadband / Nova TV⁹⁵

Riječ je o koncentraciji poduzetnika koja bi nastala stjecanjem izravne kontrole poduzetnika Slovenia Broadband nad poduzetnikom Nova TV

AZTN je, uzimajući u obzir strukture mjerodavnih tržišta usluga televizijskih kanala na malo i na veliko, na tržištu stjecanja (iskoništavanja) audio-vizualnoga televizijskog sadržaja i na tržištu televizijskog oglašavanja te tržišnu snagu i udjele sudionika koncentracije na mjerodavnim tržištima, ocijenio da konkretna koncentracija ne bi mogla imati značajan učinak na tržišno natjecanje, naročito ne na način da se njome stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije na tržištu Stoga AZTN je donio odluku o dopuštenosti koncentracije na 1 razini

AZTN je odluku donio tek nakon što je AEM odlučio da provedbom namjere koncentracije ne nastaje nedopuštena koncentracija u smislu odredbi ZEM-a Naime, AEM je temeljem odredbi tog posebnog propisa nadležan za zaštitu pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija te osiguravanja nadzora nad provedbom odredbi ZEM-a o programskim načelima, te je nadležan i za davanje koncesije za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga televizije kao i suglasnosti za promjenu odnosno dopunu programske osnove

4. 7. Notifikacije koncentracija zaprimljenih od Europske komisije

AZTN je u 2018. godini od Europske komisije **zaprimio 425 notifikacija koncentracija** koje imaju dimenziju EU-a Budući da imaju dimenziju EU-a, njihovi ih sudionici moraju prijaviti EK-u

⁹⁵ Rješenje Slovenia Broadband S a r l , Luksemburg i Nova TV d d , Zagreb, KLASA UP/I 034-03/18-02/003 od 07. svibnja 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

Takve je notifikacije, temeljem Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004, putem Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN), EK je obavezan dostaviti nacionalnim agencijama svih država članica pa tako i AZTN-u.

Dostavljene je notifikacije AZTN dužan temeljito proučiti kako bi utvrdio imaju li značajan učinak na tržištu RH. U tako složenom i zahtjevnom sustavu to je važno zbog toga što EK u postupku u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN) određuje koje je tijelo najmjerodavnije (najprikladnije) za vođenje svakog konkretnog postupka ocjene koncentracije.

U 2018. godini AZTN je odlučio o 343 notifikacije koncentracija koje joj je prosljedila EK. Niti jedna od analiziranih koncentracija nije imala značajan učinak na hrvatsko tržište.

Da nije bilo u prekida u radu Vijeća AZTN-a opisanog u Uvodnim napomenama ovoga Izvešća, do kraja 2018. godine bi bile riješene dodatne 82 notifikacije, koje su riješene na 1. sjednici u sazivu novog Vijeća AZTN-a, dana 29. siječnja 2019. godine. U skladu s općim pravilom isključive nadležnosti, u kontroli koncentracija nema paralelne nadležnosti EK i nacionalnih agencija država članica, već konkretnu koncentraciju kontrolira ili EK ili jedna odnosno više nacionalnih agencija država članica. Međutim, valja napomenuti da iznimno, **sustav upućivanja predmeta koncentracija**⁹⁶, predviđa mogućnost da EK pod određenim uvjetima može preuzeti kontrolu koncentracija koje nemaju dimenziju EU-a, dok nacionalna tijela mogu preuzeti kontrolu koncentracija koje imaju dimenziju EU-a, ako se tržište te države u konkretnom slučaju može smatrati izdvojenim tržištem.

Za hrvatske poduzetnike to konkretno znači da imaju obvezu prijave namjere provedbe koncentracije EK-u u svim slučajevima kada su ispunjeni uvjeti propisani Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004⁹⁷ odnosno kada koncentracija ima dimenziju EU-a. No, ako EK ipak odluči da neće ocjenjivati određenu koncentraciju, taj posao može uputiti AZTN-u, kao što je to učinio u predmetu ocjene koncentracije INA-e/PPD-a i Petrokemije koji je detaljnije opisan prethodno u ovom poglavlju.

⁹⁶ Temeljna načela za upućivanje su načelo upućivanja najmjerodavnijem (najprikladnijem) tijelu, načelo jedne notifikacije koncentracije, te načelo pravne sigurnosti.

⁹⁷ Nadležnost EU-a u području kontrole koncentracija predviđa primjenu kriterija ukupnog prihoda poduzetnika na svjetskom tržištu odnosno na tržištu EU-a koji je utvrđen Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004.

5. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

Učinkovita provedba prava tržišnog natjecanja usko je povezana s kulturom tržišnog natjecanja i razinom znanja opće i stručne javnosti. Što je ta razina viša, to je učinkovitija zaštita tržišnog natjecanja. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosi se na one aktivnosti AZTN-a koje su usmjerene na promicanje kulture tržišnog natjecanja, osobito kada se radi o stvaranju ukupnog (institucionalnog i gospodarskog) okruženja, kojim se potiče ulazak na tržište i/ili uklanjanje prepreka razvitku konkurencije.

5. 1. Stručna mišljenja na propise

Aktivnosti promicanja prava i politike tržišnog natjecanja, između ostaloga, AZTN provodi davanjem stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih popisa sa ZZTN-om, ili o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju, odnosno podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava zaštite tržišnog natjecanja u razvoju tržišnog gospodarstva, kao i mišljenja i stručnih stavova o rješenjima i razvoju komparativne prakse u ovom području.

Stručna mišljenja AZTN donosi u pravilu na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima u skladu s posebnim zakonom i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ali i u svim onim slučajevima kada smatra da je to od značaja za zaštitu tržišnog natjecanja.

U 2018. godini u AZTN-u je **otvoren 91 predmet iz područja promicanja prava i politike tržišnog natjecanja**.

Riješeno je 82 predmeta. Od toga broja dano je **32 mišljenja na propise** (zakonske i podzakonske akte), od kojih su se četiri (4) stručna mišljenja odnosila na sektor elektroničkih komunikacija.

Pored stručnih mišljenja AZTN je **odgovorio i na 50 upita pravnih i fizičkih osoba, komora, i drugih subjekata**.

5. 1. 1. Primjeri stručnih mišljenja

U nastavku dajemo sažeti prikaz nekoliko stručnih mišljenja, od kojih se **posebno izdvaja predmet Hrvatska gospodarska komora – Udruženje autoškola, Upit o prijedlogu Zakona o sigurnosti prometa na cestama**.

Zato samo uvodno napominjemo da je AZTN godinama, kroz više stručnih mišljenja na propise koji uređuju materiju autoškola, zagovarao rješenje načina poslovanja autoškola u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, imajući na umu prvenstveno interese

potrošača. Međutim, nadležna su tijela ignorirala ta mišljenja. Riječ je o mišljenjima koje je AZTN dostavljao Ministarstvu unutarnjih poslova u postupku svih prethodnih izmjena i dopuna Zakona o sigurnosti prometa na cestama (dalje u tekstu: ZSPC), posebno u odnosu na odredbe o Mreži autoškola (ograničeni broj autoškola) i Jedinstvenim minimalnim izračunskim elementima (propisivanje jedinstvene cijene sata za sve autoškole).

Do obrata dolazi nakon ulaska RH u EU. Nadležna tijela odjednom prepoznaju napore AZTN-a i usvajaju njegove prijedloge. Naime, Europska komisija je u svom pilotu ukazala da Republika Hrvatska upravo propise na koje je u svojim stručnim mišljenjima ukazivao i AZTN, mora uskladiti s Direktivom 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o uslugama na unutarnjem tržištu⁹⁸.

Tako su sada odredbe ZSPC-a konačno usklađene s propisima o tržišnom natjecanju te omogućuju obavljanje djelatnosti osposobljavanja kandidata za vozače svima koji ispunjavaju propisane uvjete. Osim toga, autoškole sada mogu samostalno određivati cijene usluga u skladu sa svojim stvarnim troškovima. Na taj se način tržišno natječu, a istovremeno se ostvaruje dobrobit za korisnike njihovih usluga.

- Primjer 1.: Mišljenje u predmetu „Hrvatska gospodarska komora – Udruženje autoškola, upit o prijedlogu Zakona o sigurnosti prometa na cestama“⁹⁹

AZTN je zaprimio podnesak Hrvatske gospodarske komore - Udruženje autoškola (dalje u tekstu: podnositelj zahtjeva) u kojem se navodi da Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sigurnosti prometa na cestama (dalje u tekstu: Prijedlog ZSPC), sadrži odredbe koje su u suprotnosti s tržišnim natjecanjem.

Riječ je o odredbama koje se odnose na vrijeme osnivanja, statusni oblik, veličinu, organizaciju, godišnji prihod, broj zaposlenih i stečena prava autoškola. Podnositelj zahtjeva ukazao je na odredbe Prijedloga ZSPC-a o broju autoškola, minimalnim izračunskim vrijednostima cijene nastavnog sata te upravnog nadzora.

Temeljem zaprimljenog podneska, AZTN je od nadležnog Ministarstva unutarnjih poslova (dalje u tekstu: MUP) temeljem članka 25. stavka 2. ZSTN-a zatražio dostavu Prijedloga ZSPC-a s obrazloženjem. AZTN je izvršio i uvid u odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sigurnosti prometa na cestama (dalje: Zakon), koji je u međuvremenu stupio na snagu.

Uvidom u Prijedlog ZSPC-a i obrazloženje njegovih odredbi, AZTN je utvrdio da je Zakon donesen radi usklađivanja s pravnom stečevinom Europske unije u području poslovnog nastana i slobode pružanja usluga, odnosno s Direktivom 2006/123/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu (dalje u tekstu: Direktiva 2006/123/EZ) i to u dijelu koji se odnosi na ovlast ministra da donese propise o mreži i kriterijima o dovoljnom broju autoškola (dalje u tekstu:

⁹⁸ Direktiva 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uslugama na unutarnjem tržištu SL L 376, 27. prosinca 2006, str. 36.–68.

⁹⁹ Mišljenje, KLASA 034-08/17-01/63, od 4. siječnja 2018. godine.

Mreža autoškola) te u dijelu koji se odnosi na najmanje jedinstvene minimalne izračunske elemente vrijednosti nastavnog sata za nastavne predmete „Prometni propisi i sigurnosna pravila i Upravljanje vozilom“ (dalje u tekstu Jedinstveni minimalni izračunski elementi) Nadalje, u obrazloženju Prijedloga ZSPC-a je navedeno da su izmjene i dopune Zakona bile nužne između ostalog i radi usklađivanja s radnim zakonodavstvom

AZTN ističe da je upravo na odredbe Zakona u svezi Mreže autoškola i Jedinstvenih minimalnih izračunskih elemenata na koje je ukazala Europska komisija radi usklađivanja odredbi Zakona s Direktivom 2006/123/EZ, ukazivao i AZTN u stručnim mišljenjima koje je dostavljao MUP-u u postupku prethodnih izmjena i dopuna Zakona Naime, odredbe Zakona koje sada omogućuju provedbu djelatnosti osposobljavanja kandidata za vozače svima koji ispunjavaju propisane uvjete, predstavljaju poštivanje načela tržišnog natjecanja, odnosno tek su sada sukladne propisima o zaštiti tržišnog natjecanja

Nadalje, odredba Zakona kojom se sada propisuje da autoškola samostalno izrađuje cjenik za uslugu osposobljavanja kandidata za vozače iz nastavnih predmeta „Prometni propisi i sigurnosna pravila“ i „Upravljanje vozilom u autoškoli za pojedinu kategoriju vozila“, te da je cijena sastavni dio ugovora koji sklapaju kandidat za vozača i autoškola, predstavlja ključni napredak u poštivanju načela tržišnog natjecanja i propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, u odnosu na prije važeće odredbe Zakona **Naime, sloboda da poduzetnik samostalno odredi cijenu svojih usluga i/ili proizvoda, predstavlja jedan od osnovnih preduvjeta funkcioniranja učinkovitog tržišnog natjecanja na određenom mjerodavnom tržištu**

Naime, prema do tada važećim Jedinstvenim minimalnim izračunskim elementima, autoškole su bile dužne utvrditi minimalnu cijenu nastavnog sata na način da izračun cijene nastavnog sata za pojedinu kategoriju vozila ne smije biti manji od propisanih Jedinstvenih minimalnih izračunskih elemenata Time je tržišno natjecanje bilo onemogućeno budući da autoškole nisu mogle pružati usluge po cijeni koja je niža od propisane

Dakle, tim je izmjenama i dopunama Zakona u svezi Mreže autoškola i Jedinstvenih minimalnih izračunskih elemenata, djelatnost autoškola konačno usklađena s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja

U svezi dijela zahtjeva koji se odnosi na radno zakonodavstvo, specifičnosti vozila, uredski prostor, prijelazne odredbe i slično, AZTN smatra da je riječ o odredbama koje nisu predmet propisa o zaštiti tržišnog natjecanja

Dodatno, AZTN ističe da je temeljem članka 202 stavka 1 Zakona, propisano da je osposobljavanje kandidata za vozače djelatnost koja se obavlja u općem interesu te je u tom smislu potrebno cijeliti predmetne odredbe Zakona

Slijedom svega navedenoga, a posebno zbog činjenice da je riječ o usklađivanju nacionalnog zakonodavstva s Direktivom 2006/123/EZ, AZTN s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja nema primjedbi u svezi odredbi ovog Zakona

- Primjer 2.: Mišljenje u predmetu „Hrvatska gospodarska komora - Upit o određivanju vrijednosti radnog sata u autoservisnim radionicama“¹⁰⁰

AZTN je zaprimio podnesak Hrvatske gospodarske komore (dalje u tekstu HGK) u svezi određivanja prihvatljive (preporučene) vrijednosti radnog sata u servisnim autoradionicama, odnosno vrijednosti radnog sata koja zadovoljava sve zakonske obveze serviseru uz pozitivno poslovanje

HGK navodi da ima namjeru kalkulaciju vrijednosti radnog sata učiniti dostupnom svim poduzetnicima auto struke, što bi u konačnici predstavljalo temelj za pregovore s osiguravajućim društvima u slučaju štetnog događaja na vozilu. Razlog zbog kojeg HGK želi odrediti vrijednost radnog sata je što osiguravajuća društva u slučaju štetnog događaja na vozilu, određuju svoje cijene radnog sata za isplatu šteta

HGK je priložio i dokument „Kalkulacija - izračun cijene radnog sata“ u kojem su sadržani opis sadržaja izračuna, količina i konkretan iznos ukupne cijene, odnosno u konačnici cijena radnog sata od 35,41 eura

AZTN prvenstveno ističe da je kod postupanja udruženja poduzetnika ili primjerice strukovnih udruga, potrebno u svakom pojedinom slučaju razmotriti činjenicu radi li se o postupanju temeljem izričitih zakonskih ovlasti

U slučaju kada postupanje udruženja poduzetnika (konkretno HGK) ne proizlazi iz izričitih zakonskih odredbi, treba uzeti u obzir da svako utvrđivanje cijene usluge/proizvoda, cijene rada, sata ili utvrđivanje cijene bilo kojeg elementa koji čini konačnu cijenu sata, nije prihvatljivo u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja

Pritom, AZTN ističe da određivanje, primjerice metodologije odnosno standarda u smislu norme sati rada, ne bi bilo sporno s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, pod uvjetom da je riječ o tehničkim i stručnim odrednicama kojima raspolaže strukovno udruženje (primjerice HGK). U pravilu takva postupanja (strukovnih) udruženja, odnosno standardizacija usluga ima pozitivne učinke. Dakle, količina norme sati rada nije sporna. Međutim, određivanje vrijednosti, odnosno cijene norme sati rada bili bi sporni u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Posebno kada bi takvi standardi odnosno izračuni bili obvezujući za poduzetnike ili bi bili sankcionirani ukoliko ih se ne bi pridržavali

Određivanje cijene sata rada na način da ono u konačnici znači određivanje cijene pružanja usluge, izvjesno negativno utječe na tržišno natjecanje

Također, razmjena podataka između konkurenata, primjerice, putem udruženja poduzetnika, može biti jedan od načina na koji se provodi šira kartelna praksa. Pritom su za ograničavanje tržišnog natjecanja posebno od značaja sporazumi kojima se razmjenjuju strateški i drugi ekonomski osjetljivi podaci čime se smanjuje ili uklanja neizvjesnost funkcioniranja tržišta

AZTN ovdje ukazuje na odredbu članka 8 ZZTN-a kojom je propisano da su zabranjeni svi sporazumi između dva ili više neovisnih poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i

¹⁰⁰ Mišljenje KLASA 034-08/18 01/003 od 8 lipnja 2018. godine

usklađeno djelovanje, koje kao cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja, a osobito sporazumi kojima se izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti.

Pritom, AZTN ističe da i preporuka udruženja o ponašanju poduzetnika na određeni način može predstavljati povredu članka 8. ZZTN-a odnosno članka 101. UFEU-a čija je izravna primjena također u nadležnosti AZTN-a.

Slijedom navedenog, AZTN smatra da dostavljeni dokument „Kalkulacija - izračun cijene radnog sata“, koji sadrži konkretne iznose utvrđenih cijena, nije u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Predmetno očitovanje, AZTN je donio isključivo s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

- Primjer 3.: Mišljenje u predmetu „Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta - Nacrt Sistemske dijagnostike Republike Hrvatske“¹⁰¹

AZTN je zaprimio dopis Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta kojim se traži očitovanje na Nacrt Sistemske dijagnostike Republike Hrvatske (dalje u tekstu Nacrt Sistemske dijagnostike RH), u dijelu koji se odnosi na tržišno natjecanje. Nacrt Sistemske dijagnostike RH izradila je Svjetska banka u svrhu pripreme novog okvira suradnje između Republike Hrvatske i Svjetske banke.

Slijedom navedenog, AZTN je izvršio uvid u dostavljeni Nacrt Sistemske dijagnostike RH te u nastavku daje očitovanje

U odnosu na dio teksta koji se odnosi na područje tržišnog natjecanja i nadležnosti AZTN-a, ističemo da Nacrt Sistemske dijagnostike RH upravo prepoznaje pozitivne učinke regulatorne aktivnosti AZTN-a. Naime, kako je i navedeno u točki 49 Nacrta Sistemske dijagnostike RH, utvrđeni su pozitivni trendovi i promjene u dijelu pružanja profesionalnih usluga te AZTN ističe da je navedeno izravan učinak kontinuiranih regulatornih aktivnosti AZTN-a s ciljem liberalizacije tržišta pružanja profesionalnih usluga (revizori, arhitekti, inženjeri građevinarstva, inženjeri strojarstva, inženjeri elektrotehnike, inženjeri šumarstva i drvne tehnologije, farmaceuti i dr.).

AZTN je u tom smislu već dao veći broj mišljenja u cilju promjene zakonodavnog okvira i uklanjanju zapreka pristupa tržištu i povećanja konkurentnosti u dijelu pružanja profesionalnih usluga. AZTN ističe da adresati mišljenja, koja iako su neobvezujuća, u znatnoj mjeri prihvaćaju, preporuke i prijedloge AZTN-a te posljedično dolazi do izmjena zakonodavnog okvira i postupanja na tržištu. Isto je na određeni način i prepoznato u predmetnom dokumentu, kroz zaključak da je regulacija u određenim sektorima profesionalnih usluga smanjena te da je poboljšán PMR pokazatelj, što je u direktnoj vezi s regulatornim aktivnostima AZTN-a.

¹⁰¹ Mišljenje, KLASA 034-08/18-01/020, od 2. ožujka 2018. godine

Pritom, AZTN ističe da se njegove aktivnosti nisu ograničile samo na navedeno područje koje se u predmetnom dokumentu posebno navodi, već su njegove regulatorne aktivnosti u cilju liberalizacije tržišta pružanja usluga obuhvatile i druga područja (primjerice taksi usluge, autoškole, osiguranje)

S druge strane, u odnosu na daljnje zaključke u točki 49 Nacrta Systemske dijagnostike RH, a koji se u bitnome odnose na ograničenja u području mrežnih djelatnosti, AZTN ističe da je navedeno područje izvan njegove nadležnosti

Zaključno, AZTN napominje da će svoje regulatorne aktivnosti i nadalje usmjeravati na uklanjanje zapreka pristupu tržištu i smanjivanju regulatornih ograničenja u području pružanja profesionalnih usluga, a isto tako i u području pružanja ostalih usluga na kojima prepozna zapreke i ograničenja pristupu tržištu

- Primjer 4.: Mišljenje u predmetu „Pravilnik o parkiranju u Zračnoj luci Rijeka s cjenikom“¹⁰²

AZTN je odgovorio na upit jesu li Pravilnik o korištenju parkirališnog prostora i stajališta na Zračnoj luci Rijeka (dalje u tekstu Pravilnik) i Cjenik parkiranja za visoko frekventne korisnike parkirališnog prostora (dalje u tekstu Cjenik), koje je donijela Zračna luka Rijeka d o o , sukladni s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja

AZTN je zatražio očitovanje od Zračne luke Rijeka te izvršio uvid u Pravilnik, Cjenik, Odluku o obavljanju gospodarskih djelatnosti na Zračnoj luci Rijeka i relevantne propise (primjerice, Zakon o zračnim lukama)

AZTN je utvrdio da u konkretnom slučaju nije riječ o primjeni propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Naime, riječ je o primjeni propisa koji uređuju prava i obveze Zračne luke Rijeka d o o kao trgovačkog društva koje upravlja Zračnom lukom Rijeka kao općim dobrom te o primjeni propisa kojima se određuje inspekcijski nadzor nad primjenom odredaba Zakona o zračnim lukama glede uvjeta za pružanje zemaljskih usluga

Budući da primjena navedenih propisa nije u nadležnosti AZTN-a, očitovanje na postavljeni upit dostavljeno je i Hrvatskoj agenciji za civilno zrakoplovstvo

Slijedom navedenoga, AZTN je zaključio da je Zračna luka Rijeka donijela predmetni Pravilnik i Cjenik sukladno ovlastima, temeljem posebnog propisa o zračnim lukama kojim se zračna luka uređuje kao opće dobro

AZTN je zaključio da se odredbe Pravilnika odnosno Odluke primjenjuju na sve adresate pod jednakim uvjetima. Drugim riječima, AZTN je zaključio da nema indicija o postojanju odredbi Pravilnika i Odluke da se autotaksi usluga na području Zračne luke Rijeka obavlja primjenom diskriminirajućih uvjeta za određenog poduzetnika ili kategoriju poduzetnika

¹⁰² Mišljenje KLASA 011-01/18-02/006, od 8 lipnja 2018. godine

Dakle, AZTN je utvrdio da je riječ o cijenama korištenja parkirališnog prostora i stajališta na zemljištu u vlasništvu Zračne luke Rijeka koje taj poduzetnik određuje na temelju ovlasti iz posebnog propisa. Pritom, ne postoje indicije da bi cijene utvrđene Cjenikom bile diskriminirajuće ili na drugi način suprotne propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

- Primjer 5.: Mišljenje u predmetu „Upit o autotaksi stajalištima na području Grada Novalje“¹⁰³

AZTN je zaprimio dopis Ministarstva mora, prometa i infrastrukture (dalje u tekstu: Ministarstvo) upućen Gradu Novalji, u kojem se navodi kako je Grad Novalja svim taksistima, osim taksistima iz Udruge prijevoznika Grada Novalje, zabranio stajanje na autotaksi stajalištima i prihvat putnika. Prema mišljenju Ministarstva, navedeno postupanje Grada Novalje, u suprotnosti je s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Slijedom navedenog, Ministarstvo je pozvalo Grad Novalju na dostavu očitovanja.

U privitku dopisa, Ministarstvo je AZTN-u dostavilo i podnesak g. Zlatka Ščapeca iz Zagreba, (dalje u tekstu: podnositelj zahtjeva) te dvije fotografije Udruge taksi prijevoznika Grada Novalje (dalje u tekstu: Udruga) na kojima je vidljiv prometni znak zabrane zaustavljanja i parkiranja.

U dostavljenom podnesku podnositelja zahtjeva dodatno se navodi da je podnositelj zahtjeva dostavio žalbu Ministarstvu s obzirom da mu Grad Novalja nije u primjerenom vremenskom roku izdao dozvolu za obavljanje autotaksi prijevoza.

AZTN je zatražio očitovanje od Grada Novalje. U tom očitovanju se u bitnome navodi da je odredbom članka 47. stavka 2. Zakona o prijevozu u cestovnom prometu (dalje u tekstu: ZPCP), propisano da pravne i fizičke osobe (obrtnici) koji obavljaju autotaksi prijevoz, isključivo radi zaustavljanja u svrhu ukrcaja i iskrcaja putnika, mogu konstituirati stajališta namijenjena za vozila javnog prijevoza i autotaksi stajališta, a za vožnju mogu koristiti posebno obilježene prometne trake koje im daju prednost kretanja. Stavkom 6. ZPCP-a propisano je da jedinica lokalne samouprave može donijeti propis kojim utvrđuje lokacije i opremljenost autotaksi stajališta, način njihova korištenja kao i visinu naknade za izdavanje dozvola. Međutim, Grad Novalja nije donio navedeni propis.

U privitku je Grad Novalja dostavio i dopis upućen Ministarstvu, u kojem se navodi da poduzetnik Arburoža d.o.o. održava i upravlja parkirališnim prostorom Grada Novalje, temeljem odredbe članka 27. Odluke o porezu na korištenje javnih površina. Nadalje navodi da je gradonačelnik Grada Novalje temeljem zahtjeva poduzetnika Arburoža d.o.o., radi davanja prethodne suglasnosti za davanje u zakup dijela parkirališnog prostora Udruge, dao predmetnu suglasnost za sklapanje ugovora o zakupu.

Radi nespornog utvrđivanja činjenica u svezi predmetnog slučaja, AZTN je dodatno zatražio očitovanje i dokumentaciju Grada Novalje. U tom se očitovanju u bitnome navodi da je Grad Novalja dao u zakup samo određeni broj parkirališnih mjesta na pojedinim parkiralištima te da su ista dana samo za parkiranje vozila. AZTN je utvrdio da niti jedan gospodarski subjekt

¹⁰³ Mišljenje KLASA 034-08/18-01/057, od 19. studenoga 2018. godine

koji obavlja djelatnost prijevoza nije zatražio zakup parkirališnog mjesta na tim parkiralištima U tom slučaju, prema dostavljenom očitovanju, Grad Novalja postupio bi sukladno propisima poštujući načelo tržišnog natjecanja i jednakog tretmana Uvidom u odredbu članka 23 Odluke o uređenju prometa na području Grada Novalje, AZTN je utvrdio kako je propisano da je taksiju dozvoljeno parkiranje isključivo na mjestima namijenjenima za parkiranje tih vrsta vozila

Dodatno, AZTN je izvršio uvid u odredbu članka 47 stavka 2 ZPCP-a, kojim je propisano da pravne i fizičke osobe - obrtnici koji obavljaju autotaksi prijevoz, isključivo radi zaustavljanja u svrhu ukrcaja i iskrcaja putnika, mogu koristiti stajališta namijenjena za vozila javnog prijevoza i autotaksi stajališta, a za vožnju mogu koristiti posebno obilježene prometne trake koje im daju prednost kretanja

Slijedom svega navedenoga, AZTN je zaključio da u konkretnom slučaju nije riječ o postupanju Grada Novalje u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, već je riječ o postupanju temeljem posebnih propisa koji uređuju područje sustava jedinice lokalne samouprave, prijevoza u cestovnom prometu te sigurnosti prometa na cestama, a za čiju primjenu AZTN nije nadležan

- Primjer 6.: Mišljenje u predmetu „Izrada studije urbane revitalizacije prostora bivše tvornice željezničkih vozila „Gredelj“ - Dokumentacija o nabavi“¹⁰⁴

AZTN je temeljem članka 25 stavka 3 ZZTN-a ovlašten, između ostalog, davati mišljenja jedinicama lokalne samouprave odnosno Gradu Zagrebu, kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju i podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja

Povod za davanje predmetnog mišljenja AZTN-a je podnesak Hrvatske komore arhitekata (dalje u tekstu Komora) kojim se podnosi prigovor na otvoreni postupak javne nabave EV br 372-2017-EMV „Izrada studije urbane revitalizacije prostora bivše tvornice željezničkih vozila - Gredelj“, naručitelja Grada Zagreba (dalje u tekstu Dokumentacija o nabavi) radi nepoštivanja načela tržišnog natjecanja

AZTN je zaprimio prigovor Komore na Dokumentaciju o nabavi u kojem se u bitnome navodi da Grad Zagreb kao naručitelj u predmetnom postupku javne nabave nije poštivao načelo tržišnog natjecanja na način da je u Dokumentaciju o nabavi kao nefinancijski kriterij za odabir ponuda odredio specifično iskustvo ključnih stručnjaka koje se ocjenjuje i boduje kroz vođenje projekata u svojstvu odgovorne osobe u izradi studija urbane revitalizacije i slično za urbano područje grada s minimalno 650 000 stanovnika i to u zadnjih pet godina Komora navodi da je navedeni uvjet diskriminirajući, s obzirom na to da vecina ovlaštenih arhitekata i ovlaštenih arhitekata urbanista na području RH ne mogu udovoljiti navedenom uvjetu

Povodom zaprimljenog podneska AZTN je izvršio uvid u Dokumentaciju o nabavi, posebno u dio točke 27 koja uređuje kriterije za odabir ponude i to kako slijedi

¹⁰⁴ Mišljenje KLASA 034-08/17-01/080 od 7 ožujka 2018. godine

- „Ključni stručnjak 1: Sljedeće iskustvo će se koristiti za postupak bodovanja: Ukupan broj ugovora u svojstvu osobe odgovorne za vođenje projekata u izradi studija urbane revitalizacije i slično za urbano područje grada s minimalno 650.000 stanovnika.”;

- „Ključni stručnjak 2: Sljedeće iskustvo će se koristiti za postupak bodovanja: Broj izrađenih strateških dokumenata za urbano područje grada s minimalno 650.000 stanovnika.”;

- „Ključni stručnjak 4: Sljedeće iskustvo će se koristiti za postupak bodovanja: Broj izrađenih prometnih studija za urbano područje s minimalno 650.000 stanovnika.”

Slijedom navedenog, AZTN je zaključio da je određivanje kriterija za odabir ponude u Dokumentaciji o nabavi, u dijelu koji se odnosi na iskustvo i kadrovsku sposobnost ponuditelja (nefinancijski kriterij), ovisno o veličini urbanog područja, odnosno grada s minimalno 650.000 stanovnika na kojem ponuditelji imaju iskustva rada, u suprotnosti s načelom tržišnog natjecanja.

Riječ je o kriterijima koji s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja predstavljaju ograničavanje tržišnog natjecanja zainteresiranim poduzetnicima (ponuditeljima), odnosno predstavljaju prekomjerni uvjet natječaja. Naime, ovako određeni uvjeti ograničavaju pristup natječaju odnosno pristup pružanju predmetne usluge poduzetnicima, potencijalnim ponuditeljima koji nemaju iskustvo rada na traženoj veličini urbanog područja, odnosno grada s minimalno 650.000 stanovnika.

Određivanje sposobnosti ponuditelja ovisno o broju stanovnika područja na kojemu je izvodio radove/projekte u ovom slučaju, prema mišljenju AZTN-a onemogućuju svim zainteresiranim poduzetnicima pristup natječaju pod jednakim uvjetima te kao takvi nisu opravdani.

Iako naručitelj uvjete natječaja ima pravo samostalno odrediti i to prije svega na način da se osigura kvaliteta predmeta natječaja, oni ne smiju biti ograničavajući, diskriminirajući te prekomjerni u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Predmetno mišljenje AZTN je donio isključivo s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

- Primjer 7.: Mišljenje u predmetu „Pravilnik o uvjetima za fizičke i pravne osobe radi dobivanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara - podnesak Hrvatske komore arhitekata“¹⁰⁵

AZTN je zaprimio na znanje podnesak Hrvatske komore arhitekata (dalje u tekstu: Komora) kojim ista predlaže izmjenu Pravilnika o uvjetima za fizičke i pravne osobe radi dobivanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (dalje: Pravilnik) u dijelu koji se odnosi na vremensko ograničenje trajanja dopuštenja za obavljanje određenih poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara iz članka 12. Pravilnika. Naime, Komora u svom podnesku navodi da je članak 12. Pravilnika koji uređuje vremensko ograničenje trajanja dopuštenja pravnim i fizičkim osobama za obavljanje određenih poslova na zaštiti i

¹⁰⁵ Mišljenje, KLASA 034-08/17-01/078, od 7. svibnja 2018. godine.

očuvanju kulturnih dobara, u suprotnosti s tržišnim natjecanjem te sa Zakonom o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju.

Nadalje, Komora navodi da je i članak 14. Pravilnika, u suprotnosti s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Naime, Komora smatra da u slučaju kada je fizička ili pravna osoba jednom dokazala da ispunjava tražene uvjete za predmetne poslove, navedeno znanje trajno posjeduje.

Također, Komora navodi da i odredbe Pravilnika iz članka 8. koje uređuju dokaze o obavljenim poslovima u prethodnom razdoblju, ograničavanju tržišno natjecanje. Komora smatra da posebni propisi koji uređuju predmetno područje, rad Komore i njezinih članova, osiguravaju institute zaštite i nadzora radova te da odredbe Pravilnika koje su predmet ovog podneska ne bi trebale ograničavati tržišno natjecanje, kako bi se osiguralo obavljanje poslova zaštite i očuvanje kulturnog dobra.

AZTN je radi boljeg razumijevanja predmetne materije dopisom zatražio stručnu pomoć Ministarstva kulture.

U dostavljenom očitovanju, Ministarstvo kulture u bitnome se očitovalo da je u tijeku izrada novog Pravilnika, kojim se planira značajno pojednostaviti i ubrzati postupak dobivanja dopuštenja za obavljanje poslova zaštite i očuvanja kulturnih dobara te ukloniti uočene poteškoće u dosadašnjoj provedbi postupka izdavanja dopuštenja prema važećem Pravilniku. Tako će se, prema navodima Ministarstva kulture, između ostaloga, ukinuti vremensko ograničenje trajanja dopuštenja kao i postupak preispitivanja danog dopuštenja, a uvest će se odredba o oduzimanju dopuštenja za propisane slučajeve kršenja odredbi Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i pravila struke, temeljem provedenog nadzora nadležnih tijela i službe inspekcije kulturnih dobara.

U dostavljenom očitovanju, Ministarstvo kulture je navelo da će se smanjiti popis poslova za koje je potrebno ishoditi navedeno dopuštenje, na način da će biti obuhvaćeni samo oni poslovi za koje je dokazana stručna osposobljenost izvršitelja nužan preduvjet njihova obavljanja, jer bi inače mogla nestručnim zahvatom nastupiti štetna posljedica za kulturno dobro.

Nacrt Pravilnika, prema navodima Ministarstva kulture bit će objavljen radi savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u skladu sa Zakonom o pravu na pristup informacijama, kako bi svi predstavnici zainteresirane javnosti biti pozvani na dostavu svojih primjedbi i prijedloga na tekst Nacrta Pravilnika.

Slijedom očitovanja Ministarstva kulture da je u tijeku izrada novog Nacrta Pravilnika, kojim će se izmijeniti odredbe na koje je Komora ukazala svojim podneskom koji je dostavila i Ministarstvu kulture i na znanje AZTN-u, AZTN je zaključio da u ovom trenutku nije svrsishodno postupanje AZTN-a radi davanja mišljenja na Pravilnik čije su izmjene u tijeku.

Naime, AZTN će uvidom na mrežne stranice e-Savjetovanje pratiti postupak donošenja Nacrta Pravilnika te će u slučaju potrebe, temeljem ovlasti iz članka 25. ZZTN-a, od Ministarstva kulture tražiti dostavu Nacrta Pravilnika radi davanja mišljenja AZTN-a.

5. 2. Sudjelovanje u Radnoj skupini za izradu propisa o „geoblokiranju“

Na poziv Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta (dalje u tekstu: MINGO), AZTN je imenovao dvije članice u Radnu skupinu za izradu Nacrta prijedloga Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2018/302 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. veljače 2018. o rješavanju pitanja neopravdanog geografskog blokiranja i drugih oblika diskriminacije na unutarnjem tržištu na temelju državljanstva, mjesta boravišta ili mjesta poslovnog nastana klijenata te o izmjeni Uredbi (EZ) 2006/2004 i (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ¹⁰⁶.

Naime, MINGO je zaključio kako je sudjelovanje predstavnika AZTN-a nužno za izradu navedenog Nacrta Zakona.

AZTN je zbog kvalitetnijeg i stručnijeg rada na Nacrtu Zakona te u konačnici njegove što učinkovitije primjene, putem međunarodne suradnje i Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN), zatražio stručnu pomoć država članica EU-a (Slovenije, Norveške, Estonije, Mađarske, Slovačke, Njemačke, Italije, Bugarske, Poljske, Cipra, Nizozemske, Češke i Švedske).

U vezi s raspravom o nadležnosti za rješavanje sukoba nadležnosti u smislu toga Zakona, AZTN je podržao stav da su za sporove između klijenata i trgovaca nadležni tržišni inspektori središnjeg tijela državne uprave, nadležnog za inspekcijske poslove u području zaštite potrošača.

¹⁰⁶ Uredba (EU) 2018/302 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. veljače 2018. o rješavanju pitanja neopravdanoga geografskog blokiranja i drugih oblika diskriminacije na unutarnjem tržištu na temelju državljanstva, mjesta boravišta ili mjesta poslovnog nastana klijenata te o izmjeni uredbi (EZ) br 2006/2004 i (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ (Tekst značajan za EGP) SL L 601, 2. ožujka 2018. godine, str. 1 – 15

6. Sektorska istraživanja tržišta

AZTN provodi sektorska istraživanja u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima, osobito na onima koja ukazuju na određene slabosti u funkcioniranju.

Takve dubinske analize tržišta ili pojedine prakse na nekom tržištu često otkrivaju nepravilnosti koje nisu u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te AZTN-u daju osnovu za pokretanje postupaka protiv poduzetnika. Upravo poznavanje brojnih tržišta, i odnosa na njima, načina njihovog funkcioniranja i analiza regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, osnovni su preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a.

Sektorska istraživanja postaju izvor podataka za mišljenja i preporuke koje AZTN upućuje Vladi RH, tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju uklanjanja zapreka pristupu tržištu koje su posljedica neadekvatnog regulatornog okvira.

Budući da AZTN rezultate sektorskih istraživanja javno objavljuje, ona na taj način postaju neodvojivi dio aktivnosti AZTN-a vezanih uz promicanje tržišnog natjecanja odnosno jačanja kulture tržišnog natjecanja.

U nastavku se daje prikaz rezultata provedenih sektorskih istraživanja koja su završena i izrađena u 2018. godini, a odnose se na stanje na pojedinim tržištima u 2017. godini.

6. 1. Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2017. godini

AZTN je proveo sektorsko istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2017. godini¹⁰⁷. Istraživanja predmetnog tržišta provode se kontinuirano od 2003. godine. Takva praćenja kroz duže vremensko razdoblje koriste AZTN-u, s jedne strane kao pokazatelji pri ocjeni koncentracija poduzetnika, a s druge strane omogućuju bolje razumijevanje stanja na tržištu i promjena koje mogu utjecati na stanje konkurentnosti.

Rezultati predmetnog istraživanja tijekom izvještajne 2017. godine, korišteni su pri ocjeni koncentracija poduzetnika na tržištu trgovine na malo robe široke potrošnje i to u predmetu

¹⁰⁷ Cjeloviti prikaz Istraživanja tržišta trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj u 2017. godini, dostupan je na mrežnim stranicama AZTN-a, na poveznici <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-tr%C5%BEi%C5%A1ta-trgovine-na-malo-mje%C5%A1ovitom-robom-prete%C5%BEno-hranom-pi%C4%87ima-i-higijenskim-proizvodima-za-doma%C4%87instvo-u-Republici-Hrvatskoj-u-2017.pdf>

ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika ARH CEE HOLDING d.o.o., Zagreb i Studenac d.o.o., Omiš¹⁰⁸.

Također, podaci iz predmetnog istraživanja, korisni su za praćenje promjena strukture tržišta proizašle, među ostalim, i temeljem izvršenja mjere dezinvestiranja 96 prodajnih mjesta Konzuma, odnosno Mercatora-H iz predmeta ocjene dopuštenosti koncentracije poduzetnika Agrokor/Mercator¹⁰⁹. Tako se tijekom 2017. godine bilježi kako je u određen broj prodajnih mjesta u kojima je ranije u statusu zakupoprimca/najmoprimca bio Konzum d.d., ušli novi zakupoprimci/najmoprimci, direktni takmaci Konzuma na tržištu maloprodaje mješovitom robom.

(i) Uzorak i pokazatelji

Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2017. godini provedeno je na uzorku od 48 poduzetnika, koji po ostvarenim prihodima predstavljaju najznačajnije poduzetnike koji djeluju na mjerodavnom tržištu trgovine na malo mješovitom robom. U uzorku su četiri poduzetnika manje u odnosu na prethodnu 2016. godinu, a to su Billa d.o.o. i Kvarner Trgovine Punat d.o.o. koji su preuzeti od Spara Hrvatska d.o.o., zatim Trgovine Krk d.d., dok B-TEX d.o.o. i Puljanka d.d. u stečaju nisu obavljali djelatnost maloprodaje mješovitom robom u 2017. godini. U uzorak je dodan jedan poduzetnik - Lorenzo d.o.o. iz Paga, koji je 1. srpnja 2017. godine postao članicom Ultragros grupacije.

Istraživanjem nisu obuhvaćeni trgovci koji tu djelatnost obavljaju temeljem Zakona o obrtu, niti prodajna mjesta čija primarna djelatnost nije prodaja prehrambenih proizvoda, primjerice, benzinske postaje ili drogerije te prodajna mjesta koja su specijalizirana za prodaju pojedine grupe prehrambenih proizvoda (pekarnice, mesnice i slično).

Poduzetnici obuhvaćeni istraživanjem u 2017. godini, ostvarili su prihod od 35 milijardi kuna, što znači da je tržište trgovine na malo obilježilo trend rasta u odnosu na godinu ranije i to od 3,2 posto. Rast prihoda imao je 39 poduzetnik, dok ih je samo 8 zabilježilo pad.

(ii) Preuzimanje prodajnih mjesta od strane konkurenata

Djelatnost trgovine na malo u 2017. godini, obilježilo je jedno značajnije preuzimanje izravnog konkurenta na tržištu trgovine na malo i to Bille od strane Spara, koji je preuzeo 62 Billina prodajna mjesta, uključujući i logistički centar u Svetoj Heleni. Najveća dinamika na tržištu očitovala se u preuzimanjima na regionalnoj razini i to uglavnom manjih lokalnih trgovaca.

Tako u 2017. godini značajnu okolnost predstavlja preuzimanje Kvarner Punat Trgovine d.o.o. od strane lokalnog trgovca na malo Trgovina Krk, a riječ je o ukupno 28 prodajnih mjesta (sva u Primorsko-goranskoj županiji). Lonia d.d., Kutina je preuzela 13 prodajnih

¹⁰⁸ Rješenje ARH CEE HOLDING d.o.o., Zagreb i Studenac d.o.o., Omiš, KLASA UP/I 034-03/18-02/008, od 12. srpnja 2018. godine, mrežne stranice AZTN-a

¹⁰⁹ Rješenje Agrokor d.d., Zagreb i Poslovni sistem Mercator d.d., Ljubljana, Republika Slovenija, KLASA UP/I 034-03/2013-02/008, od 24. ožujka 2014. godine, „Narodne novine“, br. 56/14 i mrežne stranice AZTN-a

mjesta od malog lokalnog trgovca Vidović-Trgopromet d.o.o., Sesvete i to u Zagrebačkoj županiji i Gradu Zagrebu, dok je sisački Mlin i pekare preuzeo 53 prodajnih mjesta od Metalija-Trans d.o.o., Požega. Tri prodajna mjesta Puljanke d.d. u stečaju preuzeo je lokalni istarski trgovac La-vor Trade, dok je Gavranović d.o.o. preuzeo od Dinove-Dione d.o.o. jedno prodajno mjesto u Zagrebu. Studenac je u 2017. godini preuzeo veći broj prodajnih mjesta od drugih manjih trgovaca.

Usporedbom podataka o broju prodajnih mjesta za 2017. godinu s onima za 2016. godinu, utvrđeno je da je određeni broj prodajnih mjesta Konzuma zatvoren u 2017. godini, a ista prodajna mjesta su preuzeli direktni konkurenti. Upravo zbog tih promjena neki su lokalni i regionalni trgovci (primjerice Trgovina Krk, Ribola, Istarski supermarketi) imali nominalni rast prihoda zamjetno veći nego što je zabilježio jedan od trgovaca iz „Top 10 trgovaca“ (K.T.C.). Time je nastavljen pozitivan trend iz prethodnog razdoblja, prema kojem manji trgovci pokazuju „žilavost“ te uspijevaju bilježiti rast u konkurentskom okružju.

(iii) 10 najvećih trgovaca u 2017. godini

Prvih deset trgovaca na malo (Konzum, Lidl, Plodine, Kaufland, Spar, Tommy, Studenac, KTC, NTL, Lonia) imalo je u 2017. godini zbirni prihod od 28,8 milijardi kuna, što u odnosu na 2016. godinu nominalno predstavlja rast od 900 milijuna kuna, odnosno 3,2 posto.

Poredak najvećih trgovaca je drugačiji nego godinu ranije. Spar je prestigao Tommyja na 5. poziciji, Billa koju je preuzeo Spar nije ostvarila prihode maloprodaje već je na desetoj poziciji Lonia. S obzirom na rezultate poslovanja, došlo je do promjena u visini tržišnih udjela pa je, primjerice Konzum smanjio tržišni udio, dok su Lidl, Kaufland, Plodine, Tommy i Studenac povećali tržišni udio. Prva četiri poduzetnika (Konzum, Lidl, Plodine, Kaufland) bilježe tržišni udjel veći od 10 posto, za razliku od prethodne godine, kada su samo prva dva (Konzum, Lidl) bilježila tržišni udjel veći od 10 posto.

(iv) U Gradu Zagrebu i šest županija ostvareno dvije trećine ukupnog prihoda

Najveći prihodi iz maloprodaje u 2017. godini ostvareni su u Gradu Zagrebu, (18 posto), a visoke udjele u maloprodaji imaju još Splitsko-dalmatinska (13,6 posto), Primorsko-goranska (9,2 posto), Istarska (7,3 posto), Zadarska (6,7 posto), Zagrebačka (6,3 posto) i Osječko-baranjska županija (4,8 posto). Drugim riječima, u Gradu Zagrebu i navedenih šest županija, ostvareno je dvije trećine od ukupnog prihoda u maloprodaji, dok je u preostalih 14 županija ostvarena tek jedna trećina ukupnog prometa.

U Gradu Zagrebu, najvažnijem maloprodajnom tržištu u Hrvatskoj, ukupno ostvareni prihod kretao se na razini nešto manjoj od 6,4 milijardi kuna, ali je zabilježen blagi pad prihoda u odnosu na 2016. godinu. I dalje prvu poziciju drži Konzum, sa smanjenim prihodom i tržišnim udjelom, slijede Spar i Kaufland, koji imaju rast oba pokazatelja u odnosu na 2016. godinu. Nakon Zagreba, gradovi Rijeka, Split i Osijek su tri najznačajnija tržišta za maloprodaju u Hrvatskoj.

U Splitu su prva tri trgovca zadržala pozicije. Tommy je zadržao prvu poziciju i povećao tržišni udjel. Konzum kao drugi trgovac bilježi smanjenje prihoda, a Spar kao treći i Lidl kao četvrti bilježe rast prihoda iz maloprodaje i tržišnog udjela.

Plodine, kao lider u Gradu Rijeci, ojačale su poziciju i povećale tržišni udjel. Lidl je prestigao Konzum na 2. poziciji i bilježi rast prihoda iz maloprodaje i tržišnog udjela, za razliku od Konzuma koji je treći po snazi i bilježi negativan trend za oba pokazatelja. Za razliku od Splita i Osijeka, u Rijeci je zabilježen blagi pad prihoda od maloprodaje. U Osijeku, Konzum je ostao i nadalje najveći trgovac na malo iako bilježi smanjenje prihoda i pad tržišnog udjela. Spar je napravio najveći pomak i s pete pozicije došao na drugu, iz razloga preuzimanja dva prodajna mjesta Bille. Treći je Kaufland.

(v) Povećanje broja maloprodajnih mjesta, najviše novih samoposluga

U odnosu na godinu ranije povećao se broj maloprodajnih mjesta za 2 posto (109 prodajnih mjesta više). Za razliku od 2016. godine, kada je bilo najviše novih malih prodavaonica, u 2017. godini najviše je bilo novih samoposluga (185), zatim slijede tri supermarketa i dva hipermarketa. Male prodavaonice, kao i kod prihoda, bilježe negativan trend te ih je ukupno 81 manje u odnosu na godinu prije.

Što se tiče ukupne neto prodajne površine, ona se za sva četiri tipa prodajnog mjesta povećala za 1,2 posto, a najviše je rasla površina samoposluga (5 posto). Najveći udio i dalje imaju supermarketi (45 posto), slijede hipermarketi (25 posto) te samoposluge (22 posto), dok najmanji dio otpada na male prodavaonice (8 posto).

I nadalje izrazito dominira kupovina u prodajnim mjestima velikog formata u kojima je ostvareno 70 posto ukupnog prihoda. Tako je prodajom u supermarketima ostvareno 47 posto, a u hipermarketima 23 posto od ukupne prodaje. Prihodi su rasli 7 posto u samoposlugama, supermarketi bilježe rast prihoda od 4 posto, a hipermarketi od 1 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Pokazatelji o jačanju rasta prihoda od maloprodaje ostvarenih u 2017. godini, uzimajući istovremeno u obzir određeni rast parametara poput broja prodajnih mjesta i broja prodajnih kvadrata, ukazuju na jačanje tržišnog natjecanja te posredno na pad cijena u maloprodaji za krajnje potrošače.

(vi) Zaključno

Trend rasta tržišta trgovine na malo nastavljen je u 2017. godini, a trgovci su ostvarili 35 milijardi kuna prihoda i rast od 3,2 posto. Konzum je i dalje lider na nacionalnom tržištu, ispred Lidla i Kauflanda (Schwarz grupe). Najveći prihodi iz maloprodaje u 2017. godini ostvareni su u Gradu Zagrebu, a visoke udjele u maloprodaji imaju još Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska, Istarska, Zadarska, Zagrebačka i Osječko-baranjska županija. U odnosu na 2016. godinu, povećao se broj maloprodajnih mjesta za 2 posto (109 prodajnih mjesta više) te je najviše bilo novih samoposluga (185), zatim slijede tri supermarketa i dva hipermarketa. Male prodavaonice, kao i kod prihoda, bilježe negativan trend te ih je ukupno 81 manje u odnosu na godinu prije.

6. 2. Istraživanje tržišta tiska u RH u 2017. godini

AZTN je proveo redovito istraživanje tržišta tiska u RH u 2017. godini, s ciljem utvrđivanja tržišnih udjela poduzetnika koji djeluju na tom tržištu. Uzorak u istraživanju predstavljala su ukupno 43 novinska nakladnika i distributera tiska¹¹⁰.

Analizom su obuhvaćena tržišta naklade tiska (općeinformativni dnevnik i tjednik), tržišta oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima i tjednicima te tržišta trgovine tiskom na području Republike Hrvatske.

Tržišni udjeli poduzetnika na mjerodavnim tržištima utvrđeni su na temelju prodanih naklada izraženih u primjercima tiskovina, odnosno prihoda koji su poduzetnici ostvarili na tržištu oglašavanja, trgovinom na veliko tiskom i tržištu trgovine na malo tiskom.

Tržišta tiska (prodana naklada i oglašavanje u tisku) bilježe stagnaciju u 2017. godini, što je nastavak višegodišnjeg trenda pada prodane naklade, a i financijskih pokazatelja stanja na tržištu.

(i) Tržište prodane naklade dnevnika

U 2017. godini prodana naklada svih dnevnika u Hrvatskoj iznosila je 66,1 milijuna primjeraka te je u odnosu na prethodnu godinu smanjena za 10 posto.

Najveću prodanu nakladu u 2017. godini, kao i u prethodne četiri godine, ostvario je dnevnik „24sata“ s ostvarenim tržišnim udjelom od gotovo 35 posto, slijedi ga „Jutarnji list“ s udjelom od 20 posto, dok je treći „Večernji list“, čiji tržišni udjel iznosi 18 posto. Svi ovi dnevnik bilježe trend pada prodaje u odnosu na prethodnu godinu.

Značajnu prodanu nakladu ostvarili su i nakladnici dnevnika „Novi list“ i „Slobodna Dalmacija“. Oba su dnevnika regionalnog karaktera i tržišni udjeli im se kreću od 7 do 10 posto te imaju trend pada prodaje.

Promatrano prema vlasničkim grupama, na tržištu dnevnika najveći udjel od 53 posto ima Styria AG („24 sata“ i „Večernji list“), uz blagi rast tržišnog udjela u odnosu na prethodnu godinu. Hanza Media („Jutarnji list“ i „Slobodna Dalmacija“) ima udjel od gotovo 31 posto te je zabilježen blagi pad zajedničkog udjela. Treća grupacija nakladnika Glasa Istre („Novi list“, „Glas Istre“ i „Zadarski list“) ostvarila je zbirni tržišni udjel u iznosu od gotovo 12 posto.

¹¹⁰ Cjeloviti prikaz Istraživanja tržišta tiska u Republici Hrvatskoj u 2017. godini dostupan je na mrežnim stranicama AZTN-a, na poveznici: <http://www.aztn.hr/ea/wpcontent/uploads/2016/10/Istra%C5%BEivanje-tr%C5%BEi%C5%A1ta-tiska-u-2017.pdf>

(ii) Tržište prodane naklade tjednika

U Hrvatskoj je u 2017. godini, prodana naklada tjednika pala za 15 posto u odnosu na 2016. godinu. Najprodavaniji tjednik je „7Dnevno“, koji bilježi pad prodaje od 35 posto, drugi je tjednik „Međimurje“, a treći Globus. I dok pad prodaje bilježi većina tjednika, „Hrvatski tjednik“, „Nacional“, „DU List“, „Bjelovarac“ i „Bjelovarski list“, ne bilježe pad prodane naklade.

(iii) Tržište oglašavanja u tisku

Ukupni prihod od oglašavanja u dnevnicima u 2017. godini iznosi 160 milijuna kuna te je u odnosu na 2016. godinu, manji za 10 posto. Najveći tržišni udjel od gotovo 26 posto, ostvario je „Jutarnji list“ te zabilježio rast prihoda i povećanje od dva posto. Slijedi „Slobodna Dalmacija“ s udjelom od nešto više od 18 posto i „Večernji list“ s nešto više od 16 posto.

Vodeća dva nakladnika dnevnika po potrošnji oglašivača su povezani nakladnici Hanza Media d.o.o. i Slobodna Dalmacija d.d., čiji je zajednički tržišni udjel iznosio malo manje od 45 posto. Nakladnik Večernji list d.o.o. ostvario je treći tržišni udjel od malo više od 16 posto, dok su pojedinačni prihodi dva vodeća nakladnika dnevnika od oglašavanja u svojim dnevnicima blago porasli. Novi list se nalazi na četvrtom mjestu po snazi tržišnog udjela (nešto više od 14 posto) te je također zabilježio rast prihoda u odnosu na 2016. godinu. Na petom mjestu se nalazi 24 sata koji je ostvario tržišni udjel od gotovo 11 posto i zabilježio pad prihoda od 16 posto. Ostala četiri nakladnika (Glas Slavonije, Glas Istre, Zadarski list i La Voce del Popolo) u 2017. godini ostvarili su pojedinačne tržišne udjele manje od 10 posto.

(iv) Tržište trgovine tiskom na veliko i malo

U odnosu na tržište trgovine na veliko tiskom, jedini distributer tiska nacionalne pokrivenosti u Hrvatskoj u 2017. godini bio je Tisak d.d., koji je ostvario pad prihoda u odnosu na 2016. godinu za 11 posto. U 2017. godini ukupno ostvareni prihod od trgovine na malo tiskom iznosio je 351,5 milijuna kuna, što je u odnosu na prethodnu godinu pad od 3 posto.

Najveće povećanje prihoda od trgovine na malo tiskom u 2017. bilježi Hanza Media d.o.o. čime je prešla prihod od obavljanja djelatnosti od trgovine na malo tiskom promatranih poduzetnika, kojeg je u 2016. ostvarivao distributer Inovine koji je u toj godini imao drugi po veličini ostvareni prihod i tako zauzima drugo mjesto po ostvarenom prihodu u 2017. ispred distributera Tiska.

Većina novinskih nakladnika bilježi trend rasta maloprodajnih aktivnosti. Riječ je o jačanju aktivnosti direktne prodaje krajnjim potrošačima i to putem preplate, čime se nastoji ojačati neovisnost od distributera tiska u prodaji tiskovina i veći dio prihoda zadržati.

(v) Zaključno

Tržišta tiska (prodana naklada i oglašavanje u tisku) bilježe stagnaciju u 2017. godini, što je nastavak višegodišnjeg trenda pada prodane naklade, a i financijskih pokazatelja stanja na tržištu. U 2017. godini, prodana naklada svih dnevnika u Hrvatskoj iznosila je 66,1 milijuna

primjeraka te je u odnosu na prethodnu godinu smanjena za 10 posto. „24 sata“ je ponovo prvi na tržištu prodaje, a „Jutarnji list“ na tržištu oglašavanja u dnevnim novinama. U odnosu na tržište trgovine na veliko tiskom, jedini distributer tiska nacionalne pokrivenosti u Hrvatskoj u 2017. godini bio je Tisak d.d., koji je ostvario pad prihoda u odnosu na 2016. godinu za 11 posto. U 2017. godini ukupno ostvareni prihod od trgovine na malo tiskom iznosio je 351,5 milijuna kuna, što je u odnosu na prethodnu godinu pad od 3 posto.

6. 3. Istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2017. godini

AZTN je u sklopu svojih redovitih aktivnosti i u 2017. godini proveo istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2017. godini¹¹¹.

Istraživanjem je obuhvaćeno tržište životnih i neživotnih osiguranja, a unutar tržišta neživotnih osiguranja detaljnije je obuhvaćeno i analizirano tržište osiguranja motornih vozila. Tržišni udjeli poduzetnika na pojedinim segmentima tržišta utvrđeni su na temelju kriterija ukupno zaračunate bruto premije osiguranja.

(i) Opći pokazatelji tržišta osiguranja u RH u 2017. godini

Na tržištu osiguranja u RH u 2017. godini poslovalo je 20 društava za osiguranje. Učinak na tržištu imala su i dva osiguratelja sa sjedištem u drugoj državi članici EU-a putem podružnica (Sava osiguranje d.d. - Podružnica Hrvatska i Adriatic Slovenia d.d. – Podružnica Zagreb). U odnosu na 2016. godinu, bilježe se dva osiguratelja manje i to BNP Paribas Cardiff osiguranje (pripojen Croatia osiguranju) i Erste osiguranje VIG (pripojen matičnom društvu Wiener osiguranje).

Tržište osiguranja u RH u 2017. godini, u kojoj je zaračunata bruto premija osiguranja iznosila 9,2 milijardi kuna, raslo je za 4,5 posto u odnosu na prethodnu godinu (8,8 milijarde kuna). Na segment neživotnog osiguranja u ukupnoj strukturi (životna i neživotna osiguranja) otpada dvije trećine tržišta, dok na segment životnih osiguranja otpada preostala jedna trećina ukupnog tržišta.

Rast se uglavnom temeljio na rastu tržišta neživotnog osiguranja, posebice osiguranja cestovnih vozila – kasko osiguranje (porast od 10 posto), zdravstvenog osiguranja (porast od 19,2 posto) i osiguranja kredita (porast od 27,6 posto).

Najveći iznos zaračunate bruto premije u RH u 2017. godini ostvarilo je Croatia osiguranje, čime je taj osiguratelj, s tržišnim udjelom nešto manjim od 29 posto, najznačajniji poduzetnik na tržištu osiguranja u RH, uz trend rasta od 7,4 posto u odnosu na 2016. godinu, promatrajući zasebno Croatia osiguranje d.d.

Drugi je Agram koncern čije članice, Euroherc osiguranje, Jadransko osiguranje i Agram Life, bilježe trend rasta premije, uz zajednički tržišni udio od 20 posto. Promatrano pojedinačno, Euroherc osiguranje bilježi nešto izraženiji rast, dok sve tri članice Agram koncerna bilježe rast između 7,8 i 8,6 posto. Slijede Allianz s 12,5 posto te Vienna Insurance Grupa (Wiener osiguranje VIG d.d. i Erste osiguranje VIG d.d.) s 8,5 posto zbirnog tržišnog udjela i oboje bilježe rast zaračunate bruto premije. Generali je na petoj poziciji prestigao Uniqu uz 6,2 posto tržišnog udjela i trend rasta koji iznosi značajnih 13,5 posto. Uniq osiguranje bilježi određeni pad i smanjenje tržišnog udjela. Rast od 8,7 posto bilježi Triglav

¹¹¹ Cjeloviti prikaz Istraživanja tržišta osiguranja u RH u 2017. godini, dostupno je na mrežnim stranicama AZTN-a, na poveznici <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-istra%C5%BEivanja-tr%C5%BEista-osiguranja-u-RH-u-2017.pdf>

osiguranje, uz tržišni udio od 4,4 posto, dok Grawe Hrvatska bilježi rast od 7,5 posto i tržišni udio od 4,4 posto.

(ii) Pokazatelji koncentriranosti tržišta¹¹²

Omjer tržišne koncentracije CR5 je u 2017. godini, promatran prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio 62 pa se u usporedbi s 2016. godinom, u kojoj je iznosio 61,6 bilježi blagi rast koncentriranosti. Ako se, pak, osiguratelji promatraju kao povezana društva, odnosno kao jedan gospodarski subjekt, omjer tržišne koncentracije CR5 u 2017. godini iznosio je 75,9 dok je u 2016. godini isti iznosio 76,6. HHI ukupnog tržišta osiguranja u 2017. godini, promatrano prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 1.196 te se u odnosu na prethodnu 2016. godinu, u kojoj je iznosio 1.165 bilježi blagi rast koncentriranosti tržišta, što je suprotan trend iz 2016. godine u odnosu na 2015. godinu, kada se bilježio blagi pad koncentriranosti tržišta. Kada se osiguratelji promatraju kao povezana društva, HHI je u 2017. godini iznosio 1.581 i bilježi se blagi pad jer je u 2016. godini iznosio 1.596.

Temeljem podataka o koncentriranosti tržišta, proizlazi kako je ukupno tržište osiguranja u RH u 2017. godini bilo relativno dobro strukturirano, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti te se promatrajući pojedinačno osiguratelje, bilježi trend blagog rasta koncentriranosti.

(iii) Tržište životnih osiguranja

Ukupno je na tržištu životnih osiguranja u 2017. godini djelovalo 15 osiguratelja, uključujući i dva osiguratelja koji posluju preko podružnica.

U 2017. godini zabilježen je blagi rast životnih osiguranja od 2,3 posto te je ukupna premija iznosila nešto manje od 3 milijarde kuna. Na porast ukupne premije životnih osiguranja utjecao je isključivo porast premije u vrsti osiguranja 23 – „Životna ili rentna osiguranja“, kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja, dok su preostale vrste osiguranja u toj skupini zabilježile pad premije. Uniqa osiguranje d.d. bilježi nastavak trogodišnjeg negativnog trenda i značajan pad premije životnih osiguranja i to za 14 posto u odnosu na prethodnu 2016. godinu.

Najznačajniji osiguratelji u segmentu životnih osiguranja su Croatia osiguranje i Allianz, čiji su i udjeli na ovom tržištu izjednačeni i iznose 18 posto (17,9 posto Croatia osiguranje,

¹¹² Omjer tržišne koncentracije (CR) (engl. *concentration ratio*, *CR index*), koncentracijska stopa je jedno od uobičajenih mjerila tržišne koncentracije. Njime se prikazuje ukupni (zajednički) tržišni udjel dva ili više najvećih poduzetnika koji djeluju na nekom tržištu. S obzirom na broj poduzetnika čiji tržišni udjel uključuje omjer tržišne koncentracije, označava se s CR2, CR3, CR4, CR5 itd. Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI) je jedno od najpoznatijih i najčešće korištenih mjerila tržišne koncentracije. Služi za određivanje omjera između ukupnog broja i relativne veličine poduzetnika koji djeluju na nekom tržištu. HHI se računa kao zbroj kvadrata tržišnih udjela svih poduzetnika koji djeluju na nekom tržištu. Najčešće se izražava u rasponu od 1.000 do 10.000. Tako će npr. HHI za tržište na kojem postoje samo dva tržišna takmaca, (od kojih svaki ima tržišni udjel od 50 posto), iznositi 5.000. Općenito se smatra da je tržište na kojem HHI iznosi ispod 1.000 slabo koncentrirano, ono na kojem se HHI kreće između 1.000 i 1.800 umjereno koncentrirano tržište, a ono na kojem HHI prelazi 1.800 visoko koncentrirano tržište

odnosno 17,8 posto Allianz), a slijede Wiener osiguranje VIG s udjelom od 9,5 posto, Grawe Hrvatska s 9,3 posto, Agram Life osiguranje s 9 posto i Generali osiguranje s 8,9 posto. Najveći iznos zaračunate bruto premije na tržištu životnih osiguranja u 2017. godini, ostvario je poduzetnik Croatia osiguranje, koji je po prvi puta nakon 2009. godine, ponovno najjači osiguratelj u segmentu životnih osiguranja i koji je zamijenio poziciju s Allianzom. Najveći nominalni i postotni rast u životnim osiguranjima (18,4 posto) bilježi Generali osiguranje.

Zanimljivo je istaknuti da i Croatia osiguranje d.d. i Allianz bilježe blagi pad tržišnog udjela iz razloga rasta zaračunate bruto premije i tržišnog udjela većine ostalih osiguratelja u ovom segmentu životnih osiguranja, uz napomenu da Croatia osiguranje ima nepromijenjen iznos zaračunate bruto premije, dok Allianz bilježi trend smanjenja od 1,6 posto u odnosu na prethodnu 2016. godinu.

(iv) Tržište neživotnih osiguranja

Na tržištu neživotnih osiguranja u RH u 2017. godini bilo je aktivno 19 osiguratelja, uključujući i dva osiguratelja koji posluju preko podružnica.

U skupini neživotnih osiguranja, zaračunata bruto premija u 2017. godini iznosila je 6,2 milijardi kuna te je u odnosu na 2016. godinu povećana za 6,2 posto kada je iznosila 5,8 milijardi kuna. Taj se rast uglavnom temeljio na rastu osiguranja cestovnih vozila – kasko osiguranja, zdravstvenog osiguranja i osiguranja kredita.

Višegodišnji pad premije u vrsti 10 – „Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila“ zaustavljen je po prvi puta nakon 2013. godine, uz blagi rast od 0,3 posto, za razliku od prošlogodišnjeg istraživanja, kada je u odnosu na 2015. godinu, zabilježen pad od 2,8 posto.

Croatia osiguranje je lider u skupini neživotnih osiguranja, s tržišnim udjelom od 31 posto i rastom od nešto manje od 10 posto. Dodatnih 2,9 posto tržišnog udjela ostvarilo je Croatia zdravstveno osiguranje pa njihov zajednički tržišni udio u 2017. godini iznosi nešto manje od 34 posto.

Koncern Agram, sa svojim članicama – Euroherc, Jadransko osiguranje i Agram Life, bilježi tržišni udio od 25,4 posto. Euroherc drži tržišni udjel s nešto manje od 15 posto, dok sve tri članice Agram koncerna pojedinačno promatrano bilježe rast zaračunate bruto premije, između 8,3 i 10 posto. Allianz Zagreb bilježi tržišni udio od 10 posto, a slijede Uniqa osiguranje, Triglav osiguranje, Wiener osiguranje VIG i Generali osiguranje čiji tržišni udjeli pojedinačno iznose između 4,7 i 6 posto.

Od svih trenutno aktivnih osiguratelja na tržištu neživotnih osiguranja u 2017. godini trend pada ima jedino Hrvatsko kreditno osiguranje d.d., no navedeni poduzetnik ima tržišni udio od samo 0,2 posto.

(v) Tržište obveznog osiguranja motornih vozila

Tržišni segment osiguranja motornih vozila koji uključuju obvezno osiguranje vlasnika – korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanесene trećim osobama (obvezno osiguranje) i osiguranje cestovnih vozila (kasko osiguranje), predstavljaju najznačajnije vrste

osiguranja, koje u ukupno zaračunatoj bruto premiji na tržištu osiguranja u 2017. godini bilježe udjel od 32,4 posto, što je istovjetno udjelu u ukupno zaračunatoj bruto premiji na tržištu osiguranja u prethodnoj 2016. godini (32,5 posto).

Zaračunata bruto premija obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti u 2017. godini je iznosila 1,94 milijardi kuna, uz blagi rast od 0,2 posto. Nakon tri godine pada, bilježi se blagi, ali pozitivni trend rasta.

Zaračunata bruto premija kasko osiguranja raste 11,4 posto u usporedbi s 2016. godinom. Taj pozitivni trend je u korelaciji s trendom rasta novoregistriranih vozila kojih je u 2017. godini zabilježeno 123.592, no kod broja novoregistriranih vozila trend rasta je slabije izražen u odnosu na pokazatelje zaračunate bruto premije kasko osiguranja (rast od 11,4 posto) jer isti iznosi 3 posto.

Na tržištu osiguranja motornih vozila u 2017. godini bilo je aktivno 12 osiguratelja. Osam osiguratelja bilježi rast premije i to najviše obje članice Agram koncerna (Euroherc osiguranje i Jadransko osiguranje) kao i Ergo osiguranje (drugi po nominalnom rastu premije), slijede Triglav osiguranje i Generali osiguranje, koji ujedno bilježi najveći pomak, s devete na šestu poziciju. Preostala tri osiguratelja (Grawe, Izvor i HOK) bilježe manje iznose zaračunate bruto premije. Četiri osiguratelja bilježe pad premije, najviše Wiener osiguranje VIG d.d. Usporedbe radi, u istraživanju za 2016. godinu, osam osiguratelja je zabilježilo pad premije, a samo četiri osiguratelja rast, što predstavlja pozitivnu promjenu u ovom segmentu tržišta osiguranja.

Najveći tržišni udio na tržištu obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti od 38,3 posto ima Agram koncern kroz Euroherc osiguranje i Jadransko osiguranje uz rast tržišnog udjela. Slijede Croatia osiguranje s tržišnim udjelom nešto manjim od 23 posto te Allianz, Triglav, Generali, HOK osiguranje i Wiener VIG, koji svi, promatrano pojedinačno, bilježe tržišne udjele između 5 i 6 posto.

(vi) Zaključno

Tržište osiguranja, čija je ukupna bruto premija u 2017. godini iznosila 9,2 milijarde kuna, poraslo je za 4,5 posto, u usporedbi s 8,8 milijardi kuna u 2016. godini. Najveći iznos zaračunate bruto premije u 2017. godini ostvarilo je Croatia osiguranje, čime je taj osiguratelj, s tržišnim udjelom nešto manjim od 29 posto, najznačajniji poduzetnik na tržištu osiguranja u RH, uz trend rasta od 7,4 posto u odnosu na 2016. godinu, promatrajući zasebno Croatia osiguranje d.d. Temeljem podataka o koncentriranosti tržišta, proizlazi kako je ukupno tržište osiguranja u RH u 2017. godini bilo relativno dobro strukturirano, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti te se promatrajući pojedinačno osiguratelje, bilježi trend blagog rasta koncentriranosti.

6. 4. Istraživanje tržišta proizvodnje i prodaje mlijeka i mliječnih proizvoda u RH u 2017. godini

Istraživanjem koje je pokrenuto u studenome 2017. godine, obuhvaćeno je dvanaest poduzetnika: Dukat, Vindija, Belje, Meggle Hrvatska, Zdenka-Mliječni proizvodi, PIK Rijeka, Mljekara Sinj, KIM, Novi Domil, Mljekara BIZ, Euro-Milk te Mini Mljekara Veronika. Sam uzorak je reprezentativan jer prema podacima Hrvatske poljoprivredne agencije (HPA), prvih pet poduzetnika, koji su i u uzorku AZTN-a (Dukat, Vindija, Belje, Meggle Hrvatska, Zdenka-Mliječni proizvodi), zajednički imaju tržišni udio od 88 posto na tržištu otkupa sirovog kravljeg mlijeka u RH u 2016. godini, odnosno 91 posto u 2017. godini¹¹³

Cilj istraživanja bio je prikupljanje podataka i utvrđivanje činjenica i okolnosti koje se odnose na strukturu tržišta mlijeka i mliječnih proizvoda, odnosa na predmetnom tržištu, od proizvodnje sirovog mlijeka, prerade te distribucije prema krajnjim potrošačima.

Bitna promjena u mliječnom sektoru vezana je uz činjenicu da je Ministarstvo poljoprivrede implementiralo „mliječni paket“ kojim se uređuju odnosi pri prodaji i kupovini svježeg sirovog mlijeka.

Naime, Ministarstvo poljoprivrede je zbog zaštite proizvođača mlijeka donijelo tri nova propisa, kojima se regulira odnos između proizvođača i otkupljivača te precizno propisuju parametri o polaznom postotku mliječne masti i bjelancevine, što izravno utječe na otkupnu cijenu sirovog mlijeka. Propisi koji su doneseni su Pravilnik o uređenju ugovornih odnosa u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda (25. ožujka 2017. godine), Pravilnik o utvrđivanju sastava sirovog mlijeka (1. travnja 2017. godine) te Pravilnik o mlijeku i mliječnim proizvodima (13. srpnja 2017. godine).

(i) Pokazatelji koncentriranosti tržišta

U odnosu na strukturu tržišta otkupa sirovog kravljeg mlijeka u RH, rezultati istraživanja pokazali su da je riječ o visoko koncentriranom tržištu, budući da prva tri otkupljivača (Dukat, Vindija, Belje) u 2017. godini imaju zajednički tržišni udio od 82 posto, dok je u prethodnoj 2016. godini iznosio 79 posto. To upućuje na zaključak o rastu koncentriranosti tržišta otkupa sirovog kravljeg mlijeka, no ovdje treba napomenuti da je KIM prestao s otkupom u 2017. godini, odnosno da matično društvo Dukat isključivo otkupljuje sirovo kravlje mlijeko i za sebe i za KIM te je stoga posljedično došlo do rasta koncentriranosti na tržištu otkupa sirovog kravljeg mlijeka.

(ii) Otkupne cijene sirovog mlijeka u RH

Po pitanju prosječne otkupne cijene sirovog kravljeg mlijeka, rezultati istraživanja su pokazali da je, promatrajući podatke od dvanaest anketiranih poduzetnika, najviša prosječna otkupna cijena sirovog kravljeg mlijeka isplaćena kooperantima u 2016. godini iznosila 2,59 kuna za litru, dok je ista u 2017. godini iznosila 2,56 kuna. Najniža prosječna otkupna cijena u 2016. godini iznosila je 2,06 kuna, dok je u 2017. godini iznosila 2,22 kuna te se bilježi rast najniže

¹¹³ Cjeloviti prikaz istraživanja tržišta proizvodnje i prodaje mlijeka i mliječnih proizvoda u RH u 2017. godini dostupno je na mrežnim stranicama AZTN-a na poveznici <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-stanja-na-trzistu-mlijeka-i-mlijecnih-proizvoda-u-RH-u-2017.pdf>

prosječne isplaćene cijene otkupa mlijeka. Prosječna cijena otkupa sirovog kravljeg mlijeka u 2016. godini iznosila je 2,23 kune, a u 2017. godini 2,39 kuna za litru. Navedeno upućuje na zaključak o povećanju prosječne otkupne cijene za 0,16 kuna po litri svježeg kravljeg mlijeka u 2017. godini u odnosu na prethodnu.

Cijena mlijeka u otkupu ovisi prije svega o postotku mliječne masti i bjelancevina. Dodatno se primjenjuje i korekcija cijene mlijeka, zavisno od broja mikroorganizama i somatskih stanica. Otkupljivači sirovog kravljeg mlijeka dodatnim tvorničkim premijama na osnovnu cijenu mlijeka stimuliraju proizvođače sirovog kravljeg mlijeka odnosno kooperante na proizvodnju većih količina.

(iii) Otkupne cijene sirovog mlijeka u EU - usporedba s cijenama u RH

AZTN je izvršio uvid i u prosječne cijene otkupa sirovog kravljeg mlijeka u EU u 2017. i 2018. godini. Utvrđeno je da je u kolovozu 2017. godine prosječna cijena sirovog kravljeg mlijeka u EU iznosila 0,35 eura za kilogram, odnosno 2,61 kunu po kilogramu. Promatrajući usporedno cijene otkupa mlijeka u prosincu 2018. godine u odnosu na prosinac 2017. godine, od svih zemalja članica EU-a, samo tri zemlje bilježe porast cijena otkupa mlijeka. To su Malta, Cipar i Hrvatska, pri čemu Hrvatska uz Cipar bilježi najveći rast od 4 posto.

Ako se promatra cijena otkupa sirovog mlijeka u usporedbi s RH, u 2017. godini se primjerice u Slovačkoj, Estoniji, Sloveniji i Mađarskoj bilježi viša cijena otkupa sirovog mlijeka, dok je jedino u Rumunjskoj bila niža. S druge strane, temeljem podataka o cijenama otkupa sirovog mlijeka, primjerice za kolovoz 2018. godine, niže prosječne cijene otkupa mlijeka u usporedbi s RH, su u Španjolskoj, Bugarskoj, Češkoj, Estoniji, Latviji, Litvi, Mađarskoj, Poljskoj, Portugalu, Rumunjskoj, Sloveniji i Slovačkoj, dok se u ostalim zemljama članicama bilježi viša prosječna cijena otkupa sirovog mlijeka u odnosu na RH.

(iv) Ugovorni odnosi između kooperanata i otkupljivača (prerađivača)

U odnosu na ugovorne odnose dionika na tržištu (koji su bili važeći u 2016. i 2017. godini), rezultati istraživanja pokazali su kako su ugovori između kooperanata i otkupljivača (prerađivača) sklopljeni u pravilu na razdoblje od šest mjeseci do godinu dana. To je sukladno Pravilniku o uređenju ugovornih odnosa u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda, koji je stupio na snagu 25. ožujka 2017. godine, a kojim je utvrđena primjena minimalnog propisanog roka na koji se sklapa pisani ugovor.

(v) Ugovorni odnosi između otkupljivača (prerađivača) i trgovačkih lanaca

AZTN je u okviru redovnog godišnjeg istraživanja tržišta maloprodaje mješovitom robom u 2016. godini analizirao ugovore i dokumentaciju za pet najvećih trgovačkih lanaca u Hrvatskoj. U odnosu na ugovorne odnose između prerađivača mlijeka i najvećih trgovačkih lanaca, rezultati istraživanja pokazali su postojanje odredbi koje bi prema odredbama ZNTP-a, koji je stupio na snagu 7. prosinca 2017. godine, predstavljale nepoštene trgovačke prakse poput naknada za ulistavanje, marketinga, logističkog rabata i sl. Međutim, analiza ugovora u predmetnom istraživanju obuhvatila je ugovore za 2016. i 2017. godinu kada ZNTP još nije bio na snazi. U odnosu na navedeno, AZTN će sukladno svojim ovlastima pratiti stanje na tržištu i u tom dijelu.

(vi) Proizvođačke organizacije u RH

U odnosu na proizvođačke organizacije, rezultati istraživanja AZTN-a pokazuju kako su u RH, prema posljednje dostupnim podacima Ministarstva poljoprivrede, priznate četiri proizvođačke organizacije u sektoru mlijeka koje provode petogodišnji poslovni plan: Udruga mljekara „Drava-Sava“ iz Novog Virja, Poljoprivredna zadruga Uzgojno, poslovno obrazovni centar Simentalac iz Kutjeva, PO „Mliječni put Hrvatske“ iz Virovitice i Udruga proizvođača mlijeka Međimurja iz Čakovca, koju čini 11 OPG-ova.

(vii) Zaključno

Donošenjem tri nova pravilnika u RH u sklopu provedbe „mliječnog paketa“, za razliku od ranije prakse, proizvođači su dobili mogućnost i prije isporuke znati koju će cijenu dobiti za svoje mlijeko. S druge strane, u ovoj djelatnosti otvoren je prostor za brži i jednostavniji dogovor s otkupljivačima jer sada postoji mogućnost pregovora između otkupljivača s proizvođačkom organizacijom, a ne pojedinačno između otkupljivača sa svakim proizvođačem, što bi trebalo značajno skratiti pregovarački proces te ga učiniti jednostavnijim i ekonomičnijim. Proizvođači mlijeka udruženi u proizvođačke organizacije trebali bi ostvarivati povoljnije uvjete otkupa jer otkupljivačima zajedno mogu ponuditi veće količine mlijeka. Preporuka AZTN-a je da se i na ovom tržištu mali proizvođači udružuju kako bi zajednički lakše nastupali na tržištu.

7. Sudska kontrola odluka AZTN-a

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske (dalje u tekstu: VUSRH), u roku od 30 dana od dana dostave rješenja.

VUSRH o tužbi odlučuje u vijeću sastavljenom od tri suca.

Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se utvrđuje povreda ZZTN-a i članka 101. ili članka 102. UFEU-a i izriču upravno-kaznene mjere može podnijeti nezadovoljna stranka u postupku. Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se odbacuje inicijativa za pokretanje postupka jer nema uvjeta za njegovo pokretanje, kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje i rješenja kojim se obustavlja postupak, može podnijeti i podnositelj inicijative, odnosno osoba kojoj su rješenjem AZTN-a utvrđena ista postupovna prava kao i podnositelju inicijative.

Tužba se može podnijeti zbog:

- povrede propisa materijalnog prava o tržišnom natjecanju,
- bitne povrede odredbi o postupku,
- pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- pogrešne odluke o upravno-kaznenoj mjeri i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN.

Protiv odluke VUSRH kojim se odbija tužbeni zahtjev tužitelja u upravnom sporu, odnosno kojom se potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a može se podnijeti ustavna tužba u slučajevima uređenim Ustavom RH¹¹⁴, primjerice kada nezadovoljna stranka smatra da joj je povrijeđeno pravo na pravično suđenje (članak 29. stavak 1. Ustava RH) ili kada smatra da je došlo do povrede zakonitosti pojedinačnih akata državne uprave i tijela s javnim ovlastima i njihovoj sudskoj kontroli (članak 19. Ustava RH).

Upravo izvještajna 2018. godina obilježena je različitim stajalištima VUSRH i Ustavnog suda RH (dalje u tekstu: Ustavni sud) vezanih uz postupanja iz njihove nadležnosti koja su imala učinak na odluke AZTN-a.

Iako je VUSRH povodom pokrenutog upravnog spora protiv rješenja AZTN-a u predmetu kojim je utvrđeno postojanje zabranjenog horizontalnog sporazuma četiri prijevoznika na području Međimurske županije koji se opisuje u nastavku ovog poglavlja Izvješća opisuje u Primjeru 1., čak dva puta u cijelosti svojim presudama potvrdio zakonitost odluke AZTN-a, odnosno odbio tužbeni zahtjev tužitelja, Ustavni sud je temeljem ustavnih tužbi poduzetnika Presečki grupe d.o.o., sudionika tog sporazuma, u dva navrata ukinuo presude VUSRH i vratio predmet tom sudu na ponovno odlučivanje. Nakon što mu je Ustavni sud po drugi put ukinuo presudu kojim je VUSRH odbio tužbeni zahtjev, odnosno potvrdio zakonitost odluke AZTN-a, VUSRH tek trećom svojom odlukom pridržavajući se stajališta Ustavnog suda u 2018. godini poništava tu odluku AZTN-a i vraća je AZTN-u na ponovni postupak .

¹¹⁴ „Narodne novine“, br. 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10 i 5/14

U drugom predmetu, koji se u nastavku ovog poglavlja Izvješća opisuje u Primjeru 2., VUSRH je svojom presudom odbio tužbeni zahtjev tužitelja u upravnom sporu i potvrdio odluku AZTN-a u predmetu u kojem je AZTN utvrdio postojanje zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartela) sklopljenog između sedam poduzetnika na tržištu pružanja zaštitarskih usluga, ali je Ustavni sud povodom ustavne tužbe poduzetnika Sokol Marić d.o.o. iz Zagreba, koji je jedan od sudionika tog sporazuma, donio odluku da se ukida presuda VUSRH kojim se potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a i da se istovremeno ukida rješenje AZTN-a u tom predmetu te se predmet vraća AZTN-u na ponovni postupak.

I u trećem predmetu, koji se u nastavku ovog poglavlja Izvješća opisuje u Primjeru 3., Ustavni sud je povodom ustavne tužbe Nevena Perice svojom odlukom ukinuo rješenje VUSRH kojom je odbijen tužbeni zahtjev tužitelja kao nedopušten i predmet vratio VUSRH na ponovno odlučivanje. Stoga je VUSRH nakon toga, pridržavajući se stajališta Ustavnog suda, donio presudu kojim je naložio AZTN-u da u roku od 30 dana od primitka presude odluči rješenjem o inicijativi podnositelja.

Iz gore opisanih razloga VUSRH je u 2018. godini donio **3 presude** po tužbama protiv odluka AZTN-a, kojima se poništavaju rješenja AZTN-a te se predmet vraća AZTN-u na ponovno odlučivanje, a u jednom predmetu je tužitelj povukao svoju tužbu pa je VUSRH donio rješenje kojim se obustavlja upravni spor i time rješenje AZTN od 14. prosinca 2017. godine postaje pravomoćno.¹¹⁵

U nastavku slijede kratki opisi prethodno spomenutih odluka sudova.

- Primjer 1.: Presuda VUSRH, broj: UsII-171/18-2 od 27. rujna 2018. godine

AZTN je rješenjem KLASA. UP/I 030-02/11-01/024¹¹⁶, od 27. prosinca 2012. godine okončao postupak utvrđivanja postojanja zabranjenog sporazuma kojim je utvrdio kako su poduzetnici Presečki grupa d.o.o. iz Krapine, Rudi-express d.o.o. iz Mihovljana, Boris Jambrošić, vlasnik obrta „Jambrošić tours“ iz Murskog Središća i Željko Jakopić, vlasnik obrta Autobusni prijevoznik „Turist“ iz Sv. Martina na Muri, sklopili zabranjeni horizontalni sporazum na mjerodavnim tržištima javnog linijskog prijevoza putnika u cestovnom prometu i posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u cestovnom prometu na području Međimurske županije te im je izrekao upravno-kaznenu mjeru u ukupnom iznosu od 1.254.000 kuna.

¹¹⁵ Rješenje AZTN protiv HZZO i poduzetnika Mediligo d.o.o., Zagreb, Medtronic Adriatic d.o.o., Zagreb, Oktal Pharma d.o.o., Zagreb i Ljekarne Olujčić Split, KLASA UP/I 034-03/17-01/016 od 14. prosinca 2017. godine, temeljem inicijative podnositelja Stradivari Trade d.o.o., Split; mrežne stranice AZTN-a.

¹¹⁶ Rješenje AZTN protiv poduzetnika Presečki grupa d.o.o., Krapina, Rudi-express d.o.o., Mihovljan, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „Jambrošić tours“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta Autobusni prijevoznik „Turist“, Sveti Martin na Muri, KLASA UP/I 030-02/11-01/024, od 27. rujna 2012. godine, mrežne stranice AZTN-a.

Konkretno, AZTN je Presečki grupi d o o kao inicijatoru zabranjenog sporazuma izrekao upravno-kaznenu mjeru u iznosu od 1.009 000 kuna, Rudi-expressu d o o u iznosu od 98 000 kuna te obrtnicima Borisu Jambrošiću u iznosu od 80 000 kuna i Željku Jakopicu u iznosu od 67 000 kuna

Protiv tog rješenja Presečki grupa d o o pokrenula je upravni spor pred VUSRH koji je okončan presudom VUSRH broj USII-65/2013-6 od 20 veljače 2014. godine, kojom taj sud odbija tužbeni zahtjev tužitelja, odnosno potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a. Nakon toga Presečki grupa podnosi Ustavnom sudu ustavnu tužbu protiv navedene presude VUSRH od 20 veljače 2014. godine koju Ustavni sud usvaja svojom Odlukom, broj U-III-1678/2014., od 21. travnja 2016. godine i ukida navedenu presudu VURSH te predmet vraća tom sudu na ponovno odlučivanje.

VUSRH donosi novu presudu, broj UsII-60/16-2 od 19. siječnja 2017. godine kojim ponovno odbija tužbeni zahtjev Presečki grupe i potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a. Presečki grupa ponovno protiv te presude podnosi ustavnu tužbu Ustavnom sudu koji je svojom Odlukom, broj U-III-952/2017 od 19. travnja 2018. godine usvaja i ukida presudu VUSRH od 19. siječnja 2017. godine.

Ustavni sud je svoje odluke obrazlagao u bitnome na način da u presudama VUSRH koje je Ustavni sud ukinuo, nisu navedeni odnosno nisu detaljnije obrazloženi razlozi iz kojih bi bilo razvidno zbog čega taj sud u konkretnom slučaju nije primijenio mjerodavne odredbe Zakona o prijevozu u cestovnom prometu (dalje u tekstu ZPCP), u dijelu kojim se uređuju pitanja zajedničkog obavljanja prijevoza više prijevoznika, podvozarstva i dr., i utvrđenja o (ne)opstojnosti u tom slučaju postojanja kartela (tajnog sporazuma). Drugim riječima, nije stavio u međusobni odnos odredbe dvaju zakona o tom pitanju - ZZTN-a i ZPCP-a, odnosno obrazložio zašto u okolnostima konkretnog slučaja nisu mjerodavne (i) odredbe ZPCP-a,

Nakon što je i drugi put Ustavni sud ukinuo presudu VURSH, taj sud je presudom broj UsII-171/18-2 od 27. rujna 2018. godine, pridržavajući se pravnog stajališta Ustavnog suda iz odluke od 19. travnja 2018. godine, poništio predmetno rješenje AZTN-a i predmet vratio AZTN-u na ponovno odlučivanje.

- Primjer 2.: Odluka Ustavnog suda, broj: U-III-2791/2016 od 1. veljače 2018. godine povodom ustavne tužbe poduzetnika Sokol Marić d.o.o. protiv presude VUSRH, broj: UsII-40/15-10 od 22. travnja 2016. godine

Navedenom Odlukom Ustavnog suda od 1. veljače 2018. usvojena je ustavna tužba poduzetnika Sokol Marić d o o i ukinuta presuda VUSRH broj UsII-40/15-10 od 22. travnja 2016. godine kojim je odbijen tužbeni zahtjev tog poduzetnika za poništenjem rješenja AZTN-a u predmetu, KLASA UP/I 034-03/14-01/002 od 17. ožujka 2015. godine, odnosno kojom je potvrđena zakonitost tog rješenja AZTN-a.

Također, tom Odlukom Ustavnog suda ukinuto je i rješenje AZTN-a od 17. ožujka 2015. godine kojim je utvrđeno da su Sokol Marić d o o i drugih šest poduzetnika – pružatelja zaštitarskih usluga sklopili zabranjeni horizontalni sporazum na način da su dogovorili minimalnu cijenu usluga privatne tjelesne zaštite čime su u razdoblju od 23. listopada 2013.

do 17. siječnja 2014. godine narušili tržišno natjecanje izravnim utvrđivanjem cijena usluge te je poduzetniku Sokol Marić d.o.o. izrečena upravno-kaznena mjera u iznosu od 1.333.000 kuna. Stoga je Ustavni sud predmet vratio AZTN-na ponovni postupak koji je u tijeku.

Ustavni sud u bitnome svoju Odluku obrazlaže na način da taj sud ocjenjuje da razlozi zbog kojih je utvrđeno da su podnositelj ustavne tužbe i još šestorica poduzetnika sklopili zabranjeni horizontalni sporazum (kartel) i time narušili tržišno natjecanje upućuju na to da su VUSRH i AZTN propustili razmotriti sve činjenične i pravne elemente koji su objektivno mjerodavni za donošenje odluke, odnosno da u svojim odlukama nisu obuhvatili sve aspekte razmatranog slučaja. Pritom upućuju da je u rješenju trebalo pojasniti jasnije pojmove minimalni trošak sata rada zaštitara i minimalna cijena usluge.

U Primjeru 3. i Primjeru 4. opisuju se odluke VUSRH i Ustavnog suda vezane uz istu transakciju i istog podnositelja tužbe u upravnom sporu i ustavne tužbe - Nevena Perice.

Riječ je o koncentraciji poduzetnika BAT Investments Ltd. Velika Britanija i Sjeverna Irska i TDR d.o.o. Rovinj, za koju je Neven Perica smatrao da je AZTN nadležan za ocjenu njezine dopuštenosti te od AZTN zatražio pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Istovremeno je od AZTN-a zatražio i pokretanje postupka utvrđivanja vladajućeg položaja protiv poduzetnika British American Tobacco Investments (Central & Eastern Europe) Limited, sa sjedištem u Londonu, (dalje: BAT Investments) te posredno protiv poduzetnika BAT Hrvatska d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (dalje: Bat Hrvatska).

AZTN je smatrao da u smislu odredaba ZZTN-a vezano uz ocjenu koncentracije nema indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti te je o tome obavijestio Nevena Pericu. Također, AZTN je rješenjem odbacio inicijativu Nevena Perice za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja.

Neven Perica je protiv tih akata AZTN-a podnio tužbe VUSRH, nakon toga i ustavnu tužbu Ustavnom sudu.

- Primjer 3.: Presuda VUSRH, broj UsII-472/18-2 , od 14. studenog 2018. godine

Tužitelj Neven Perica je 18. siječnja 2017. godine podnio tužbu protiv obavijesti AZTN-a, KLASA: 034-08/2016-01/076 od 14. prosinca 2016. godine, kojom se obavještava o rezultatima istraživanja oblika vlasničkog povezivanja poduzetnika BAT Investments Ltd. Velika Britanija i Sjeverna Irska i TDR d.o.o. Rovinj, odnosno obavještava se da u konkretnom slučaju nema uvjeta da AZTN pokrene postupak ocjene dopuštenosti te koncentracije, budući da nisu kumulativno ispunjeni uvjeti iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a kojom su propisani uvjeti za nastanak obveze prijave koncentracije.

VUSRH je rješenjem broj: UsII-5/17-4 od 29. ožujka 2017. godine, odbacio navedenu tužbu smatrajući da tužitelj nije osoba iz članka 36. stavka 1. ZZTN-a, odnosno da nije poduzetnik protiv kojega tuženik vodi postupak niti je poduzetnik sudionik koncentracije. VUSRH je zbog navedenog ocijenio da tužitelj nema položaj stranke u postupku te da nije legitimiran niti za podnošenje tužbe, radi čega ne postoje pretpostavke za vođenje upravnog spora.

Ustavni sud je svojom odlukom od 11. listopada 2018. godine ukinuo rješenje VUSRH, broj, UsII-5/17-4 od 29. ožujka 2017. godine, smatrajući da je VUSRH zanemario odredbe ZZTN-a, kojima su podnositelju inicijative za pokretanje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije poduzetnika, koji je u nadležnosti AZTN-a, neovisno o svojstvu stranke u postupku, dana određena postupovna prava (zaprimanje rješenja o tome da nema uvjeta za pokretanje postupka i podnošenje tužbe protiv njega VUSRH)

Drugim riječima, Ustavni sud smatra da podnositelj takve inicijative ima ta prava i bez dokazivanja takvog interesa. Imajući u vidu citiranu odluku Ustavnog suda, VUSRH je utvrdio kako mora uvažiti tužbeni zahtjev tužitelja i obvezati AZTN na postupanje u skladu s odlukom Ustavnog suda broj, U-III-2301/2017 od 11. listopada 2018. godine. Stoga je VUSRH presudom broj UsII-472/18-2 od 14. studenoga 2018. godine naložio AZTN-u donošenje rješenja o inicijativi Nevena Perice u roku od 30 dana od primitka presude

AZTN je postupajući po navedenoj presudi VUSRH donio rješenje, KLASA UP/I 034-03/18-02/018¹¹⁷, od 29. siječnja 2019. godine kojim se inicijativa Nevena Perice odbacuje jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka AZTN-a po službenoj dužnosti u smislu članka 17. stavka 6. ZZTN-a, budući da nisu kumulativno ispunjeni uvjeti iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a. Naime, u konkretnom slučaju utvrđeno je da kod sudionika koncentracije nisu kumulativno ispunjeni uvjeti za nastanak obveze prijave namjere provedbe koncentracije u smislu članka 17. stavka 1. ZZTN-a, budući da ukupan prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije u RH, sukladno financijskim izvještajima u mjerodavnoj 2014. godini koja prethodi koncentraciji ne iznosi najmanje 100 milijuna kuna, pa AZTN ne može ocjenjivati dopuštenost ove koncentracije

- Primjer 4.: Odluka VUSRH poslovni broj: UsII-69/17-5, od 26. travnja 2018. godine

AZTN je 26. kolovoza 2016. godine, u predmetu KLASA UP/I 034-03/2016-01/021¹¹⁸, zaprimio inicijativu Nevena Perice iz Zagreba za pokretanje postupka utvrđivanja zlorabe vladajućeg položaja protiv poduzetnika BAT Investments te posredno protiv poduzetnika BAT Hrvatska

Podnositelj inicijative u bitnome navodi da BAT Hrvatska ima vladajući položaj na tržištu proizvodnje te na tržištu distribucije i prodaje duhanskih proizvoda. Nadalje navodi da je BAT Hrvatska na temelju Sporazuma o namirenju tražbina zaključenog s g. Nevenom Pericom (dalje: Sporazum o namirenju tražbina), stekao kontrolu nad poduzetnikom Roberto plus d.o.o., (dalje: Roberto plus), koji je do rujna 2015. godine bio ekskluzivni distributer BAT Investments proizvoda za Hrvatsku, a BAT Hrvatska je imao potraživanja prema njemu

Prema navodima podnositelja inicijative, BAT Hrvatska poduzima niz radnji koje su bile usmjerene na slabljenje poslovne pozicije Roberta plus i onemogućavanje njegovog poslovanja, budući da je BAT Hrvatska preuzeo svog dotadašnjeg konkurenta na tržištu -

¹¹⁷ Rješenje je objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a

¹¹⁸ Rješenje AZTN protiv BAT Hrvatska d.o.o., Zagreb, KLASA UP/I 034-03/2016-01/021, od 24. veljače 2017. godine, mrežne stranice AZTN-a

poduzetnika TDR d o o , (dalje TDR) te ušao u članstvo poduzetnika koji se bave distribucijom (poduzetnici Tisak i iNovine), a koji su konkurenti Roberta plus.

AZTN je rješenjem od 24. veljače 2017. godine odbacio predmetnu inicijativu jer iz rezultata detaljno provedenog prethodnog ispitivanja stanja na tržištu proizlazi da ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv BAT Hrvatska.

AZTN je utvrdio da se, u trenutku raskida Sporazuma o distribuciji s Robertom plus, BAT Hrvatska nije nalazio u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu s obzirom na to da je njegov tržišni udjel na tržištu distribucije i prodaje cigareta u tom trenutku bio manji od 5 posto. Dakle, budući da BAT Hrvatska u trenutku raskida sporazuma nije bio u vladajućem položaju, nije ga mogao niti zlouporabiti.

Međutim, AZTN je u rješenju istaknuo da čak i u situaciji da se BAT nalazio u vladajućem položaju, njegovo ponašanje ne bi bilo protivno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, jer nisu kumulativno zadovoljeni kriteriji za utvrđenje zlouporabe vladajućeg položaja odbijanjem poslovanja, budući da je za to imao objektivno opravdanje (utvrđeno je nesporno nepodmireno dugovanje Roberta plus prema BAT-u).

U smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja te kriterija iz pravne stečevine EU-a, postupanje BAT-a je stoga moguće objektivno opravdati, budući da je jedna od temeljnih obveza plaćanje robe dobavljaču, a pravo na naplatu tražbine aktiviranjem instrumenata osiguranja plaćanja ne može se osporiti nikome.

Odlukom VUSRH, poslovni broj. UsII-69/17-5, od 26. travnja 2018. godine, navedeno je rješenje AZTN-a poništeno i predmet je vraćen AZTN-u na ponovni postupak. Ocjena VUSRH je da AZTN u obrazloženju pobijenog rješenja nije na nedvojben način naveo razloge zbog kojih je odlučio da nema uvjeta za pokretanje postupka.

AZTN je postupajući po navedenoj presudi 8. lipnja 2018. godine donio novo rješenje kojim je odbacio predmetnu inicijativu jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti s obzirom na to da se BAT zbog niskog tržišnog udjela u 2015. godini nije nalazio u vladajućem položaju u smislu članka 12. ZZTN-a pa ga nije niti mogao zlouporabiti u smislu članka 13. ZZTN-a¹¹⁹.

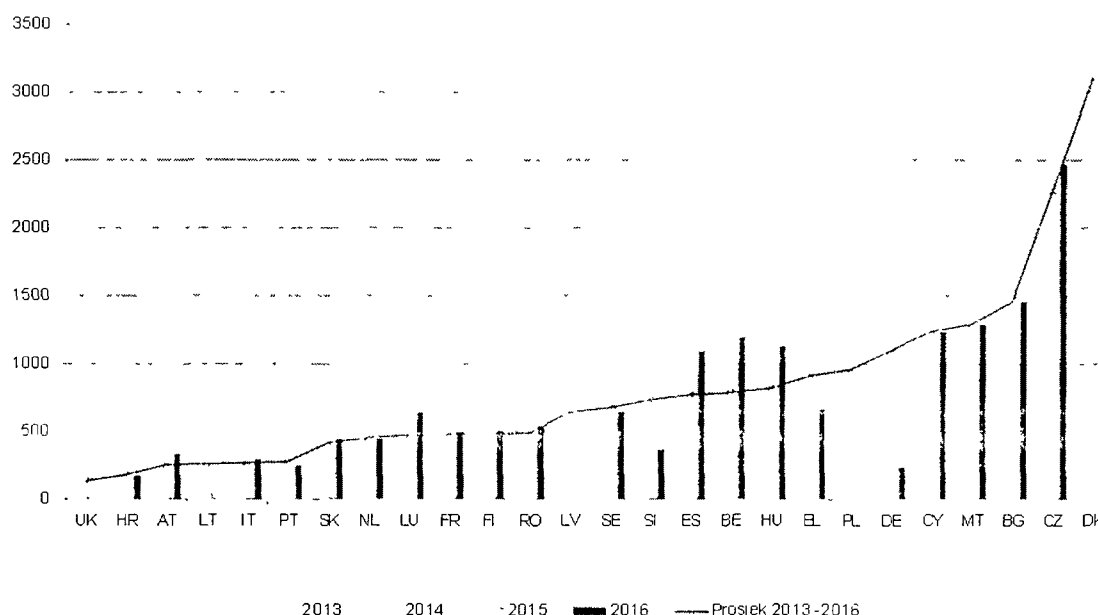
7. 1. Prosječno trajanje sudskih postupaka u EU

Važan je podatak da je RH, s prosječnim **trajanjem sudskih postupaka** koji se vode primjenom članka 101. ili članka 102. UFEU-a **od oko 200 dana**, u statistici *EU Justice Scorebord*, svrstana na **visoko drugo mjesto po ažurnosti** postupanja, odmah nakon Ujedinjene Kraljevine.

¹¹⁹ Rješenje AZTN protiv BAT Hrvatska d o o , Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2016-01/021, od 8. lipnja 2018., mrežne stranice AZTN-a.

Usporedni detaljni prikaz trajanja sudskih postupaka koje vode nacionalni sudovi država članica EU-a vidljiv je na Slici 2.

Slika 2.: Trajanje sudskih postupaka temeljem članaka 101. i 102. UFEU-a u državama članicama Europske unije u razdoblju od 2013.- 2016. godine

Izvor: *The 2018 EU Justice Scoreboard*¹²⁰

Valja naglasiti da adresati ZZTN-a imaju izbor pri podnošenju inicijative za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenih sporazuma ili zlorabom vladajućeg položaja poduzetnika zbog kršenja članka 101. ili članka 102. UFEU-a.

Konkretno, u takvim slučajevima inicijativu za pokretanje postupka mogu podnijeti AZTN-u ili se odlučiti na podnošenje privatne tužbe nadležnom trgovačkom sudu.

Naime, poduzetnici mogu pred trgovačkim sudovima u RH pokrenuti privatno-pravni spor radi utvrđivanja zabranjenih sporazuma ili zlorabom vladajućeg položaja poduzetnika u smislu članka 101. ili članka 102. UFEU-a. U takvom je slučaju trgovački sud dužan o tome bez odlaganja obavijestiti AZTN.

O naknadama štete zbog povreda ZZTN-a ili članka 101. ili 102. UFEU-a u prvom stupnju odlučuju nadležni trgovački sudovi, koji kao specijalizirani sudovi i inače sude u postupcima naknada štete iz drugih pravnih područja vezanih uz trgovačke odnose.

U tom kontekstu treba spomenuti **Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja**¹²¹, koji je stupio na snagu u srpnju 2017. godine. Taj bi propis

¹²⁰Publikacija dostupna na stranicama Europske komisije

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/justice_scoreboard_2018_en.pdf

trebao doprinijeti ujednačavanju prakse u postupcima naknade štete, a mogao bi imati utjecaja i na povećano korištenje instituta ostvarivanja prava na naknadu štete u RH i cijeloj EU, a poduzetnike dodatno odvratiti od kršenja propisa o tržišnom natjecanju.

¹²¹ „Narodne novine“, br. 67/19

II. Provedba propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom

1. Pravni okvir

Ovo je područje u RH po prvi puta uređeno donošenjem **Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom** („Narodne novine“, br. 117/17., dalje u tekstu: ZNTP) koji je stupio na snagu 7. prosinca 2017. godine, a u punoj je primjeni od 1. travnja 2018. godine.

Na temelju odredbi ZNTP-a za njegovu je provedbu nadležan AZTN.

U skladu s člankom 16. ZNTP-a, AZTN je obavezan izvještaj o radu za proteklu kalendarsku godinu o provedbi ZNTP-a podnijeti Hrvatskom saboru, kao sastavni dio izvještaja o radu AZTN-a iz područja tržišnog natjecanja. AZTN je na taj način prvi puta postupio u Godišnjem izvješću o radu AZTN-a za 2017. godinu, iako je ZNTP u 2017. godini bio u primjeni manje od mjesec dana.

Budući da je riječ o još uvijek novom pravnom području u nastavku se detaljnije pojašnjava pravni okvir, a potom se opisuju aktivnosti AZTN-a u utvrđivanju i zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u prvoj punoj godini primjene ZNTP-a.

1. 1. Adresati ZNTP-a

Adresati ZNTP-a su svi sudionici u lancu opskrbe hranom:

- proizvođači,
- otkupljivači,
- prerađivači,
- trgovci na veliko i trgovci na malo.

U smislu ZNTP-a, zabranjeno je iskorištavanje značajne pregovaračke snage otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače, nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi.

Pod trgovcem značajne pregovaračke snage podrazumijeva se trgovac čiji ukupni godišnji prihod (uključujući povezana društva trgovca) u RH prelazi iznos od 100 milijuna kuna.

Značajna pregovaračka snaga otkupljivača i prerađivača podrazumijeva se ako ukupni godišnji prihod (uključujući i njihova povezana društva) u RH prelazi iznos od 50 milijuna kuna.

U prihode se ne uračunava prihod ostvaren između povezanih društava (društava unutar grupe).

1. 2. Rok za usklađivanje ugovora sa ZNTP-om

ZNTP-om je trgovcima, otkupljivačima i prerađivačima ostavljen rok do 31. ožujka 2018. godine da usklade sve ugovore sa svojim dobavljačima koji su bili na snazi u trenutku stupanja na snagu ZNTP-a, a sklopljeni su prije njegova stupanja na snagu.

Ako to ne učine, ugovori prestaju važiti od 1. travnja 2018. godine.

Ugovori sklopljeni nakon stupanja na snagu ZNTP-a (nakon 7. prosinca 2017.) morali su odmah biti usklađeni s odredbama ZNTP-a.¹²²

1. 3. Nepoštene trgovačke prakse koje utvrđuje ZNTP

Definirajući pojam nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u članku 2. točki b) ZNTP-a, upućujući pritom izričito na odredbe od članka 4. do 12. ZNTP-a, ZNTP taksativno nabroja trgovačke prakse koje se smatraju nepoštenima.

Posebno se naglašava da izvan okvira ugovornih odredbi i trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom koje ZNTP taksativno navodi kao nepoštene, AZTN nije ovlašten ispitivati situacije i okolnosti koje ne ulaze u tu sferu ZNTP-a, niti u odnosu na njih provoditi bilo kakav postupak.

Nepoštene trgovačke prakse u smislu ZNTP-a mogu postojati:

- u odnosima između otkupljivača i/ili prerađivača i dobavljača;
- u odnosima između trgovca i dobavljača.

Nepoštene trgovačke prakse u proizvodnji, preradi i/ili trgovini poljoprivrednim ili prehrambenim proizvodima koje se iskorištavanjem značajne pregovaračke snage nameću dobavljačima su:

- pisani ugovor između otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca i njihovih dobavljača koji nije sastavljen u skladu s odredbama ZNTP-a ili obveze nametnute dobavljaču koje nisu predviđene u pisanom ugovoru između otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca i njihovih dobavljača,

¹²² Članak 32. ZNTP-a.

- plaćanja koja nisu jasno istaknuta i specificirana na izdanom računu ili otkupnom bloku,
- opći uvjeti poslovanja otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca koji nisu u skladu s odredbama ZNTP-a,
- mogućnost jednostranog raskida ugovora s dobavljačem od strane otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u nepisanom obliku ili bez navođenja osnovanih razloga za raskid ugovora ili mogućnost otkaza ugovora s dobavljačem bez primjerenog otkaznog roka ili mogućnost jednostrane izmjene ugovora od strane otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca,
- nerazmjerno visoke ugovorne kazne s obzirom na vrijednost i značenje objekta obveze,
- ostale nepoštenе trgovačke prakse propisane ZNTP-om..

U odnosu dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača ZNTP utvrđuje ostalih devet (9) nepoštenih trgovačkih praksi kao što su primjerice: netransparentno umanjeње količine i/ili vrijednosti proizvoda standardne kvalitete, uvjetovanje sklapanja ugovora i poslovne suradnje kompenzacijom roba i usluga, nepreuzimanje ugovorenih količina poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda u skladu s ugovorenom dinamikom otkupa, naplata naknade za sklapanje ugovora s dobavljačem koja nije razmjerna administrativnom trošku koji treba snositi dobavljač itd.

Također, **u odnosu dobavljača i trgovca ZNTP utvrđuje ostale 24 nepoštenе prakse**, koje se prije svega odnose na naplatu različitih naknada, poput naknade za uvrštavanje u prodaju, naknade za smještaj proizvoda na policama, osim u slučaju kada dobavljač od trgovca izričito traži smještaj svog proizvoda na određenoj polici u prodajnom mjestu trgovca, naplate naknade za vraćanje isporučenih, a neprodanih proizvoda, odnosno naplate naknade za zbrinjavanje takvih proizvoda, osim u slučaju proizvoda koji se prvi put isporučuju trgovcu, kao i proizvoda za koje dobavljač izričito traži prodaju, a unaprijed je pisanim putem upozoren od strane trgovca da zbog slabog obrtaja može doći do isteka roka trajanja tih proizvoda, naplate naknade za dostavu proizvoda izvan ugovorenog mjesta isporuke, naknade za širenje prodajne mreže trgovca odnosno preuređenje postojećih prodajnih mjesta ili skladišnih kapaciteta trgovca itd.

1. 4. Obvezni sadržaj ugovora

Ugovori moraju biti sklopljeni **u pisanom obliku** i sadržavati sve odredbe bitne za poslovni odnos ugovornih strana.

Ugovor između dobavljača i/ili otkupljivača i/ili prerađivača te ugovor između dobavljača i trgovca obavezno mora sadržavati:

- cijenu proizvoda i/ili način određivanja, odnosno izračuna cijene,
- kvalitetu i vrstu poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda koji se isporučuje,
- uvjete i rokove plaćanja (najviše 60 dana od dana primitka poljoprivrednog proizvoda /odnosno najviše 30 dana od dana primitka svježeg proizvoda),
- uvjete i rokove isporuke,

- mjesto isporuke,
- trajanje ugovora.

Ugovor koji nije sklopljen u pisanom obliku i koji ne sadrži navedene propisane odredbe, ništetan je.

Iznimke od obveze ugovora sklopljenog u pisanom obliku propisane su samo za odnos dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača. Dakle, za odnos trgovca i dobavljača ne postoji iznimka od obveze pisanog oblika ugovora. Naime, u članku 5. stavku 3. ZNTP-a predviđena je iznimka kada nije potreban pisani ugovor između otkupljivača i/ili prerađivača i njihovih dobavljača i to u slučaju kada proizvođač (dobavljač) prihvati narudžbu otkupljivača na temelju njegovih javno objavljenih uvjeta koji su obvezujući i koji se prilažu otkupnom bloku te sadržavaju sve bitne sastojke koji su prethodno navedeni kao nužni sadržaj pisanog ugovora, osim odredbe o trajanju ugovora.

Druga je iznimka od obveze pisanog ugovora koju predviđa članak 5. u stavku 3. ZNTP-a da pisani ugovor nije potreban ako proizvođač i otkupljivač imaju sklopljen ugovor o zajedničkoj proizvodnji koji u sebi sadržava sve nužne elemente pisanog ugovora navedene u članku 5. stavku 1. ZNTP-a.

Treća je iznimka od pisanog oblika ugovora slučaj kada proizvođač isporučuje proizvod otkupljivaču koji je zadruga, a njen član je taj proizvođač, ako statut te zadruge ili pravila i odluke u pisanom obliku, utvrđeni u statutu ili izvedeni iz njega, sadržavaju odredbe koje su po sadržaju u skladu s odredbama koje članak 5. stavak 1. ZNTP-a propisuje kao bitni sadržaj ugovora, koji je nužan da bi ugovor bio valjan.

Iz navedenoga proizlazi da javno objavljeni uvjeti otkupljivača prilikom otkupa obvezno moraju sadržavati cijenu proizvoda ili način određivanja cijene, kvalitetu ili vrstu proizvoda, uvjete i rokove plaćanja, uvjete i rokove isporuke i mjesto isporuke proizvoda.

1. 5. Ništetne odredbe u ugovorima

Ništetne su odredbe u ugovorima koje otkupljivaču i/ili prerađivaču, odnosno trgovcu, omogućuju jednostrani raskid ugovora u nepisanom obliku ili bez navođenja osnovanih razloga za raskid ugovora, koje uređuju otkaz ugovora bez primjerenog otkaznog roka ili koje uređuju jednostranu izmjenu ugovora.

1. 6. Način pokretanja postupka

AZTN vodi upravni postupak po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke, utvrđujući sve relevantne činjenice i okolnosti vezane kako uz utvrđivanje propisane visine ukupnoga godišnjeg prihoda trgovaca, otkupljivača i prerađivača, tako i iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi te postupak utvrđivanja

postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere u pojedinačnim predmetima, sve na temelju odredbi Zakona o općem upravnom postupku (dalje u tekstu: ZUP) i ZNTP-a.

1. 7. Mogućnost preuzimanja obveza od strane trgovca i/ili otkupljivača i/ili prerađivača

Stranka protiv koje je pokrenut postupak može u roku od 40 dana od dana pokretanja postupka AZTN-u predložiti preuzimanje obveze izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokove u kojima će to učiniti kako bi se otklonile nepoštene trgovačke prakse. Ovisno o težini povrede, opsegu povrede i vremenu trajanja povrede koji se utvrđuju u ispitnom postupku, AZTN će ocijeniti jesu li predložene mjere, uvjeti i rokovi dostatni za otklanjanje nepoštenih trgovačkih praksi te će u slučaju pozitivne ocjene, privremenim rješenjem prihvatiti predložene mjere, uvjete i rokove koji time postaju obvezni za predlagatelja.

Nakon što stranka u postupku dostavi dokaze o ispunjenju preuzetih mjera i obveza, AZTN obustavlja postupak bez utvrđenja da je došlo do povrede ZNTP-a i bez izricanja upravno-kaznene mjere.

AZTN potiče stranke protiv kojih je pokrenuo postupak da predlože izvršenje određenih obveza u vidu mjera, uvjeta i rokova, kako bi se žurno otklonile uočene nepravilnosti i uspostavile poštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom.

Ako stranke protiv kojih je pokrenut postupak ne predlože mjere ili AZTN ocijeni da predložene mjere nisu dostatne za otklanjanje nepoštenih trgovačkih praksi, odnosno ako stranka ne dostavi dokaze o izvršenju mjera, AZTN će nastaviti voditi upravni (ispitni) postupak.

1. 8. Postupovne odredbe

Postupak predviđen ZNTP-om je složen postupak koji zahtijeva multidisciplinarni pristup svakom pojedinom predmetu te ispitivanje svih relevantnih činjenica i okolnosti bitnih za donošenje odluke. Tome u prilog ide i činjenica da je protiv odluka AZTN-a jedini pravni lijek tužba kojom nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor. To znači da sam postupak mora biti proveden u cijelosti, dakle uz provođenje svih radnji i izvođenje svih dokaza bitnih za donošenje meritorne odluke te uz osiguranje strankama prava na korištenje svih procesnih ovlaštenja u cilju zaštite njihovih Ustavom RH i zakonima zajamčenih prava.

Trajanje svakog pojedinog postupka pred AZTN-om ne ovisi samo o opsegu i složenosti podatka i dokumentacije koja je predmetom analize i obrade, već i o samoj aktivnosti stranke, njezinoj suradnji i spremnosti da samoinicijativno ispravi svoje postupanje koje je rezultiralo nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Stručnjaci AZTN-a ovlašteni za vođenje postupka su pravnici s položenim pravosudnim ispitom i četiri godine iskustva na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita. U postupku sudjeluju i stručnjaci ekonomisti u dijelu vezanim uz ekonomska pitanja pojedinog predmeta.

Postupak se može podijeliti u **pet faza**.

(i) Prva faza – Prikupljanje pisanih obavijesti, podataka, ugovora i druge potrebne dokumentacije

Riječ je o upravnom postupku u kojem se od stranaka u postupku i drugih pravnih ili fizičkih osoba koje nemaju položaj stranke u postupku, zadruga, strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga ili udruženja i komora, prikupljaju pisane obavijesti, podaci i dokumenti (članak 17. ZNTP-a).

Prikupljeni materijali analiziraju se s pravnog i ekonomskog aspekta te se na taj način utvrđuju sve relevantne činjenice i okolnosti u konkretnom postupku vezane uz utvrđivanje propisane visine ukupnoga godišnjeg prihoda trgovaca, otkupljivača i prerađivača kao i činjenice i okolnosti vezane uz iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi i postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere u pojedinačnim predmetima.

Iako se ispitni postupak uglavnom provodi prikupljanjem pisanih očitovanja, podataka ugovora i drugih potrebnih dokumenata, u situacijama kada je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje bitnih okolnosti potrebno neposredno opažanje službene osobe, provodi se očevid koji mora biti stranci unaprijed najavljen u skladu s odredbama ZUP-a.

(ii) Druge faza - Usmena rasprava

Usmena rasprava se u okviru ispitnog postupka održava u cilju utvrđivanja svih okolnosti i činjenica bitnih za razjašnjenje stanja stvari, ali i omogućivanja strankama ostvarenje i zaštitu njihovih prava i pravnog interesa.

Na usmenoj raspravi izvode se dokazi saslušanjem stranaka i svjedoka (najčešće će se raditi o dobavljaču za kojeg se smatra da mu je nametnuta nepoštena trgovačka praksa) i vještaku (u situacijama kada AZTN ne raspolaže specifičnim stručnim znanjima potrebnim za razjašnjenje pojedinog aspekta poslovnog odnosa, primjerice, agronomska znanja, znanja vezana uz sustav kvalitete, kao znanja iz kemijskog inženjerstva i tehnologije i sl.).

U ovoj fazi se stranka protiv koje se vodi postupak ima pravo pisano i usmeno izjašnjavati o svim okolnostima i činjenicama koje su iznesene u ispitnom postupku, o prijedlozima za izvođenje dokaza i podnesenim dokazima, sudjelovati u izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka i vještaka, postavljati pitanja, kao i upoznati se s rezultatima dokaza i izjašnjavanja o rezultatima dokaza.

(iii) Treća faza - Odluka Vijeća AZTN-a o utvrđenim činjenicama u postupku

Nakon utvrđenja svih relevantnih činjenica i okolnosti u ispitnom postupku, stručna služba o tome izvješćuje Vijeće AZTN-a koje temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi odluku o tome je li stranka povrijedila odredbe ZNTP-a.

(iv) Četvrta faza - Obavijest o utvrđenim činjenicama u postupku i poziv na glavnu raspravu upućuje se stranci

Ako Vijeće AZTN-a donese odluku o tome da je stranka nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi svom dobavljaču povrijedila ZNTP, započinje postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere.

U tom dijelu postupka AZTN stranci dostavlja:

- Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju u konkretnom predmetu,
- obavijest o sadržaju odluke Vijeća AZTN-a donesene na temelju utvrđenog činjeničnog stanja,
- poziv na glavnu raspravu i poziv na dostavu pisane obrane.

Na glavnoj raspravi stranci protiv koje se vodi postupak, mora biti omogućeno iznositi svoju obranu i štiti svoje interese, odnosno mora joj biti omogućeno izvođenje dokaza radi utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere te utvrđivanja olakotnih i otegotnih okolnosti, kao kriterija za određivanje visine upravno-kaznene mjere.

(v) Peta faza - Izricanje upravno-kaznene mjere

Po okončanju glavne rasprave Vijeće AZTN-a donosi odluku o postojanju uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere, određuje njezinu visinu te određuje rokove i način njezina izvršenja.

Na temelju dvije odluke Vijeća AZTN-a – odluke kojom je utvrđena povreda ZNTP-a i odluke kojom je utvrđeno postojanje uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere i njezina visina, AZTN okončava postupak donošenjem jedinstvenog rješenja.

Rješenje kojim se okončava postupak objavljuje se na mrežnim stranicama AZTN-a, bez podataka označenih poslovnom tajnom.

1. 9. Upravno-kaznene mjere

Svrha upravno-kaznenih mjera je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom, kažnjavanje počinitelja povreda te odvracanje počinitelja i drugih osoba od budućih povreda ZNTP-a.

Pri utvrđivanju i izricanju upravno-kaznene mjere, AZTN uzima u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljače. Utvrđeni iznos upravno-kaznene mjere se smanjuje ili povećava ovisno o utvrđenim olakotnim i/ili otegotnim okolnostima.

ZNTP razlikuje iznimno teške, teške i lakše povrede te u skladu s tim određuje i najviše iznose upravno-kaznenih mjera.

Iznimno teškom povredom ZNTP-a okvalificirana je prodaja proizvoda krajnjem potrošaču po cijeni nižoj od bilo koje nabavne cijene u nabavnom lancu tog proizvoda (članak 12. točka 14.), za koju je predviđena upravno-kaznena mjera do najviše 5,000.000 kuna za pravnu osobu, odnosno 2,500.000 kuna za fizičku osobu.

Teškim povredama ZNTP-a smatraju se nepoštena trgovačke prakse koje svojim dobavljačima nameću otkupljivači i/ili prerađivači ili trgovci iskorištavajući svoju značajnu pregovaračku snagu, propisane odredbama članka 4. do članka 12. ZNTP-a, uključujući propuste otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovaca da postupe po rješenju AZTN-a, u dijelu koji se odnosi na obvezu izvršenja određenih mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje nepoštenih trgovačkih praksi (članak 20. stavak 1. podstavak 1.), kao i propuštanje usklađivanja ranije sklopljenih ugovora s odredbama ZNTP-a (članak 32.). Za te je povrede predviđena upravno-kaznena mjera do najviše 3,500.000 kuna za pravnu osobu, odnosno 1,500.000 kuna za fizičku osobu.

Lakšim povredama smatraju se propusti stranke u postupku, dakle otkupljivača/ili prerađivača ili trgovaca, da na zahtjev AZTN-a dostavi zatražene obavijesti u obliku pisanih očitovanja, potrebnih podataka ili dokumentacije (članak 17. stavak 3. ZNTP-a), kao i nepostupanje po predloženim preuzetim obvezama za izvršenje određenih mjera i uvjeta u za to određenim rokovima koje su privremenim rješenjem AZTN-a postale obvezne za stranku u postupku (članak 18. stavci 1., 2. i 3. i članak 20. stavak 2. ZNTP-a). Za ove je povrede zapriječena upravno-kaznena mjera do najviše 1,000.000 kuna za pravnu osobu, odnosno 500.000 kuna za fizičku osobu.

ZNTP predviđa i upravno-kaznene mjere u visini do najviše 100.000 kuna za pravnu osobu, odnosno 25.000 kuna fizičku osobu, koja nema status stranke u postupku, ako propusti dostaviti po zahtjevu AZTN-a pisane obavijesti, podatke ili dokumentaciju.

1. 10. Smjernice o primjeni ZNTP-a - Odgovori na pitanja adresata ZNTP-a

Kao što je to naprijed već spomenuto, trgovci, otkupljivači i prerađivači su bili dužni do 31. ožujka 2018. godine uskladiti s odredbama ZNTP-a sve važeće ugovore koje su s dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda sklopili do 7. prosinca 2017. godine, odnosno prije stupanja ZNTP-a na snagu.

U razdoblju usklađivanja, odnosno od stupanja ZNTP-a na snagu (7. prosinca 2017. godine), pa do njegove „pune“ primjene (1. travnja 2018. godine), AZTN je u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede prikupio, analizirao i odgovorio na najčešća pitanja koja su prikupljena putem Hrvatske gospodarske komore (dalje u tekstu: HGK), Hrvatske udruge poslodavaca (dalje u tekstu: HUP), Ministarstva poljoprivrede, odvjetničkih društava te izravno od adresata predmetnog zakona.

Navedena pitanja i odgovori objedinjeni su u dokumentu „**Odgovori na pitanja adresata ZNTP-a**“, koji je objavljen na mrežnim stranicama AZTN-a i Ministarstva poljoprivrede 5. veljače 2018. godine.

Nakon toga, analizirana su i dodatna pitanja i pojmovi te su odgovori objavljeni sukcesivno, prema vremenu njihova nastanka. Tako su, 28. veljače 2018. godine, objavljena dodatna pojašnjenja Ministarstva poljoprivrede i AZTN-a vezana uz pitanja akcijske prodaje, asortimana i pozicioniranja proizvoda na policama. Detaljnija pojašnjenja pojmova poljoprivredni i prehrambeni proizvod, svježi proizvod te krug osoba na koje se ZNTP ne primjenjuje objavljena su 7. ožujka 2018. godine, dok je revidirano mišljenje o popustu za prijevremeno plaćanje (*cassa sconto*) objavljeno 9. listopada 2018. godine.

U svrhu lakšeg uvida adresata ZNTP-a u navedene odgovore, Ministarstvo poljoprivrede i AZTN izrađivali su i pročišćene tekstove. Zadnje izrađeni **pročišćeni tekst Odgovora na pitanja adresata ZNTP-a od 9. listopada 2018. godine** dostupan je na mrežnim stranicama AZTN-a. <http://www.aztn.hr/nepostene-trgovacke-prakse/cesta-pitanja> kao i na mrežnim stranicama Ministarstva poljoprivrede <http://www.mps.hr>.

Dodatno, tijekom veljače i ožujka 2018. godine, održane su **interaktivne radionice** u Zagrebu, Splitu, Osijeku, Rijeci, Puli i Varaždinu kojima je prisustvovalo gotovo 700 sudionika. Pomoćnik ministra poljoprivrede dr. sc. Krunoslav Karalić uvodno je obrazložio materijalne odredbe ZNTP-a, a Vesna Patrlj, zamjenica predsjednika Vijeća AZTN-a, obrazložila je postupak u nadležnosti AZTN-a. Nakon uvodnih izlaganja predstavnici Ministarstva poljoprivrede i AZTN-a odgovarali su na brojna pitanja sudionika.

Kroz pisana pojašnjenja i izravnu komunikaciju na radionicama, predstavnici Ministarstva i AZTN-a odgovorili su na gotovo 200 pitanja. Najveći interes bio je usmjeren na akcije i popuste, asortimanski rabat, pozicioniranje proizvoda na policama trgovaca te povrat neprodanih proizvoda.

AZTN je i nakon početka pune primjene ZNTP-a pisanim putem odgovarao i na naknadne pojedinačne upite adresata.

1. 11. Jednaki tretman domaćih i inozemnih dobavljača

Bitno je također naglasiti kako ZNTP **jednako tretira domaće i inozemne dobavljače**

Odluka o tome s kim će sklapati ugovore donose trgovci, u skladu sa svojom poslovnom politikom, sukladno s konkurentnosti proizvoda dobavljača i preferencijama potrošača.

U tom bi smislu bilo preporučljivo udruživanje malih dobavljača, jer bi na taj način bili osnaženi i imali bolju pregovaračku poziciju u odnosima s trgovcima i otkupljivačima.

1. 12. Pitanja koja nisu u nadležnosti AZTN-a

S obzirom na napise i navode iz medija, kojima se AZTN upozorava zbog navodnog nepoduzimanja radnji i mjera u situacijama kada je u pitanje dovedena kvaliteta i zdravstvena ispravnost hrane, potrebno je razjasniti da **AZTN u smislu ZNTP-a nije ovlašten kontrolirati ni kvalitetu niti zdravstvenu i higijensku ispravnost poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda** koji se plasiraju na hrvatsko tržište, već su za to zadužena nadležna inspekcijska tijela u skladu s posebnim propisima.

Naime AZTN je u smislu ZNTP-a ovlašten utvrđivati samo činjenicu sadrži li pojedini ugovor između dobavljača i trgovca, ili dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača, odredbe o kvaliteti i vrsti poljoprivrednog i prehrambenog proizvoda te eventualno sadrži li popratna dokumentacija (primjerice, izdatnica, otpremnica, tovarni list i slično) podatak o kvaliteti proizvoda koji je predmetom ugovora.

Samo iznimno AZTN može ispitivati i samu kvalitetu poljoprivrednog i prehrambenog proizvoda u okviru konkretnog upravnog postupka. Takva bi iznimna situacija, primjerice, postojala kada trgovac/otkupljivač ili prerađivač jednostrano, u pisanom obliku raskine ugovor s dobavljačem, obrazlažući raskid ugovora isporučenom lošom kvalitetom proizvoda, odnosno da isporučeni proizvodi ne odgovaraju ugovorenoj kvaliteti. U toj situaciji AZTN može postupati samo ako mu dobavljač podnese formalni zahtjev za pokretanje postupka zbog jednostranog i neosnovanog raskida ugovora od strane trgovca, otkupljivača ili prerađivača, s obzirom na to da dobavljač smatra da su isporučeni proizvodi imali ugovorenu kvalitetu. Međutim, u tom iznimnom slučaju bi AZTN u upravnom postupku, zbog specifičnosti situacije i prirode predmeta, između ostalog, morao odrediti i **dokaz vještačenjem po sudskom vještaku** odgovarajuće struke, a radi utvrđenja svih relevantnih činjenica i okolnosti bitnih za donošenje odgovarajuće odluke.

1. 13. Bitno razgraničenje nadležnosti između inspekcijskih službi Ministarstva financija i AZTN-a u situacijama prodaje proizvoda ispod nabavne cijene

AZTN je, u smislu odredbe članka 12. točke 14. ZNTP-a, ovlašten utvrđivati isključivo činjenicu prodaje poljoprivrednih ili prehrambenih proizvod ispod nabavne cijene u situacijama kada se ta prodaja obavlja prema krajnjem potrošaču.

U tom slučaju AZTN utvrđuje po kojoj je nabavnoj cijeni trgovac na malo nabavio konkretni poljoprivredni ili prehrambeni proizvod i po kojoj ga je cijeni prodao krajnjem potrošaču.

AZTN može promatrati daljnji lanac opskrbe samo u iznimnom slučaju kada se trgovac na veliko i trgovac na malo nalaze u međusobnom odnosu povezanih društava u smislu propisa o trgovačkim društvima i propisa o računovodstvu.

U tom iznimnom slučaju promatra se, s jedne strane, odnos između samih povezanih društava, odnosno trgovca na veliko kao dobavljača i trgovca na malo koji prodaje

poljoprivredni ili prehrambeni proizvod krajnjem potrošaču, a s druge strane, odnos između tog trgovca na veliko i njegovog dobavljača (primjerice, proizvođača) koji s njim nije povezano društvo.

U tom iznimnom slučaju povezanih društava, najviša cijena nabave je najniža cijena po kojoj se proizvod može prodati krajnjem potrošaču. Primjerice, ako je trgovac na malo, kupio od trgovca na veliko s kojim se nalazi u odnosu povezanosti, proizvod po cijeni od tri kune, a taj trgovac na veliko je nabavio isti proizvod od svog dobavljača koji s njim nije povezano društvo po cijeni od pet kuna, trgovac na malo isti proizvod ne može prodati krajnjem potrošaču po cijeni nižoj od pet kuna.

Na sve ostale slučajeve prodaje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ispod nabavne cijene, primjerice između trgovca na veliko i njihovih dobavljača (proizvođača), ili trgovca na veliko i trgovca na malo, ili otkupljivača ili prerađivača i trgovca, **primjenjuju se isključivo odredbe Zakona o trgovini** („Narodne novine“, br. 87/08., 96/08., 116/08., 76/09., 114/11., 68/13., 30/14., dalje u tekstu ZOT), kojim je zabranjeno nepošteno trgovanje, a prakse koje se smatraju nepoštenima jasno definirane.

Tako je između ostalog, **člankom 64. stavka 1. ZOT-a određeno da se nepoštenim trgovanjem smatra i prodaja robe ispod njezine nabavne cijene s porezom na dodanu vrijednost**, pa je za povredu te odredbe propisana i odgovarajuća sankcija.

Upravni nadzor nad provedbom ZOT-a provodi ministarstvo nadležno za gospodarstvo, dok su za inspekcijski nadzor nad provedbom tog zakona nadležni inspektori Ministarstva financija (članak 66. ZOT-a). Tako, u okviru odredbi članka 68. ZOT-a, inspektori Ministarstva financija imaju širok krug ovlaštenja, pa između ostalog mogu, utvrde li da je trgovac učinio ili provodi radnju koja se smatra nepoštenim trgovanjem

- zabraniti pravnoj ili fizičkoj osobi daljnje obavljanje djelatnosti trgovine na rok od najmanje 30 dana do otklanjanja utvrđenih nedostataka,
- izreći mjeru zabrane obavljanja djelatnosti trgovine onim proizvodima za koje je utvrđena povreda propisa.

Uz opisane mjere, za počinitelje je zapriječena i novčana kazna u iznosu od 5.000 do 300.000 kuna za pravnu osobu, odnosno novčana kazna od 4.000 do 70.000 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi kao i fizičku osobu.

Jasno razgraničavanje nadležnosti između tijela državne uprave i AZTN-a te svijest adresata o ovlaštenjima koje imaju nadležne inspekcijske službe Ministarstva financija s jedne strane i AZTN s druge strane, bitno je između ostalog i radi promptnog reagiranja tijela državne uprave i AZTN-a na povrede zakona i dobrih trgovačkih običaja, sve u cilju njihova otklanjanja i uspostave zdrave klime u gospodarsko - pravnom prometu.

1. 14. Sudska zaštita

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. U drugom stupnju nadležan je Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

Tužba ne zadržava izvršenje rješenja, osim u dijelu upravno-kaznene mjere.

Tužba protiv rješenja AZTN-a radi odlučivanja o postupovnim pitanjima ne zaustavlja tijek postupka.

1. 15. Aktivnosti AZTN-a nakon početka pune primjene ZNTP-a

U skladu s izmjenama i dopunama Statuta AZTN-a od 23. travnja 2018. godine, koje su potvrđene Odlukom Hrvatskoga sabora od 29. lipnja 2018. godine. („Narodne novine“, br. 60/18.), u AZTN-u je ustrojen poseban **Sektor za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi** (dalje: Sektor), koji se sastoji od dvije ustrojstvene jedinice: Odjela za pravna pitanja utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi i Odjela za ekonomska pitanja utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi.

U Sektoru je tijekom izvještajne 2018. godine bilo zaposleno svega šest stručnjaka (četiri magistra prava s položenim pravosudnim ispitom i dva magistra ekonomije).

Uzevši u obzir opseg i složenost poslova koje AZTN provodi u okviru ovlasti provedbe ZNTP-a, Ministarstvo gospodarstva podržalo je molbu AZTN za odobravanjem zapošljavanja nova dva stručnjaka – magistra ekonomije. Tako, počevši od 2019. godine Sektor ima četiri tima koje čine po dva stručnjaka – magistar prava s položenim pravosudnim ispitom i magistar ekonomije.

2. Statistički podaci o stanju predmeta

AZTN je od stupanja na snagu ZNTP-a, 7. prosinca 2017. godine do 31. prosinca 2018. godine, **otvorio ukupno 197 predmeta**.

Od navedenog broja **riješeno je 82 predmeta**, od kojih se većina odnosila na davanje mišljenja vezano uz postavljena pitanja adresata ZNTP-a.

Od preostalih otvorenih 115 predmeta, njih 83 se odnosi na istraživanje stanja na pojedinom tržištu koje AZTN po službenoj dužnosti provodi u skladu s odredbom članka 17. stavka 1. ZNTP-a, u svrhu utvrđivanja postoje li dostatne indicije za pokretanje upravnih (ispitnih) postupaka protiv određenih trgovaca, otkupljivača odnosno prerađivača, drugim riječima, AZTN provjerava je li njihovo poslovanje u skladu s odredbama ZNTP-a.

U preostala 32 otvorena predmeta, AZTN je već utvrdio postojanje dostatnih indicija za pokretanje upravnih (ispitnih) postupaka te je po službenoj dužnosti pokrenuo 32 upravna (ispitna) postupka.

Tablica 3 Broj otvorenih i riješenih predmeta u 2018. godini

	Broj otvorenih i riješenih predmeta u 2018.	
	Otvoreni predmeti	Riješeni predmeti
Upravni predmeti	32	-
Neupravni predmeti	165	82
Sveukupno:	197	82

Izvor i obrada: AZTN

Prvi upravni (ispitni) postupci pokrenuti su krajem lipnja 2018. godine. Skraćenu obavijest o pokretanju upravnog (ispitnog) postupka protiv određenih trgovaca, otkupljivača ili prerađivača AZTN objavljuje javnosti putem svojih mrežnih stranica, nakon što stranka u postupku zaprimi tu obavijest.

Pri objavi je AZTN obavezan štititi poslovne tajne stranaka u postupku i ne može komentirati postupke koji su u tijeku. Također, AZTN u svom elektroničkom mjesečniku *AZTN-info* izvješćuje javnost i o provedbi ZNTP-a, odnosno o pokrenutim postupcima.

Tako je AZTN u 2018. godini pokrenuo po službenoj dužnosti upravne (ispitne) postupke protiv niza trgovaca i otkupljivača ili prerađivača, primjerice

(i) Trgovci:

- NTL Narodni trgovački lanac d.o.o.,
- Plodine d.d.,
- Lidl Hrvatska d.o.o. k.d.,
- Kaufland Hrvatska k.d.,
- Ribola, d.o.o.,
- Jadranka trgovina d.o.o.,
- Ultra gros d.o.o.

(ii) Otkupljivači i /ili prerađivači:

- Slavonija Županja d.d.,
- Fermopromet d.o.o.,
- Žito d.o.o.,
- PPK Valpovo d.o.o. (otkup žitarica),
- Vindija d.d. (otkup mlijeka),
- Glavica d.o.o. (otkup kukuruza šećerca),
- Moslavina voće d.o.o. (otkup šljiva),
- Koka d.d. (pilići brojleri),
- Agro gold d.o.o.,
- Setovia voće d.o.o.,
- Fragaria d.o.o. (otkup lubenica),
- Jasenska d.o.o. (otkup mandarina).
-

S obzirom na velik broj otvorenih predmeta, AZTN je morao odrediti prioritete u radu. Stoga je kao načelni prioritet odredio rad na 32 već pokrenuta upravna (ispitna) postupka, ne zanemarujući pri tome rad na ispitivanju stanja na pojedinim tržištima radi utvrđivanja indicija dostatnih za pokretanje ispitnih postupaka..

AZTN je u svim upravnim (ispitnim) postupcima koje po službenoj dužnosti pokrenuo protiv spomenutih trgovaca i otkupljivača ili prerađivača, radi zaštite javnog interesa dužan ispitati sve elemente koji se odnose na sadržaj i realizaciju ugovornih odnosno poslovnih odnosa.

Pri tome AZTN uvijek naglašava da samo pokretanje upravnog postupka protiv određenog poduzetnika ne znači nužno utvrđenje povrede ZNTP-a, već je AZTN obavezan u postupku utvrditi sve relevantne činjenice i okolnosti, odnosno pronaći konkretne dokaze koji potvrđuju indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka. Tek na temelju konačno utvrđenog činjeničnog stanja, AZTN donosi meritornu odluku u konkretnom predmetu.

Ovdje treba naglasiti da je u 2019. godini AZTN okončao nekoliko postupaka koji su po službenoj dužnosti pokrenuti u 2018. godini protiv trgovaca i otkupljivača u kojima je utvrdio nametanje nepoštenih trgovačkih praksi u smislu ZNTP-a i izrekao propisane upravno-kaznene mjere protiv sljedećih trgovačkih društava: Plodine d.d.¹²³, NTL d.o.o.¹²⁴, Fragaria d.o.o. te Lidl Hrvatska d.o.o. k.d.. Zbog nametanja nepoštenih

¹²³ Rješenje AZTN protiv PLODINE d.d., Rijeka; KLASA: UP/I 034-03/18-04/007, od 21. ožujka 2019. godine; mrežne stranice AZTN-a.

¹²⁴ Rješenje AZTN protiv NTL d.o.o., Sesvete, KLASA: UP/I 034-03/18-04/001, od 21. svibnja 2019. godine, mrežne stranice AZTN-a, i Rješenje AZTN protiv Narodni trgovački lanac d.o.o., Sesvete, KLASA: UP/I 034-03/18-04/003, od 18. travnja 2019. godine, mrežne stranice AZTN-a.

trgovačkih praksi Plodine d.d. su kažnjene s 1,008.000 kuna, NTL d.o.o. s 800.000 kuna, Fragaria d.o.o.¹²⁵ s 350.000 kuna te Lidl Hrvatska d.o.o. k.d.¹²⁶ s 807.500 kuna. Budući da su ti postupci okončani u 2019. godini, o njima će AZTN detaljnije izvijestiti Hrvatski sabor u svojem godišnjem izvješću o radu za 2019. godinu.

Također, u velikom broju pokrenutih upravnih postupaka AZTN je došao do zadnje faze postupka i većina od njih bit će okončana do kraja 2019. godine.

3. Problem prijave nepoštenih trgovačkih praksi AZTN-u

Zbog još uvijek prisutnog straha dobavljača da bi zbog prijavljivanja nametanja nepoštenih trgovačkih praksi mogla biti ugrožena njihova egzistencija, na početku pune primjene ZNTP-a u cijelosti je bila izostala aktivnost dobavljača koji AZTN-u nisu dostavljali ni formalne zahtjeve za pokretanje postupka niti anonimne prijave.

Stoga je AZTN, nakon 1. travnja 2018. godine odnosno odmah nakon početka pune primjene ZNTP-a, **započeo provoditi ispitivanje stanja na tržištu po službenoj dužnosti** i pribavljati podatke iz svih dostupnih izvora, uključujući i medije.

Međutim, iako AZTN aktivno postupuje po službenoj dužnosti, većom sviješću dobavljača, odnosno adresata zakona, u smislu podnošenja brojnijih prijava pa makar i anonimnih, otkrivanje nepoštenih trgovačkih praksi od strane AZTN-a bilo bi znatno brže, učinkovitije i ekonomičnije.

Stoga je AZTN je u više navrata izravno pozivao dobavljače na dostavljanje prijava

Tako je, primjerice, dana 13. srpnja 2018. godine, AZTN na svojim mrežnim stranicama u priopćenju o provedbi ZNTP-a pozvao i ohrabrio sve koje imaju bilo kakva saznanja o nepoštenim trgovačkim praksama da ih dostave AZTN-u. Na taj je način zaprimljeno 14 anonimnih prijava.

AZTN je na temelju anonimnih prijava po službenoj dužnosti pokrenuo devet (9) upravnih (ispitnih) postupaka protiv sljedećih poduzetnika

- Glavice d.o.o., radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu kukuruza šećerca,¹²⁷
- Moslavina voće d.o.o., radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu šljiva,¹²⁸

¹²⁵ Rješenje AZTN protiv FRAGARIA d.o.o., Zagreb, KLASA UP/I 034-03/18-04/021, od 26. srpnja 2019. godine, mrežne stranice AZTN-a

¹²⁶ Rješenje AZTN protiv LIDL Hrvatska d.o.o. k.d. Zagreb; KLASA UP/I 034-03/18-04/015, od 26. srpnja 2019. godine, mrežne stranice AZTN-a

¹²⁷ Obavijest o pokretanju upravnog postupka AZTN protiv Glavice d.o.o., Zagreb, KLASA UP/I 034-03/18-04/026, od 10. kolovoza 2018. godine

- Agro gold d.o.o., radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu lubenica;¹²⁹
- Setovia voće d.o.o., radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu lubenica;¹³⁰
- Fragaria, d.o.o., radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu lubenica;¹³¹
- Vindija d.d., radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu mlijeka;¹³²
- Žito d.o.o. radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu žitarica;¹³³
- PPK Valpovo d.o.o. radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu žitarica;¹³⁴
- Koka d.d., - radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu mesa.¹³⁵

Naime, AZTN navode iz anonimnih prijava u pravilu ispituje u okviru neupravnih postupaka na način da se izravno od navodnih prekršitelja ZNTP-a zatraže podaci, dokumentacija i pisana pojašnjenja (u skladu s člankom 17. stavka 1. ZNTP-a) te se na temelju tako pribavljenih i analiziranih materijala utvrđuje postojanje uvjeta (indicija) za pokretanje upravnog postupka.

Međutim, unatoč navodima u nekim anonimnim prijavama, AZTN u spomenutim predmetima nije pronašao indicije za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Kako bismo to bolje ilustrirali, u nastavku dajemo sažeti prikaz jednog takvog postupka.

- Primjer 1.: AZTN protiv Plodine d.o.o.¹³⁶

AZTN je na temelju anonimne prijave po službenoj dužnosti pokrenuo postupak protiv trgovca Plodine d.d. (dalje u tekstu: Plodine).

¹²⁸ Obavijest o pokretanju upravnog postupka AZTN protiv Moslavina voće d o o , Dugo Selo, KLASA: UP/I 034-03/18-04/025, od 2. kolovoza 2018. godine

¹²⁹ Obavijest o pokretanju upravnog postupka: AZTN protiv Agro gold d.o o , Opuzen, KLASA: UP/I 034-03/18-04/024, od 16. srpnja 2018. godine

¹³⁰ Obavijest o pokretanju upravnog postupka: AZTN protiv Setovia voće d o o , Zagreb; KLASA: UP/I 034-03/18-04/023, od 16. srpnja 2018. godine.

¹³¹ Obavijest o pokretanju upravnog postupka: AZTN protiv Fragaria d o o , Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/18-04/021, od 16. srpnja 2018. godine.

¹³² Obavijest o pokretanju upravnog postupka: AZTN protiv Vindija d d , Varaždin, KLASA: UP/I 034-03/18-04/031, od 15. studenog 2018. godine.

¹³³ Obavijest o pokretanju upravnog postupka: AZTN protiv Žito d o o , Osijek, KLASA: UP/I 034-03/18-04/019, od 6. srpnja 2018. godine.

¹³⁴ Obavijest o pokretanju upravnog postupka: AZTN protiv PPK Valpovo d o o , Valpovo, KLASA: UP/I 034-03/18-04/020, od 6. srpnja 2018. godine.

¹³⁵ Obavijest o pokretanju upravnog postupka: AZTN protiv Koka d d , Varaždin, KLASA: UP/I 034-03/18-04/012, od 29. lipnja 2018. godine.

¹³⁶ Obavijest AZTN-a vezana uz utvrđivanje maloprodajne cijene jabuka u Plodine d d , KLASA: 034-08/18-04/138, od 5. listopada 2018. godine

Prema navodima u prijavi, Plodine su u razdoblju akcijske prodaje od 6. do 12. rujna 2018. godine, navodno prodavale jabuke ispod njihove nabavne cijene odnosno po cijeni u koju nisu bili uključeni zavisni troškovi.

AZTN je analizom svih prikupljenih podataka, dokumentacije i pisanih pojašnjenja utvrdio da su, protivno navodima iz anonimne prijave, u kalkulaciju maloprodajne cijene jabuka bili uključeni zavisni troškovi, da je akcijska prodaja provedena na inicijativu Plodina i na teret njihove maloprodajne marže te da cijena po kojoj je taj trgovac kupovao jabuke nije odstupala od prosječne cijene jabuka na veletržnicama u RH.

Na temelju tako utvrđenog činjeničnog stanja AZTN je ocijenio da u konkretnom slučaju nisu postojale indicije za pokretanje upravnog postupka protiv Plodina.

4. Način otkrivanja indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti

Kako bi mogao utvrditi poštuju li trgovci odredbe ZNTP-a, AZTN je odmah nakon početka pune primjene ZNTP-a, već u svibnju 2018. godine, po službenoj dužnosti od 31 trgovca zatražio na uvid ugovore koji su zaključili kako s domaćim, tako i s inozemnim dobavljačima. Ovo iz razloga, kako je to ranije već objašnjeno, što ZNTP jednako tretira domaće i inozemne dobavljače, odnosno primjenjuje se na jednak način neovisno o tome gdje dobavljač ima sjedište.

Budući da trgovci s dobavljačima imaju sklopljen velik broj ugovora, AZTN je metodom uzorka, temeljem članka 17. ZNTP-a, zatražio na uvid 150 ugovora.

AZTN je u 30-ak zaprimljenih ugovora uočio postojanje jedne ili više nejasnih, odnosno spornih odredbi te su utvrđene kao indicije za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Prema istovrsnom modelu kao i kod trgovaca, koristeći ovlaštenja iz članka 17. ZNTP-a, AZTN istražuje i stanje na tržištu žitaricama, sezonskim voćem i povrćem (jagodama, breskvama, nektarinama, trešnjama, višnjama, lubenicama, dinjama, paprikama, rajčicama i mandarinama), a u tijeku je i ispitivanje ugovornih odnosa u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda.

Rezultat navedenih ispitivanja su 32 pokrenuta upravna (ispitna) postupka po službenoj dužnosti protiv određenih trgovaca, otkupljivača i prerađivača koji su navedeni prethodno u ovom poglavlju.

Smatramo da je ovdje potrebno još jednom naglasiti da samo pokretanje postupka po službenoj dužnosti protiv određenog trgovca i/ili otkupljivača i/ili prerađivača ne znači nužno utvrđenje povrede zakona, već je AZTN obavezan u postupku utvrditi sve relevantne činjenice

i okolnosti, odnosno konkretne dokaze koji potvrđuju indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka. Tek na temelju svih utvrđenih činjenica u postupku vezanih kako uz način sklapanja i provedbe ugovora, tako i za cjelokupan sadržaj ugovora, AZTN će donijeti meritornu odluku u svakom konkretnom predmetu.

5. Aktivnosti AZTN-a uz Prijedlog Direktive o zabranjenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom

Kao tijelo zaduženo za provedbu ZNTP-a na nacionalnoj razini, AZTN je aktivno surađivao s Ministarstvom poljoprivrede tijekom 2018. godine, pružajući stručnu podršku prilikom izrade službenih stajališta o pojedinim odredbama Prijedloga Direktive o zabranjenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom, čija će zadaća biti da na razini EU-a uvede minimalne standarde za zaštitu od određenih nepoštenih trgovačkih praksi, s ciljem smanjenja pojave takvih praksi i osiguravanja primjerenog životnog standarda poljoprivrednim proizvođačima

Naime, na unutarnjem tržištu EU-a sve je izraženija koncentracija i vertikalna integracija poduzetnika. Konkretno, kroz procese preuzimanja, spajanja i pripajanja stvaraju se trgovački lanci izuzetno velike tržišne snage. Takva kretanja rezultirala su strukturnim promjenama, naročito u lancu opskrbe hranom. Riječ je o stvaranju ekonomskih neravnoteža u pojedinačnim, vertikalnim trgovinskim odnosima koje su posljedica znatno različitih razina pregovaračke snage poduzetnika koji djeluju u lancu opskrbe hranom

U 2018. godini još nisu postojala zajednička pravila na razini EU-a kojima bi se predviđao minimalni europski standard zaštite približavanjem ili usklađivanjem različitih mjera država članica u području nepoštenih trgovačkih praksi

Posljedica toga je nedostatna zaštita osjetljivih subjekata u lancu, posebno poljoprivrednih proizvođača. Osim toga, dobrovoljni kodeksi, unatoč njihovim pozitivnim učincima u području privatnog upravljanja nepoštenim trgovačkim praksama, uključujući ovdje i Inicijativu za opskrbeni lanac¹³⁷, u mjeri u kojoj se oni primjenjuju u nekim državama članicama, ne mogu djelotvorno zamijeniti mjere javnog upravljanja

Stoga je prepoznata potreba donošenja mjera na razini EU-a kojima će se riješiti problem nedostatne zaštite od nepoštenih trgovačkih praksi osiguravanjem zajedničkog minimalnog standarda. Nakon godina rasprava, analiza i preporuka koje su samo donekle poboljšale stanje na terenu, zakonodavstvo EU-a je sredstvo kojim se može osigurati takav minimalni standard zaštite, kako u odnosu na provedbu tako i na koordinaciju

Učinkovitost pravila EU-a, dakle, ovisi o minimalnom standardu koji bi bio zajednički svim državama članicama i kojim bi se uvela zaštita u onim državama članicama u kojima trenutačno nema pravila za zaštitu od nepoštenih trgovačkih praksi

EK se problemom tih neravnoteža intenzivno počeo baviti još 2008. godine, temeljito je analizirao stanje u tom segmentu, sastavio izvješće te, konačno, 2014. godine dao

¹³⁷ Supply Chain Initiative <https://www.supplychaininitiative.eu/>

odgovarajuće preporuke za rješavanje problema u obliku Komunikacije Europskom parlamentu i Vijeću¹³⁸

Početkom 2016. godine EK je Europskom parlamentu i Vijeću podnio Izvješće o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom¹³⁹. Analiza je pokazala da su se mjere za suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi znatno razvile, a države članice u kojima je to pitanje istaknutije, uvele su zakonodavne i provedbene mjere protiv nepoštenih trgovačkih praksi. Iako je za procjenu učinka tog zakonodavstva bilo prerano, navedenim se izvješćem utvrdilo niz posebnih područja u kojima ima prostora za napredak.

Rezolucijom Europskog parlamenta iz lipnja 2016. godine EK je pozvan podnijeti prijedlog pravnog okvira EU-a za nepoštene trgovačke prakse¹⁴⁰.

Nakon što je Europski gospodarski i socijalni odbor u rujnu 2016. godine pozvao EK i države članice da hitno poduzmu mjere za sprječavanje nepoštenih trgovačkih praksi uspostavljanjem mreže tijela za provedbu usklađene na EU razini, Vijeće je u prosincu 2016. godine pozvalo EK da pravodobno provede procjenu učinka u cilju donošenja prijedloga pravnog okvira EU-a ili nezakonodavnih mjera za rješavanje problema nepoštenih trgovačkih praksi.

U postupku procjene učinaka provedena je detaljna studija vezana uz nepoštene trgovačke prakse, kako u dijelu koji se odnosi na njihovo određivanje, procjenu štete koja nastaje zbog njihova postojanja na nivou pojedine države članice, ali i u odnosu na jedinstveno tržište EU-a, tako i načina na koji se pojedina država članica nosi s njima. Studija je obuhvaćala savjetovanja s dionicima lanca opskrbe hranom, prikupljanje podataka i primjena stručnih znanja, analize nacionalnih pravila o nepoštenim trgovačkim praksama u državama članicama, kao i kroz ankete država članica o njihovu iskustvu s pravilima o nepoštenim trgovačkim praksama te o podacima i informacijama koje su mogu podijeliti u tom kontekstu. Rezultat provedene studije je dokument „Analiza učinka propisa o nepoštenim trgovačkim praksama“¹⁴¹. Nedvojbeno je utvrđeno kako je lanac opskrbe hranom složen i vertikalni lanac u kojem sudjeluju proizvođači, otkupljivači, prerađivači i trgovci prehrambenim i poljoprivrednim proizvodima te drugi dionici koji su za taj lanac vezani pružanjem uslužnih djelatnosti. Krajnja točka toga lanca je potrošač.

Nakon svega, zaključeno je kako postoji potreba za uvođenjem minimalnih standarda EU-a za zaštitu od određenih, očito nepoštenih trgovačkih praksi, kako bi se smanjila pojava takvih praksi i pridonijelo osiguranju primjerenog životnog standarda za poljoprivredne proizvođače.

¹³⁸ Komunikacija Komisije Europskom Parlamentu, Vijeću, Europskom Gospodarskom i Socijalnom odboru i Odboru regija: Rješavanje problema nepoštenih trgovačkih praksi među poduzecima u lancu opskrbe hranom COM/2014/0472 final

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0472&from=HRv>

¹³⁹ Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o nepoštenim trgovačkim praksama među poduzecima u lancu opskrbe hranom COM/2016/032 final, 29. siječnja 2016. godine.

¹⁴⁰ Rezolucija Europskog parlamenta od 7. lipnja 2016. godine o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom (2015/2065(INI)).

¹⁴¹ Iz Prijedloga Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzecima u lancu opskrbe hranom COM/2018/173 final, 2018/0082 (COD) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52018PC0173>

Zbog svega iznesenog, započeo je rad na prijedlogu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o nepoštenim trgovačkim praksama u poslovnim odnosima u lancu opskrbe hranom (dalje: Prijedlog Direktive)¹⁴².

Početkom listopada 2018. godine, Odbor za poljoprivredu i ruralni razvoj Europskog parlamenta podržao je Prijedlog Direktive.

Uslijedila je rasprava i usvajanje stava na plenarnoj sjednici Europskog parlamenta i otvaranje pregovora o konačnom tekstu Prijedloga Direktive s Vijećem i EK.

U bitnome, prijedlogom EK je predviđen popis nepoštenih trgovačkih praksi koje nisu dopuštene te onih koje su dopuštene pod strogo utvrđenim uvjetima.

Usprkos činjenici da je na predloženi službeni Prijedlog Direktive podneseno niz amandmana, osobito u dijelu koji se odnosi na prijedloge proširenja liste nepoštenih trgovačkih praksi, zastupnici su podržali prijedlog EK kojim se propisuju mjere s ciljem zaštite dobavljača i kojim se omogućava dobavljačima da pred nadležnim provedbenim tijelima u državama člancima pokrenu postupke u slučaju kada su izloženi nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom.

Prema Prijedlogu Direktive, provedbena državna tijela morala bi imati mogućnost propisivanja sankcija protiv onih sudionika u lancu opskrbe hranom koji nameću nepoštene trgovačke praske svojim dobavljačima.

Direktiva (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. godine o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima SL L 111, 25. travnja 2019. godine, stupila je na snagu 30. travnja 2019. godine.

¹⁴² Ibid

6. Ostale aktivnosti AZTN-a u području nepoštenih trgovačkih praksi

(i) Sudjelovanje u radnoj podskupini za hranu ECN-a

Stručnjaci AZTN-a su u dva navrata, 5. srpnja 2018. godine i 23. siječnja 2019. godine, sudjelovali u radu radne podskupine za hranu ECN-a u Bruxellesu. Na sastancima su izmjenjivana iskustva i problemi s kojima se susreću kolege u drugim državama članicama.

(ii) Sudjelovanje na konferenciji „Budućnost zajedničke poljoprivredne politike EU-a“

Vesna Patrlj, zamjenica predsjednika Vijeća AZTN-a, sudjelovala je na konferenciji pod nazivom: *„Budućnost zajedničke poljoprivredne politike Europske unije, s osvrtom na dosadašnju provedbu Programa ruralnog razvoja u Republici Hrvatskoj“*, održanoj 18. listopada 2018. godine na Zagrebačkom Velesajmu.

Dio konferencije bio je i panel pod nazivom: *„Nepoštena trgovačka praksa - pravni okvir u RH, stanje i pristup rješavanja te iskustva EU-a“*, na kojem su osim predstavnice AZTN-a sudjelovali dr. sc. Krunoslav Karalić, pomoćnik ministra poljoprivrede (Uprava poljoprivrede i prehrambene industrije), Annette Kliemann iz Odjela za upravljanje tržištem poljoprivrednih prehrambenih proizvoda (Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj EK), Biljana Borzan, zastupnica u Europskom parlamentu i Božica Marković, direktorica Sektora za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo (Hrvatska gospodarska komora).

Ono što je na početku rasprave povezalo sve sudionike je veliko zadovoljstvo što je ZNTP donesen, što se provodi i već donosi prve rezultate. To se naročito odnosi na jačanje financijske discipline koja se ogleda u poštivanju propisanih rokova plaćanja.

(iii) Sudjelovanje na 4. stručnom seminaru „Hrvatsko povrće“

Predstavnice AZTN-a sudjelovale su u radu 4. stručnog seminara za proizvođače povrća u Hrvatskoj pod nazivom „Hrvatsko povrće“, u Svetom Martinu na Muri u studenome 2018. godine. Osim predstavnice AZTN-a u raspravi okruglog stola sudjelovali su Tugomir Majdak, državni tajnik u ministarstvu poljoprivrede, Mladen Jakopović, predsjednik Hrvatske poljoprivredne komore, Zvezdana Blažić, savjetnica u Geja savjetovanje d.o.o., Zdravko Dimač iz Podravke d.d. i Damir Mesarić, predsjednik Udruge međimurskih proizvođača merkantilnog krumpira.

U fokusu okruglog stola bile su teme vezane uz sadašnje stanje u povrćarstvu, probleme s kojima su suočeni proizvođači povrća te poduzete i planirane radnje Ministarstva poljoprivrede vezane uz povrćarstvo. Pitanja postavljena uz provedbu ZNTP-a odnosila su se na poduzete radnje i iskustva AZTN-a od početka primjene predmetnog zakona.

7. Umjesto zaključka – prvi pozitivni učinci ZNTP-a

ZNTP je prvi propis u RH prisilne naravi koji taksativno navodi i zabranjuje nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom. Do njegovog stupanja na snagu takve su nepoštene prakse, nažalost, bile gotovo uobičajeni način poslovanja trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača, koji su koristeći svoju značajnu pregovaračku snagu nerijetko svojim dobavljačima takvu praksu nametali u proizvodnji i/ili trgovini poljoprivrednim ili prehrambenim proizvodima.

Valja imati na umu da primarni cilj i svrha ZNTP-a nije kažnjavanje, već uspostava pozitivnog poslovnog ozračja koje će donijeti uspostava i poštivanje poštenih trgovačkih praksi. Navedeno uključuje i razvoj svijesti poduzetnika o potrebi za drugačijim, ZNTP-u i njegovim adresatima prihvatljivim obrascima ponašanja i poslovanja, kako na strani trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača, tako i na strani dobavljača.

Prvi pozitivni učinci primjene ZNTP-a očituju se, prije svega, u većoj pravnoj sigurnosti, budući da trgovci, otkupljivači i/ili prerađivači pod jednakim uvjetima sklapaju pisane ugovore s domaćim i inozemnim dobavljačima kao i **u uvođenju financijske discipline u poštivanju izvršavanja propisanih rokova plaćanja** što potvrđuju sami dionici na tom tržištu. Nadalje, pozitivan učinak imale su i **Smjernice za primjenu ZNTP-a**, koje je AZTN u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede izradio i objavio na svojim mrežnim stranicama kako bi se ZNTP, kao prisilan propis koji po prvi puta uređuje predmetnu materiju, približio i pojasnio svojim adresatima.

Uvjereni smo da će **općoj i posebnoj prevenciji trgovaca i otkupljivača od povreda ZNTP-a pridonijeti i prve odluke AZTN-a** u kojima je utvrđeno nametanje nepoštenih trgovačkih praksi i izrečene propisne upravno-kaznene mjere.

III. Međunarodna suradnja AZTN-a

U okviru međunarodnih aktivnosti, u 2018. godini uspješno je završeno sudjelovanje AZTN-a u procesu pregovora oko ECN+ Direktive u okviru radnih tijela Vijeća EU, koja je i usvojena početkom 2019. godine.

Treba također spomenuti daljnju redovitu aktivnost AZTN-a u radu Odbora za tržišno natjecanje OECD-a, zatim u radu Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN) i foruma kao što su ICN, UNCTAD i ICC.

Prošlu je godinu svakako obilježio početak provedbe EU twinning light projekta u Crnoj Gori. To je prvi projekt u kojem je AZTN pružatelj pomoći i provodi ga samostalno. Bilateralna suradnja nastavljena je i s drugim državama, primjerice s Kosovom, s čijom agencijom je obnovljen Sporazum o suradnji. Osim toga, stručnjakinja AZTN-a, dr. sc. Mirta Kapural, sudjeluje u EU twinning projektu u svojstvu kratkoročnog stručnjaka i pruža pomoć kosovskom tijelu za konkurenciju.

Detaljniji prikaz ovih aktivnosti nalazi se u nastavku.

1. Multilateralna suradnja

1.1. Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak (OECD)

AZTN nastavlja aktivno sudjelovati u radu OECD-ovog **Odbora za tržišno natjecanje**, gdje ima status sudionika od lipnja 2016. godine. Odbor za tržišno natjecanje najistaknutije je mjesto rasprava o politici i provedbi popisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Okuplja čelnike tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, promiče redovitu razmjenu iskustava i analizira najbolje prakse u važnim pitanjima politike tržišnog natjecanja. Rad odbora podržava Sektor za tržišno natjecanje OECD-ove Uprave za pitanja financija i poduzetništva.

Odbor održava sastanke dva puta godišnje, na kojima AZTN redovito sudjeluje s pisanim i usmenim doprinosima na određene teme.

Na sastanku održanom u lipnju 2018. godine, članica Vijeća AZTN, mr.sc. Ljiljane Pavlic, dala je pisani prilog koji se odnosio se na Godišnje izvješće o radu AZTN-a za 2017. godinu s naglaskom na opis predmeta koje je AZTN rješavao. Na izabrane teme o kojima se raspravljalo na sastanku, AZTN je imao pisane priloge i usmena izlaganja: pokajnički programi, utjecaj e-trgovine na tržišno natjecanje, te osmišljavanje i testiranje mjera s izravnim utjecajem na krajnje potrošače.

Na sastanku Odbora održanom u prosincu 2018. godine, gđa Pavlic je u okviru teme „Kreiranje javno-financiranih tržišta u zdravstvu“, uz pisani doprinos održala i usmeno izlaganje vezano uz mišljenje AZTN-a upućeno Ministarstvu zdravstvu i HZZO-u o Vodiču HZZO-a koji je mogao imati ograničavajuće učinke na tržišno natjecanje i isključivanje pojedinih poduzetnika s tržišta lijekova. Drugi pisani doprinos, u okviru rasprave o istražnim ovlastima u praksi, odnosio se na načine prikupljanja informacija od poduzetnika, dok je usmeno izlaganje bilo vezano uz pristup AZTN-a poslovnim tajnama poduzetnika te tumačenju i izlaganju nejavnih poslovnih informacija u aktima AZTN-a.

Nastavno na taj sastanak Odbora, održana je redovita godišnja **konferencija OECD-ovog Globalnog foruma o tržišnom natjecanju**, dok je na marginama foruma održan sastanak korisnika OECD-ovog Regionalnog centra za tržišno natjecanje u Budimpešti, kojem pripada i RH. Tom je prilikom održan i okrugli stol „Tržišno natjecanje i korupcija“, gdje je hrvatska predstavnica sudjelovala s usmenim izlaganjem na temu suradnje s Državnim odvjetništvom i Državnom komisijom za kontrolu postupaka javne nabave.

Osim sudjelovanja na sastancima Odbora, treba spomenuti i daljnje aktivno sudjelovanje AZTN-a u radu **Međuresorne radne skupine za jačanje suradnje između RH i OECD-a** (dalje u tekstu: MRS), koju redovno okuplja Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (dalje u tekstu: MVEP). Upravo je kroz spomenutu radnu skupinu, AZTN u suradnji s MVEP-om, prošao proces kandidature za sudjelovanje u Odboru za tržišno natjecanje.

Na sastanku održanom u prosincu, predstavnici veleposlanstva Republike Čile u RH i stalnog predstavništva Republike Čile pri OECD-u u Parizu, podijelili su s članovima MRS-a svoja iskustva u postupku pristupanja OECD-u te o prednostima članstva u istom.

Ovdje također treba spomenuti suradnju ostvarenu s Ministarstvom gospodarstva, poduzetništva i obrta, na **OECD-ovom projektu „Pregled regulatornih politika“ (RPR)**. Usporedo s dostavom ispunjenih upitnika od strane mjerodavnih tijela državne uprave, stručnjaci OECD-a i predstavnici odabranih država članica OECD-a održali su radionice, kao i razgovore s predstavnicima mjerodavnih tijela. Naglasak razgovora s predstavnicom AZTN-a bio je na neovisnosti regulatora s praktičnog i pravnog stajališta. Predstavnik OECD-a zanimala je i međusobna suradnja regulatora pa je spomenuto da AZTN sa svim regulatorima ima sklopljene sporazume o suradnji koji se u praksi uspješno primjenjuju.

1. 2. Europska mreža za tržišno natjecanje (ECN)

AZTN od stjecanja članstva u EU punopravno sudjeluje u **Europskoj mreži za tržišno natjecanje** (dalje u tekstu: **ECN**). Ta je mreža formirana 2004. godine, ponajprije radi ostvarivanja bliske suradnje EK i nacionalnih tijela za tržišno natjecanje koji zajednički osiguravaju usklađenu primjenu pravila koja vrijede jednako u svim članicama EU-a.

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2018. godine održan je 21 sastanak radnih skupina i podskupina ECN-a na kojima je sudjelovalo 17 stručnjaka AZTN-a.

Svakako valja izdvojiti **sastanak čelnika nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja**, kojom prilikom se Mladen Cerovac, predsjednik Vijeća AZTN-a, susreo s povjerenicom EK za tržišno natjecanje, gđom Margrethe Vestager.

Na tom je sastanku usvojena zajednička izjava o Prijedlogu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije (COM(2018) 2018 final), a koja obuhvaća i prijave povreda u području prava tržišnog natjecanja.

U godinu dana, u AZTN-u je od EK zaprimljeno 425 notifikacija koncentracija. Kao što je to ranije spomenuto, riječ je o koncentracijama koje imaju dimenziju EU-a te ih stoga njihovi sudionici moraju prijaviti EK. Takve je notifikacije EK, temeljem Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 obvezna dostaviti svim nacionalnim agencijama svih država članica, pa tako i AZTN-u, koje ih moraju detaljno proučiti, kako je to detaljno opisano u prvom poglavlju ovoga Izvješća u odjeljku o postupcima ocjene dopuštenosti koncentracija.

AZTN je odgovorio na svih 37 zahtjeva za dostavu informacija koje su mu uputila tijela za zaštitu tržišnog natjecanja drugih država članica EU-a.

Isto tako, AZTN je agencijama drugih država članica uputio dva (2) zahtjeva za dostavu informacija.

1. 3. Vijeće EU-a

(i) Direktiva ECN+

U okviru Vijeća EU-a, posebno se izdvaja sudjelovanje AZTN-a kao glavnog predstavnika delegacije RH za pregovore u radnoj skupini za tržišno natjecanje Vijeća o Direktivi o jačanju nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, koja primjenjuju članke 101. i 102. UFEU-a. Stručnjaci AZTN-a su od svibnja 2017. do travnja 2018. godine pripremali stajališta na prijedloge Direktive, sudjelovali u raspravama u Vijeću EU-a te slali komentare na prijevode teksta Direktive.

Konačno, 14. siječnja 2019. godine, usvojena je Direktiva (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (Direktiva ECN+).

Svrha je Direktive ECN+, koja je stupila na snagu 4. veljače 2019. godine, ojačati učinkovitost rada tijela za zaštitu tržišnog natjecanja i provedbe pravila EU-a o tržišnom natjecanju od strane nadležnih nacionalnih tijela i funkcioniranje tržišta u Europi. Direktivom ECN+ se utvrđuju određena pravila kojima se nacionalnim tijelima osiguravaju potrebna jamstva neovisnosti, sredstva i ovlasti za provedbu, utvrđivanje i izricanje kazni, kako bi im se omogućilo da uz nacionalno pravo, učinkovito primjenjuju članke 101. i 102. UFEU-a. Nakon što je Direktiva ECN+ stupila na snagu, države članice imaju rok od dvije godine za njezin prijenos u nacionalna zakonodavstva.

(ii) Direktiva o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom

Kao što je to prethodno detaljno navedeno u poglavlju o provedbi ZNTP-a, stručnjaci AZTN-a su, zajedno s predstavnicima Ministarstva poljoprivrede, bili aktivno uključeni i u rad na pripremi direktive u području nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Europski parlament, Vijeće i EK su u prosincu 2018. postigli politički dogovor, a od donošenja direktive o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima 17. travnja 2019. godine¹⁴³ očekuje se da će svim poljoprivrednicima i velikoj većini poljoprivredno-prehrambenih poduzetnika u EU pružiti zaštitu od praksi koje se kose s dobrom vjerom i poštenom trgovinom.

1. 4. ICN – Međunarodna mreža tijela za tržišno natjecanje

AZTN je tijekom 2018. godine nastavio sudjelovati u aktivnostima pojedinih radnih skupina ICN-a.

Tako su u siječnju 2018. godine dostavljeni **komentari na izvješće ICN radne skupine za karte**le o ključnim elementima za učinkovitu primjenu programa za oslobođenje ili umanjeње kazne, u čijem je stvaranju sudjelovao AZTN s ranije dostavljenim odgovorima.

AZTN je u veljači 2018. godine Tajništvu ICN-a dostavio popis radnih dokumenata ICN-a koje AZTN koristi u radu. Pritom je posebno istaknut Priručnik ICN-ove radne skupine za karte le - poglavlja o programu za pokajnike (engl. *leniency*) i sankcijama te priručnik o mjerama u predmetima ocjena koncentracija.

Za potrebe Tajništva ICN-a, AZTN je na zahtjev tijela za tržišno natjecanje Meksika, u kolovozu 2018. godine, ispunio upitnik o hrvatskim propisima za tržišno natjecanje i glavnim izazovima s kojima se u svom radu susreće.

U rujnu 2018. godine je u okviru radne skupine za karte le **održan webinar na temu programa za oslobođenje ili umanjeње kazne** kojeg su pratili i djelatnici AZTN-a.

Radna skupina za promicanje znanja o tržišnom natjecanju je krajem rujna 2018. godine održala teleseminar na temu promicanja tržišnog natjecanja na digitalnim tržištima, na kojem su sudjelovali i predstavnici AZTN-a.

¹⁴³ Direktiva (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. godine o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima SL L 111, 25. travnja 2019. godine, stupila je na snagu 30. travnja 2019. godine.

1. 5. UNCTAD

AZTN je bio uključen u rad UNCTAD-a na istraživanju i pripremi instrumenta o međunarodnoj suradnji. U tu je svrhu AZTN ispunio upitnik o svom iskustvu u međunarodnoj suradnji u specifičnim predmetima.

Potom je u veljači 2018. godine poslao i komentare na prijedlog Ruske federacije o usvajanju posebnog instrumenta o međunarodnoj suradnji tijela za zaštitu tržišnog natjecanja u suzbijanju ograničavajućih praksi međunarodnih poduzetnika i prekograničnih povreda prava tržišnog natjecanja.

AZTN-ov Odjel za međunarodnu i europsku suradnju sudjelovao je na dvije telekonferencije održane 21. veljače i 23. travnja 2018. godine, tijekom kojih se raspravljalo o rezultatima provedenog istraživanja o međunarodnoj suradnji tijela za zaštitu tržišnog natjecanja i spomenutom prijedlogu Ruske federacije o usvajanju posebnog instrumenta za daljnju provedbu međunarodne suradnje članica UNCTAD-a.

1. 6. ICC – Međunarodna trgovačka komora

Stručnjaci AZTN-a sudjelovali su kao predavači na seminaru pod nazivom „**Karteli i imunitet od kazne – kako i zašto prijaviti kartel?**“, održanom 16. listopada 2018. godine u Hrvatskoj gospodarskoj komori, u organizaciji ICC-a Hrvatska i HGK te u suradnji s Hrvatskim društvom za pravo i politiku tržišnog natjecanja.

Cilj seminara bio je informirati stručnu javnost o pogodnostima koje nude novi propisi o oslobođenju ili umanjenju kazne. Predstavljen je Priručnik ICC-a o oslobođenju ili umanjenju kazne koji na pristupačan način prikazuje postupak prijave kartela u brojnim državama svijeta u lokalnim i međunarodnim postupcima.

Mladen Cerovac, predsjednik Vijeća AZTN-a, istaknuo je kako je tema o otkrivanju i suzbijanju kartela važna budući da su izuzetno štetni za potrošače jer im onemogućavaju mogućnost izbora, a cijene koje su posljedica kartelnog sporazuma više su za 20 ili više posto od tržišnih.

Stručnjaci AZTN-a su predstavili kriterije i postupak za oslobođenje ili umanjenje od kazne koji provodi EK. Detaljno je objašnjeno kako funkcionira sustav prijave za imunitet od kazni za povredu pravila o tržišnom natjecanju u RH, a sudionike su upoznali s postupkom podnošenja prijave.

2. Bilateralna suradnja

(i) Posjet Agencije za zaštitu konkurencije Kosova

AZTN su u srpnju 2018. godine posjetili predstavnici kosovskog tijela za zaštitu konkurencije (Autoritet za konkurenciju).

Tijekom posjeta stručnjaci AZTN-a su održali prezentacije o radu AZTN-a, iskustvu u procesu pregovora o članstvu RH u EU te o relevantnim predmetima iz prakse AZTN-a.

Ujedno su čelnici hrvatske dviju agencija potpisali **novi Sporazum o suradnji**. Slične sporazume AZTN već ima potpisane s tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja Austrije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Srbije i Turske.

(ii) Posjet suca iz Latvije

U rujnu 2018. godine, Pravosudna akademija je sudjelujući u programu razmjene pravosudnih dužnosnika u organizaciji Europske mreže pravosudnih centara (EJTN) organizirala **posjet latvijskog suca Martina Sviksa** AZTN-u.

(iii) Studijski posjet institucijama u Češkoj Republici

Kroz TAEX program pomoći, u svibnju 2018. godine je organiziran studijski posjet predstavnika AZTN-a i Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta češkom Ministarstvu industrije i trgovine i Ministarstvu obrazovanja, mladih i sporta.

Cilj posjeta je bio da kroz razmjenu iskustava predstavnici Češke pruže praktične savjete i pomoć u provođenju reformi reguliranih profesionalnih usluga. S hrvatske strane, tijekom sva tri dana predstavljena su dosadašnja iskustva hrvatskih tijela s reguliranim profesijama te predmetima u toj domeni.

3. EU twinning light projekt „Jačanje institucionalne i tehničke sposobnosti Agencije za zaštitu konkurencije Crne Gore“

U lipnju 2018. godine je kao najbolja ponuda za provedbu twinning light projekta Europske unije „Jačanje institucionalne i tehničke sposobnosti Agencije za zaštitu konkurencije Crne Gore“, odbrana ponuda Republike Hrvatske odnosno AZTN-a, uz administrativno-financijsku podršku Središnje agencije za financiranje i ugovaranje (dalje u tekstu: SAFU).

Riječ je o projektu pomoći Agenciji za zaštitu konkurencije Crne Gore iz programa IPA 2014, vrijedan 250.000 eura. Provedba projekta u trajanju od osam mjeseci započela je u studenom 2018. godine.

Pomoć stručnjaka AZTN-a usmjerena je na jačanje kapaciteta crnogorske agencije u vođenju i rješavanju predmeta u području zaštite tržišnog natjecanja, s naglaskom na postupovne aspekte koji uključuju složene ekonomske analize, ali i prikupljanje dokaza, osobito kroz nenajavljene pretrage poslovnih i privatnih prostora poduzetnika.

Ovaj bi se projekt trebao odraziti i na tijek pregovora u procesu pregovora o pristupanju Crne Gore Europskoj uniji u okviru Poglavlja 8 – „Tržišno natjecanje“. Dugoročno, projekt će pridonijeti jačanju trajne bilateralne suradnje dviju agencija, koja je već ranije formalizirana sklapanjem Sporazuma o suradnji 2015. godine.

4. Drugi EU projekti

Govoreći o EU projektima pomoći, treba spomenuti i sudjelovanje stručnjaka AZTN-a u twinning projektu **“Podrška institucijama Kosova u provedbi SSP-a”** na Kosovu, koji zajednički provode Hrvatska, Njemačka i Poljska.

Osim toga, tu je i sudjelovanje stručnjakinje AZTN-a, dr. sc. Mirte Kapural u **TAIEX programu pomoći na sjevernom Cipru**.

U organizaciji GIZ-a (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) u rujnu 2018. godine u Beogradu je održana **radionica „Expert and legal revision“**, na kojoj je predavanje održala i predstavnica AZTN-a. Predstavnica AZTN-a održala je predavanje o osnovama EU prava i politike tržišnog natjecanja, prožeto brojnim primjerima definicija i prijevoda osnovnih termina specifičnih za ovo područje u kojem se isprepliću pravni i ekonomski termini.

U kontekstu EU projekata pomoći treba spomenuti da su AZTN u rujnu 2018. godine **posjetili predstavnici EK** koji je provodio postupak naknadnog vrednovanja pretpristupne pomoći za razdoblje 2007.-2013. godine. Naglasak razgovora s evaluatorima bio je na PHARE i IPA projektima. AZTN je koristio pretpristupna sredstva iz tih izvora tijekom desetak godina, te iskoristio oko 7,5 milijuna eura u obliku konzultantske pomoći, nabave stručne literature i IT opreme, kao i twinninga s partnerskim tijelima država članica.

5. Konferencije i seminari u RH i inozemstvu

Aktivnosti u promociji prava i politike tržišnog natjecanja obuhvaćaju i sudjelovanje AZTN-a na brojnim stručnim događanjima u RH i inozemstvu.

(i) Dan tržišnog natjecanja AZTN-a

AZTN je svoj 21. Dan tržišnog natjecanja organizirao kao međunarodnu konferenciju pod nazivom *“Razmjena informacija među konkurentima, dogovori o cijenama ili elementima cijene – uloga strukovnih udruženja i komora”*.

Konferencija je održana, 7. studenoga 2018. godine, i to po prvi puta u suradnji s Predstavništvom Europske komisije u Hrvatskoj.

Konferencija je imala dva panela, pod nazivima „Razmjena informacija s naglaskom na kartelne sporazume“ i „Razmjena informacija u okviru komora ili udruženja poduzetnika – što je dopušteno, a što je zabranjeno“.

Konferenciji je prisustvovalo 100-tinjak predstavnika poslovne zajednice, akademije, odvjetnika, predstavnika komora i strukovnih udruženja te čelnika agencija drugih država.

(ii) Konferencija o pravu i politici tržišnog natjecanja

Na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 10. svibnja 2018. godine održana je *“5. Konferencija o pravu i politici tržišnog natjecanja u spomen na dr. sc. Vedrana Šoljana: Provedbeni prioriteti i novi izazovi”*.

Fokus interdisciplinarnе znanstveno-stručne konferencije bio je na temama vezanima uz razmjenu znanja i iskustva o primjeni pravila o zaštiti tržišnog natjecanja, kako u europskom, tako i u hrvatskom kontekstu, a stručnjaci AZTN-a sudjelovali su kao panelisti u svim održanim panelima.

(iii) Europski dan tržišnog natjecanja u Sofiji

U okviru bugarskog predsjedanja EU-om, u Sofiji je 30. i 31. svibnja 2018. godine održan europski Dan tržišnog natjecanja, na temu novog zakonodavnog okvira o agencijama, na kojem su bili i predstavnici AZTN-a.

Dan tržišnog natjecanja jedan je od najvažnijih događaja tijekom predsjedanja zemalja članica, na kojem sudjeluju predstavnici tijela za zaštitu tržišnog natjecanja država članica i Europske komisije, priznati stručnjaci u području prava i ekonomije tržišnog natjecanja, predstavnici poslovne zajednice, politike i razni drugi visoki uzvanici koji raspravljaju o temama vezanima uz pravo i politiku tržišnog natjecanja.

Tijekom hrvatskog predsjedanja EU-om, AZTN će biti domaćin ovakvog događaja koji će se održati 8. travnja 2020. godine.

(iv) Europski dan tržišnog natjecanja u Beču

Predstavnici AZTN-a, sudjelovali su na Europskom danu tržišnog natjecanja, 24. rujna 2018. godine u Beču. Skup je okupio predstavnike EK i nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja.

IV. Javnost rada AZTN-a

AZTN kroz različite komunikacijske kanale, osobitu pozornost i brigu posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada. To je tijelo angažirano u aktivnom promicanju prava i politike tržišnog natjecanja kroz edukaciju poduzetnika i potrošača i transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti. AZTN je angažiran i na promicanju svoga rada u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i upoznavanju adresata tog zakona s propisima iz tog područja.

Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji AZTN-a¹⁴⁴, AZTN to čini **objavljivanjem odluka, mišljenja i godišnjih izvješća o radu na svojim mrežnim stranicama**, objavljivanjem stručnih članaka, **priopćenja za javnost i medije** o donesenim odlukama i praksi AZTN-a, nastupanjem u medijima, aktivnostima posebnog savjetnika za komunikacije i odnose s javnošću, **redovitim kontaktima s novinarima**, organiziranjem tiskovnih konferencija, izdavanjem mjesečnog biltena i ostalih publikacija i brošura, organiziranjem edukacijskih skupova, kao i sudjelovanjem na seminarima o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja.

Uz navedeno, AZTN na svojim mrežnim stranicama redovito objavljuje i odluke VUSRH-a donesenih po tužbama protiv rješenja AZTN-a, kao i odluke Ustavnog suda RH koje su u vezi s odlukama AZTN-a.

U skladu s člankom 59. stavkom 2. ZZTN-a rješenja AZTN-a objavljuju se u „Narodnim novinama“.

Sve odluke donesene tijekom 2018. godine i objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a nalaze se u Prilogu I. ovoga Izvješća.

Objavljeno je **9 (devet) mjesečnih informativnih biltena AZTN-a u elektroničkom obliku - AZTN Info**¹⁴⁵, koji donosi detaljnije informacije o odlukama i drugim aktivnostima AZTN-a i njegovih stručnjaka te izvještava o najvažnijim rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja u EU i svijetu.

Na visoku transparentnost rada AZTN-a nadovezuje se i **ispunjavanje zakonske obveze o pravu na pristup informacijama** u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama¹⁴⁶.

AZTN-a je u 2018. godini riješio ukupno pet (5) zahtjeva za pristup informacijama. Od toga je jedan (1) zahtjev bio prihvaćen, za tri (3) su izdane obavijesti u smislu članka 23. stavka 2. Zakona o pravu na pristup informacijama, dok je jedan (1) zahtjev odbijen.

¹⁴⁴ Dokument objavljen i dostupan na mrežnim stranicama AZTN-a, na poveznici: http://www.aztn.hr/uploads/documents/0_nama/programi_rada/Komunikacijska_strategija_2014.pdf

¹⁴⁵ Mrežne stranice AZTN-a na poveznici <http://www.aztn.hr/aztn-info/>

¹⁴⁶ „Narodne novine“, br. 25/13.

Izvješće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2018. godinu je dostavljeno Povjereniku za informiranje te objavljeno i na mrežnoj stranici AZTN-a.

V. Financiranje i unutarnji ustroj AZTN-a

1. Proračun AZTN-a

Sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a, sukladno članku 26. stavku 7. ZZTN-a, osiguravaju se u državnom proračunu RH iz kojeg se isključivo financira rad i sve aktivnosti AZTN-a.

AZTN ne ostvaruje vlastite prihode. Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje izriče, sukladno članku 26. stavku 10. ZZTN-a, prihod su državnog proračuna RH.

U tablici 4. prikazuje se plan i izvršenje rashoda AZTN-a za 2018. godinu promatrano po izvorima financiranja.

Tablica 4.: Plan i izvršenje rashoda AZTN po izvorima financiranja za 2018. godinu

Izvor financiranja	Plan 2018.	Izvršenje 2018.	Indeks	Struktura izvršenja po izvorima financiranja
11 - Opći prihodi i primici	13.323.006	13.159.764,75	98,77	99,21%
31 – Prihodi od pruženih usluga	0,00	33.035,35	0,00	0,25%
51 - Ostale pomoći i darovnice	0,00	3.811,60	0,00	0,03%
559 - Ostale refundacije iz pomoći EU	100.000	67.953,00	67,95	0,51%
Ukupno	13.423.006	13.264.564,70	98,82	100%

Izvor. AZTN

U 2018. godini AZTN se financirao iz više izvora, i to iz izvora 11 - Opći prihodi i primici; izvor 31 - Prihodi od pruženih usluga; izvor 51 – Ostale pomoći i darovnice i izvor 559 - Ostale refundacije iz pomoći EU.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u državnom proračunu za 2018. iznosila su **13.423.006,00 kuna**.

Izvršenje rashoda iznosilo je 13.264.564,70 kuna, što predstavlja **98,82 posto** u odnosu na plan.

Pregled plana i izvršenja rashoda prikazan je u Tablici 5.

Tablica 5.: Plan i izvršenje rashoda AZTN-a za 2018. godinu prema proračunskoj klasifikaciji

Skupina/podskupina računa	Plan 2018.	Izvršenje 2018.	Izvršenje (%)	Struktura izvršenja (%)
1	2	3	4 (3/2)	5
31 Rashodi za zaposlene	8.708.951	8.701.621,93	99,92	65,60
311 Plaće (bruto)	7.291.150	7.291.084,11	100,00	
312 Ostali rashodi za zaposlene	229.440	222.243,54	96,86	
313 Doprinosi na plaće	1.188.361	1.188.294,28	99,99	
32 Materijalni rashodi	3.832.986	3.687.732,16	96,21	27,80
321 Naknade troškova zaposlenima	600.650	511.537,33	85,16	
322 Rashodi za materijal i energiju	191.330	171.382,45	89,57	
323 Rashodi za usluge	2.858.956	2.822.451,99	98,72	
324 Naknade troškova osobama izvan RO	25.000	25.752,82	103,01	
329 Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	157.050	156.607,57	99,72	
34 Financijski rashodi	73.729	73.221,21	99,31	0,55
343 Ostali financijski rashodi	73.729	73.221,21	99,31	
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	807.340	801.989,40	99,34	6,05
422 Postrojenja i oprema	521.725	516.375,00	98,97	
423 Prijevozna sredstva	285.615	285.614,40	100,00	
Ukupno	13.423.006	13.264.564,70	98,82	100,00

Izvor: AZTN

Rashodi za zaposlene (31)

Rashodi za zaposlene izvršeni su u iznosu od 8.701.621,93 kuna, odnosno 99,92 posto u odnosu na plan. Promatrano po strukturi, rashodi za zaposlene činili su 65,60 posto rashoda u odnosu na ukupne rashode. U odnosu na 2017. godinu rashodi za zaposlene veći su za 1.174.396,65 kuna, odnosno za 15,60 posto. Do povećanja rashoda došlo je zbog povećanja osnovice za obračun plaća, minulog rada i zapošljavanja novog broja djelatnika i ustroja novog sektora, zbog nove nadležnosti AZTN-a u vezi s primjenom ZNTP-a.

Materijalni rashodi (32)

Materijalni rashodi izvršeni su u iznosu od 3.687.732,16 kuna, odnosno 96,21 posto u odnosu na planirano ili 27,8 posto u odnosu na ukupne rashode.

Najveći udio (76,54 posto) u materijalnim rashodima čine rashodi za usluge (podskupina 323). Unutar tih rashoda najznačajniji su rashodi za zakup poslovnog prostora i opreme, koji

s izvršenim iznosom od 1 549.252,03 kuna čine 54,89 posto rashoda za usluge AZTN unatoč poduzetim aktivnostima u traženju povoljnijeg zakupa na tržištu, preko Ministarstva državne imovine te samostalno, nije mogao utjecati na smanjenje tih troškova

Materijalni rashodi u odnosu na 2017. godinu povećani su za 155 548,25 kuna, odnosno za 5,88 posto

Znatno povećanje odnosi se na naknade troškova zaposlenima zbog povećanja broja zaposlenih, koje se iskazuje na rashodima za naknade za prijevoz na posao i s posla te povećanje broja inozemnih i tuzemnih službenih putovanja, na kojima su održavane radionice u vezi s primjenom ZNTP-a.

Budući da je AZTN sa SAFU-om potpisao Sporazum o suradnji u provedbi EU twinning light projekta u Crnoj Gori, stručnjaci AZTN-a koji su uključeni u projekt putovali su u Crnu Goru prema dinamici utvrđenoj projektom. Rashodi po toj osnovi su iznosili su 33.035,35 kuna, a nisu mogli biti planirani u proračunu za 2018. godinu (budući da je Sporazum sa SAFU-om potpisan 28. kolovoza 2018. godine), financirani su iz sredstava izvora 31 - Prihodi od pruženih usluga

Proces obrazovanja i stručnog usavršavanja radnika i dalje se provodi održavanjem redovitih „in-house“ radionica, kontinuirano se radi na praćenju dinamike svih izdataka potrebnih za uspješan rad, a posebice na odobravanju i praćenju rashoda za službena putovanja. Putovanja radi prisustvovanja radnim skupinama Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN) predstavljaju obvezu za AZTN-a. Za te je rashode izrađen poseban proces planiranja i evaluacije, s naglaskom da su za dio tih izdataka dobivene refundacije sredstava od EK, koji se kontinuirano uplaćuje u Proračun AZTN-a

Povećanje rashoda za usluge odnosi se na izvršenje usluge nadogradnje postojećeg sustava za upravljanje dokumentima, migraciji sadržaja i aplikacija sa Meridio eDRM platforme na MicroFocus HPE Content Manager platformu, potrebna oglašavanja kod provedbe postupaka javne nabave, zapošljavanja radnika vezano uz novu nadležnost AZTN-a koja se odnosi na provedbu ZNTP-a, novougovorenu godišnju pretplatu na portal Fininfo, povećanje broja obveznih liječničkih pregleda zaposlenika temeljem odredbi Temelnog kolektivnog ugovora za službenike i namještenike u javnim službama („Narodne novine“, br. 128/17, 47/18) te redovne radnje poduzete radi ispunjavanja obveza sukladno Zakonu o zaštiti na radu („Narodne novine“, br. 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18)

Financijski rashodi (34)

Financijski rashodi izvršeni su u iznosu od 73 221,21 kune odnosno 99,31 posto u odnosu na planirano. Rashodi se odnose na kontinuirane bankarske troškove pri provođenju usluga deviznog poslovanja i na neplanirane obveze prema poduzetnicima za isplatu zateznih kamata po osnovi odluka AZTN-a izrečenih i u državni proračun RH uplaćenih upravnokaznenih mjera koje su sudovi naknadno poništili ili ukinuli. Ministarstvo financija se izjasnilo da je AZTN u obvezi obracunati i isplatiti zatezne kamate iz sredstava korisnika proračuna za koju je zatražena i odobrena preraspodjela sredstava. Zbog već navedene neplanirane obveze, rashodi u odnosu na 2017. godinu povećani su za 1 948,1 posto

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (42)

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine u 2018. godini iznosili su 801.989,40 kuna ili 6,05 posto ukupnih rashoda AZTN-a.

Ostvareno je značajno povećanje ovih rashoda u odnosu na 2017. godinu od 183,3 posto zbog nabave uredskog namještaja i potrebne informatičke opreme za novozaposlene, zamjenu dotrajale opreme i dogradnju alarmnog sustava te nužnu nabavu opreme za digitalnu forenziku za potrebe nenajavljenih pretraga i forenzičku obradu prikupljenih podataka, za koje je Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta preraspodijelilo sredstva u iznosu od 300.000,00 kuna.

Zbog dotrajalosti vozila i sigurnosti u prometu, u ovoj godini je nabavljeno novo službeno vozilo, sukladno Smjernicama za upravljanje voznim parkom, koje je donijelo Ministarstvo uprave u suradnji sa Ministarstvom financija i Središnjim državnim uredom za javnu nabavu.

Tablica 6.: Prikaz izvršenja rashoda AZTN-a u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu

Grupa računa	Izvršenje 2017	Izvršenje 2018	Indeks 2018/2017
1	2	3	4(3/2)
31 Rashodi za zaposlene	7.527.225,28	8.701.621,93	115,60
32 Materijalni rashodi	3.303.804,86	3.687.732,16	105,88
- za redovne aktivnosti AZTN (izvor 1)	3 219 370,97	3 582 932,21	111,29
- za prihodi od pruženih usluga za sl putovanja (izvor 31)	0,00	33.035,35	0,00
- ostale pomoći i darovnice (izvor 51)	0,00	3 811,60	0,00
- tekuće pomoći HZMO za str usavršavanje (izvor 52)	2 437,89	0,00	0,00
- za pomoć-ostale refundacije sl putovanja (izvor 559)	81 996,00	67 953,00	82,87
34 Financijski rashodi	3.574,56	73.221,21	2.048,40
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	283.080,71	801.989,40	283,31
Ukupno	11.117.685,41	13.264.564,70	119,31

Izvor. AZTN

Uspoređujući ukupno izvršenje rashoda AZTN-a za 2018. godinu u odnosu na izvršenje u prethodnoj godini vidljivo je povećanje ukupnih rashoda za 2.146.879,29 kuna odnosno za 19,31 posto.

AZTN je do kraja godine 2018. godine znatno smanjio plan i prikazao uštede u ukupnom iznosu od 743.476,00 kuna. Do ušteda je došlo zbog kašnjenja u zapošljavanju potrebnog zbog nove nadležnosti AZTN-a za provođenje ZNTP-a, te roditeljskih dopusta i bolovanja.

Značajno smanjenje troškova iskazuje se na stavci Usluge tekućeg i investicijskog održavanja za 17,3 posto koje je proizašlo zbog nabave novih službenih vozila u prošloj i ovoj godini i rashodovanja starih fotokopirnih strojeva čije je održavanje bilo financijski

neisplativo. Radi provedene analize i pronalaženja načina ušteda ugovoren je zakup dva fotokopirna stroja.

VI. Unutarnji ustroj AZTN-a

AZTN je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti određenih Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN), Uredbom Vijeća (EZ) br.1/2003, Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004. te od prosinca 2017. godine i Zakonom o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (ZNTP).

Nakon stupanja na snagu ZNTP-a kojim je proširena nadležnost i opseg poslova AZTN-a, proveden je postupak zapošljavanja šest novih stručnjaka koji će raditi na provedbi toga propisa.

AZTN Hrvatskom saboru podnosi godišnje izvješće o radu za proteklu kalendarsku godinu. Hrvatski sabor, kao tijelo kojem AZTN odgovara za svoj rad, potvrđuje Statut AZTN-a, kojim se uređuju unutarnja organizacija, način poslovanja i druga pitanja značajna za rad AZTN-a.

Radom AZTN-a upravlja Vijeće AZTN-a. Vijeće ima pet članova. Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade RH, imenuje i razrješava Hrvatski sabor. Uvjeti za imenovanje i razrješanje predsjednika i članova Vijeća, trajanje mandata i djelokrug Vijeća, uređeni su ZZTN-om.

Sukladno ZZTN-u, za ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa, na radnike AZTN-a i članove Vijeća primjenjuju se opći propisi o radu.

Plaće u AZTN-u se isplaćuju temeljem Odluke Vlade Republike Hrvatske o visini osnovice za obračun plaće u javnim službama te sukladno Uredbi o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama¹⁴⁷

Vijeće u upravljanju AZTN-om na svojim sjednicama donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima. Odluke se donose većinom od najmanje tri glasa. Pri donošenju odluka članovi Vijeća ne mogu biti suzdržani¹⁴⁸

Stručna služba AZTN-a vodi postupke iz nadležnosti AZTN-a, odnosno u postupku utvrđuje sve činjenice i okolnosti te provodi dokaze relevantne za donošenje odluke.

Na dan 31. prosinca 2018. godine u AZTN-u je bilo zaposleno ukupno **52 radnika** (uključujući i pet članova Vijeća).

Od toga je **42 radnika bilo izravno uključeno u provedbu zakona** iz nadležnosti AZTN-a.

¹⁴⁷ Članak 2. Zakona o osnovici plaće u javnim službama („Narodne novine“ br. 39/09 i 24/09.), Uredba o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama („Narodne novine“ br. 25/13., 72/13., 151/13., 9/14., 40/14., 51/14., 77/14., 83/14., 87/14., 120/14., 147/14., 151/14., 11/15., 32/15., 38/15., 60/15., 83/15., 112/15., 122/15. i 10/17.)

¹⁴⁸ ZZTN, članak 31

Treba naglasiti da **na svakom predmetu u pravilu radi tim** koji se, ovisno o složenosti predmeta, sastoji od **najmanje jednog pravnika i najmanje jednog ekonomista**.

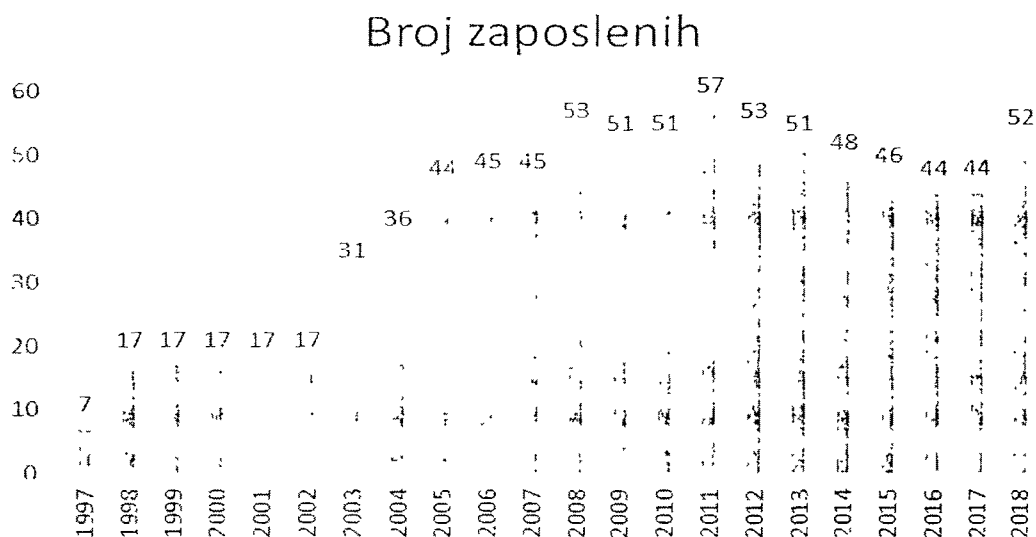
Preostalih **10 radnika obavljalo je druge poslove** usko povezane s provođenjem zakona i funkcioniranjem AZTN-a.

Jedna radnica je tijekom 2018. godine bila na porodiljnom dopustu, a još dvije na dugotrajnom bolovanju (dužem od 42 dana).

Ono što zabrinjava je **problem odljeva stručnjaka**, budući da je riječ o visoko obrazovanim zaposlenicima sa specifičnim kompetencijama i iskustvom, koji su rijetki i stoga veoma traženi na tržištu rada. Iako AZTN nema načina da samostalno riješi problem odljeva stručnjaka, još je veći problem što zbog primjene „klauzule 2 za 1“¹⁴⁹ ne može odmah zaposliti novog stručnjaka i početi ga educirati.

Treba spomenuti da je EK, prepoznavši ovaj problem, pri predlaganju prethodno spomenutog nacrta Direktive ECN+, imala na umu upravo potrebu da se nacionalnim tijelima osiguraju dovoljna sredstva i mogućnost neovisne provedbe pravila EU-a o tržišnom natjecanju. Ostvarenje ovog cilja pratit će se kroz ispitivanje primjerenosti ljudskih i financijskih resursa nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja njihovim zadaćama, uključujući smjerove kretanja i usporedbu broja zaposlenih i proračuna.

Slika 3.: Broj zaposlenih u AZTN-u u razdoblju 1997. – 2018. godine

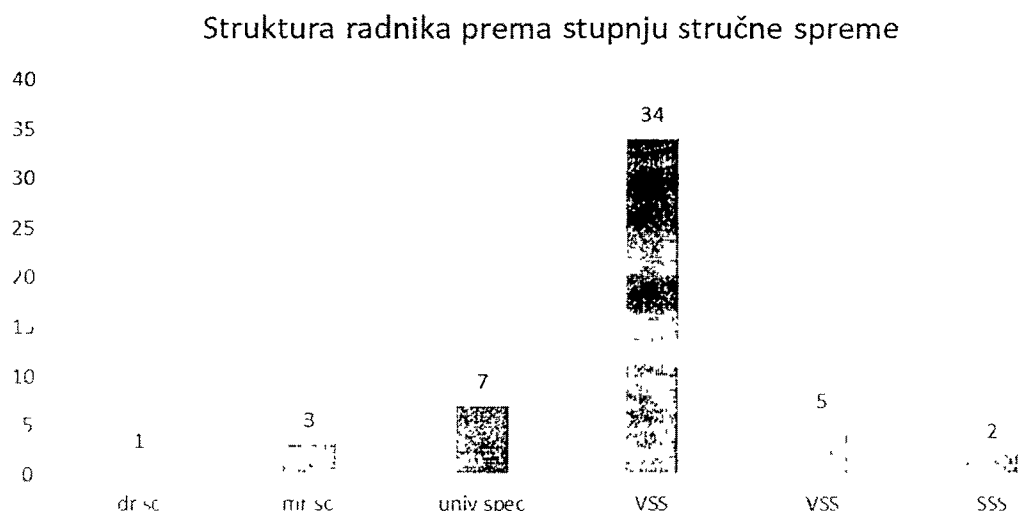
Izvor: AZTN

¹⁴⁹ Odluka o zabrani novog zapošljavanja službenika i namještenika u javnim službama („Narodne novine“, br. 70/16. i 71/18.)

Većinu zaposlenih u AZTN-u čini visokoobrazovani kadar. Čak 23 posto radnika ima završene poslijediplomske studije, 75 posto ima visoku ili višu stručnu spremu, dok srednju stručnu ima svega dva zaposlena.

Na sljedećoj slici prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2018. godini prema stupnju stručne spreme.

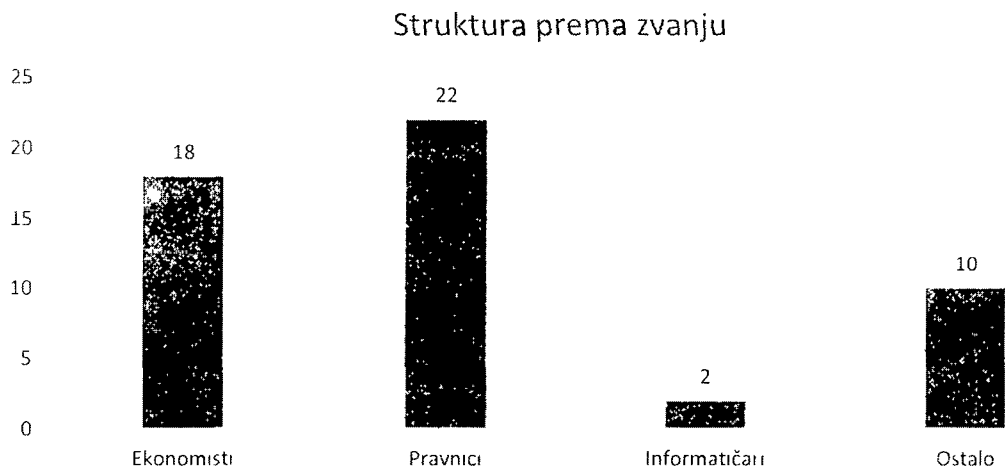
Slika 4.: Struktura radnika AZTN-a u 2018. godini prema stupnju stručne spreme

Izvor: AZTN

Većina zaposlenih, ukupno njih 80 posto, su magistri prava ili diplomirani pravnici odnosno magistri ekonomije ili diplomirani ekonomisti. Svi pravnici kao voditelji postupaka u nadležnosti AZTN-a moraju imati položen pravosudni ispit.

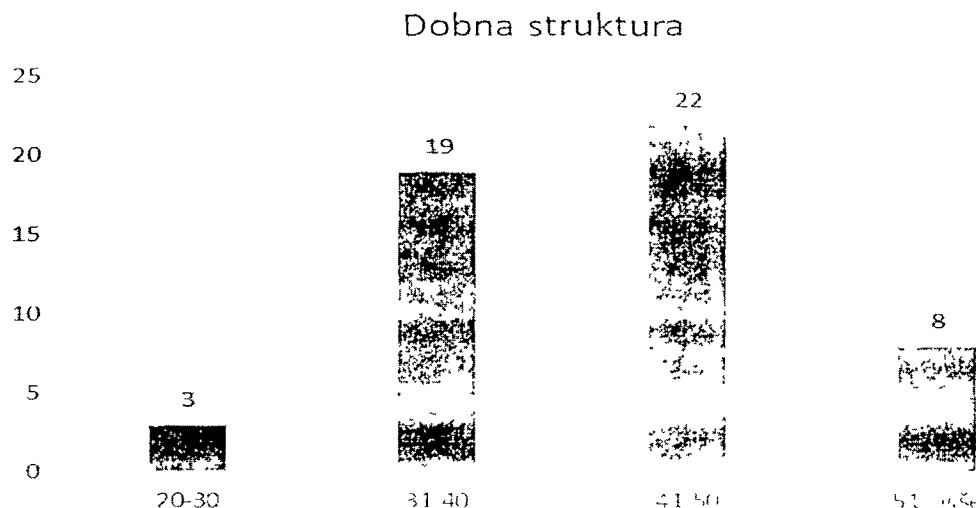
Slika 5.: Struktura radnika AZTN-a u 2018. godini prema zvanju

Izvor: AZTN

Prosječna dob radnika je 42 godine, a 43 posto zaposlenih u dobi je do 40 godina.

Slika 6.: Struktura zaposlenih u AZTN-u prema životnoj dobi u 2018. godini

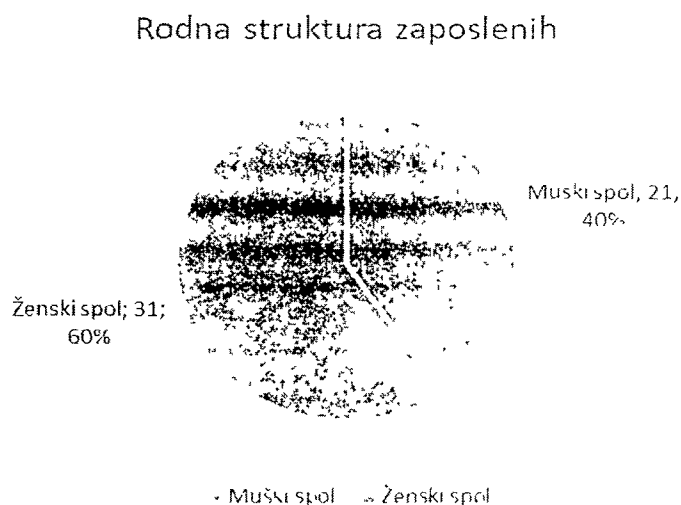

Izvor: AZTN

Veći postotak zaposlenih žena u AZTN-u (55 posto) ukazuje na primjenu načela nediskriminacije prilikom zapošljavanja te davanja prednosti teže zapošljivim skupinama.

To potvrđuje i rodna struktura na rukovodećim položajima. Tako je 60 posto članova Vijeća AZTN-a čine žene, dok je ih je na ostalim rukovoditeljskim položajima čak 64 posto.

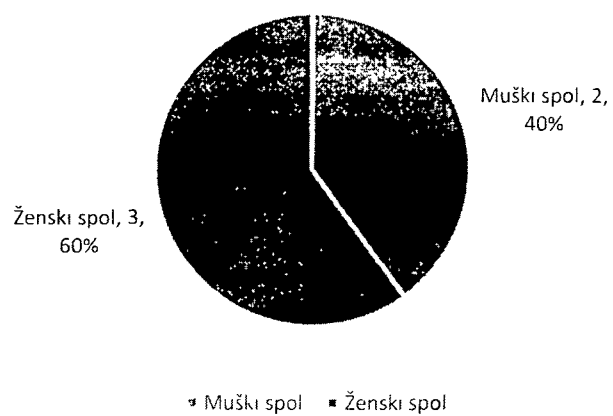
Slika 7.: Rodna struktura zaposlenih u AZTN-u 2018. godini

Izvor: AZTN

Slika 8.: Rodna struktura Vijeća AZTN-a u 2018. godini

Rodna struktura Vijeća AZTN-a

Izvor. AZTN

VII. Društveno odgovorno poslovanje u AZTN-u (DOP)

AZTN je u najvećoj mogućoj mjeri u svoje djelovanje ugradio vrijednosti društveno odgovornog poslovanja. Društvena odgovornost AZTN-a se prije svega očituje kroz ispunjavanje svih obveza koje proizlaze iz zakona, ali i kroz investicije u ljudski kapital, okoliš i odnose prema trećim osobama.

U upravljanju ljudskim resursima AZTN prilikom zapošljavanja primjenjuje praksu pružanja iste mogućnosti zapošljavanja svima.

Društveno odgovorno poslovanje AZTN pokazuje i u brizi za okoliš. Naime, uz razvrstavanje otpada te posebnu brigu o elektronskom otpadu koji se odlaže na ekološki prihvatljiv način, AZTN brine o potrošnji papira te stoga u svim situacijama u kojima je to moguće, elektronski obrađuje i dostavlja, odnosno prima podatke te kontinuirano radi na smanjenju potrošnje fotokopirnog papira.

U svakodnevnom radu, AZTN teži sve poslovne aktivnosti provoditi u skladu s najboljim europskim korporativnim praksama i promicati društveno odgovorno poslovanje.

VIII. Digitalizacija pismohrane AZTN-a

AZTN je krajem 2017. godine započeo pripreme za izlučivanje arhivskog gradiva i digitalizaciju cjelokupnog arhivskog gradiva AZTN-a od njegovog osnivanja 1997. godine nadalje.

Provođenje postupka digitalizacije poslovanja nastavljeno je u 2018. godini, a na njegovoj provedbi aktivno radi četiri (4) radnika, koji uz svoj redovan posao, odrađuju i ovaj vrlo zahtjevan i kompleksan zadatak.

Proces digitalizacije pismohrane AZTN-a odvija se u dvije faze.

Prva faza označava pretvorbu analognog gradiva u digitalni oblik koji će se koristiti u daljnjoj obradi podataka. Postupak je započeo još 2008. godine kada je AZTN uveo programski sustav za obradu podataka.

Druga faza započinje 2018. godine kada AZTN, zbog uvođenja novih tehnologija i povećanja opsega posla, prelazi na novi sustav upravljanja dokumentacijom pod nazivom e-Pisarnica. Taj se sustav temelji na platformi HP Content Manager. Sada se kompletno gradivo pretvara u digitalni oblik skeniranjem i unosom u program kroz određene metapodatke.

AZTN je u 2018. godini, osim novonastalog gradiva, pokrenuo i postupak pretvorbe starog arhivskog gradiva u digitalni oblik. Pretvorba omogućuje lakši pristup gradivu, a izlučivanje veće količine gradiva kojem je istekao rok za čuvanje rezultira uštedom prostora. Konkretno, izlučeno je 37,5 metara gradiva.

Tako je u 2018. godini u digitalni oblik pretvoreno 1080 arhivskih, uglavnom upravnih predmeta te obrađeno 1634 predmeta iz prijašnjih godina. AZTN je postupak izlučivanja gradiva proveo uz dozvolu Hrvatskog državnog arhiva.

Prednosti digitalizacije pismohrane AZTN-a se najviše mogu očitovati u drugoj fazi projekta, koja se odnosi na pružanje mogućnosti uvida u digitalno arhivsko gradivo djelatnicima AZTN-a, koji će u svakom trenutku, uz dozvolu djelatnika Pisarnice, imati uvid u prijašnje predmete koji su vođeni u AZTN-u i cjelovitu provedbenu praksu.

Međutim, osim digitalne transformacije gradiva, važna je kulturološka promjena u samom radu i provođenju postupaka unutar AZTN-a. Referenti se u radu oslanjaju na programsku aplikaciju, ostvaraju komunikaciju sa strankama u postupcima putem elektroničke pošte, a omogućena je dostava podataka elektroničkim putem. Velik dio akata AZTN-a otprema se državnim tijelima putem elektroničke pošte. Konkretno, u 2018. godini na taj su način državnim tijelima otpremljena 92 akta.

Kraj digitalizacije pismohrane se očekuje krajem 2020 godine.

Zaključak

Ključni, i svakako najvažniji cilj AZTN-a u sljedećem razdoblju, odnosi se na njegovu temeljnu aktivnost – **provedbu prava tržišnog natjecanja s naglaskom na otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja i prakticiranje aktivne uloge u suradnji s Europskom komisijom**. U okviru toga cilja, fokus rada bit će na onim postupanjima poduzetnika koja izravno utječu na ograničenje nacionalnog gospodarskog rasta.

Među prioritetima AZTN-a bit će otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja kao što je sklapanje zabranjenih sporazuma, prvenstveno horizontalnih sporazuma između izravnih konkurenata (kartela) koji nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima.

S obzirom na to da su karteli u pravilu tajni sporazumi, ključni izazovi koji kontinuirano stoje pred AZTN-om su kako otkriti kartel, odnosno kako saznati za njegovo postojanje te kako prikupiti čvrste dokaze o tome. Naime, iako je ZZTN uveo institut pokajnika za poduzetnike koji sudjeluju u zabranjenom horizontalnom sporazumu koji AZTN-u pristupe s ključnim dokazima o postojanju kartela, a zauzvrat dobivaju potpuno oslobođenje od kazne ili pod određenim uvjetima umanjeње kazne, taj institut do sada nije dao očekivane rezultate u otkrivanju i sankcioniranju kartela.

Iako se može reći da taj institut nije dao rezultate niti u većini država članica EU-a, s druge strane, činjenica jest da je Europska komisija 90 posto postupaka pokrenula upravo na temelju informacija dobivenih od pokajnika.

AZTN-u za prikupljanje dokaza na raspolaganju stoji i institut nenajavljene pretrage. Upravo takve pretrage daju najbolje i najbrže rezultate, ako je prikupljanje dokaza pripremljeno na temelju relevantnih informacija dobivenih od pokajnika. Stoga će jedan od zadataka AZTN-a u sljedećem razdoblju biti **promicanje pokajničkog programa** i poticanje poduzetnika da se u taj program uključe, uz istovremeno **jačanje tehničkog i stručnog osposobljavanja svojih stručnjaka u području digitalne forenzike**, bez čije primjene u nenajavljenim pretragama danas nije moguće pronaći relevantne dokaze o narušavanju tržišnog natjecanja.

Zlouporebe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu ugrožavaju kompetitivnu strukturu tržišta i onemogućavaju konkurentima ulazak ili rast na tržištu. To se naročito odnosi na tzv. isključujuće oblike zlouporaba, pa će AZTN i predstojećem razdoblju nastaviti svoje djelovanje u području **utvrđivanja i sankcioniranja zlouporaba vladajućeg položaja**.

U sljedećem razdoblju očekuje se nastavak **intenziviranja aktivnosti u kontroli koncentracija** poduzetnika kao izravne posljedice sve očiglednijeg trenda pojačanih aktivnosti preuzimanja i spajanja poduzetnika i konsolidacije pojedinih tržišta.

AZTN će također nastaviti **promicati pravo i politiku tržišnog natjecanja**, osobito davanjem mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa s odredbama ZZTN-a.

Nastavit će provoditi **godišnja sektorska istraživanja tržišta** distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo kao i sektorsko istraživanje tržišta tiska. U planiranju drugih sektorskih istraživanja, AZTN će se i ubuduće voditi načelom **identifikacije tržišta s povećanom vjerojatnošću povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i posljedične štete za potrošače**.

Sustavno provođenje analiza tržišta osigurava informirani i strukturirani pristup u planiranju djelovanja i određivanju prioriteta u radu AZTN-a, što se smatra osobito važnim s obzirom na ograničene ljudske i materijalne resurse AZTN-a.

Radi pravilne, kontinuirane i usklađene primjene propisa EU-a o zaštiti tržišnog natjecanja, AZTN će u okviru **Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN)**, nastaviti aktivno surađivati s Europskom komisijom i tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a. Na širem međunarodnom planu, AZTN će nastaviti suradnju sa OECD-om i ICN-om.

Poseban angažman AZTN-a u budućem razdoblju zahtijevat će i ažurna provedba drugog zakona za čiju je provedbu nedavno ovlašten – ZNTP-a. U tom će području od kraja lipnja 2019. godine na dalje uslijediti veći broj okončanja postupaka otvorenih u 2018. godini. Do izrade ovoga izvješća AZTN je već **okončao nekoliko upravnih postupaka i izrekao prve propisane upravno-kaznene mjere zbog nametanja nepoštenih trgovačkih praksi od strane trgovaca i otkupljivača**.

Treba imati na umu da cilj i svrha ZNTP-a primarno nije kažnjavanje, već **uspostava pozitivnog poslovnog ozračja, koje će donijeti uspostava poštenih trgovačkih praksi**. Navedeno uključuje i razvoj svijesti poduzetnika o potrebi za drugačijim, ZNTP-u i njegovim adresatima, prihvatljivim obrascima ponašanja i poslovanja, kako na strani trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača, tako i na strani dobavljača.

Jedan od prioriteta AZTN-a i dalje ostaje **promicanje prava tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u odnosima s poduzetnicima, državnim tijelima i najširoj javnosti**. U tom smislu, AZTN osobitu brigu vodi o transparentnosti svoga rada kroz različite komunikacijske kanale, sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji AZTN-a, objavljivanjem odluka, mišljenja i godišnjih izvješća na svojim mrežnim stranicama, objavljivanjem stručnih članaka, pripremanjem priopćenja za javnost i medije o donesenim odlukama i praksi AZTN-a, nastupanjem u medijima, radom posebnog savjetnika za komunikacije i odnose s javnošću, redovitim kontaktima s novinarima, organiziranjem tiskovnih konferencija, godišnjih međunarodnih konferencija, izdavanjem mjesečnog biltena i ostalih publikacija i brošura te organiziranjem i sudjelovanjem na edukacijama o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja. Također, AZTN i dalje aktivno provodi **edukaciju svih adresata ZNTP-a**, kako bi njegova provedba bila što kvalitetnija i kako bi poslovanje svih uključenih strana bilo što uspješnije.

Međutim, kako bi se aktivnosti na području zaštite tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i dalje uspješno ostvarivale, neophodno je da AZTN zadrži, odnosno ojača svoju neovisnost i samostalnost u primjeni propisa te da za tu svrhu na raspolaganju ima dovoljne financijske i ljudske resurse. To prije svega znači mogućnost zapošljavanja potrebnog broja stručnjaka i proračun koji omogućuje njihovu edukaciju i usavršavanje u primjeni potrebnih istražnih alata.

Predstojeće razdoblje i 2019. godinu značajno će obilježiti i **suradnja AZTN-a s resornim ministarstvima** (Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta i Ministarstvo poljoprivrede) s kojima će se intenzivno u okviru radne skupine raditi na izmjenama ZZTN-a i ZNTP-a radi njihova usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a.

Riječ je o prijenosu u nacionalno zakonodavstvo Direktive (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (tzv. Direktiva ECN+)¹⁵⁰ i Direktive (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. godine o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima¹⁵¹.

¹⁵⁰ SL L 11, 14. siječnja 2019. godine. Direktiva je stupila je na snagu 3. veljače 2019. godine. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 4. veljače 2021.

¹⁵¹ SL L 111, 25. travnja 2019. godine. Direktiva je stupila je na snagu 30. travnja 2019. godine, a države članice do 1. svibnja 2021. donose i objavljuju zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom.

PRILOG I. Odluke AZTN-a iz 2018. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	Datum, KLASA	Predmet	Područje	Vrsta odluke	„Narodne novine“
1	24.01.2018. godine UP/I 034-03/2017-03/001	AZTN protiv Josipa Živkovića, vlasnika obrta „Jole“, Bilice	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se izriče upravno-kaznena mjera	
2	24.01.2018. godine UP/I 034-03/2017-01/026	AZTN protiv Iskon internet d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
3	24.01.2018. godine UP/I 034-03/17-01/023	AZTN protiv Grada Buja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
4	24.01.2018. godine 034-08/2017-01/082	Tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
5	29.01.2018. godine 011-01/2018-02/001	Predmet: Državni zavod za intelektualno vlasništvo - Nacrt konačnog prijedloga Zakona o zaštiti neobjavljenih informacija s tržišnom vrijednosti	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
6	07.03.2018. godine 034-08/2017-01/080	Grad Zagreb - Izrada studije urbane revitalizacije prostora bivše tvornice željezničkih vozila „Gredelj“ - Dokumentacija o nabavi	Tržišno natjecanje	Rješenje da nije narušeno tržišno natjecanje	

7	07.03.2018. godine UP/I 034-03/2017- 02/013	AVENUE OSTEUROPA GMBH; Republika Austrija i HIDROELEKTRA NISKOGRADNJA D.D.; Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije	
8	07.03.2018. godine 011-01/2018-02/002	Državna geodetska uprava -Nacrt prijedloga Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina s Prijedlogom iskaza o procjeni učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
9	09.03.2018. godine 011-01/2018-02/003	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta -Nacrt prijedloga Zakona o javnim agencijama	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
10	22.03.2018. godine UP/I 034-03/2017- 02/012	Pevec d.d., Sesvete i Z1 Televizija d.o.o., Zagreb – postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
11	23.03.2018. godine UP/I 034-03/2018- 02/001	ADRIS GRUPA d.d., Rovinj i Expertus d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
12	23.03.2018. godine UP/I 034-03/2018- 02/002	WKB 3 GmbH, Linz, Austrija i Hystead Limited, London, Ujedinjeno Kraljevstvo i Manta d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
13	23.03.2018. godine 011-01/2018-02/004	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - Obrazac iskaza o procjeni učinaka propisa za Zakon o prijevozu u cestovnom prometu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
14	26.03.2018. godine UP/I 034-03/2017- 02/015	Teramedia d.o.o., Zagreb i Televizija Dalmacija d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	

15	26.03.2018. godine UP/I 034-03/2017- 02/014	Teramedia d.o.o., Zagreb i Nezavisna televizija d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
16	12.04.2018. godine 011-01/2018-02/007	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta -Nacrt Konačnog prijedloga Zakona o državnoj potpori za istraživačko-razvojne projekte	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
17	04.05.2018. godine UP/I 034-03/2017- 01/007	AZTN protiv Motonavis d.o.o., Rijeka -utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere i uvjeti	
18	04.05.2018. godine 011-01/2018-02/004	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - Konačni prijedlog Zakon o prijevozu u cestovnom prometu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
19	04.05.2018. godine 011-01/2017-02/008	Državni zavod za intelektualno vlasništvo -Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
20	04.05.2018. godine UP/I 034-03/2018- 02/004	FARUNO CEE HOLDING S.a.r.l. ,Luksemburg, Ivan Parać, Zagreb, PAN-PEK d.o.o., Zagreb i PAN-PEK Đakovo d.o.o., Đakovo	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
21	07.05.2018. godine UP/I 034-03/2017- 01/024	AZTN protiv VIPnet d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
22	07.05.2018. godine UP/I 034-03/2018- 02/003	Slovenia Broadband S.a.r.l., Luksemburg i Nova TV d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	

23	29.05.2018. godine 034-08/2016-01/076	Istraživanje oblika vlasničke povezanosti poduzetnika BAT Investments Ltd, Velika Britanija i Sjeverna Irska i TDR d.o.o., Rovinj	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju prigovora kao na zakonu neosnovanog	
24	08.06.2018. godine UP/I 034-03/2016-01/021	AZTN protiv BAT Hrvatska d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
25	08.06.2018. godine UP/I 034-03/2018-02/005	Extra FM d.o.o., Zagreb i HIT FM d.o.o., Zagreb (sada Extra FM Zagreb d.o.o.)	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
26	08.06.2018. godine 011-01/2018-02/011	Ministarstvo zdravstva Nacrt prijedloga Zakona o zdravstvenoj zaštiti s prijedlogom iskaza	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
27	11.06.2018. godine 011-01/2018-02/014	Ministarstvo zdravstva Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lijekovima	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
28	21.06.2018. godine 011-01/2018-02/013	Državni zavod za intelektualno vlasništvo Nacrt prijedloga Zakona o žigu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
29	03.07.2018. godine UP/I 034-03/2018-01/001	AZTN protiv Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, VIPnet d.o.o., Zagreb i Tele2 d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
30	03.07.2018. godine UP/I 034-03/2018-02/006	TRIGLAV INT, HOLDIŠKA DRUŽBA d.d., Ljubljana, Slovenija i RAIFFEISEN MIROVINSKO OSIGURAVAJUĆE DRUŠTVO d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	

31	12.07.2018. godine UP/I 034-03/2018-02/007	RWE Hrvatska d.o.o., Zagreb i i-energija d.o.o., Zagreb (dio HT Grupe)	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
32	12.07.2018. godine UP/I 034-03/2018-02/008	ARH CEE HOLDING d.o.o., Zagreb i Studenac d.o.o., Omiš	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
33	24.07.2018. godine UP/I 034-03/2018-01/004	AZTN protiv Uber Croatia d.o.o	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
34	24.07.2018. godine 011-01/2018-02/014	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - Prijedlog iskaza o procjeni učinaka propisa za Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetskej učinkovitosti	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
35	27.07.2018. godine 011-01/2018-02/015	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta – Prijedlog Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2018/302 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. veljače 2018. o rješavanju pitanja neopravdanog geografskog blokiranja i drugih oblika diskriminacije na unutarnjem tržištu na temelju državljanstva, mjesta boravišta ili mjesta poslovnog nastana klijenata te o izmjeni Uredbi (EZ) 2006/2004 i (EU) 2017/2394 i direktive 2009/22/EZ	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
36	27.07.2018. godine 011-01/2018-02/008	Državni zavod za intelektualno vlasništvo - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

37	02.08.2018. godine 011-01/2018-02/017	Ministarstvo zdravstva – Nacrt prijedloga Zakona o provedbi Uredbe (EU) br. 536/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o kliničkim ispitivanjima lijekova za primjenu kod ljudi te stavljanju izvan snage Direktive 2001/20/EZ	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
38	07.08.2018. godine 011-01/2018- 02/002	Državna geodetska uprava – Nacrt Konačnog prijedloga Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
39	07.08.2018. godine 011-01/2018-02/018	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike – Prijedlog Iskaza o procjeni učinaka propisa za Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
40	07.09.2018. godine UP/I 034-03/2017-02/014	Teramedia d.o.o., Zagreb i Nezavisna Televizija d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o upravno-kazenoj mjeri	
41	07.09.2018. godine 011-01/2018-02/019	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava – Nacrt prijedloga Pravilnika o sadržaju, načinu i roku dostave statističkih podataka o privremenom obavljanju poslova	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
42	11.09.2018. godine 011-01/18-02/016	Ministarstvo znanosti i obrazovanja – Nacrt prijedloga Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
43	19.09.2018. godine UP/I 034-03/2018-01/006	AZTN protiv Nautički centar Trogir d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	

44	24.09.2018. godine 011-01/2018-02/015	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta - Prijedlog Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2018/302 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. veljače 2018. o rješavanju pitanja neopravdanog geografskog blokiranja i drugih oblika diskriminacije na unutarnjem tržištu na temelju državljanstva, mjesta boravišta ili mjesta poslovnog nastana klijenata te o izmjeni uredbi (EZ) 2006/004 i (EU) 2017/2394 i direktive 2009/22/EZ	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
45	26.09.2018. godine UP/I 034-03/2018-02/009	INA d.d., Zagreb i PPD d.o.o., Vukovar putem Terra mineralna gnojiva d.o.o., Zagreb i Petrokemija d.d., Kutina	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
46	04.10.2018. godine UP/I 034-03/2018-01/007	AZTN protiv Gradska plinara Zagreb d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
47	04.10.2018. godine UP/I 034-03/2018-01/013	AZTN protiv ERSTE GROUP BANK AG, Austrija, ERSTE&STEIERMARKISCHE BANK d.d., Rijeka, ERSTE CARD CLUB d.o.o.; Zagreb, PROCUREMENT SERVICES HR d.o.o., Zagreb, PROCUREMENT SERVICES GmbH, Austrija i AUSTRIACARD AG, Austrija	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
48	04.10.2018. godine 011-01/2018-02/020	Ministarstvo zdravstva - Prijedlog Iskaza o procjeni učinaka propisa za Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe droga	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
49	09.10.2018. godine UP/I 034-03/2018-01/014	AZTN protiv Lira d.o.o., Virovitica	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	

50	11.10.2018. godine 034-08/2018-01/076	Tržište započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pružana fiksnoj lokaciji - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
51	11.10.2018. godine 034-08/2018-01/075	Tržište veleprodajnog završavanja glasovnih poziva u vlastitoj mobilnoj mreži -zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
52	11.10.2018. godine 034-08/2018-01/074	Tržište veleprodajnog završavanja poziva u vlastitoj javnoj telefonskoj mreži koja se pruža na fiksnoj lokaciji - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
53	11.10.2018. godine 011-01/2018-02/020	Ministarstvo zdravstva – Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe droga	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
54	11.10.2018. godine 011-01/2018-02/021	Državni zavod za intelektualno vlasništvo – Nacrt prijedloga Zakona o žigu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
55	24.10.2018. godine 011-01/2018-02/023	Ministarstvo turizma - Nacrt prijedloga Zakona o članarinama u turističkim zajednicama s prijedlogom Iskaza	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
56	24.10.2018. godine 011-01/2018-02/024	Ministarstvo turizma - Nacrt prijedloga Zakona o turističkoj pristojbi s prijedlogom Iskaza	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
57	31.10.2018. godine 034-08/2018-01/076	Tržište započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji - zahtjev HAKOM-a radi dopune mišljenja	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

58	31.10.2018. godine 011-01/2018-02/017	Ministarstvo zdravstva – Nacrt konačnog prijedloga Zakona o provedbi Uredbe (EU) br. 536/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o kliničkim ispitivanjima lijekova za primjenu kod ljudi te stavljanju izvan snage Direktive 2001/20/EZ	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
59	14.11.2018. godine UP/I 034-03/2018-01/009	AZTN protiv KOIOS savjetovanje d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
60	14.11.2018. godine UP/I 034-03/2018-01/008	AZTN protiv Hrvatskog društva skladatelja, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
61	14.11.2018. godine 034-08/2018-01/074	Tržište veleprodajnog završavanja poziva u vlastitoj javnoj telefonskoj mreži koja se pruža na fiksnoj lokaciji - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
62	14.11.2018. godine 034-08/2018-01/075	Tržište veleprodajnog završavanja glasovnih poziva u vlastitoj mobilnoj mreži - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
63	14.11.2018. godine 011-01/2018-02/025	Grad Sinj – Pravilnik o potporama za zapošljavanje na području Grada Sinja	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
64	27.11.2018. godine UP/I 034-03/2018-02/005	Extra FM d.o.o. Zagreb i HIT FM d.o.o. Zagreb (sada Extra FM Zagreb d.o.o.)	Tržišno natjecanje	Rješenje o upravno-kaznenoj mjeri	

PRILOG II. Odluke sudova iz 2018. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	KLASA AZTN-a i poslovni broj VUSRH	Tužitelj	Akti AZTN-a	Vrsta odluke <VUSRH
1	UP/I-030-02/2011-01/024; UsII-171/18-2	PRESEČKI GRUPA d.o.o., Frana Galovića 15, Krapina	Rješenje od 27.12.2012. godine	Presuda VUSRH od 27. rujna 2018.- Poništava se rješenje i predmet vraća AZTN-u na ponovni postupak
2	UP/I 034-08/16-01/076 UsII – 472/18-2	NEVEN PERICA, Zagreb	Obavijest AZTN-a od 14. prosinca 2016.	Presuda VUSRH od 14. studenoga 2018.- tužbeni zahtjev se usvaja i nalaže se AZTN-u da odluči o inicijativi podnositelja
3	UP/I 034-03/16-01/021 UsII – 69/17-5	NEVEN PERICA, Zagreb	Rješenje AZTN-a od 24.02.2017. godine	Presuda VUSRH od 26. travnja 2018.- Poništava se rješenje i vraća predmet AZTN-u na ponovni postupak
4	UP/I 034-03/17-01/016 UsII – 46/18	STRADIVARI TRADE, Split	Rješenje od 14.12.2017. godine	Rješenje VUSRH od 20. rujna 2018.– Postupak se obustavlja radi povlačenja tužbe

PRILOG III. Odluke o upravno-kaznenim mjerama iz 2018. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

Br	Predmeti u kojima je izrečena upravno-kaznena mjera	Vrsta povrede	IZNOS (HRK)
1	Extra FM d.o.o. Zagreb i HIT FM d.o.o. Zagreb (sada Extra FM Zagreb d.o.o.) (KLASA: UP/I 034-03/2018-02/005)	Nepodnošenje prijave koncentracije	1.000,00
2	Teramedia d.o.o., Zagreb i Nezavisna Televizija d.o.o., Zagreb (KLASA: UP/I 034-03/17-02/014)	Nepodnošenje prijave koncentracije	13.000,00
3	AZTN protiv Josipa Živkovića, vlasnika obrta „Jole“, Bilice (KLASA: UP/I 034-03/17-03/001)	Narušavanje tržišnog natjecanja	10.000,00
	UKUPNO		24.000,00

400-05/18-01/001
580-07/95-2019-005

PRILOG 1.b

IZJAVA O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI*

ZA _2018_ GODINU

Ja, Mladen Cerovac, mag. iur, predsjednik Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, čelnik Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja,

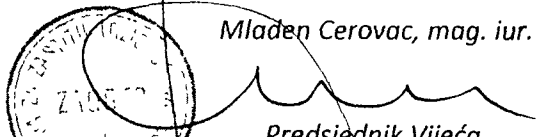
izjavljujem da sam na temelju popunjenog Upitnika o fiskalnoj odgovornosti, raspoloživih informacija, rezultata rada unutarne i vanjske revizije te vlastite procjene uočio slabosti i nepravilnosti u području Planiranje proračuna/financijskog plana (pitanje 1,2,3 i 16.), a koje će biti otklonjene sukladno Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti.

Izjavljujem da navedene slabosti i nepravilnosti ne utječu na zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava te na učinkovito i djelotvorno funkcioniranje sustava financijskog upravljanja i kontrola u okviru sredstava utvrđenih u proračunu odnosno financijskom planu.

Slijedom navedenog potvrđujem:

- zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava,
- učinkovito i djelotvorno funkcioniranje sustava financijskog upravljanja i kontrola u okviru proračunom odnosno financijskim planom utvrđenih sredstava.

Zagreb, 29. ožujka 2019.

Mladen Cerovac, mag. iur.
Predsjednik Vijeća
za zaštitu tržišnog natjecanja

Klasa: 400-05/18-01/001

Urbroj: 513-07/95-2019-005

* Obrazac Izjave o fiskalnoj odgovornosti, koja se daje ako su uočene slabosti i nepravilnosti.

Obveznik AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

**UPITNIK O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI ZA OBVEZNIKE UTVRĐENE U REGISTRU PRORAČUNSKIH I
IZVANPRORAČUNSKIH KORISNIKA ZA PRORAČUNSKU GODINU 2018**

Redni broj	Pitanje	Da	Ne	Referenca
PLANIRANJE PRORAČUNA/FINANCIJSKOG PLANA				
1.	Strateški plan je sastavljen i objavljen na web stranicama (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)			X link na web stranicu
2.	Programi iz financijskog plana povezani su s ciljevima iz strateškog plana (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)			X vezne tablice ovo pitanje nije primjenjivo za godinu u kojoj se donosi odluka o privremenom financiranju poslova, funkcija i programa državnih tijela i drugih proračunskih korisnika za prva tri mjeseca naredne godine
3.	Za ciljeve iz strateškog plana utvrđeni su i procijenjeni rizici (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije).			X tablica rizika

¹ Stupac Referenca se ne popunjava već su u njemu dane upute koja je vrsta dokaza podloga za davanje odgovora na pitanje

² Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

4	Upravno tijelo nadležno za financije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nakon primitka uputa za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave od Ministarstva financija izradilo je i dostavilo proračunskim i izvanproračunskim korisnicima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave upute za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave s limitima odnosno s visinama financijskog plana po proračunskim korisnicima za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koje su raspoređene na - visinu sredstava potrebnih za provedbu postojećih programa, odnosno aktivnosti, koje proizlaze iz trenutno važećih propisa i - visinu sredstava potrebnih za uvođenje i provedbu novih ili promjenu postojećih programa, odnosno aktivnosti Ministarstvo financija i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nadležnosti imaju proračunske i izvanproračunske	X			preslika odnosno referenca dopisa i upute
5	Ministarstvo je nakon primitka uputa za izradu prijedloga državnog proračuna od Ministarstva financija izradilo i dostavilo proračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti upute s limitima, odnosno s visinama financijskog plana po proračunskim korisnicima za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koje su raspoređene na - visinu sredstava potrebnih za provedbu postojećih programa, odnosno aktivnosti, koje proizlaze iz trenutno važećih propisa i - visinu sredstava potrebnih za uvođenje i provedbu novih ili promjenu postojećih programa, odnosno aktivnosti, a u razdoblju privremenog financiranja, ministarstvo je, nakon primitka uputa za izradu financijskih planova proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna za prva tri mjeseca proračunske godine od Ministarstva financija, izradilo i dostavilo upute s limitima plana za prva tri mjeseca proračunske	X			preslika odnosno referenca dopisa i upute

	godine korisnicima iz svoje nadležnosti (odgovaraju ministarstva i u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)				
6	Financijski plan proračunskog korisnika državnog proračuna sadrži prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke predviđene za trogodišnje razdoblje, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama i obrazloženje prijedloga financijskog plana, a u razdoblju privremenog financiranja, sadrži procjenu prihoda i primitaka iskazanih po vrstama, rashoda i izdataka predviđenih za prva tri mjeseca proračunske godine, razvrstanih prema proračunskim klasifikacijama		X		preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31 prosinca
7	Financijski plan proračunskog korisnika jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sadrži prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke predviđene za trogodišnje razdoblje, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama te obrazloženje prijedloga financijskog plana	X			preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31 prosinca
8	Obrazloženje financijskog plana proračunskog korisnika državnog proračuna i proračunskog korisnika jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sadrži sažetak djelokruga rada proračunskog korisnika, obrazložene programe, zakonske i druge podloge na kojima se zasnivaju programi, usklađene ciljeve, strategiju i programe s dokumentima dugoročnog razvoja, ishodište i pokazatelje na kojima se zasnivaju izračuni i ocjene potrebnih sredstava za provođenje programa, izvještaj o postignutim ciljevima i rezultatima programa temeljenim na pokazateljima uspješnosti iz nadležnosti proračunskog korisnika u prethodnoj godini te ostala obrazloženja i dokumentaciju		X		preslika odnosno referenca obrazloženja financijskog plana usvojenog do 31 prosinca pitanje nije primjenjivo za proračunske korisnike državnog proračuna za godinu u kojoj se donosi odluka o privremenom financiranju poslova funkcija i programa državnih tijela i drugih proračunskih korisnika za prva tri mjeseca naredne godine
9	Financijski plan izvanproračunskog korisnika državnog proračuna i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sadrži prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke predviđene za trogodišnje razdoblje, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama i obrazloženje prijedloga financijskog plana, a u razdoblju privremenog financiranja, financijski plan izvanproračunskog korisnika državnog proračuna	X			preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31 prosinca

	sadrži procjenu prihoda i primitaka iskazanih po vrstama, rashoda i izdataka predviđenih za prva tri mjeseca proračunske godine, razvrstanih prema proračunskim klasifikacijama				
10.	Usklađeni prijedlog financijskog plana ministarstva sastavljen je temeljem prikupljenih i objedinjenih prijedloga financijskih planova proračunskih korisnika (odgovaraju ministarstva koja u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X			provesti analizu na način da se zbroje prihodi i rashodi iz financijskih planova proračunskih korisnika te prihodi i rashodi iz financijskog plana nadležnog ministarstva bez proračunskih korisnika te usporede s podacima u usklađenom financijskom planu
11.	Godišnji plan rada je sastavljen u skladu sa strateškim i financijskim planom i objavljen na web stranicama (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela i razdjelne financijske klasifikacije)		X		link na web stranicu
12.	Uz opći i posebni dio proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, predstavničkom tijelu na usvajanje upućen je i plan razvojnih programa koji sadrži ciljeve te prioritete razvoja jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave povezane s programskom i organizacijskom klasifikacijom proračuna	X			preslika odnosno referenca plana razvojnih programa
13.	Čelnik jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave uputio je prijedlog proračuna i projekcija predstavničkom tijelu na donošenje u zakonom predviđenom roku	X			preslika odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je prijedlog proračuna i projekcija predan predstavničkom tijelu
14.	Doneseni proračun objavljen je u službenom glasilu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	X			broj i naziv službenog glasila i datum objave
15.	Uz proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave odnosno financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika za iduću proračunsku godinu, donijele su se i projekcije za sljedeće dvije proračunske godine	X			broj i naziv službenog glasila i datum objave za proračune preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31. prosinca za proračunske i izvanproračunske korisnike pitanje nije primjenjivo za proračunske i izvanproračunske korisnike državnog proračuna za godinu u kojoj se donosi odluka o privremenom financiranju poslova funkcija i programa državnih tijela i drugih proračunskih korisnika za prva tri mjeseca naredne godine

16.	Čelnik je u roku 30 dana od stupanja na snagu državnog proračuna donio odluku o prijenosu ovlasti i odgovornosti za provedbu strateškog plana i upravljanje proračunskim sredstvima osiguranim u financijskom planu (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske jedinice)			X	preslika odluke
17.	Proračun te izmjene i dopune i odluka o izvršavanju dostavljeni su Ministarstvu financija u roku od 15 dana od dana njihova stupanja na snagu	X			preslika odnosno referenca dopisa
18.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave se zaduživala/ davala suglasnost za zaduživanje/jamstvo sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	X			preslike odnosno reference dobivenih i danih suglasnosti

Napomena:
Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.
Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.
Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom.

Redni broj	Pitanje	DA	NE	DIJELIČNO	Referenca
IZVRŠAVANJE PRORAČUNA/FINACIJSKOG PLANA					
19	Procedura stvaranja ugovornih obveza jasno je definirana i dostupna svim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima	X			preslika odnosno referenca pisane procedure
20	Obveze po ugovorima koji zahtijevaju plaćanje iz proračuna u sljedećim godinama preuzimale su se isključivo uz suglasnost ministra financija/Vlade Republike Hrvatske odnosno općinskog načelnika /gradonačelnika /župana (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna, proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave)	X			preslike odnosno reference dobivenih suglasnosti na uzorku od najviše 20
21	Obveze po investicijskim projektima preuzimaju se isključivo ako su predviđene u proračunu i projekcijama, financijskom planu i po provedenom stručnom vrednovanju i ocjeni opravdanosti te učinkovitosti investicijskog projekta	X			na uzorku od najviše 10 investicijskih projekata dokazati povezanost s proračunom i projekcijama odnosno s financijskim planom i priložiti preslike odnosno reference provedenih vrednovanja
22	Preraspodjele su izvršene u skladu s odredbama Zakona o proračunu (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			preslika odnosno referenca dopisa s odobrenom preraspodjelom
23	Postoji jasna procedura naplate prihoda		X		preslika odnosno referenca pisane procedure iz koje su vidljive vrste prihoda koje se naplaćuju mjere naplate koje će poduzimati, vremensko razdoblje nakon kojeg se pokrene pojedina mjera naplate, slučajeve u kojima treba pribaviti instrumente osiguranja plaćanja praćenje naplate po poduzetim mjerama, osobe koje će obavljati navedene poslove i slično

³ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁴ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

24.	Poduzete su sve potrebne mjere za potpunu naplatu prihoda i primitaka iz nadležnosti i uplatu u proračun prema važećim propisima		X			na uzorku od 10% dospjelih nenaplaćenih potraživanja sa stanjem 31. prosinca dokazi o poduzetim radnjama za naplatu (preslike odnosno reference odgovarajućih dopisa opomena), a najviše 100
25.	Svi namjenski prihodi i primici te vlastiti prihodi proračunskih korisnika uplaćivali su se u nadležni proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osim onih koji su izuzeti od obveze uplate temeljem odluke o izvršavanju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X				dokaz o uplati namjenskih prihoda i primitaka te vlastitih prihoda u nadležni proračun i preslika odnosno referenca odluke
26.	Ministarstvo odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave pratila je korištenje namjenskih prihoda i primitaka te vlastitih prihoda koje ostvaruju proračunski korisnici iz svoje nadležnosti koji su izuzeti od uplate u proračun	X				dokaz o načinu praćenja
27.	Sredstva su utrošena u skladu s proračunom odnosno financijskim planom					izvještaj o izvršenju proračuna za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave iz kojeg se vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih proračunom (osim za vlastite i namjenske prihode i primitke u skladu sa Zakonom o proračunu) usporedba izvršenja i financijskog plana iz koje se vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih financijskim planom (osim za vlastite i namjenske prihode i primitke u skladu sa Zakonom o proračunu) za proračunske i izvanproračunske korisnike

28	Isplata sredstava temeljila se na vjerodostojnoj dokumentaciji		X			nasumično odabrano najmanje pet isplata po svakoj od vrsta rashoda na razini definiranoj u Tablici Testiranja uz pitanje 24 danoj u dodatku 1 Upitnika
29	Pratilo se i kontroliralo namjensko isplaćivanje donacija, pomoći, subvencija do krajnjeg korisnika te korištenje istih					uzorak od 5% ukupnog broja svih transfera i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih transfera, a najviše 100
29 1	Dostupne su preslike odnosno reference ugovora koji su podloga za isplate	X				preslike odnosno reference ugovora
29 2	Obavljene su provjere na licu mjesta na odabranom uzorku od onih krajnjih korisnika kojima su na godišnjoj razini izvršene isplate iznad 20 000,00 kuna	X				preslika odnosno referenca zapisnika izvršene kontrole određenog broja krajnjih korisnika (uzorak) koji su na godišnjoj ostvarili iznad 20 000,00 kuna od proračuna proračunskih i izvanproračunskih korisnika
29 3	Postoji izvješće od krajnjeg korisnika o utrošku sredstava/realizaciji projekta	X				preslika odnosno referenca izvješća
30	Prilikom isporuke opreme/izvođenja radova obavljene su sve potrebne provjere					provjera na uzorku 5% ukupnog broja svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine
30 1	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na način utvrđen ugovorom		X			priložiti odgovarajući dokaz
30 2	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu s vremenskim rokovima iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
30 3	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu sa zahtjevima količine i kvalitete iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
30 4	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na lokacijama koje su navedene u ugovoru		X			priložiti odgovarajući dokaz
30 5	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni prema opisu iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
30 6	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni sukladno nacrtima, analizama, modelima, uzorcima iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
30 7	Oprema je instalirana i u upotrebi		X			priložiti odgovarajući dokaz

31.	Propisana je procedura zaprimanja računa, njihove provjere u odgovarajućim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima i pravovremenog plaćanja		X			preslika odnosno referenca pisane procedure
32.	Svi ugovori se čuvaju i arhiviraju sukladno propisima o čuvanju arhivske građe		X			preslika odnosno referenca na pravilnik o zaštiti i obradi arhivskoga gradiva
33.	Imenovana je osoba za nepravilnosti (odgovarajućim putem, ali ne putem drugih državnih tijela na razini razdjela, već putem iske klasifikacije to jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)		X			preslika odnosno referenca odluke o imenovanju ili link na web stranicu gdje su objavljeni podaci o osobi za nepravilnosti

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom.

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovore.

Redni broj	Pitanje	NI ⁵	DA	NE ⁶	DJELOMIČNO ⁶	Referencije
JAVNA NABAVA						dokazati na uzorku od 5% ugovora/objava/provedenih postupaka javne nabave
34.	U zaključenim ugovorima o nabavama velike vrijednosti ugovoreni su instrumenti za osiguranje urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni	X				preslike odnosno reference ugovora, navesti članak u kojem stoje odredbe o instrumentima urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni
35.	Ugovori o javnoj nabavi zaključeni su u skladu s uvjetima određenim u dokumentaciji za nadmetanje i odabranom ponudom		X			preslike odnosno reference dokumentacije o provedenim postupcima i preslike odnosno reference ugovora
36.	Za sve predmete javne nabave čija je procijenjena vrijednost jednaka ili veća od 200.000,00 kuna za nabavu robe i usluga, odnosno za nabavu radova jednaka ili veća od 500 000,00 kuna provedeni su postupci javne nabave sukladno odredbama Zakona o javnoj nabavi		X			oznake i datum objave
37	Za provedene postupke javne nabave u Elektroničkom oglasniku javne nabave objavljene su odgovarajuće objave sukladno Zakonu o javnoj nabavi		X			oznake i datum objave
38	Na internetskim stranicama (ili u službenim glasilu ili na oglasnoj ploči ili na drugi način) dostupan je popis gospodarskih subjekata s kojima je obveznik odnosno predstavnik naručitelja ili s njime povezane osobe u sukobu interesa u smislu propisa o javnoj nabavi		X			adresa internetske stranice ili broj i naziv službenog glasila ili druga oznaka mjesta gdje je popis objavljen
39	Donesen je plan nabave u skladu s propisima o javnoj nabavi		X			adresa internetskih stranicama gdje je objavljen plan nabave
40	U pripremi i provedbi postupaka javne nabave najmanje jedan ovlašten predstavnik imao je važeći certifikat u području javne nabave u skladu s propisima o javnoj nabavi.		X			preslika odnosno referenca potvrda i internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika narucitelja

⁵ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁶ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

41	U pripremi tehničke specifikacije sudjelovale su osobe različite od ovlaštenih predstavnika naručitelja koje ocjenjuju ponude	X				imena osoba koje su sudjelovale u pripremi tehničke dokumentacije i preslika odnosno referenca internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja
42	Ovlašteni predstavnici naručitelja koji daju prijedlog za odluku o odabiru bili su različiti od osoba koje prate provedbu ugovora	X				preslika odnosno referenca internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja i imena osoba koje prate provedbu ugovora
43	Naručitelj vodi registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma koji sadrži podatke u skladu s propisima o javnoj nabavi		X			adresa internetskih stranicama gdje je objavljen registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma
44	Sva dokumentacija o svakom postupku javne nabave čuva se najmanje četiri godine od završetka postupka javne nabave		X			preslika odnosno referenca ovitka predmeta
45	Ugovori o nabavi javnih usluga iz Dodatka II B sklopljeni su na temelju odredaba Zakona o javnoj nabavi	X				preslike odnosno reference dokumentacije o nabavi i sklopljenih ugovora
46	Do 31. ožujka tijelu nadležnom za sustav javne nabave dostavljeno je izvješće o javnoj nabavi za prethodnu godinu koje sadrži podatke sukladno Zakonu o javnoj nabavi		X			preslika odnosno referenca izvješća
47	Donesen je akt kojim su uređena pitanja nabave za nabavu robe i usluga odnosno za nabavu radova na koje se ne primjenjuje Zakon o javnoj nabavi		X			preslika odnosno referenca akta

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako je provođenje postupaka javne nabave objedinjeno na razini osnivača, obveznik odgovara „NIJE PRIMJENJIVO – N/P“

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

Redni broj	Pitanje	NE	DA	NE	DJELOMIČNO	Referenca
RAČUNOVODSTVO						
48.	Rashodi su evidentirani u glavnoj knjizi na temelju nastanka poslovnog događaja (obveze) i u izvještajnom razdoblju na koje se odnose, neovisno o plaćanju		X			uzorak 5% svih rashoda, uzorak 10% svih rashoda izvan razdoblja
49.	Narudžbenice su valjano ispunjene na način da se vidi tko je nabavu inicirao, tko je nabavu odobrio, koja vrsta roba/usluga/ radova se nabavlja, uz detaljnu specifikaciju jedinica mjere, količina, jediničnih cijena te ukupnih cijena		X			uzorak 10% svih narudžbenica
50.	U potpisanim ugovorima s dobavljačima/pružateljima usluga/izvršiteljima radova detaljno je utvrđena vrsta robe/usluga/radova koji se nabavljaju		X			uzorak 5% svih ugovora, uzorak 10% ukupne vrijednosti svih ugovora
51.	Iz primke, otpremnice i drugog odgovarajućeg dokumenta potpisanog od skladištara ili druge osobe zadužene za zaprimanje robe i dobavljača vidljivo je da je prilikom preuzimanja robe utvrđena količina, stanje i kvaliteta zaprimljene robe		X			preslike odnosno referenčni dokumenti uzorku 5% svih dokumenata, neovisno
52.	Postoji izvještaj o obavljenoj usluzi odnosno druga vrsta pisanog odobrenja ili dokumentacije kojom se potvrđuje izvršenje usluge		X			preslike odnosno referenčni izvještaji, druge dokumentacije i potvrde izvršenih usluga, neovisno
53.	O izvedenim radovima, sukladno definiranoj proceduri odobrenja radova, postoji privremena odnosno konačna obračunska situacija, koju odobrava osoba odnosno tijelo koje nadzire i odobrava radove	X				preslike odnosno referenčni izvještaji, potvrde privremenih odnosno konačnih situacija, uzorku 5% svih dokumenata
54.	Na zaprimljenim računima navedeni su svi elementi računa u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima		X			uzorak 10% svih računa, uzorak 10%

⁷ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁸ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

55.	Zaprimljeni računi sadrže referencu na broj narudžbenice/ugovora temeljem kojeg su roba/usluge/radovi isporučeni		X			uzorak 1% svih računa s najviše 100 sklopilje na temelju kojih su roba/usluge/radovi dobavili
56.	Računi sadrže detaljnu specifikaciju roba/usluga/radova koje odgovaraju opisu i specifikaciji roba/usluga/radova definiranih narudžbenicom odnosno ugovorom		X			uzorak 1% svih računa s najviše 100
57.	Za svaki račun obavljena je matematička kontrola ispravnosti iznosa koji je zaračunan, što je naznačeno na računu		X			uzorak 1% svih računa s najviše 100
58.	Provjereno je postojanje potpisa, žiga ili druge oznake kojom se može potvrditi da je račun odobren za plaćanje		X			uzorak 1% svih računa s najviše 100
59.	Nakon provjere suštine računa i dokumentacije obavljenih usluga, radova odnosno nabave robe računi se u glavnoj knjizi evidentiraju po proračunskim klasifikacijama		X			uzorak 1% svih računa s najviše 100
60.	Prihodi su evidentirani u glavnoj knjizi u trenutku u kojem su postali raspoloživi i mjerljivi		X			uzorak 1% svih računa s najviše 100
61.	Za primljene i dane donacije nefinancijske imovine u glavnoj knjizi evidentirani su prihodi i rashodi prema procijenjenoj vrijednosti imovine, a međusobni prijenos nefinancijske imovine proračuna i proračunskih korisnika evidentiran je preko promjena u obujmu imovine	X				uzorak 5% svih donacija i primljenih imovina ukupne vrijednosti 100.000,00 komaraj
62.	Povjerenstva za popis osnovao je čelnik proračuna/proračunskog korisnika. Odredio je datum obavljanja popisa, rokove obavljanja popisa i dostavljanje izvještaja s priloženim popisnim listama		X			uzorak 1% svih popisa s najviše 100
63.	Povjerenstvo za popis obavilo je popis cjelokupne imovine i obveza, sastavilo izvještaj temeljem popisnih lista i predalo ga čelniku		X			uzorak 1% svih popisa s najviše 100

64.	Poslovne knjige i računovodstvene isprave čuvaju se sukladno rokovima utvrđenima Pravilnikom o proračunskom računovodstvu i računskom planu		X			klasifikacijska oznaka Pravidnika o poslovnoj arhivskoj i registraturnoj gradivi i/ili odgovarajući rok:
65.	Uspostavljene računovodstvene evidencije omogućile su praćenje korištenja sredstva po izvorima financiranja i programima (projektima/aktivnostima)		X			dio analitičke evidencije koji pokriva financiranja i/ili projektne/programne/aktivnostne ili referencijalne jedinice
66.	Uspostavljena je evidencija svih ugovora		X			preslika odnosno referencijalna jedinica
67.	Vodi se analitička evidencija dugotrajne nefinancijske imovine i usklađena je s glavnim knjigom		X			preslika odnosno referencijalna jedinica

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom. U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovore.

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca
		N/P ⁹	DA	NE ⁹	
IZVJEŠTAVANJE I OSTALO					
68	Kod predaje financijskih izvještaja poštivali su se rokovi i način predaje utvrđeni Pravilnikom o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu		X		preslike odnosno reference referentnih stranica financijskih izvještaja
69	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izvještavala je Ministarstvo financija o zaduženjima/danim suglasnostima za zaduženja/jamstva sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			preslika odnosno referenca dopisa
70.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (korisnik pomoći izravnjanja) dostavila je izvještaj o utrošenim sredstvima resornom ministarstvu ili nadležnom tijelu državne uprave na propisan način i u rokovima utvrđenima Uredbom o načinu izračuna iznosa pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i odlukama o kriterijima i mjerilima za osiguranje minimalnog financijskog standarda javnih potreba u djelatnostima osnovnog i srednjeg školstva, socijalne skrbi, zdravstva i vatrogastva (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i poslovi decentraliziranih funkcija)	X			preslika odnosno referenca dopisa

⁹ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

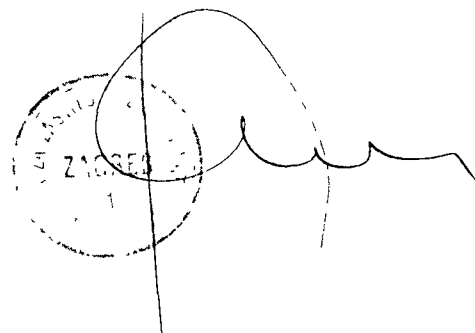
71	Kod predaje polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave poštivali su se rokovi i odredbe o sadržaju izvještaja utvrđene Zakonom o proračunu (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			preslika odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je polugodišnji i godišnji izvještaj predan predstavničkom tijelu te broj i naziv službenog glasila i datum objave izvještaja
72.	Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dostavljen je Ministarstvu financija i Državnom uredu za reviziju u roku od 15 dana nakon što ga je donijelo predstavničko tijelo odnosno u slučaju da ga predstavničko tijelo nije donijelo, u roku od 60 dana od dana podnošenja navedenog izvještaja predstavničkom tijelu (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			preslika odnosno referenca dopisa
73	Provedene su suštinske i formalne kontrole dostavljenih Izjava o fiskalnoj odgovornosti (odgovaraju nadležna ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kojima se odobrava fiskalnu odgovornost)	X			preslika odnosno referenca dopisa ili pismena o izvršenim kontrolama
74	Uspostavljen je sustav dokumentiranja podataka o rizicima i izvještavanja o najznačajnijim rizicima i postoji jasna procedura o upravljanju rizicima (odgovaraju ministarstva i druga tijela koja rade na razini razdjela organizacijske klasifikacije)		X		preslika registra rizika izvještaja i internog akta (sva tri zahtjeva treba ispuniti)
75.	Internim aktom (uputom, sporazumom) uređen je način komunikacije, izvještavanja i drugih aktivnosti s proračunskim i izvanproračunskim korisnicima iz nadležnosti (odgovaraju ministarstva jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji imaju proračunske i izvanproračunske funkcije)	X			preslika odnosno referenca akta

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jedno

Obveznik AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA**PLAN OTKLANJANJA SLABOSTI I NEPRAVILNOSTI****ZA PRORAČUNSKU GODINU __2018__**

Naziv područja: PLANIRANJE PRORAČUNA/FINANCIJSKOG PLANA		
1. Pitanje iz Upitnika gdje je uočena slabost i nepravilnost: 1,2,3,16		
1.1. Opis slabosti i nepravilnosti s analizom uzroka:		
Strateški plan za 2019. - 2021. donesen je izvan roka te je odmah po usvajanju dostavljen sukladno Uputi za izradu i objavljen na mrežnoj stranici Agencije.		
1.2. Akcijski plan otklanjanja slabosti i nepravilnosti s popisom potrebnih aktivnosti i očekivanim datumom otklanjanja slabosti i nepravilnosti		
Aktivnost	Očekivani datum otklanjanja	Odgovorna osoba
1.2.1. Donošenje Strateškog plana	10.05.2018.	[Branka Erić, voditelj Odjela za opće poslove i Anka Nikolaus voditelj Odjela za financijsko računovodstvene poslove]